
**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY NAKŁO NAD NOTECIĄ**

**UWARUNKOWANIA
ROZWOJU
PRZESTRZENNEGO**

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE.....	5
1.1.	Podstawa prawna	5
1.2.	Cele opracowania Studium	5
1.3.	Zakres opracowania.....	5
2.	MATERIAŁY WYKORZYSTANE PRZY SPORZĄDZENIU STUDIUM	7
3.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW WYŻSZEJ RANGI	13
3.1.	Ustalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego....	13
3.2.	Ustalenia Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+	15
3.3.	Strategia rozwoju Powiatu Nakielskiego	15
3.4.	Strategia obszaru rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatu Nakielskiego.....	17
3.5.	Strategia rozwoju Gminy Nakło nad Notecią	17
4.	DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU ORAZ STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY	18
4.1.	Położenie i granice gminy	18
4.2.	Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z położenia gminy	20
4.3.	Stan ładu przestrzennego.....	20
4.4.	Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu	30
5.	STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO GMINY I WARUNKI JEGO OCHRONY	31
5.1.	Budowa geologiczna	31
5.2.	Rzeźba terenu	33
5.3.	Wody powierzchniowe i podziemne.....	35
5.4.	Warunki klimatyczne.....	38
5.5.	Szata roślinna i świat zwierzęcy	40
5.6.	Prawne formy ochrony przyrody	42
5.7.	Źródła zagrożeń dla środowiska	49
6.	POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.....	54
6.1.	Potrzeby rozwojowe gminy.....	54
6.2.	Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne	57
6.3.	Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego	58
	Struktura ludności	60
	Ruch naturalny ludności	64
	Ruch wędrowniczy	66
	Wykształcenie	68
	Prognoza demograficzna dla gminy	71

6.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	73
6.5. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	81
7. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	81
7.1. Archeologia i historia osadnictwa na terenie gminy	81
7.2. Dziedzictwo kulturowe gminy i zasady jego ochrony.....	83
7.3. Gminna ewidencja zabytków.....	84
8. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA	91
8.1. Bezrobocie	91
8.2. Warunki mieszkaniowe	93
8.3. Infrastruktura społeczna	94
8.4. Podsumowanie	95
9. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	95
10. STAN PRAWNY GRUNTÓW.....	97
11. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	98
12. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH	99
13. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA	100
14. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	103
15. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI.....	104
15.1. Komunikacja	104
Komunikacja drogowa	104
Komunikacja kolejowa	109
Transport lotniczy, wodny, rowerowy i szlaki turystyczne	109
15.2. Gospodarka odpadami.....	111
15.3. Gospodarka wodno-ściekowa.....	111
15.4. Elektroenergetyka.....	113
15.5. Odnawialne źródła energii	113
15.6. Gazownictwo.....	114
15.7. Ciepłownictwo.....	114
16. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.....	115
17. WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ	116

1. WPROWADZENIE

1.1. Podstawa prawna

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwane dalej „studium”, jest dokumentem planistycznym, określającym politykę jej rozwoju przestrzennego. Studium nie jest przepisem gminnym, aktem prawa miejscowego i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy.

Studium jest prawem wewnątrzgminnym wiążącym władzę oraz podporządkowane jej organy i jednostki, w podejmowanych decyzjach w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej gminy dla realizacji określonych celów. Granicę obszaru objętego studium stanowi granica administracyjna gminy Nakło nad Notecią. Studium sporządzane jest na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 503 ze zm.).

Studium sporządzone zostało w wyniku podjęcia przez Radę Miejską w Nakle nad Notecią uchwały nr V/86/2019 z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nakło nad Notecią.

Zawartość merytoryczna Studium została określona w art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 503 ze zm.). Studium opracowano w oparciu o wymogi zawarte w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 r. Nr 118, poz. 1233).

1.2. Cele opracowania Studium

Poprzednia wersja Studium powstała w 2011 r. i została zaktualizowana dwukrotnie w 2016 r. Od tego czasu na terenie gminy zaszły zmiany dotyczące wielu aspektów życia mieszkańców, jak i funkcjonowania całej jednostki. Konieczność sporządzenia nowego dokumentu studium determinuje dostosowanie dokumentu do wymogów obowiązujących aktów prawnych, wielokrotnie zmienianych na przestrzeni ostatnich 10 lat. Ponadto dostrzeżono dezaktualizację rozwiązań przyjętych w dokumencie źródłowym z 2011 r., a także potrzebę wprowadzenia zmian w oparciu o wnioski społeczeństwa i osób prawnych, a także presję inwestycyjną w zakresie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w granicach miasta. Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania będzie wiązała się głównie z dostosowaniem jego treści do aktualnych przepisów prawa, w tym z dziedziny ochrony środowiska oraz obecnej sytuacji gospodarczej, infrastrukturalnej gminy i uszczegółowieniem planów rozwojowych, związanym z koniecznością wykonywania bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.

1.3. Zakres opracowania

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nakło nad Notecią składa się z:

- 1) tekstu studium:
  - a) część pierwsza: Uwarunkowania rozwoju przestrzennego - załącznik nr 1 do uchwały,
  - b) część druga: Kierunki rozwoju przestrzennego - załącznik nr 2 do uchwały,
  - c) część trzecia: Uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium - załącznik nr 3 do uchwały,
- 2) części graficznej - Uwarunkowania rozwoju przestrzennego w skali 1:25 000 - załącznik nr 4 do uchwały;
- 3) rysunku studium - Kierunki rozwoju przestrzennego, tereny wiejskie w skali 1:25 000 - załącznik nr 5 do uchwały oraz Kierunki rozwoju przestrzennego, tereny miejskie w skali 1:10 000 - załącznik nr 6 do uchwały.

Wykonawca Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nakło nad Notecią:

Geofabryka Sp. z o.o.

ul. Prosta 19/5

87-100 Toruń

mgr Jakub Makarewicz

uprawnienia do projektowania na podstawie art. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 503 ze zm.)

uprawnienia do wykonywania ocen oddziaływania na środowisko na podstawie art. 74a ustawy z dnia 3 października 2008 r. udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 ze zm.)

mgr Daria Witkowska

uprawnienia do projektowania na podstawie art. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 503 ze zm.)

uprawnienia do wykonywania ocen oddziaływania na środowisko na podstawie art. 74a ustawy z dnia 3 października 2008 r. udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 ze zm.)

2. MATERIAŁY WYKORZYSTANE PRZY SPORZĄDZENIU STUDIUM

Przy opracowaniu zmiany studium korzystano z obowiązujących przepisów prawa, materiałów planistycznych, aktualnie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dokumentów wyższej rangi oraz publikowanych i niepublikowanych danych dotyczących stanu zainwestowania oraz otoczenia biznesu, danych Urzędu Miasta i Gminy Nakło nad Notecią i innych opracowań branżowych:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nakło nad Notecią uchwalone uchwałą nr XII/219/2011 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 29 września 2011 r. ze zmianami przyjętymi uchwałą nr XVIII/308/2016 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 28 stycznia 2016 r. oraz uchwałą nr XXVIII/559/2016 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 24 listopada 2016 r.;
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego przyjęty uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.;
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Nakło nad Notecią 2020-2030+ przyjęta uchwałą nr XXXV/765/2021 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 27 maja 2021 r.;
- Plan gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028, przyjęty uchwałą nr XXXII/545/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 maja 2017 r.;
- Program ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024 przyjęty uchwałą nr XXXVI/611/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 września 2017 r.;
- Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+, przyjęta uchwałą nr XXVIII/399/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 grudnia 2020 r.;
- Strategia Rozwoju Powiatu Nakielskiego na lata 2014-2020+ przyjęta uchwałą Rady Powiatu Nakielskiego XLIII/451/2014 z dnia 29 października 2014 r., zmieniona uchwałą nr XIX/164/2016 Rady Powiatu Nakielskiego z dnia 22 czerwca 2016 r.;
- Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Nakielskiego przyjęta uchwałą nr 4/2018 Komitetu Sterującego Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Nakielskiego z dnia 27 marca 2018 r. (ósma wersja);
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 przyjęty przez Komisję Europejską Decyzją Wykonawczą Komisji nr C (2014) 10021 z dnia 16 grudnia 2014 r., zmienioną decyzją wykonawczą nr C (2020) 587 z dnia 30 stycznia 2020 r.;
- Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Nakło nad Notecią przyjęty uchwałą nr XXIII/482/2016 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 30 czerwca 2016 r., zmieniony uchwałą nr XXXII/685/2017 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 23 lutego 2017 r.;
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla miasta i gminy Nakło nad Notecią na lata 2011-2032 przyjęty uchwałą nr XV/319/2011 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 29 grudnia 2011 r.;
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nakło nad Notecią na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2025 przyjęty uchwałą nr XXXIV/708/2017 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 27 kwietnia 2017 r.;
- Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Nakło nad Notecią przyjęty uchwałą nr XVIII/478/2020 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 27 lutego 2020 r.;

- Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta i Gminy Nakło nad Notecią przyjęty uchwałą XXIV/501/2016 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 25 sierpnia 2016 r., zmienioną uchwałą nr LII/1036/2018 z dnia 30 sierpnia 2018 r. oraz uchwałą nr IV/76/2019 z dnia 31 stycznia 2019 r.;
- Rejestr zabytków woj. Kujawsko-Pomorskie gm. Nakło nad Notecią, Wojewódzki Konserwator Zabytków;
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla miasta i gminy Nakło nad Notecią na lata 2010-2014 przyjęty uchwałą nr LIV/830/2010 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 30 września 2010 r.;
- Gminna ewidencja zabytków;
- Mapa zagrożenia powodziowego oraz mapy ryzyka powodziowego, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie;
- Rejestr ruchów masowych oraz terenów zagrożonych dla gmin Nakło i Sadki, Bydgoszcz 2010;
- Rejestr miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Nakło nad Notecią.

Tabela 1. Rejestr miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie gminy Nakło nad Notecią

LP.	UCHWAŁA RADY MIEJSKIEJ W NAKLE NAD NOTECIĄ	NAZWA PLANU	STATUS	DOMINUJĄCA FUNKCJA
1	XIV/159/95 z dnia 25 sierpnia 1995 r.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Nakło n. Notecią, obejmującej działkę nr 436 we wsi Występ	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowo-usługowa
2	XXIII/266/96 z dnia 27 czerwca 1996 r.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Nakło n/Notecią, obejmującej działkę nr ewidencji gruntów części 156, 107/2 i 208/3, 208/121, 208/123, 208/122, 208/125, 208/124 i 564/1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 2577, 2555, 2549, 2548/1, 2547, 2546, 2545, 2544/5, 2542, 1, 2544/4, 2550, 2551, 2543, 2543/1, 2543/5, 2543/6, 2543/8, 2543/7, 2134/3, 2135/3, 2134/4, 2135/2, 2136/3, 2135/1, 2132/1, 2135/4, 2578, 2579/3, 2579/1, 2579/6, 2579/7, 2579/5, 2589/2, 2589/1, 2589/3, 2589/4, 2589/6, 2589/5, 2589/11, 2589/8, 2590/1, 5, 4, 3, 2589/7, 2600, 2590/1, 2565/5, 2565/6, 2592, 2576/1, 2, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2543/4, 2132/1, 2139, 2138, 2137, 2136/2, w mieście Nakło nad Notecią	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa
3	XXIII/267/96 z dnia 27 czerwca 1996 r.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Nakło nad Notecią, obejmującej działkę nr ewidencji gruntów 297, 298 we wsi Olszewka i nr ewidencji gruntów 357 we wsi Lubaszcz	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa
4	XXIV/275/96 z dnia 26 sierpnia 1996 r.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Nakło n. Notecią obejmującej obszar położony na terenie miasta Nakło n. Notecią - w rejonie ulic Hallera, Wodna, Poznańska, Netecka	obowiązujący w części	zabudowa usługowa, mieszkaniowa wielorodzinna, łąki

5	XL/432/97 z dnia 14 listopada 1997 r.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Nakła nad Notecią obejmujących tereny w rejonie ulic: Armii Krajowej, W. Łokietka, Powstańców Wielkopolskich, Piaskowej i Karnowskiej	obowiązujący w części	usług sportu i rekreacji, garaże, zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, jednorodzinna, zagrodowa, usługowa
6	XL/433/97 z dnia 14 listopada 1997 r.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Nakło nad Notecią obejmujących tereny we wsi Lubaszcz, Ślesin, Trzeciewnica i Bielawy	obowiązujący	zabudowa usługowa (turystyczna), produkcyjno-składowa, mieszkaniowa jednorodzinna
7	XLII/461/98 z dnia 29 stycznia 1998 r.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Nakło nad Notecią	obowiązujący w części	zabudowa mieszkaniowa, usługowa, produkcyjna, cmentarz
8	XLV/503/98 z dnia 27 kwietnia 1998 r.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Nakła nad Notecią obejmujących tereny w rejonie ulic: J. Tuwima, Karnowskiej, Zanotecie	obowiązujący w części	zabudowa usługowa, mieszkaniowa
9	XLV/506/98 z dnia 27 kwietnia 1998 r.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Nakła nad Notecią oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego pomiędzy ulicami Gimnazjalną i Pocztową.	obowiązujący w części	zabudowa mieszkaniowa, usługowa, produkcyjna, garaże
10	IV/25/98 z dnia 18 grudnia 1998 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego pomiędzy ulicami: Kcyńską, Wyzwolenia i nowo projektowaną w Paterku gmina Nakło nad Notecią	obowiązujący w części	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, jednorodzinna, usługowa
11	XV/181/99 z dnia 29 października 1999 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu terenu położonego we wsiach Bielawy i Lubaszcz wzdłuż drogi krajowej nr 10 Szczecin - Warszawa, po jej stronie południowej	obowiązujący	zabudowa produkcyjna, usługowa, mieszkaniowa
12	XV/183/99 z dnia 29 października 1999 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w mieście Nakle nad Notecią położonego po północno - wschodniej stronie ulicy Dąbrowskiego, pomiędzy Placem Szkolnym, linią kolejową a ulicą Strażacką	obowiązujący w części	zabudowa usługowa, mieszkaniowa
13	XV/182/99 z dnia 29 października 1999 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu terenu położonego we wsi Paterek pomiędzy ulicami Kcyńską, Szubińską i nowo projektowaną	obowiązujący w części	zabudowa usługowa (w tym oświatowa), mieszkaniowa jednorodzinna, produkcyjna,
14	XXIV/302/2000 z dnia 8 czerwca 2000 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek położonych po wschodniej stronie ul. Dębowej w Ślesinie	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna
15	XXVII/351/2000 z dnia 22 sierpnia 2000 r.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Nakło nad Notecią w miejscowości Trzeciewnica działka nr 541/2	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa, usługowa
16	XLIII/506/2001 z dnia 22 listopada 2001 r.	Zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego pomiędzy ulicami Gimnazjalną i Pocztową	obowiązujący w części	zabudowa mieszkaniowa, usługowa
17	XLIII/504/2001 z dnia 22 listopada 2001 r.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Nakło nad Notecią w miejscowości Trzeciewnica działka nr 530	obowiązujący	zabudowa usługowa
18	XLVIII/536/2002 z dnia 26 marca 2002 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy jednorodzinnej w Potulicach	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa
19	LI/560/2002 z dnia 3 lipca 2002 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu przeznaczonego pod zabudowę mieszkaniowo-usługowo-rekreacyjną we wsi Gorzeń w Gminie Nakło nad Notecią	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa, lasy
20	LIII/583/2002 z dnia 19 września 2002 r.	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego fragmentów wsi Potulice obejmujących działki nr 6/8 oraz 24/1 i 24/2	obowiązujący	zabudowa usługowa, produkcyjna, tereny eksploatacji kruszywa

21	X/95/2003 z dnia 26 czerwca 2003 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów przemysłowych przy ul. Sądowej	obowiązujący w części	zabudowa usługowa, produkcyjna, mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna
22	XIII/130/03 z dnia 30 października 2003 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu sportu i rekreacji oraz terenu zabudowy mieszkaniowej z działalnością gospodarczą w Paterku	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa, usługowa, produkcyjna, usługi sportu i rekreacji
23	XIII/131/03 z dnia 30 października 2003 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu sportu i usług w Potulicach	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa, usługowa, usług sportu i rekreacji, ogrody działkowe
24	XIII/132/03 z dnia 30 października 2003 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu dla działalności gospodarczej i terenu zabudowy mieszkaniowej w Ślesinie	obowiązujący	zabudowa usługowa, produkcyjna, mieszkaniowa jednorodzinna
25	XIII/133/03 z dnia 30 października 2003 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowej z usługami nieuciążliwymi w Ślesinie	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa, usługowa
26	XIX/178/2004 z dnia 30 marca 2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części Miasta i Gminy Nakło nad Notecią w rejonie ulic Armii Krajowej, Mroteckiej i północnej obwodnicy miasta	obowiązujący w części	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, jednorodzinna, usługowa, tereny zieleni
27	XXIII/219/2004 z dnia 30 sierpnia 2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów położonych we wsi Paterki w Gminie Nakło nad Notecią	obowiązujący w części	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, jednorodzinna, usługowa, tereny zieleni
28	XXX/277/2005 z dnia 30 sierpnia 2005 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu przy ul. Wzgórze Wodociągowe w Nakle nad Notecią	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa
29	XXX/276/2005 z dnia 24 lutego 2005 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu przy ul. Wzgórze Wodociągowe i Piaskowa w Nakle nad Notecią	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa
30	XXX/278/2005 z dnia 24 lutego 2005 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu we wsi Gorzeń, Gmina Nakło nad Notecią	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa
31	XXXIII/319/2005 z dnia 9 czerwca 2005 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części Gminy Nakło nad Notecią fragmentu terenu wsi Chrzastowo	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa
32	XXXIII/320/2005 z dnia 9 czerwca 2005 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu Gminy Nakło nad Notecią dzielnicy przemysłowej w Paterku	obowiązujący	zabudowa usługowa, produkcyjna, lasy
33	XXXIX/361/2005 z dnia 29 grudnia 2005 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części Miasta Nakło nad Notecią w rejonie obwodnicy pomiędzy ulicami Karnowską i Nową oraz po wschodniej stronie ulicy Nowej	obowiązujący w części	zabudowa usługowa, produkcyjna, mieszkaniowa jednorodzinna
34	XL/375/2006 z dnia 2 lutego 2006 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Miasta Nakło nad Notecią - fragmentu terenu położonego w rejonie obwodnicy miasta oraz Gminy Nakło nad Notecią - fragmentu terenu wsi Bielawy	obowiązujący w części	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna
35	XLIV/443/2006 z dnia 27 czerwca 2006 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części Miasta i Gminy Nakło nad Notecią, fragmentu terenu w rejonie obwodnicy miasta oraz wsi Trzeciewnica	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna
36	XLIII/420/2006 z dnia 30 maja 2006 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu terenu we wsi Występ, położonego pomiędzy ulicami: Świerkową, Rybacką, Sosnową i drogą powiatową Nakło nad Notecią - Bydgoszcz	obowiązujący w części	zabudowa usługowa, produkcyjna, mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna

37	IV/25/2006 z dnia 28 grudnia 2006 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miasta i gminy Nakło nad Notecią fragmentu terenu w rejonie obwodnicy w mieście Nakło nad Notecią oraz wsi Olszewka	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna
38	IV/22/2006 z dnia 28 grudnia 2006 r.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego pomiędzy ulicami Kcyńską, Wyzwolenia i nowo projektowaną w Paterku, gmina Nakło nad Notecią	obowiązujący w części	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna
39	IV/23/2006 z dnia 28 grudnia 2006 r.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych we wsi Paterek, gmina Nakło nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna
40	IV/24/2006 z dnia 28 grudnia 2006 r.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Nakło nad Notecią terenu położonego pomiędzy ulicami: Gimnazjalną i Poczтовую	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna
41	XII/110/2007 z dnia 30 sierpnia 2007 r.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w mieście Nakle nad Notecią w rejonie ulic: Hallera, Wodna, Poznańska, Notecka	nieobowiązujący	teren obsługi komunikacji
42	XXII/197/2008 z dnia 24 kwietnia 2008 r.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Nakło nad Notecią, terenu położonego pomiędzy ulicami Gimnazjalną i Poczтовую	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna
43	XXII/196/2008 z dnia 24 kwietnia 2008 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miasta Nakło nad Notecią fragmentu położonego pomiędzy ulicami: Poznańską i Notecką, w rejonie rzeki Noteci	obowiązujący w części	zabudowa usługowa
44	XXXI/420/2008 z dnia 30 grudnia 2008 r.	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dwóch fragmentów wsi Paterek, w rejonie ulicy Wyzwolenia i ulicy Leśnej, w gminie Nakło nad Notecią – ze zmianą „2008”	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna
45	XLIII/616/2009 z dnia 29 października 2009 r.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu gminy Nakło nad Notecią dzielnicy przemysłowej w Paterku	obowiązujący	zabudowa produkcyjna
46	LII/814/2010 z dnia 24 czerwca 2010 r.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego pomiędzy ulicami: Kcyńską, Wyzwolenia i nowoprojektowaną w Paterku, gmina Nakło nad Notecią	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna
47	IX/161/2011 z dnia 26 maja 2011 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego we wsi Potulice	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa, garaże
48	IX/160/2011 z dnia 26 maja 2011 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego we wsi Lubaszcz	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa produkcyjna, garaże
49	XIII/232/2011 z dnia 27 października 2011 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miasta Nakło nad Notecią, terenu położonego w rejonie ul. Bohaterów i ul. Wzgórze Wodociągowe	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna, usługowa, cmentarz
50	XIX/444/2012 z dnia 26 kwietnia 2012 r.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy mieszkaniowej przy ul. Wzgórze Wodociągowe w Nakle nad Notecią	obowiązujący w części	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna
51	XX/455/2012 z dnia 31 maja 2012 r.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części miasta i gminy Nakło nad Notecią w rejonie ulic Staszica, Armii Krajowej i północnej obwodnicy miasta	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna
52	LVI/852/2010 z dnia 9 listopada 2010 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu terenu przy ulicy Nowej w Nakle nad Notecią – „ogrody”	obowiązujący	zabudowa usługowa, ogrody działkowe, tereny rolnicze
53	XLIII/873/2014 z dnia 24 kwietnia 2014 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w Nakle nad Notecią w rejonie osiedla Władysława Łokietka	obowiązujący w części	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna
54	LI/985/2014 z dnia 30 października 2014 r.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów poprzemysłowych przy ul. Sądowej	obowiązujący w części	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna

55	LI/983/2014 z dnia 30 października 2014 r.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części miasta Nakło nad Notecią w rejonie obwodnicy pomiędzy ulicami Karnowską i Nową oraz po wschodniej stronie ulicy Nowej, gmina Nakło nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna
56	IV/42/2015 z dnia 29 stycznia 2015 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego po wschodniej stronie ulicy Dworcowej w Ślesinie	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna
57	VI/111/2015 z dnia 26 lutego 2015 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miasta i gminy Nakło nad Notecią w rejonie ulic Armii Krajowej, Mroteckiej i północnej obwodnicy miasta	obowiązujący w części	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna
58	VIII/138/2015 z dnia 23 kwietnia 2015 r.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu gminy Nakło nad Notecią dzielnicy przemysłowej w Paterku, gmina Nakło nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna, lasy
59	XV/263/2015 z dnia 22 października 2015 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego pomiędzy ulicami: Mrotecką, Mickiewicza a ciekami Kolczatka w Nakle nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa, tereny zieleni
60	XVI/282/2015 z dnia 26 listopada 2015 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działki nr 580/2 w obrębie Występ położonej przy ulicach Wiejskiej i Różanej w Występie	obowiązujący w części	zabudowa usługowa
61	XXIV/511/2016 z dnia 25 sierpnia 2016 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego pomiędzy ulicami: Nakielską, Długą i Kazińską a projektowaną obwodnicą w miejscowości Ślesin, gmina Nakło nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna
62	XXIV/514/2016 z dnia 25 sierpnia 2016 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru w północnej i wschodniej części gminy Nakło nad Notecią	obowiązujący	tereny rolnicze, lasy
63	XXIV/512/2016 z dnia 25 sierpnia 2016 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego pomiędzy ulicami: Jackowskiego, Gimnazjalną, Placem Szkolnym a linią kolejową w Nakle nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna
64	XXIV/510/2016 z dnia 25 sierpnia 2016 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego pomiędzy ulicami Szubińską i Łąkową w Paterku	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna
65	XXXIII/689/2017 z dnia 30 marca 2017r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działki nr 580/2 w obrębie Występ położonej przy ulicach Wiejskiej i Różanej w Występie	obowiązujący	zabudowa usługowa
66	XXXIX/770/2017 z dnia 31 sierpnia 2017 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu terenu wsi Trzeciwnica	obowiązujący	zabudowa zagrodowa, usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna, cmentarz
67	XLIV/840/2018 z dnia 25 stycznia 2018 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ulic Długa, Potulicka i Rudki w Nakle nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna
68	XLV/893/2018 z dnia 22 lutego 2018 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w rejonie ul. Mroteckiej w Nakle nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa wielorodzinna
69	XLVII/960/2018 z dnia 26 kwietnia 2018 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego południowej części centrum miasta Nakła nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa wielorodzinna, tereny zieleni
70	XLVIII/975/2018 z dnia 17 maja 2018 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ul. Kcyńskiej i Osiedla Sobieskiego w Paterku	obowiązujący	zabudowa usługowa, produkcyjna
71	XI/284/2019 z dnia 29 sierpnia 2019 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w części miejscowości Polichno, gmina Nakło nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna
72	XI/285/2019 z dnia 29 sierpnia 2019 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ul. Leśnej i Stanisława Staszica w Nakle nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa jednorodzinna

73	XI/286/2019 z dnia 29 sierpnia 2019 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ul. Szubińskiej w Paterku	obowiązujący	teren wód powierzchniowych i zielni urządzonej z usługami sportu i rekreacji
74	XVII/435/2020 z dnia 30 stycznia 2020 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w części miejscowości Paterek, gmina Nakło nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa
75	XVII/434/2020 z dnia 30 stycznia 2020 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego po zachodniej stronie ul. Gimnazjalnej w Nakle nad Notecią	nieobowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa wielorodzinna
76	XXII/507/2020 z dnia 28 maja 2020 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ul. Sądowej w Nakle nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa wielorodzinna
77	XXX/638/2021 z dnia 25 lutego 2021 r.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego południowej części centrum miasta Nakło nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa, mieszkaniowa wielorodzinna
78	XXXIII/660/2021 z dnia 25 marca 2021 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w części miejscowości Gorzeń, gmina Nakło nad Notecią	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa mieszkaniowo-usługowa
79	XXXIII/661/2021 z dnia 25 marca 2021 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w rejonie ulic Hallera, Wodna oraz Poznańska w Nakle nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa
80	XXXIX/808/2021 z dnia 26 sierpnia 2021 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ul. Staszica w Nakle nad Notecią	obowiązujący	zabudowa usługowa
81	XXXIX/809/2021 z dnia 26 sierpnia 2021 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Gostuszy obręb geodezyjny Wieszki	obowiązujący	zabudowa mieszkaniowo-usługowa

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW WYŻSZEJ RANGI

3.1. Ustalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego

W odniesieniu do terenu gminy Nakło nad Notecią Plan zagospodarowania województwa kujawsko-pomorskiego (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2003 r. Nr 97, poz. 1437) zawiera następujące ustalenia:

- Zalicza ją do pierwszej centralnej strefy polityki przestrzennej, która tworzy obszar najwyższej aktywności społeczno-gospodarczej w województwie kujawsko-pomorskim, jednostka ta jest dobrze powiązana ze „światem zewnętrznym” oraz ze swym regionalnym otoczeniem;
- W zakresie wzmocnienia potencjału głównych ośrodków w instytucje obsługi mieszkańców w siedzibach gmin realizowane będzie zapewnienie obsługi mieszkańców gmin, w tym zwłaszcza w zakresie: edukacji (na poziomie podstawowym i gimnazjalnym), służby zdrowia (podstawowa opieka zdrowotna), pomocy społecznej i obsługi rolnictwa oraz stworzenie podstaw dla wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich;
- Miasto Nakło zostało zaliczone do obszaru aglomeracji bydgosko-toruńskiej;
- W hierarchii sieci osadniczej miejscowość Nakło nad Notecią została jako „ponadlokalny ośrodek równoważenia rozwoju” 4. poziomu;
- Miasto Nakło nad Notecią zostało zaklasyfikowane jako miejscowość z dobrze zachowanym cennym zespołem urbanistycznym;

- Pod względem uwarunkowań demograficznych gmina Nakło zakwalifikowana została do obszarów wiejskich województwa o największej gęstości zaludnienia na powierzchni bez lasów, łąk i pastwisk (ponad 100 osób na km²), a także do obszarów o najkorzystniejszej (prorozwojowej) strukturze wieku;
- Nakło nad Notecią zostało zaliczone do miejscowości generujących krajoznawczy ruch turystyczny;
- Gmina Nakło została włączona w granice proponowanego Nadnoteckiego Parku Kulturowego;
- Przez dolinną część gminy przebiega korytarz ekologiczny wskazany do ochrony;
- Północny fragment został zaliczony do „obszarów chronionych przed użytkowaniem nierolniczym”, z kolei dolinna część do „terenów ograniczonego zainwestowania zagrożonych powodzią”;
- Najważniejszym kierunkiem w zakresie komunikacji jest zapewnienie bezpośrednich sprawnych połączeń ośrodków powiatowych ze stolicami województwa i między sobą poprzez przebudowę drogi wojewódzkiej nr 241 do klasy technicznej G (główna);
- Gmina Nakło została zaliczona do strefy o charakterze wielofunkcyjnym, gdzie dominuje funkcja rolnicza;
- W zakresie kierunków zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej w kierunkach przekształceń obszarów wiejskich większość obszaru gminy zaliczono do terenów o typie rolnictwa o charakterze podmiejskim (uprawy owoców i warzyw), południowa część gminy wymaga zmian użytkowania gruntów o niskiej przydatności rolnej ze wskazaniem do dolesień. Ponadto, na północy gminy, zalecono przekształcenie obszarów wiejskich poprzez aktywizację działalności pozarolniczej;
- Gmina została zaliczona do obszarów wymagających kompleksowego rozwiązania gospodarki ściekowej; w miejscowości Małocin w zakresie gospodarki odpadami ustalono jako najważniejszy kierunek działań usunięcie istniejących nieczynnych mogiłników oraz rekultywację ich terenów;
- Gmina została zaklasyfikowana do obszarów o wysokim stopniu niepewności zasilania, w związku z tym w ramach Planu Rozwoju Polskich Sieci Elektroenergetycznych w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na terenie gminy, w celu powiązania nowych GPZ z istniejącą elektroenergetyczną siecią wojewódzką 110 kV, niezbędna jest budowa linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia o natężeniu 110 kV;
- W ramach rozwoju infrastruktury gazowniczej planuje się gazyfikację gminy poprzez budowę gazociągu wysokoprężnego „Nakło-Mrocza-Sępólno Krajeńskie Dn 250/150 mm”.

Ponadto Plan wymienia szczegółowo zadania ponadlokalne realizujące cel publiczny, które szczegółowo opisano w rozdziale nr 16.

Obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest dokumentem zdezaktualizowanym, gdyż został uchwalony 17 lat temu, jeszcze przed wejściem Polski do Unii Europejskiej. Samorząd województwa jest w trakcie procedowania projektu nowego planu.

3.2. Ustalenia Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+, przyjęta uchwałą nr XXVIII/399/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 grudnia 2020 r., wraz z Planem realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku, zawierają koncepcję rozwoju funkcjonalno-przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego oraz definiują cele i kierunki rozwoju województwa jako całości. Dokument ten wskazuje priorytetowe cele rozwoju województwa:

- w obszarze społeczeństwo – skuteczna edukacja i zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo;
- w obszarze gospodarka – konkurencyjność gospodarki województwa;
- w obszarze przestrzeni – dostępna przestrzeń i czyste środowisko;
- w obszarze spójności - spójne i bezpieczne województwo.

Wyżej wymienione cele zostały doprecyzowane szeregiem celów operacyjnych. Część z nich, odnosząc się ogólnie do obszaru województwa, dotyczy także gminy Nakło nad Notecią. Dokument ten nie określa jednak sztywnych ram realizacji inwestycji, które wymagałyby pozostawienia rezerw terenów lub miejsc lokalizacji przedsięwzięć i działań realizujących ww. cele.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030 przewiduje uszczegółowienie dotyczące miejskich obszarów funkcjonalnych. Gmina Nakło nad Notecią wymieniona jest w zasięgu Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Bydgoszczy (MOF Bydgoszcz). Strategia wspomina także, że miasto pełniące rolę ośrodka powiatowego jest istotnym elementem równoważenia rozwoju regionu, będąc swego rodzaju przekaźnikiem bodźców rozwojowych z ośrodków wyższego poziomu na otaczające obszary. W powiatach bowiem koncentruje się większość zadań stymulowania rozwoju społeczno-gospodarczego na tym poziomie hierarchii osadniczej. Pełni również bardzo ważną funkcję dla obszarów wiejskich, głównie jako ośrodek zaplecza rolnictwa, ale też miejsca tworzenia i realizacji funkcji pozarolniczych i aktywizacji powiatu.

W ramach szczegółowych celów operacyjnych o terenie gminy Strategia wspomina w kontekście modernizacji i wykorzystania istniejącej infrastruktury kolejowej na rzecz spójności województwa, w szczególności konieczności modernizacji odcinka linii kolejowej nr 281 na odcinku o długości 18,6 km zlokalizowanym od stacji Kcynia do stacji Nakło nad Notecią.

Implementacja Strategii 2030+ wymaga aktualizowania szeregu programów rozwoju/polityk wojewódzkich, formułujących ustalenia i rekomendacje szczegółowe w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie oraz stanowiących rozwinięcie, uszczegółowienie i operacjonalizację działań.

3.3. Strategia rozwoju Powiatu Nakielskiego

Strategia rozwoju Powiatu Nakielskiego (uchwała nr XLIII/451/2014 Rady Powiatu Nakielskiego z dnia 29 października 2014 r.) przedstawia wizję rozwoju powiatu, w której zawarto zakres wieloletni plan rozwoju w oparciu o trzy obszary – gospodarka, środowisko i infrastruktura techniczna, strefa społeczna. Strategia rozwoju ma na celu ustalenie dziedzin wymagających interwencji w celu poprawy jakości życia, a także kierunków działań rozwiązywania problemów poprzez podejmowanie odpowiednich kroków dla zapewnienia tej poprawy. Powyższe priorytety są realizowane za pomocą celów strategicznych, które wyznaczają konkretne działania w celu ich realizacji. Każdy z kierunków działań może realizować zagadnienia tylko jednego priorytetu.

Najważniejszym z priorytetów jest rozwój gospodarki poprzez kreowanie przedsiębiorczości i ograniczenie bezrobocia, co ma bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców, dochody samorządu, a także atrakcyjność powiatu w gospodarce regionu. Cel ten będzie realizowany poprzez następujące działania:

- Wykorzystanie potencjału gospodarczego powiatu poprzez wspieranie działań na rzecz przetwórstwa rolno-spożywczego, wykorzystanie potencjału rolniczego, poprawę warunków do współpracy gospodarczej (w tym utworzenie Parku Technologicznego i inkubatora przedsiębiorczości), a także zwiększenie zainteresowania inwestycjami w energię odnawialną;
- Dopasowanie kapitału ludzkiego do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy poprzez dostosowanie oferty kształcenia do rynku pracy, pomoc w reorientacji zawodowej, tworzenie nowych miejsc pracy;
- Promowanie powiatu w regionie i zwiększenie atrakcyjności turystycznej w wyniku wzrostu udziału turystyki w gospodarce powiatu, rozwoju współpracy międzynarodowej i promocji powiatu, zapewnienia odpowiedniej bazy noclegowej oraz wykorzystanie walorów przyrodniczo-rekreacyjnych powiatu, a w konsekwencji rozwój agroturystyki.

W wyniku realizacji wyżej wymienionych działań poprawią się warunki dla rozwoju przedsiębiorczości, zwiększy się liczba inwestycji, obniży poziom bezrobocia oraz zostanie wykorzystany potencjał sektora turystycznego, co doprowadzi do zwiększającej się liczby napływających turystów.

Kolejnym priorytetem w hierarchii działań powiatu jest poprawa zagospodarowania powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i ochrony środowiska naturalnego, ponieważ aktywne społeczeństwo może wzrastać jedynie zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego, który sprzyja rozwojowi społecznemu. Cel ten będzie realizowany poprzez następujące działania:

- Modernizację i rozbudowę infrastruktury technicznej poprzez poprawę stanu technicznego dróg, poprawę jakości infrastruktury melioracyjnej, rozwój infrastruktury kanalizacyjnej;
- Wdrażanie standardów ochrony środowiska poprzez wzrost poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców, wzrost poziomu wykorzystania energii odnawialnych i wdrażanie rozwiązań przyjaznych środowisku, poprawę stanu sfery powietrza i zwiększenie efektywności energetycznej oraz ochronę i promocję obszarów cennych przyrodniczo (obszary Natura 2000 i rezerваты przyrody);
- Rozwój infrastruktury rekreacyjnej powiatu poprzez rozwój bazy sportowej, rozbudowę sieci ścieżek rekreacyjnych, m.in. pieszo-rowerowych.

Realizacja powyższych działań przyczyni się do napływu inwestorów na teren powiatu, poprawy stanu środowiska naturalnego oraz wykorzystania potencjału powiatu w zakresie organizacji imprez sportowych.

Trzeci priorytet zakłada aktywne społeczeństwo oraz sprawne usługi, w tym dostęp do pomocy socjalnej, oraz opieki medycznej. Cel ten będzie realizowany poprzez następujące działania:

- Wzrost aktywności społecznej mieszkańców w wyniku aktywizacji społeczeństwa oraz zapewnienia wsparcia dla sektora pozarządowego;
- Promocję dziedzictwa kulturowego oraz zapewnienie rozwoju instytucji kultury poprzez zapewnienie wsparcia infrastrukturalnego i finansowego dla tych instytucji oraz dziedzictwa kulturowego regionu.

Realizacja powyższych działań będzie miała bezpośredni wpływ na wzrost jakości życia mieszkańców oraz poprawę dostępu do kultury.

Opracowana Strategia ma służyć koordynacji działań rozwojowych podejmowanych przez lokalne jednostki samorządu terytorialnego, podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe i inne podmioty aktywnie biorące udział w życiu społeczności powiatu nakielskiego.

3.4. Strategia obszaru rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatu Nakielskiego

Opracowana Strategia zawiera cele rozwojowe służące realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 i możliwie pełnej absorpcji środków prorozwojowych przez samorządy powiatu nakielskiego.

Szczególnie istotne z punktu widzenia dokumentu studium są następujące priorytety inwestycyjne:

- wykorzystanie potencjału gospodarczego poprzez tworzenie i rozwój mikro i małych firm (produkcja i usługi), w tym w branży turystycznej i okołoturystycznej oraz projekty rozwijające drobne przetwórstwo rolno-spożywcze,
- wsparcie tworzenia oraz funkcjonowania lokalnych inkubatorów przedsiębiorczości,
- aktywizacja zawodowa osób biernych zawodowo, zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez rozwijanie postaw przedsiębiorczych, realizację szkoleń,
- wspieranie działań z zakresu aktywnej integracji – kluby pracy, kluby młodzieżowe,
- promowanie powiatu w regionie i zwiększenie atrakcyjności turystycznej poprzez rozwój oferty turystycznej, rozwój przedsiębiorstw branży turystycznej i okołoturystycznej w ramach RLKS, tworzenie gospodarstw agroturystycznych, organizowanie kampanii promocyjnych,
- modernizacja infrastruktury drogowej, w tym remonty i przebudowa dróg gminnych i powiatowych (na obszarze ORSG), a także budowa ścieżek rowerowych obniżających emisję CO₂,
- modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnych,
- promowanie strategii niskoemisyjnych, redukcja zużycia energii oraz wzrost udziału energii z OZE poprzez przeprowadzenie termomodernizacji obiektów publicznych,
- modernizacja i budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego,
- aktywizacja społeczna mieszkańców poprzez organizowanie inicjatyw kulturalnych, edukacyjnych,
- promocja dziedzictwa kulturowego oraz wsparcie rozwoju obiektów i instytucji kultury służącej aktywizacji społeczności wiejskich, w tym budowa świetlic wiejskich,
- inwestowanie w podnoszenie kompetencji kluczowych uczniów, nauczycieli oraz unowocześnienie pracowni przedmiotowych w celu podniesienia poziomu edukacji,
- wspieranie rewitalizacji i kompleksowe ożywienie obszarów zaniedbanych,
- zapewnienie równego dostępu do edukacji przedszkolnej poprzez budowę i dostosowanie obiektów i oferty w tym zakresie,
- rozwój form opieki i usług wspierających środowiska zagrożone wykluczeniem społecznym.

3.5. Strategia rozwoju Gminy Nakło nad Notecią

Strategia rozwoju Miasta i Gminy Nakło nad Notecią 2030+, przyjęta uchwałą nr XXXV/765/2021 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 27 maja 2021 r., aktualizuje dotychczas obowiązującą strategię rozwoju. Przedmiotowy dokument stanowi redefinicję kierunków rozwojowych i planów z tym związanych na poziomie strategicznym i operacyjnym. Opracowanie w istocie tworzy nadrzędny dokument planistyczny Miasta i Gminy na poziomie wizji i misji, wyznaczenia celów rozwojowych oraz przypisanych do nich finalnie zadań. Dokument definiuje trzy cele rozwojowe:

- wspieranie konkurencyjności lokalnej gospodarki oraz kształtowanie efektywnej polityki mieszkaniowej;
- zapewnienie trwałych warunków rozwojowych w obszarze wysokiej jakości infrastruktury, usług publicznych oraz ochrony zasobów naturalnych;

- kreowanie atrakcyjności Miasta i Gminy Nakło nad Notecią poprzez wysoką jakość oferty kulturalno-rozrywkowej oraz wysoką jakość przestrzeni publicznych jako elementu budowania społeczności ludzi zadowolonych z życia i zamieszkiwania swojej miejscowości.

Strategia wymienia działania operacyjne oraz zdefiniowane do nich przedsięwzięcia kluczowe:

- budowa Amfiteatru w Nakle nad Notecią,
- przebudowa stadionu miejskiego im. Klemensa Biniakowskiego w Nakle nad Notecią,
- budowa kręgielni w Nakle nad Notecią,
- utworzenie całorocznego lodowiska,
- przebudowa centrum Nakła nad Notecią,
- modernizacja Placu Zamkowego oraz ul. Hallera w Nakle nad Notecią.

Z punktu widzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, na szczególną uwagę zasługują działania związane z przebudową centrum miasta. Przebudowa układu komunikacyjnego polegać ma na modernizacji rynku w Nakle, natomiast zmiana sposobu użytkowania Placu Zamkowego obejmie rewitalizację nakielskiej starówki na potrzeby organizowania imprez plenerowych poprzez wymianę płyty placu, z uwzględnieniem zazielenienia i obsadzenia go drzewami.

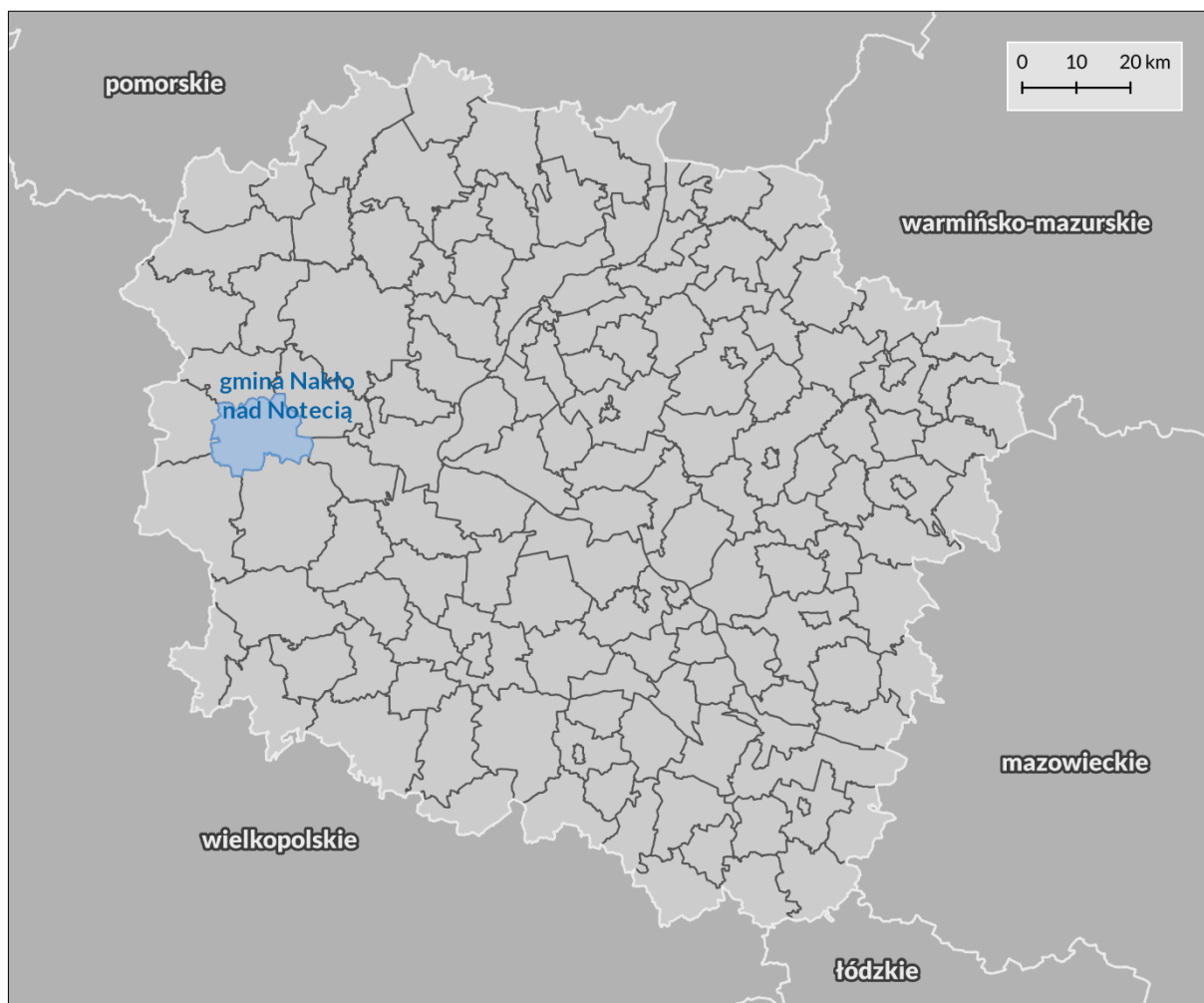
4. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU ORAZ STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY

4.1. Położenie i granice gminy

Gmina Nakło nad Notecią to gmina miejsko-wiejska położona w zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego w powiecie nakielskim. Zachodnia granica prowadzi terenami rolniczymi w miejscowości Polichno w kierunku północnym – ku Noteci. W dnie doliny granica przebiega wzdłuż rowów melioracyjnych, przecinając Noteć. Na gruntach wsi Lubaszcz zmienia przebieg z północnego na wschodni, śladem kanału odwadniającego, po czym ponownie biegnie na północ drogami gruntowymi, aż do torów kolejowych linii nr 18. Powyżej torów dociera do pododdziałów leśnych, granicą których biegnie w dolince denudacyjnej na zachód, a następnie rowem melioracyjnym na północ. Następnie drogą śródpolną dociera do drogi krajowej nr 10, którą przecina i wkracza na tereny wsi Olszewka. Tam również biegnie terenami rolnymi, drogami gruntowymi w kierunku północnym aż do drogi gminnej nr 090222C, która jest na danym fragmencie tożsama z granicą gminy, która skręca na wschód. Przebiega przez obniżenie z podmokłościami do drogi gminnej nr 090255C i zmienia ponownie bieg na północny. Dalej prowadzi terenami rolnymi w miejscowości Małocin aż do Rokitki, która stanowi część granicy gminy. Dalej, po przekroczeniu drogi gminnej nr 090301C, ponownie biegnie na północ, aby po niespełna kilometrze skręcić na wschód. Przekracza drogę powiatową nr 1920C, po czym, drogami gruntowymi, ponownie dociera do Rokitki i przybiera bieg w kierunku południowym. Następnie prowadzi odcinkiem drogi wojewódzkiej nr 241 na północ, aż do drogi gminnej nr 090305C w miejscowości Nowakówko. Kolejnie zmienia bieg na południowo-wschodni i przecinając niewielki ciek, dociera do drogi powiatowej nr 1922C w Karnówku. Dalej biegnie na północny wschód i wschód drogami śródpolnymi aż do granicy obrębów Suchary i Michalin, gdzie niemal równoległe do drogi gminnej nr 090309C dociera do splotu granic gminy Nakło nad Notecią z gminami Mrocza i Sienko. Następnie terenami rolnymi kieruje się na wschód, do drogi powiatowej nr 1554C, która na danym odcinku stanowi granicę gminy. W Gumnowicach skręca na wschód i dalej drogami śródpolnymi biegnie przez tereny okalające wieś Kazin, kilka razy załamując się, aż do drogi krajowej nr 10 rejonie na wschód od Ślesina. Tam, pograniczem terenów zadrzewionych i rowem melioracyjnym, w dolince denudacyjnej biegnie na południe. Przekraczając ponownie linię kolejową nr 18 wkracza w dno doliny, gdzie biegnie rowami melioracyjnymi na południe i dalej na wschód, aż do Kanału Bydgoskiego. Dalej mniejszymi rowami dociera w rejon wsi

Niedola, gdzie zmienia kierunek na południowy i prowadzi granicą oddziałów leśnych przy granicy z gminą Białe Błota. W okolicy miejscowości Piętacz skręca na zachód i dalej południowy zachód aż do Urszulina, gdzie wkracza ponownie na tereny łąkowe w dolinie Noteci. Dalej granica gminy pokrywa się z biegiem Noteci aż do okolic wsi Występ-Janowo. Tam kieruje się ponownie na południe, przecinając drogi gminne nr 090329C i 090330C oraz wojewódzką nr 246. Za miejscowością Wieszki zmienia kierunek na zachodni, prowadząc granicami oddziałów leśnych aż do Paterka, gdzie przekracza drogę wojewódzką nr 241 oraz tory kolejowe. Następnie skręca na północ w Rozwarzynie i prowadzi dalej drogami gruntowymi, oddziałami leśnymi i terenami rolnymi do drogi powiatowej nr 1921C, po czym dociera do łąk we wsi Polichno, zamykając w ten sposób obszar gminy Nakło nad Notecią.

Obszar gminy Nakło nad Notecią znajduje się, według najnowszego podziału fizycznogeograficznego (Solon i in., 2018), w większości w mezoregionie Pojezierze Południowokrajeńskie (północ gminy), będącego częścią makroregionu Pojezierze Południowopomorskie. Tereny na południu gminy podzielone są natomiast między mezoregiony: Dolina Środkowej Noteci i Kotlina Toruńska, należące do makroregionu Pradolina Toruńsko-Eberswaldzka. Niewielki klin między nimi stanowią tereny makroregionu Pojezierze Żnińsko-Mogileńskie (mezoregion Pojezierze Wielkopolskie).

Ryc. 1. Położenie administracyjne gminy Nakło nad Notecią

4.2. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z położenia gminy

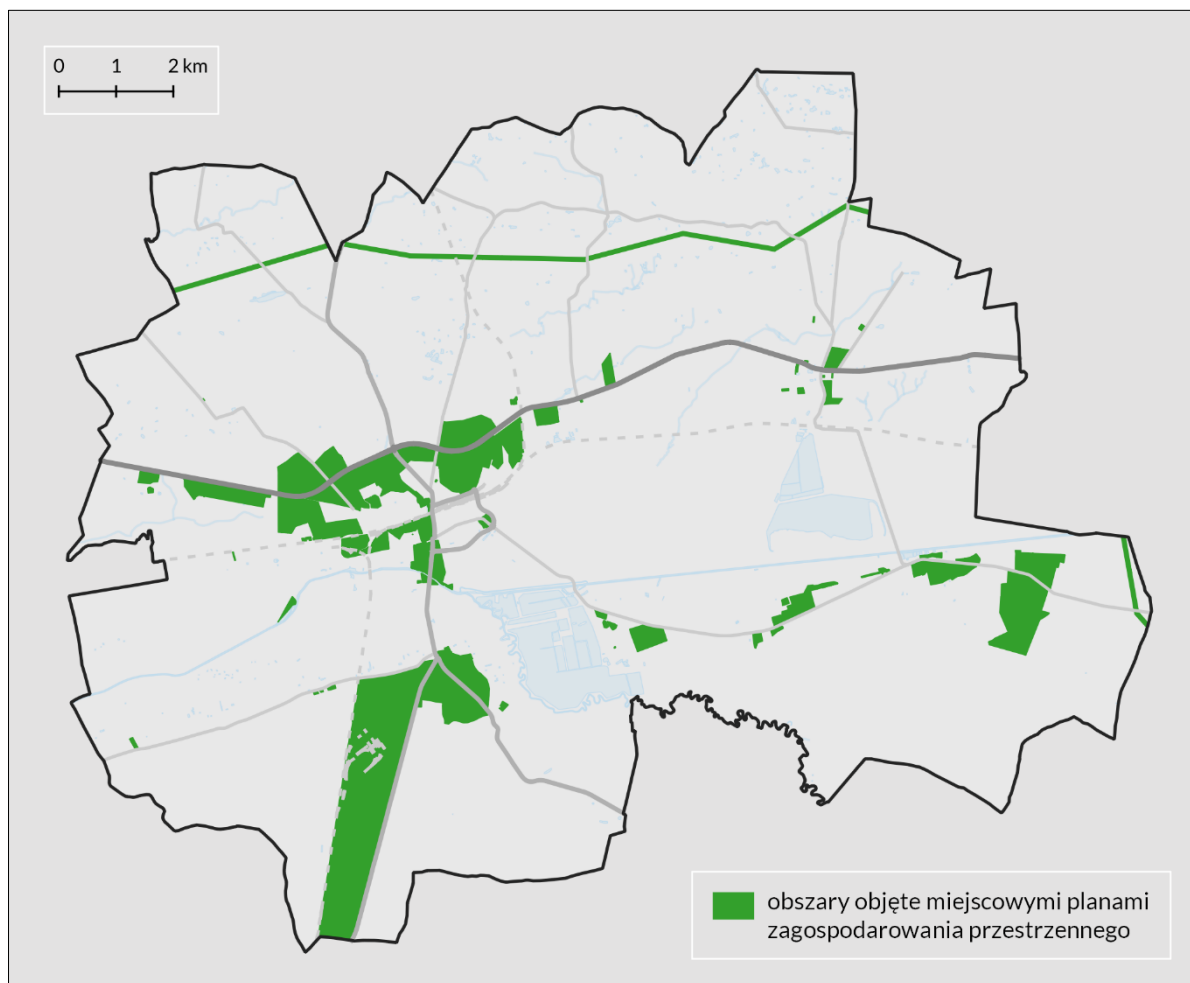
Gmina Nakło nad Notecią to gmina miejsko-wiejska, znajdująca się w zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Jej obszar zlokalizowany jest pomiędzy 53°04' a 53°12' równoleżnikiem szerokości geograficznej północnej oraz 17°30' a 17°47' południkiem długości geograficznej wschodniej, zamykając granicą administracyjną obszar o powierzchni 18 692 ha. W skład gminy Nakło nad Notecią wchodzi 32 miejscowości wiejskie podzielone pomiędzy 21 sołectw (Bielawy, Chrzastowo, Gorzeń, Gumnowice, Karnowo, Karnówko, Kazin, Lubaszcz, Małocin, Michalin, Minikowo, Olszewka, Paterek, Polichno, Potulice, Rozwarzyn, Suchary, Ślesin, Trzeciewnica, Wieszki, Występ) oraz miasto Nakło nad Notecią.

Gmina Nakło nad Notecią graniczy z 6 gminami. Od północy sąsiaduje z gminą Mrocza, od wschodu z gminami Sicienko i Białe Błota. Na południu gmina graniczy z gminami Szubin i Kcynia, a na zachodzie z gminą Sadki. Z uwagi na fakt, iż granica gminy Nakło nad Notecią stanowi wschodnią granicę powiatu nakielskiego, ma styczność również z powiatem bydgoskim.

4.3. Stan ładu przestrzennego

Ustalenia Studium, które nie jest prawem lokalnym, a jedynie „aktem kierownictwa wewnętrznego gminy” czy też „oświadczeniem woli rady gminy”, realizowane są poprzez miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nakło nad Notecią z 2011 r. było systematycznie wykorzystywane do opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obecnie na obszarze gminy Nakło nad Notecią obowiązuje 81 uchwał dotyczących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Plany obejmują tereny o sumarycznej powierzchni 1 382,6 ha, co stanowi około 7,5% ogólnej powierzchni gminy.

Plany w granicach gminy Nakło nad Notecią uchwalane były w latach 1995-2020 (stan na dzień uchwalenia studium). Największy z nich obejmuje tereny o powierzchni 377 ha (uchwała Rady Gminy Miejskiej w Nakle nad Notecią nr XXXIII/320/2005 z dnia 9 czerwca 2005 r.) zlokalizowane w Paterku między linią kolejową nr 281 i droga wojewódzka nr 241. Jego zapisy przewidują głównie lokalizację obiektów o funkcji produkcyjnej, składowej i magazynowej, a także utrzymują tereny leśne na południu. Pozostałe plany uchwalone w gminie obejmują już mniejsze obszary, choć wśród nich występuje sześć planów o powierzchni ponad 60 ha, w tym jeden około 100 ha – dedykowany realizacji liniowego obiektu infrastruktury technicznej - napowietrznej linii elektroenergetycznej najwyższych napięć 400 kV oraz drugi o powierzchni ponad 120 ha, zakładający budowę osiedla mieszkaniowego w Gorzeniu. Poza tym główną funkcją ustalaną w miejscowych planach było mieszkalnictwo oraz usługi. Najwięcej uchwał przyjmowano dla terenów miasta Nakło nad Notecią, szczególnie w jego północnej części. Ponadto dużym pokryciem miejscowymi planami odznacza się Paterek. Uchwały przyjmowano również dla miejscowości Bielawy, Olszewka, Trzeciewnica, Ślesin, Występ, Potulice. W pozostałych częściach gminy pokrycie planami jest znikome. Wskazuje to, iż miejscowe plany sporządzane były w obrębach posiadających dobre połączenie komunikacyjne z miastem Nakło nad Notecią – siedzibą gminy i powiatu, a także w szerszym aspekcie z miastem wojewódzkim – Bydgoszczą.

Ryc. 2. Obszary posiadające obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Duża liczba obowiązujących miejscowych planów wpływa na uproszczenie procedur administracyjnych oraz wzrost atrakcyjności terenów. Jednakże z uwagi na fakt, iż nadal większa część gminy nie została objęta przez tego typu regulacje, znaczna liczba inwestycji odbywa się w oparciu o decyzje administracyjne (decyzje o warunkach zabudowy lub decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego). Poniższa tabela (Tabela 2.) ukazuje o przeprowadzenie jakiego rodzaju inwestycji zabiegali inwestorzy w latach 2016-2019 na obszarze gminy Nakło nad Notecią oraz w całym powiecie nakielskim. Największą liczbę decyzji wydano na cel budowy obiektów mieszkaniowych jednorodzinnych. Istotne jest to, że udział liczby decyzji wydanych na ten cel dla gminy Nakło nad Notecią w odniesieniu do powiatu nakielskiego wzrósł z 13,4% w 2016 r. do 14,3% w 2019 r. Może to być spowodowane postępującą suburbanizacją miasta Nakło nad Notecią – tereny wiejskie gminy mogą być atrakcyjne dla osób, które chcą zakupić nieruchomość w spokojnym otoczeniu. Z kolei udział liczby decyzji wydanych na cel zabudowy wielorodzinnej dla gminy, względem powiatu nakielskiego spadł z 20,0% notowanych w 2016 r. do 12,5% w 2019 r. Może to nie wynikać ze zmniejszenia zainteresowania budownictwem wielorodzinnym, lecz uszczuplenia arealów odpowiadających budowie tego typu inwestycji. Wynika to z faktu, iż w północnej części gminy występuje bardzo dużo gruntów klas II-III, na których realizacja zabudowy wymaga uzyskania zgody na przeznaczenie gruntów rolniczych na cele nierolnicze. Procedurę taką przeprowadza się w toku sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Warto zwrócić również uwagę na rosnącą liczbę decyzji wydanych na cel zabudowy usługowej. W latach 2016- 2019 udział tych decyzji w odniesieniu do całego powiatu wzrósł o 3,5 punktu procentowego. Wydane decyzje mogą wskazywać na wzrost znaczenia gminy w regionie oraz zainteresowanie nowych inwestorów danym obszarem. Z przedstawionych danych wnika również, iż największy ruch budowlany notowany był w roku 2017,

kiedy wydano najwięcej decyzji dla wszystkich rodzajów zabudowy. Był to wzrost w stosunku do roku poprzedniego, jednak po 2017 zanotowano spadek, a już w 2019 r. ponowny wzrost i najprawdopodobniej tendencja taka zostanie zachowana w kolejnych latach.

Tabela 2. Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydane w latach 2016-2019 na terenie gminy Nakło nad Notecią i powiatu nakielskiego

	2016 r.			2017 r.			2018 r.			2019 r.		
	Powiat nakielski	Nakło nad Notecią	Udział [%]	Powiat nakielski	Nakło nad Notecią	Udział [%]	Powiat nakielski	Nakło nad Notecią	Udział [%]	Powiat nakielski	Nakło nad Notecią	Udział [%]
decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	15	3	20,0	11	6	54,5	19	6	31,6	16	2	12,5
decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	524	70	13,4	446	10	15,5	747	70	9,4	475	68	14,3
decyzje dotyczące zabudowy usługowej	38	11	28,9	32	6	34,4	39	6	15,4	37	12	32,4
decyzje dotyczące innej zabudowy	246	30	12,	171	32	24,0	245	32	13,1	285	26	9,1

Źródło: BDL GUS

Analizując zmiany w strukturze użytkowania gruntów, widoczne jest wyraźne zróżnicowanie w zagospodarowaniu obszarów wiejskich i obszaru miasta. W strukturze użytkowania gruntów widoczna jest dominacja użytków rolnych, których powierzchnia zmniejszyła się nieznacznie, z 12954 ha w 2012 r. do 12859 ha w 2014 r., z czego 8537 ha w 2014 r. stanowiły grunty orne. Wśród użytków rolnych zaznacza się także duży udział łąk. W 2014 r. stanowiły 24,1% użytków rolnych, a ich powierzchnia w ciągu trzech lat nieznacznie się zmniejszyła, z 3114 ha w 2012r. do 3093 ha w 2014 r. Obszar zajmowany przez łąki znajduje się w obrębie Rezerwatu „Łąki Ślesińskie”. Łącznie użytki rolne zajmują 68,8% powierzchni gminy, przy czym grunty orne stanowią 45,7% ogólnej powierzchni gminy. W przypadku obszarów wiejskich 63,9% użytków stanowią grunty orne, a 22,1% zajmują łąki. Z kolei na terenie miasta zaledwie 2% powierzchni użytków rolnych stanowią grunty orne.

Omawiany teren charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem warunków glebowych. W północnej części gminy przeważają gleby o wysokiej przydatności (klasa II i III) z kolei w południowym fragmencie przeważają gleby o niskiej przydatności do produkcji rolniczej (klasy V i VI) oraz gleby zdegradowane. Centralną część gminy stanowią gleby o średniej przydatności. W związku z tym można stwierdzić, że gmina charakteryzuje się dobrymi warunkami do rozwoju rolnictwa, stąd też przewaga powierzchni zajmowanych przez użytki rolne nad pozostałymi terenami. Jednocześnie poza stosunkowo dobrymi warunkami do rozwoju rolnictwa, obecność gruntów wysokiej klasy stanowi barierę przestrzenną dla dalszego rozwoju jednostek osadniczych, szczególnie na północy gminy.

Tabela 3. Zmiany struktury użytkowania terenów gminy Nakło nad Notecią

	Rok	Użytki rolne			Grunty leśne oraz zadrzewione		Grunty zabudowane i zurbanizowane					Użytki ekol.	Nieu- żytki
		grunty orne	łąki trwałe	razem z poz.	lasy	razem z poz.	tereny mieszk.	drogi	tereny przem.	tereny rekr.	razem z poz.		
		[ha]											
Gmina	2012	8566	3114	12954	3488	3704	266	532	124	40	1192	61	603
	2013	8542	3093	12864	3490	3723	275	537	131	40	1221	61	604
	2014	8537	3093	12859	3489	3720	276	538	132	40	1229	61	605
Obszar miejski	2012	321	250	615	16	16	126	95	36	24	370	0	28
	2013	319	251	614	16	16	125	95	36	24	371	0	28
	2014	316	250	610	16	16	124	97	37	24	375	0	28
Obszar wiejski	2012	8245	2864	12339	3472	3688	140	437	88	16	822	61	575
	2013	8223	2842	12250	3474	3707	150	442	95	16	850	61	576
	2014	8221	2843	12249	3473	3704	152	441	95	16	854	61	577

źródło: BDL GUS

Z powyższych danych wynika również, że gmina Nakło nad Notecią stanowi obszar o średniej lesistości – 18,7% powierzchni gminy, przy obszarze o powierzchni 3489 ha, zajmują lasy. Wraz z pozostałymi gruntami zadrzewionymi, grunty leśne oraz zadrzewione zajmują powierzchnię 3720 ha (19,9%). Lasy położone są przede wszystkim w wiejskim obszarze gminy, w południowej oraz wschodniej części, w dolinie rzeki Noteci. Taka sytuacja wiąże się z występowaniem ubogich gleb w tych częściach gminy, przez co nie nadają się one do wykorzystania na potrzeby gospodarki rolnej.

Pod względem powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w gminie największy obszar zajmują tereny komunikacyjne – drogi (w 2014 r. odnotowano 538 ha zagospodarowanych na ten cel, znaczny wpływ na taki stan rzeczy ma przebiegająca przez północną część gminy droga krajowa nr 10 oraz drogi wojewódzkie nr 241 oraz 246), następnie 276 ha powierzchni przeznaczono na cele mieszkaniowe, natomiast 132 ha obejmują obszary przemysłowe, w głównej mierze są to obecnie obszary, na których znajduje się Nadnotecki Park Przemysłowy. Widoczny jest stopniowy przyrost terenów mieszkaniowych, w okresie 2012-2014 powierzchnia gruntów wykorzystywanych w tym celu wzrosła o 10 ha (103,8% przy wartości dla 2012 r. = 100%). Można zauważyć, że wzrost powierzchni terenów mieszkaniowych zachodzi przede wszystkim w obszarze wiejskim. Może to być związane z wysokim stopniem urbanizacji i rozwojem funkcji przemysłowych we wsi Paterek oraz zapotrzebowaniem na miejsca zamieszkania dla pracowników usług i produkcji. Pozostałe obszary wiejskie charakteryzują się niskim stopniem urbanizacji. W latach 2012-2014 nie wzrosła powierzchnia zajmowana przez tereny rekreacyjne, stanowią one zaledwie 0,2% powierzchni gminy. Trendy zachowane w ostatnich latach można uznać za tożsame w poprzednich.

Z uwagi na bogatą historię, na terenie gminy znajduje się szereg obiektów ważnych dla dziedzictwa kulturowego. Warto wspomnieć chociażby o zabytkowym zespole zabudowy miejskiej Nakła nad Notecią, zespołach folwarczno-rezydencjonalnych we wsiach Chrzastowo, Gumnowice, Lubaszcz, Minikowo, Olszewka, Potulice, Suchary, Ślesin i Trzeciewnica ze szpichlerzami o zabudowie szachulcowej, kościele pw. św. Wawrzyńca w Nakle nad Notecią, kościele p.w. Matki Boskiej Siewnej w Olszewce (do 1945 r. funkcjonował jako kaplica ewangelicka), drewnianym kościele pw. św. Mikołaja w Ślesinie, kamienicach, m.in. Kamienica pod Atlasami, chatach o konstrukcji ryglowej, w tym najstarszą na terenie Nakła z XVII w., dawnym budynku hotelu „Du Nord” oraz kinie „Central”, a także Hotelu Europejskim (obecnie Hotelik Zacisze) w Nakle nad Notecią, dawnym budynku szpitala w Ślesinie. Na obszarze gminy znajdują

się również liczne budynki należące do cukrowni założonej w 1881 r. na terenie dawnego majątku Rudki-Młyn. Gmina Nakło nad Notecią była gminą wielokulturową, już od XV w. na jej terenie powstawały osiedla żydowskie, a przed pierwszym zaborem pojawili się osadnicy niemieccy. W związku z tym, na obszarze gminy znajdują się m.in. obiekty sakralne różnych wyznań m.in. dawna Kaplica Baptystów, dawny kościół ewangelicki (obecnie rzymskokatolicki) pw. św. Stanisława w Nakle nad Notecią, liczne cmentarze żydowskie, ewangelickie, m.in. rodziny Ritter w Lubaszczu. Na terenie wsi Potulice znajduje się cmentarz wojenny ofiar terroru hitlerowskiego z okresu II wojny światowej. W Potulicach znajdował się również obóz przesiedleńczy oraz obóz pracy Lebrechtsdorf, gdzie podczas okupacji hitlerowskiej dochodziło do licznych egzekucji. W obrębie miasta Nakło nad Notecią znajduje się zespół koszar pruskich. Dodatkowo, na terenie gminy stwierdzono liczne stanowiska archeologiczne reprezentujące różne okresy, m.in. zabytki z okresu halsztackiego kultury wschodniopomorskiej, zabytki z okresu lateńskiego kultury wschodniopomorskiej, zabytki kultury grobów kloszowych, grobów jamowych, zabytki kultury wenedzkiej z podokresu rzymskiego, zabytki z okresu średniowiecza i czasów nowożytnych.

Ponadto walory krajobrazowe gminy związane są z obecnością rzek (w tym najważniejszej – Notecią) i Kanału Bydgoskiego, zróżnicowaną rzeźbą terenu oraz szeregiem interesujących miejsc objętych formami ochrony przyrody, m.in. obszary Natura 2000, doskonale wpisują się w niezwykle modną w dzisiejszych czasach formę turystyki rowerowej oraz kajakowej. Dzięki temu gmina Nakło nad Notecią to obszar o znacznym potencjale do wykształcenia terenów przeznaczonych pod funkcję turystyczną, która aktualnie niestety nie jest dostatecznie eksponowana.

Sieć osadnicza gminy składa się z miasta Nakło nad Notecią oraz 32 miejscowości podzielonych na 21 sołectw:

- Bielawy,
- Chrzastowo,
- Gorzeń,
- Gumnowice,
- Karnowo,
- Karnówko,
- Kazin,
- Lubaszcz,
- Małocin,
- Michalin,
- Minikowo,
- Olszewka,
- Paterek,
- Polichno,
- Potulice,
- Rozwarzyn,
- Suchary,
- Ślesin,
- Trzeciewnica,
- Wieszki,
- Występ.

Strukturę charakteru budynków sieci osadniczej przedstawia Tabela 4. W dalszej części zamieszczono też ryciny prezentujące koncentrację wybranych typów funkcjonalnych budynków.

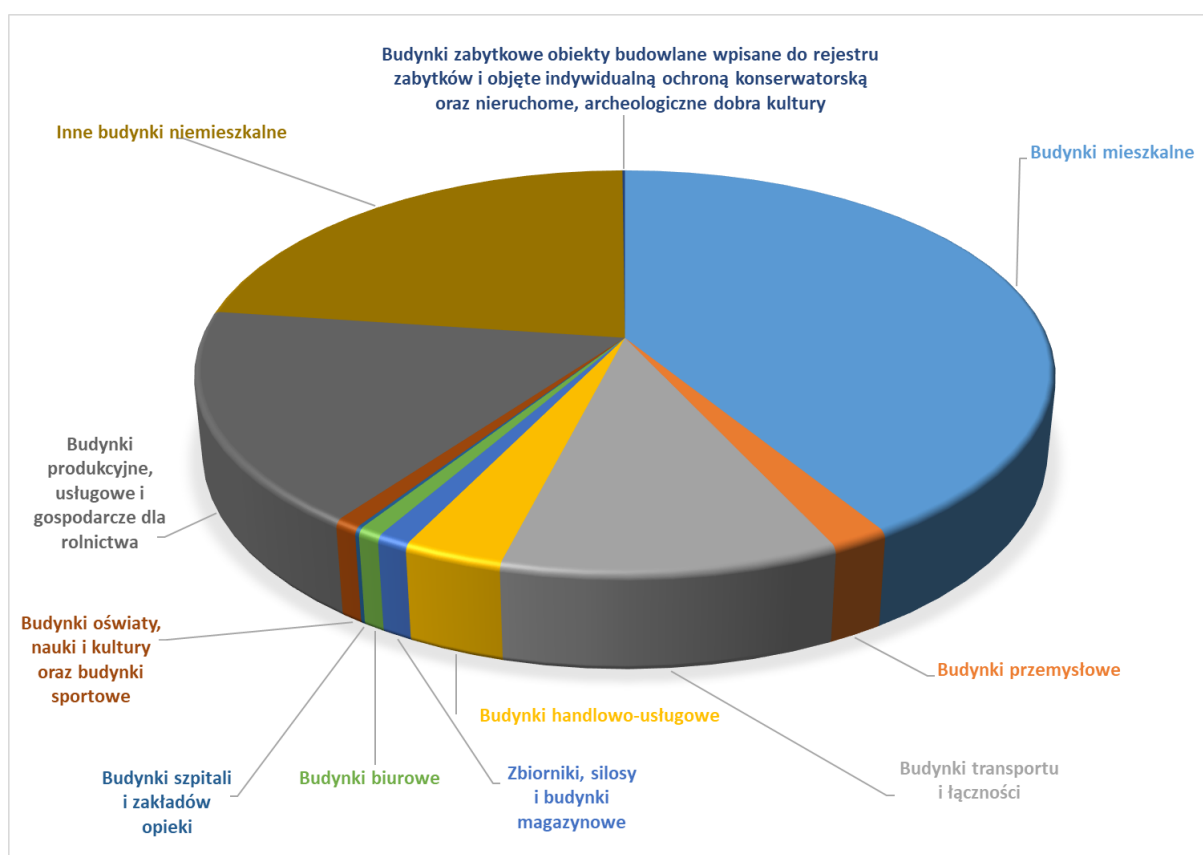
części zamieszczono też ryciny prezentujące koncentrację wybranych typów funkcjonalnych budynków.

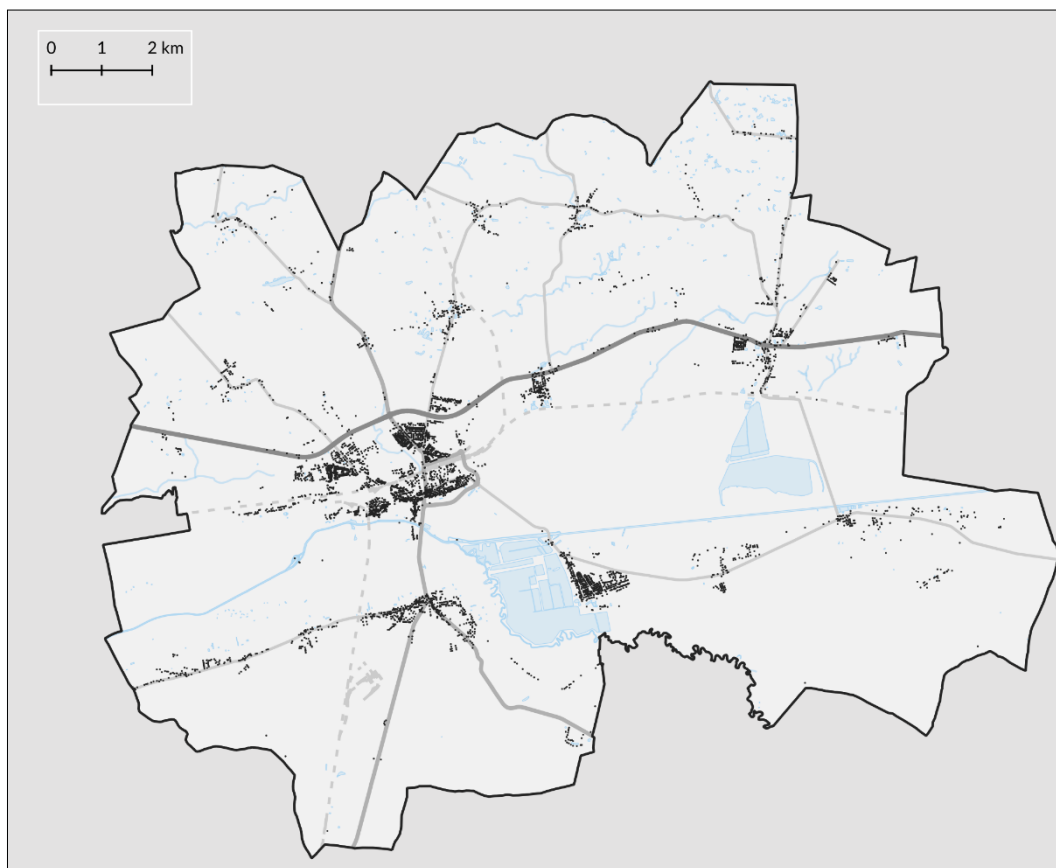
Tabela 4. Struktura funkcji budynków sieci osadniczej

Funkcja budynku	Liczba budynków
Budynki mieszkalne	4 817
Budynki przemysłowe	221
Budynki transportu i łączności	1 280
Budynki handlowo-usługowe	382
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	124
Budynki biurowe	90
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	18
Budynki oświaty, nauki i kultury oraz budynki sportowe	94
Budynki produkcyjne, usługowe i gospodarcze dla rolnictwa	2 006
Inne budynki niemieszkalne	2 658
Budynki zabytkowe obiekty budowlane wpisane do rejestru zabytków i objęte indywidualną ochroną konserwatorską oraz nieruchomości, archeologiczne dobra kultury	13
Suma	11 703

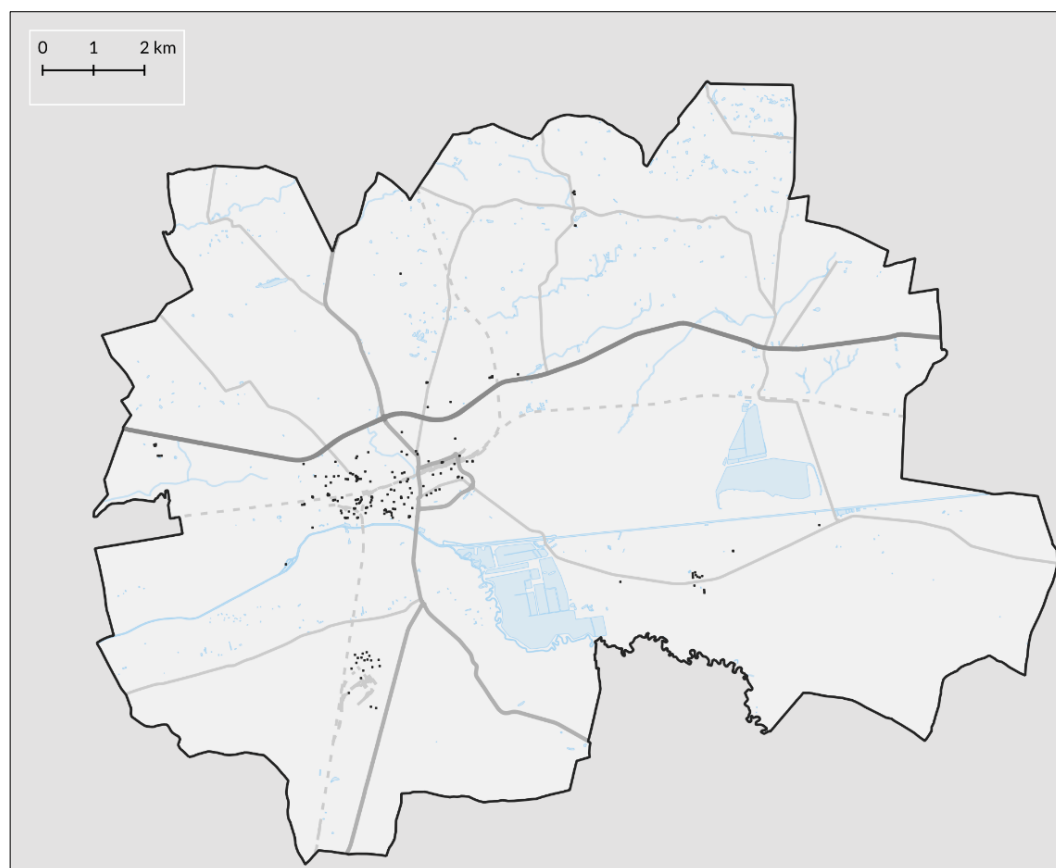
Źródło: Ewidencja Gruntów i Budynków

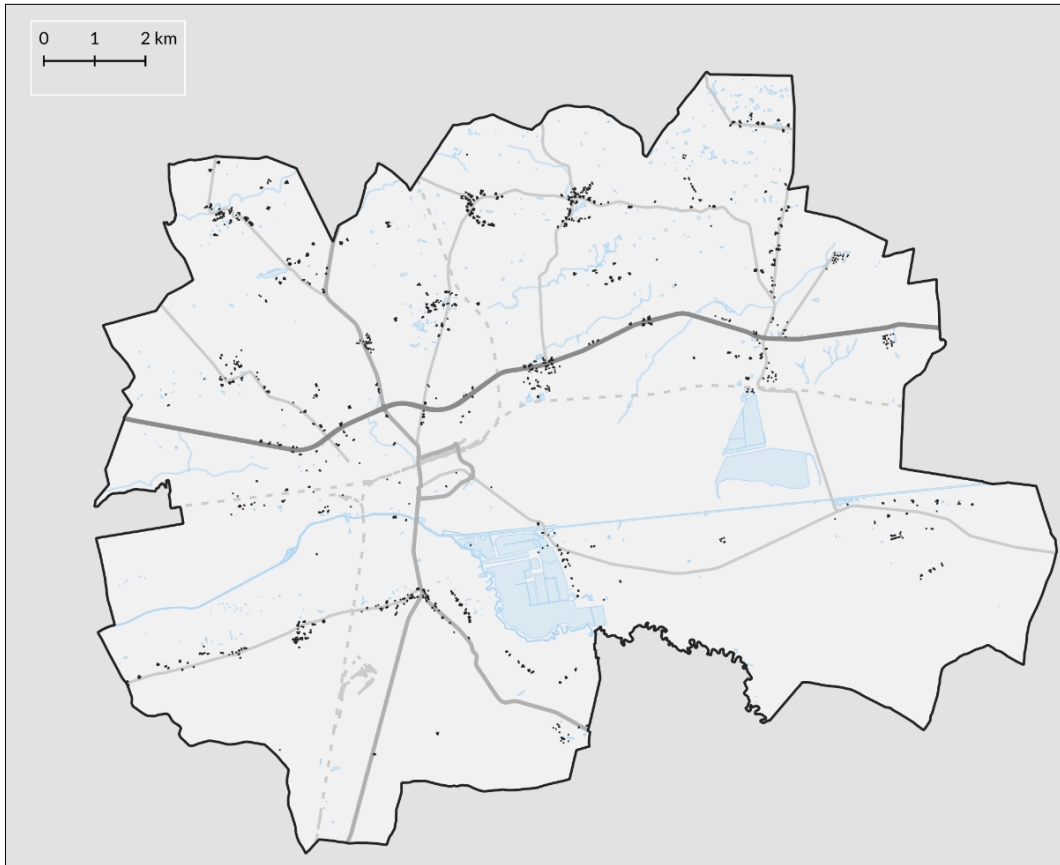
Ryc. 3. Struktura funkcji budynków sieci osadniczej gminy

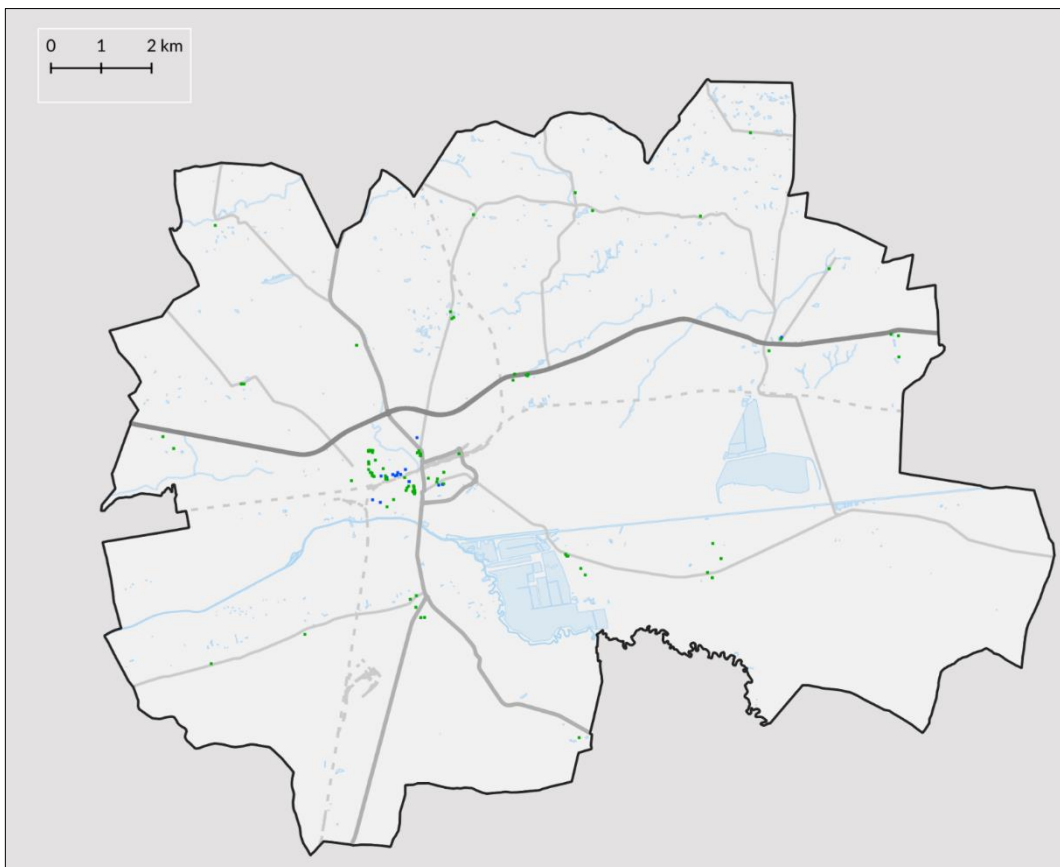
Ryc. 4. Lokalizacja budynków mieszkalnych na terenie gminy

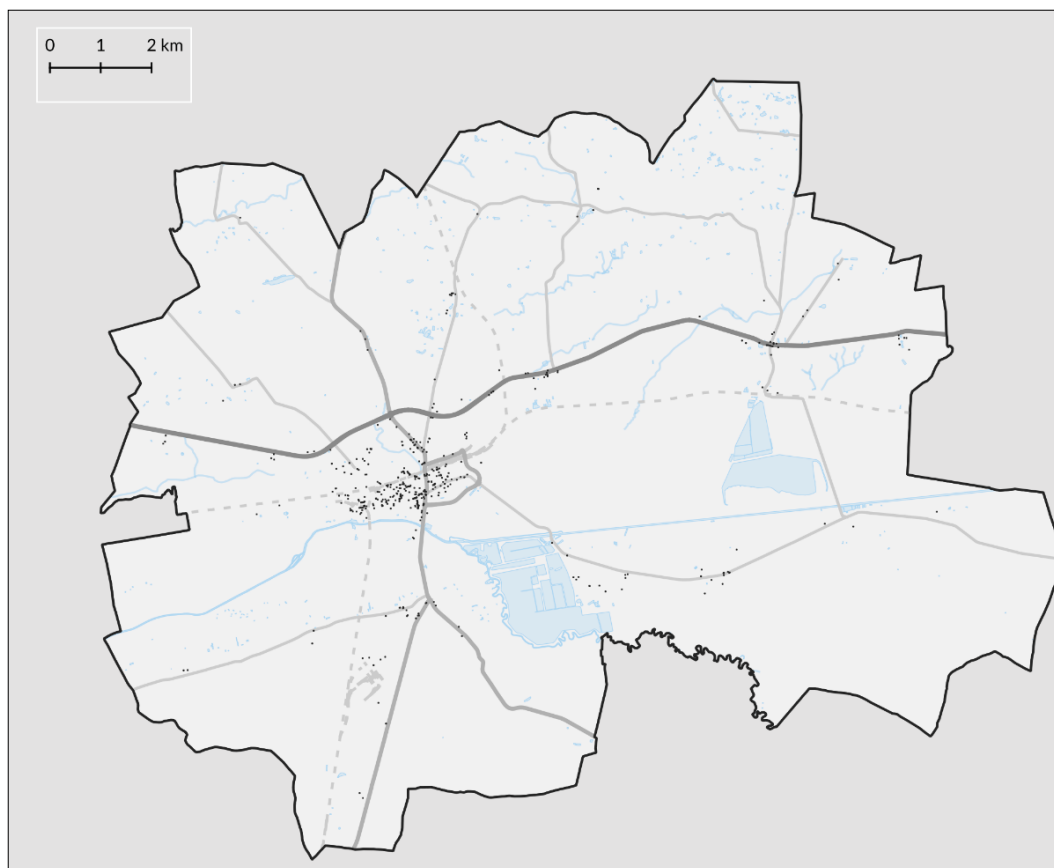
Ryc. 5. Lokalizacja budynków o dominującej funkcji produkcyjnej

Ryc. 6. Lokalizacja budynków o dominującej funkcji produkcji, usług i gospodarczej dla rolnictwa

Ryc. 7. Lokalizacja budynków o dominującej funkcji usług publicznych (budynki opieki zdrowotnej – kolor niebieski; budynki oświaty, nauki i kultury, kultu religijnego – kolor zielony)

Ryc. 8. Lokalizacja budynków o dominującej funkcji handlowo-usługowej oraz biurowej

Zabudowa w gminie Nakło nad Notecią determinowana jest przede wszystkim warunkami fizjograficznymi, a także istniejącą siecią usług oraz infrastrukturą komunikacyjną. Tereny zalewowe sąsiadujące z miastem od strony południowej w naturalny sposób ograniczają rozwój zabudowy. Obszar gminy położony jest dodatkowo na skraju Wysoczyzny Krajeńskiej, w związku z czym pagórkowaty teren wpływa na nieregularny układ zabudowy. W pobliżu miasta rozkład przestrzenny sieci osadniczej wskazuje na podmiejski charakter miejscowości. Zabudowa rozwinęła się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Z kolei na terenach rolniczych zabudowa ma charakter rozproszony bądź rozwija się wzdłuż sieci komunikacyjnych np. we wsi Polichno i Rozwarzyn wzdłuż drogi powiatowej 1921C czy Chrzastowo wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 241.

Należy zaznaczyć, że zabudowa typowo mieszkaniowa, jak i zabudowa zagrodowa (budynki produkcyjne, usługowe i gospodarcze dla rolnictwa), wspólnie dominują w strukturze sieci osadniczej (łącznie stanowią 58,3% budynków w gminie). Zaznacza się także wyraźny udział zabudowy niemieszkalnej, która stanowi 22,7% wszystkich budynków w gminie.

W granicach Nakła nad Notecią zaznacza się, typowa dla terenów miejskich, koncentracja zabudowy, którą tworzy 46% budynków z terenów całej gminy. Widoczna jest również koncentracja zabudowy we wsiach Paterek, Występ, Ślesin, Trzeciewnica. W tych miejscach najczęściej znajdują się obiekty szczególnie ważne dla lokalnych społeczności w kontekście zaspokojenia podstawowych potrzeb – budynki oświaty, nauki, kultury, obiekty sportowe, budynki kultu religijnego czy też budynki handlowo-usługowe, a także obiekty produkcyjne, przemysłowe. Na terenie gminy znajdują się miejscowości, które nie są wyposażone w tego typu obiekty, dodatkowo zabudowa w nich ma charakter rozproszony np. osady Niedola czy Bogacin.

Gęstość zabudowy, szczególnie mieszkaniowej, bezpośrednio determinuje liczbę mieszkańców miejscowości. Bezspornie w tym względzie dominuje miasto Nakło nad Notecią, w granicach którego mieszka aż 57% mieszkańców gminy. Następnie odnotować należy miejscowość Paterek (2598 mieszkańców), Występ (1806 mieszkańców), Ślesin (1477 mieszkańców), Potulice (1331 mieszkańców), w granicach których mieszka 23,6% mieszkańców gminy. Dużą liczbą ludności charakteryzują się także Trzeciewnica (817 mieszkańców) oraz Olszewka (579 mieszkańców). W pozostałych miejscowościach liczba ludności nie przekracza 500 mieszkańców. Na terenie gminy znajdują się również miejscowości niezamieszkałe tj. Elźbiecin, Bogacin i Urszulin, a także takie, w których liczba ludności znajduje się w przedziale 1-40 (Gostusza, Nowakówko, Piętacz, Niedola). Wyraźnie widoczna jest dysproporcja w rozmieszczeniu ludności na obszarze gminy.

Można zauważyć, że w miejscowościach, w których liczba mieszkańców przekracza 200 osób, pojawiają się cechy demograficzne, które umożliwiają rozwój. Ponadto, przy takiej liczbie mieszkańców uzasadnione jest lokowanie takich usług jak placówki oświatowe, obiekty usługowo-handlowe, a także zrozumiałe jest lokowanie inwestycji w zakresie infrastrukturalnym. Można więc uznać, że są to miejscowości rozwojowe. Na obszarze gminy jest to ponad połowa miejscowości, a blisko tej granicy znajduje się wieś Bielawy – 195 osób.

Liczba ludności w gminie Nakło nad Notecią w 2019 r. wyniosła 31 668 osób, co przekłada się na 1 pozycję wśród gmin powiatu nakielskiego. Na kolejnych pozycjach znajdują się gminy miejsko-wiejskie Szubin z liczbą ludności 24 797 oraz Kcynia – 13 361 osób. Wskazuje to na stabilną pozycję gminy Nakło nad Notecią w strukturze demograficznej powiatu nakielskiego.

Dominującą pozycję w hierarchii sieci osadniczej miejscowości determinują, oprócz korzystnej lokalizacji, także funkcje usług m.in. publicznych i administracyjnych. Do podstawowych jednostek administracji publicznej różnych szczebli, zlokalizowanych na terenie gminy zaliczyć należy:

- Urząd Miasta i Gminy Nakło nad Notecią,
- Starostwo Powiatu Nakielskiego,
- Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią,
- Prokuratura Rejonowa w Nakle nad Notecią,
- Komenda Powiatowa Policji w Nakle nad Notecią,
- Urząd Skarbowy w Nakle nad Notecią,
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Nakle nad Notecią,
- Powiatowy Urząd Pracy w Nakle nad Notecią,
- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Bydgoszczy Rejon Dróg Nakło nad Notecią,
- Inspekcja Weterynaryjna Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Nakle nad Notecią,
- Kujawsko-Pomorska Izba Rolnicza w Nakle nad Notecią,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Nakle nad Notecią,
- Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Nakle nad Notecią,
- Nakielski Ośrodek Kultury w Nakle nad Notecią,
- Muzeum Ziemi Krajeńskiej w Nakle nad Notecią,
- Zespół Szkół Żeglugi Śródlądowej im. kmdr. Bolesława Romanowskiego w Nakle nad Notecią,
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego Prymasa Tysiąclecia w Nakle nad Notecią,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 3 oraz nr 4 w Nakle nad Notecią,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Dzieci Potulic w Potulicach,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ślesinie,

- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Paterku,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Występie,
- Przedszkole nr 2 w Nakle nad Notecią,
- Szkoła Muzyczna I Stopnia w Nakle nad Notecią,
- Przedszkole Niepubliczne „Słoneczko” w Nakle nad Notecią,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Trzeciewnicy im. Powstańców Wielkopolskich,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Olszewce im. Józefa Blechacza,
- Niepubliczne Przedszkole „Donald” w Nakle nad Notecią,
- Niepubliczne Przedszkole Katolickie przy Parafii św. Wawrzyńca w Nakle nad Notecią,
- Społeczne Towarzystwo Oświaty Przedszkolnej Przedszkole „Wesoła Piątka” w Nakle nad Notecią,
- Centrum Rozwoju Dziecka REKSIO w Nakle nad Notecią,
- NZOZ Nowy Szpital w Nakle i Szubinie Sp. z o.o.,
- Przychodnia rodzinna NZOZ „Krajna-Zdrowie MD” sp. z o.o. w Nakle nad Notecią,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDICUS” sp. z o.o. w Nakle nad Notecią,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „STOMED” w Nakle nad Notecią,
- Dom Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią.

4.4. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu

Położenie miasta Nakło nad Notecią na skraju Wysoczyzny Krajeńskiej, na prawym brzegu rzeki Noteci miało niegdyś znaczenie obronne. Obecnie warunki fizjograficzne stanowią przeszkodę dla dalszego rozwoju przestrzennego miasta – w kierunku północnym i południowym. Tereny zalewowe Noteci sąsiadujące z miastem od strony południowej w naturalny sposób ograniczają rozwój zabudowy i inwestycji. Ponad doliną, w północnej części miasta wznosi się krawędź Wysoczyzny Krajeńskiej opadającej ku Pradolinie Toruńsko-Eberswaldzkiej. Pagórkowaty teren wpływa na nieregularny układ zabudowy dostosowującej się do ukształtowania terenu. Droga krajowa nr 10 Szczecin–Piła–Bydgoszcz–Toruń–Płońsk ogranicza miasto od strony północnej. Utrudniona komunikacja terenów położonych na północ od obwodnicy miejskiej (w ciągu drogi krajowej nr 10) powoduje, iż jest ona istotną barierą dla rozwoju przestrzennego miasta.

Ograniczenia fizjograficzne przestrzeni inwestycyjnych na terenie miasta rekompensuje bliskie sąsiedztwo wsi Paterek posiadającej rozległe rezerwy terenowe dla inwestycji produkcyjno-usługowych oraz mieszkaniowych. Ponadto miejscowości takie jak Występ, Potulice, Trzeciewnica, Ślesin, Olszewka, Gorzeń zlokalizowane w sąsiedztwie lub w niewielkiej odległości od miasta i posiadające dość dużą powierzchnię oraz dogodnie skomunikowanie z siecią dróg wojewódzkich, powiatowych, gminnych oraz drogą krajową nr 10. Dzięki powyższym uwarunkowaniom miejscowości te stanowią zaplecza mieszkaniowe zarówno dla Nakła nad Notecią, jak i dla pobliskiej Bydgoszczy. Położenie miasta i gminy Nakło nad Notecią w bliskim sąsiedztwie (25 km) od Bydgoszczy sprawiło, iż obszar gminy jest atrakcyjnym terenem inwestycyjnym. Powstało tu wiele znaczących podmiotów gospodarczych o charakterze regionalnym. Ponadto w miejscowości Paterek utworzono specjalną strefę ekonomiczną.

Gmina Nakło nad Notecią położona jest w obszarze bezpośredniego oddziaływania miasta Bydgoszcz, przy szlakach komunikacyjnych:

- droga krajowa nr 10 Szczecin–Piła–Bydgoszcz–Toruń–Płońsk,
- linia kolejowa nr 18 Kutno–Piła Główna oraz linia kolejowa nr 281 Oleśnica–Chojnice,
- Międzynarodowa Droga Wodna Noteć–Kanał Bydgoski.

Struktura przestrzenna gminy układa się równoleżnikowo. W strukturze tej można wyróżnić trzy obszary, na których obecny kształt wpłynęły zarówno cechy fizjograficzne, jak i uwarunkowania społeczno-gospodarcze. W strukturze przestrzennej gminy aktualnie wyróżniają się:

- północny obszar gminy, położony na północ od drogi krajowej nr 10, stanowiący obszar rolniczej przestrzeni produkcyjnej, z rozwiniętą historycznie siecią osadniczą. Dominuje tu rolniczy charakter użytkowania przestrzeni;
- obszar środkowy, ograniczony od północy drogą krajową nr 10, od południa linią kolejową nr 18, przecięty w układzie południkowym drogą wojewódzką nr 241 Wągrowiec–Sępólno Krajeńskie, obejmujący miasto Nakło nad Notecią oraz wieś Paterek, jako główne pasmo rozwojowe i inwestycyjne w gminie. W rejonie tym znajdują się również wsie położone pomiędzy trasami komunikacyjnymi o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, co sprzyja rozwojowi inwestycji;
- południowy obszar doliny Noteci i lasów dawnej Puszczy Noteckiej, ograniczony od północy linią kolejową nr 18, od południa granicą administracyjną gminy. Jest to obszar przyrodniczy o znaczeniu międzynarodowym (objęty ochroną jako obszary Natura 2000, Nadnotecki Obszar Chronionego Krajobrazu), przecięty południkowo osadnictwem zlokalizowanym wzdłuż dróg powiatowych. Jest to obszar rozwoju osadnictwa przede wszystkim o charakterze zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

5. STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO GMINY I WARUNKI JEGO OCHRONY

5.1. Budowa geologiczna

Można przyjąć, iż litologia osadów powierzchniowych obszaru gminy ma charakter pasmowy. Na północy występują utwory typowe dla terenów wysoczyznowych (głównie gliny zwałowe), natomiast pas w centrum zajmują osady biogeniczne, dolin rzecznych. Na południu gminy z kolei znajdują się poziomy terasowe z utworami mniej zwięzłymi, piaszczystymi.

Tereny na północ od Nakła zbudowane są z osadów czwartorzędowych o znacznej miąższości – od 80 do 140 m. Występuje w nich kilka serii gliny morenowej, rozdzielonej warstwami piasków, żwirów, a czasami mułków i iłów. Utwory trzeciorzędowe na tym terenie występują na głębokościach 80-130 m, a skały jurajskie na głębokości 120-150 m. W obniżeniach pomiędzy wyniesieniami morenowymi występują niewielkiej miąższości osady organiczno-mineralne, przeważnie mułki, rzadziej torfy przewarstwione namułkami. W części północnej wysoczyzny, w pasie od Michalina do Małocina występują piaski gliniaste luźne, czasami żwiry i głązy akumulacji lodowcowej. Obszar gminy położony na południe od wysoczyzny, a więc obszary pradoliny Noteci i Kanału Bydgoskiego oraz równin terasowych, są terenami odmiennymi pod względem ukształtowania terenu, jak i geomorfologii. Dolina Noteci i Dolina Kanału Bydgoskiego zbudowane są z piasków różnej frakcji (z przewagą piasków drobn- i średnioziarnistych) o miąższości średnio kilkunastu metrów. Na ich powierzchni zalegają osady organiczne (torfy) i organiczno-mineralne. W rejonie Nakła na powierzchni w większym udziale pojawiają się piaski, lokalnie z domieszką materiału organicznego. Poziomy terasowe (terasy pradolinie) oddzielone od wysoczyzny morenowej doliną Noteci i Kanału Bydgoskiego, stanowią południową część gminy. Zbudowane są one z osadów piaszczysto-żwirowych, czasami mułków o miąższości 8-12 m. Lokalnie na powierzchni występuje glina morenowa w postaci pagórków, które uległy całkowitej lub tylko częściowej erozji (np. okolice Potulic, Piętacza, Wieszek, Paterka i Rozwarzyna). Osady piaszczysto-żwirowe zalegają najczęściej na mułkach, iłach typu zastoiskowego, rzadziej na glinie morenowej ze starszych zlodowaceń.

Na terenie gminy Nakło nad Notecią występują złoża surowców naturalnych. Na obszarze tym rozpoznane jest występowanie następujących surowców: surowce ilaste plejstoceniowe, torfy, piaski i żwiry. Surowce ilaste występują w obszarach wysoczyzny morenowej. Istniejące niewielkie odkrywki

nie są eksploatowane. Torfy występują w dolinie rzeki Noteci, ale ze względu na ekologiczny charakter tego terenu również nie są eksploatowane. Ze względów gospodarczych wykorzystywane są na terenie gminy złoża piasków i żwirów. Występują one głównie w południowej części gminy w rejonie Paterka, Rozwarzyna, Gorzenia i Występu. Surowiec wydobywany jest na potrzeby przemysłu budowlanego rynku lokalnego.

Oprócz eksploatowanych obecnie obszarów wydobywania, na terenie gminy znajdują się również obszary, gdzie eksploatacja surowców została zakończona lub zaniechana. Obszary te zostały jednak w sposób stały zniekształcone prowadzonym wydobywaniem. Do takich obszarów należy złoża w Nakle nad Notecią. Było to złoża zlokalizowane w północno-zachodniej części miasta. Jego eksploatacja została zaniechana. Na terenie gminy istnieją także niewielkie dzikie wyrobiska (nielegalne), dla których jest prowadzona eksploatacja na niewielką skalę lub też eksploatacja ta została zaniechana. Z reguły są to porzucone doły po wyrobiskach w obrębach gruntów leśnych i nieużytków.

Pod względem geologiczno-inżynierskim tereny gminy podzielić na dwa rodzaje gruntów – grunty o korzystnych warunkach dla budownictwa oraz grunty utrudniające budownictwo.

Do pierwszej grupy, czyli gruntów o korzystnych warunkach dla posadowienia budynków, należy rejon poza dnem doliny Noteci i Kanału Bydgoskiego, gdzie dominują grunty spoiste, zwarte, półzwarte i twar doplastyczne, sypkie, średnio zagęszczone i zagęszczone. Nie występują tam zjawiska geodynamiczne (poza terenami w strefie zboczowej), a głębokość wody gruntowej przekracza (najczęściej znacznie) 2 m. Są to rejony wsi Olszewka, Chrzastowo, Małocin, Suchary, Gumnowice, Gabrielin, Wieszki, Paterek, Gorzeń.

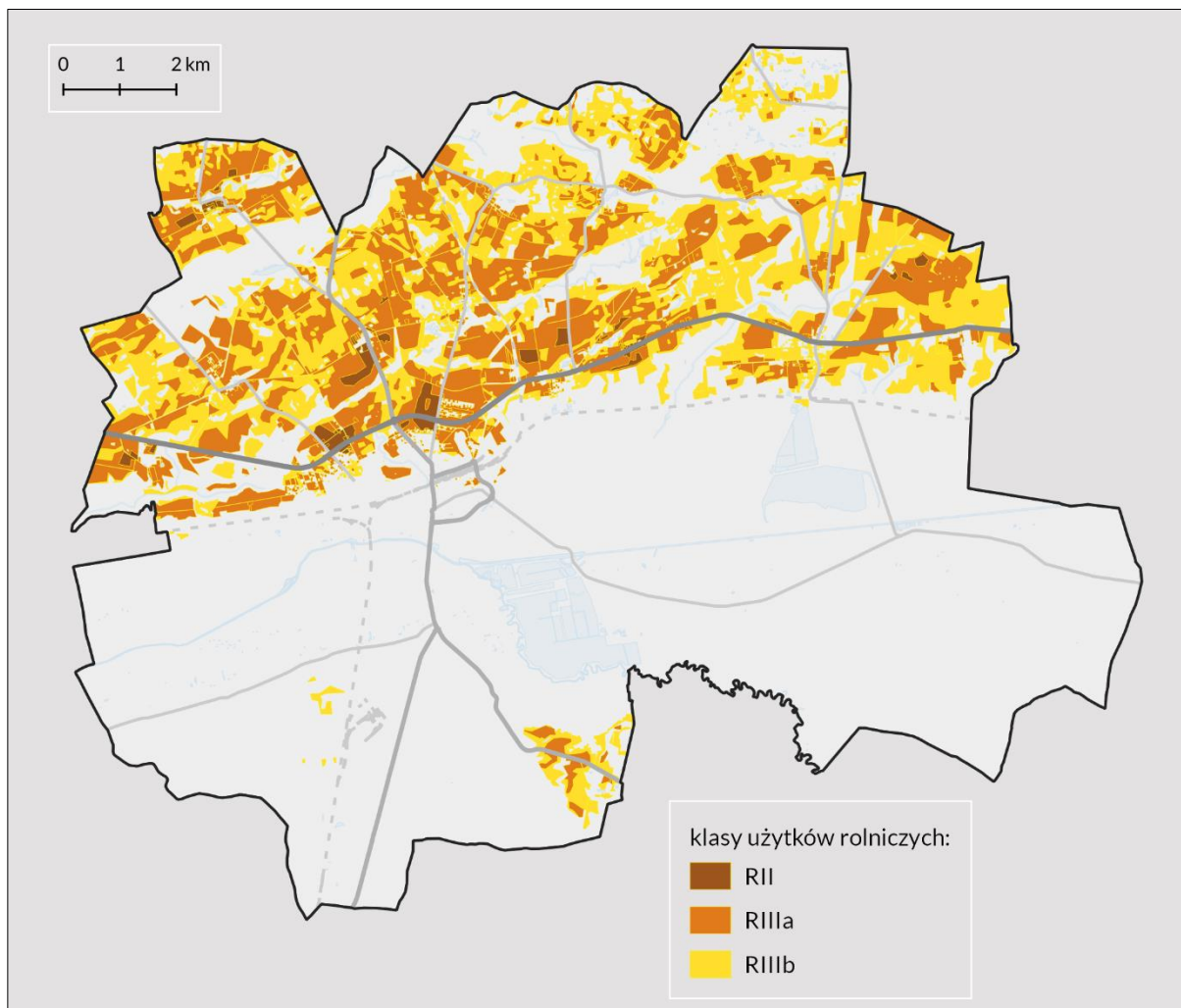
Pozostała część gminy jest zaliczana do gruntów utrudniających budownictwo, na których przed realizacją zainwestowania należy wykonać zabiegi związane z poprawą posadowienia (np. wymiana gruntu na nośny) oraz zachodzi konieczność stosowania kosztowniejszych elementów fundamentowania budynków. Jednocześnie zainwestowanie może naruszać tam stosunki wodne oraz niekorzystnie wpływać na bioróżnorodność wilgotnych siedlisk. Wskazać tu należy cały teren dna pradoliny, po obu stronach Noteci i Kanału Bydgoskiego. Są to generalnie tereny słabonośne zbudowane z gruntów organicznych, gruntów spoistych plastycznie i miękko plastycznych, gruntów sypkich luźnych oraz obszary płytkiego zalegania wód gruntowych (od 0 do 2 m). Nieznacznie korzystniejsze są tu jedynie niewielkie obszary w rejonie Występu, Bielaw. Są to tereny trudne do zabudowy, jednak zrealizowano w ich obrębie znaczną część zabudowy i obiektów infrastrukturalnych Nakła nad Notecią.

Budowa geologiczna, rzeźba terenu i pozostałe uwarunkowania środowiska wpływają na zróżnicowanie pokrywy glebowej. Na terenie gminy Nakło nad Notecią występują gleby bielicowe, płowe, a także gleby murszowe, glejowe. W obrębie teras rzecznych występują gleby organiczne, reprezentowane przez gleby glejowe, torfowe oraz murszowe. Najliczniejsze w gminie są gleby bielicowe, rdzawe i płowe, a także deluwialne. Gleby organiczne wypełniają całą pradolinę Noteci, a także występują w obrębie bocznych dolinek, obok gleb glejowych. Gleby deluwialne powstały na drodze intensywnych procesów stokowych w obrębie wysoczyzn i występujących w ich obrębie mniejszych form erozyjnych. Gleby te przykrywają znaczną część gleb płowych, zajmujących pierwotnie dolne partie stoków i gleb glejowych czy gleb organicznych, występujących w dnach licznych zagłębień terenowych. Na terenach zabudowanych, głównie Nakła nad Notecią, występują gleby urbizemne należące do rzędu gleb antropogenicznych. Zajmują tereny miejskie o zwartej zabudowie, a ich profile odznaczają się znacznymi przekształceniami mechanicznymi i chemicznymi, związanymi z przeprowadzonymi pracami budowlanymi. Ponadto zawierają duże ilości artefaktów.

Gleby wysokich klas bonitacyjnych występują prawie wyłącznie w północnej części gminy. Są to gleby klas II i III, reprezentowane przez kompleksy glebowo-rolnicze 1, 2 i 3 (z dominacją kompleksu 2-go). Gleby wysokich klas bonitacyjnych należą do gleb płowych. Gleby o przeciętnej przydatności zlokalizowane są przeważnie na północy (w pasie Małocin-Karnówko-Suchary-Michalin) oraz na południe (rejon Olszewki do Trzeciewnicy Wybudowanie). Występują tu gleby klas IVa, IVb i V. Najstarsze gleby wykształciły się w południowej części gminy. Warstwę glebową tworzą tu przeważnie gleby klas

bonitacyjnych V i VI (kompleksów rolniczych 6 i 7). W rejonie tym występuje duży odsetek powierzchni zajmowanych przez gleby zdegradowane i nieużytki. W obrębie doliny Noteci i Kanału Bydgoskiego dominują gleby organiczne i organiczno-mineralne zaliczane do 3-go i 2-go kompleksu użytków zielonych.

Ryc. 9. Grunty rolne o najwyższej przydatności dla rolnictwa (opracowano na podstawie Ewidencji Gruntów i Budynków, stan na 2019 r.)

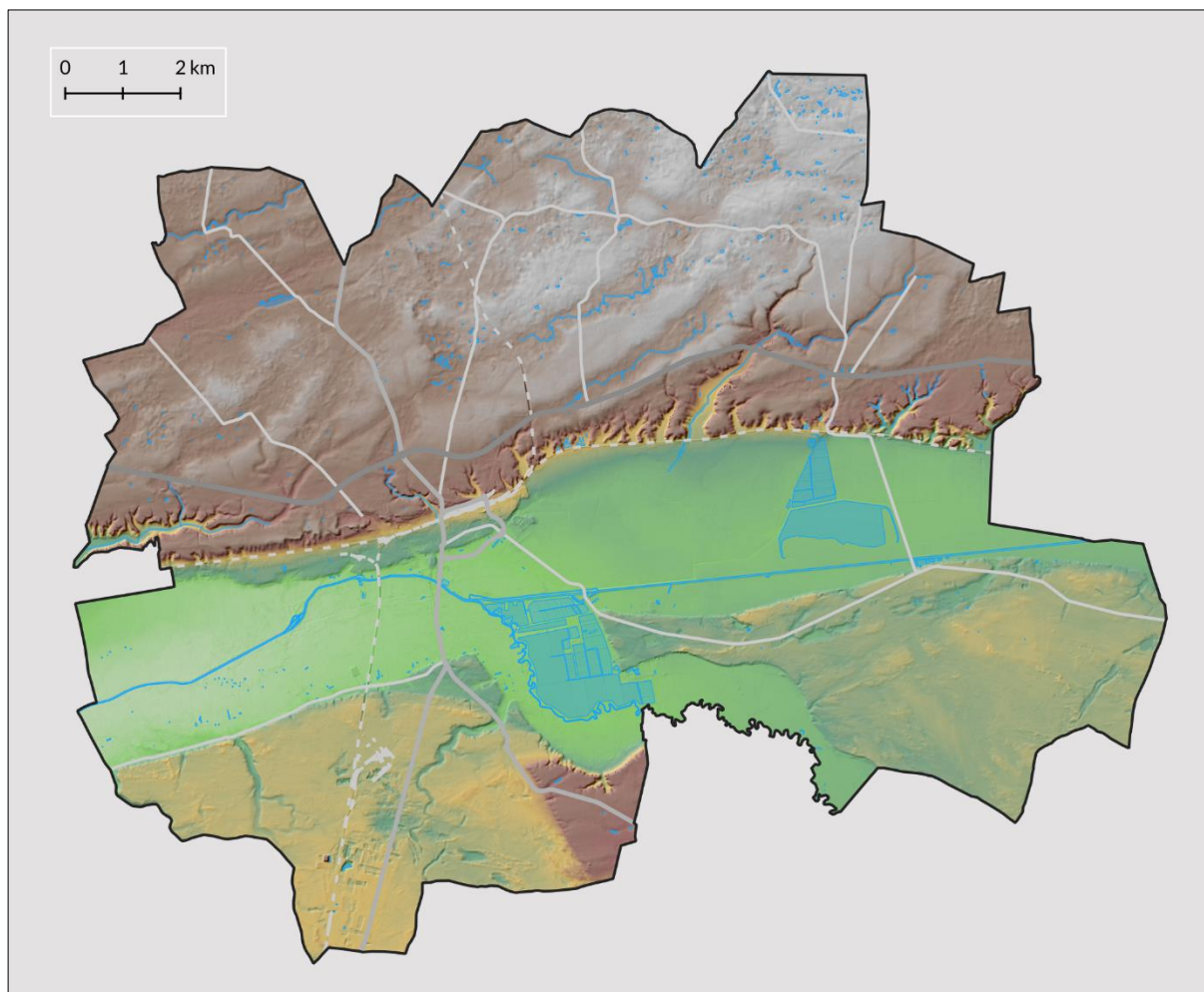
5.2. Rzeźba terenu

Pod względem morfologicznym obszar gminy zlokalizowany jest w obrębie trzech głównych jednostek: Wysoczyzny Krajeńskiej na północy, Wysoczyzny Chodzieskiej na południu oraz leżącej pomiędzy nimi Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej (szerszej Kotliny Toruńskiej i węższej Doliny Środkowej Noteci). W obrębie wymienionych dużych jednostek, występuje szereg mniejszych form, które są efektem wielu procesów: glacialnych, glaciofluwialnych, fluwialnych, eolicznych i organogenicznych. Procesy te decydują o znacznym urozmaiceniu rzeźby terenu analizowanego obszaru.

Wysoczyzna Krajeńska jest zapisem działalności ostatniego zlodowacenia, fazy leszczyńsko-poznańskiej stadiału górnego zlodowacenia wistły. W obrębie obszaru gminy znajduje się jej południowy fragment, na znacznym obszarze reprezentowany przez wysoczyznę morenową płaską, w obrębie której znajdują się inne formy, takie jak równiny denudacyjne, starsze formy przeobrażone subglacialnie w postaci podłużnych pagórów o przebiegu SW-NE czy dolin wód roztopowych i rynien subglacialnych.

W obrębie Wysoczyzny Krajeńskiej największe wysokości względne (kolor szary na Ryc. 10) występują na wspomnianych starszych formach przeobrażonych subglacjalnie, gdzie teren osiąga do 115 m n.p.m. (Olszewka, Chrzastowo) oraz w północno-wschodniej części gminy – do 120 m n.p.m. (Suchary, Gumnowice, Michalin). Wysoczyzna morenowa płaska na północ od Nakła nad Notecią osiąga przeważnie 100-105 m n.p.m.

Fragment Wysoczyzny Chodzieskiej znajduje się w okolicach Wieszek. Jest to fragment wysoczyzny morenowej płaskiej wcinający się w pradolinę, która jest wyraźnie węższa na tym odcinku. Gliny zwałowe występują tam w pozycji odpowiadającej glinom zwałowym stadiału środkowego – stadiału Świecia – zlodowacenia wistły. W jej obrębie rzeźbę urozmaicają obniżenia dolin mniejszych cieków wcięte w krawędź wysoczyzny. Wysokości bezwzględne w granicach wysoczyzny morenowej osiągają maksymalnie do 92-95 m n.p.m. (kolor brązowy na Ryc. 10). Wysoczyzna Chodzieska jest położona niżej aniżeli rozpościerająca się na północy Wysoczyzna Krajeńska (biorąc pod uwagę ich fragmenty w granicach gminy Nakło nad Notecią).

Ryc. 10. Ukształtowanie powierzchni terenu gminy (źródło: geoportal.gov.pl)

Znaczne zróżnicowanie form występuje również w obrębie Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej. Jej najbardziej charakterystycznym fragmentem w granicach analizowanego obszaru jest płaskie dno zajęte przez równinę biogeniczną, które we wschodniej części rozdziela się na dwa ramiona. Są to najniższe położone tereny w granicach gminy. Osiągają około 55 m n.p.m. (kolor jasnozielony na Ryc. 10). Osią doliny w najbardziej na południe wysuniętej części równiny biogenicznej jest Noteć, która na południe od Nakła zmienia kierunek biegu z północno-zachodniego na zachodni. Drugie ramię stanowi natomiast Kanał Bydgoski, który łączy Noteć z Brdą. Pomiedzy obniżeniem Kanału Bydgoskiego i Notecią na wschodzie, występują terasy pradolinne. Zwężenie pradoliny w okolicach Paterka-Nakła nad Notecią wykazuje

związek z ukształtowaniem struktur mezozoicznych. Odcinek ten przebiega prostopadle do osi antyklinorium oraz w jego depresji na północ od elewacji Szubina. W tym rejonie widoczne jest też zwężenie eoplejstocieńskiej kopalnej doliny pra-Noteci i dolin kopalnych z interglacjałów wielkiego i eemskiego, w których wykształciło się dno pradoliny Noteci i współczesnej doliny Noteci. Zwężenie to ma charakter przełomu antecendentnego, którego genezę można łączyć z ruchami wznoszącymi antyklinorium kujawsko-pomorskiego, w strefie wałów i spęczeń solnych. Na zboczach pradoliny występują liczne formy denudacyjne i erozyjne.

Należy jednocześnie zwrócić uwagę, iż terasy zlokalizowane na południe od Noteci charakteryzują się większą powierzchnią, w stosunku do północy, gdzie w obrębie gminy badań znajduje się tylko niewielki fragment terasy, zlokalizowany na wysokościach 63-64 m n.p.m. Na południe od Nakła nad Notecią, w granicach gminy, zwierają się dwie terasy: erozyjno-akumulacyjna i akumulacyjna. W poziomie te wyraźnie wcinają się dolinki denudacyjne, uchodzące do dna pradoliny. Terasa przejściowa IX/X (terasa pradolinna przejściowa - IV) to terasa erozyjno-akumulacyjna. Jej fragmenty zlokalizowane są w okolicy Gorzenia oraz Paterka, a ponadto na północ od dna pradoliny, gdzie jej listwa ciągnie się od Anielin, Lubaszcz po Nakło nad Notecią; terasa położona jest na wysokościach 62-69 m n.p.m. (kolor zielony na Ryc. 10). Terasa IX (terasa górna III) jest terasą akumulacyjną – jej fragment w okolicach Paterka tworzy kształt zbliżony do trójkąta (57-60 m n.p.m.), występuje również między Notecią na wschodzie i Kanałem Bydgoskim na północy (63-66 m n.p.m., kolor żółty na Ryc. 10).

W granicach gminy terasy rzeczne zachowały się na powierzchni w niewielkim stopniu. Ich fragmenty przylegają do południowego zbocza pradoliny. Znaczną część teras rzecznych pokrywają utwory biogeniczne – torfy – wykształcone w dnie pradoliny.

Pomimo dużych deniwelacji terenu System Osłony Przeciwoświadcowej SOPO Państwowego Instytutu Geologicznego nie wykazuje ani czynnych osuwisk na terenie gminy, ani terenów zagrożonych ruchami masowymi. Na zlecenie Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią opracowany został Rejestr ruchów masowych oraz terenów zagrożonych, w którym dla gminy Nakło nad Notecią wykazano 21 lokalizacji. Są to głównie skarpy, wąwozy w obrębie doliny Noteci (Gorzeń, Potulice, Występ, Janowo-Chobielin, Paterek, Rozwarzyn, Polichno, Minikowo, Ślesin-Strzelewo, Ślesin Wybudowanie, Trzeciwnica-Gabrielin, Nakło wschód, Nakło os. Władysława Łokietka, Nakło rejon ulicy Parkowej, Nakło zachód, Lubaszcz, Karnowo, Olszewka, Lubaszcz /przy granicy z Gminą Sadki/). Prewencyjnie należy unikać realizacji zagospodarowania, w szczególności budynków, w ścisłej strefie krawędziowej pradoliny, zwłaszcza jeśli strefa ta nie jest zabezpieczona w formie zalesienia. Szczegółowe wnioski i zalecenia dla wymienionych lokalizacji zawarto w ww. opracowaniu.

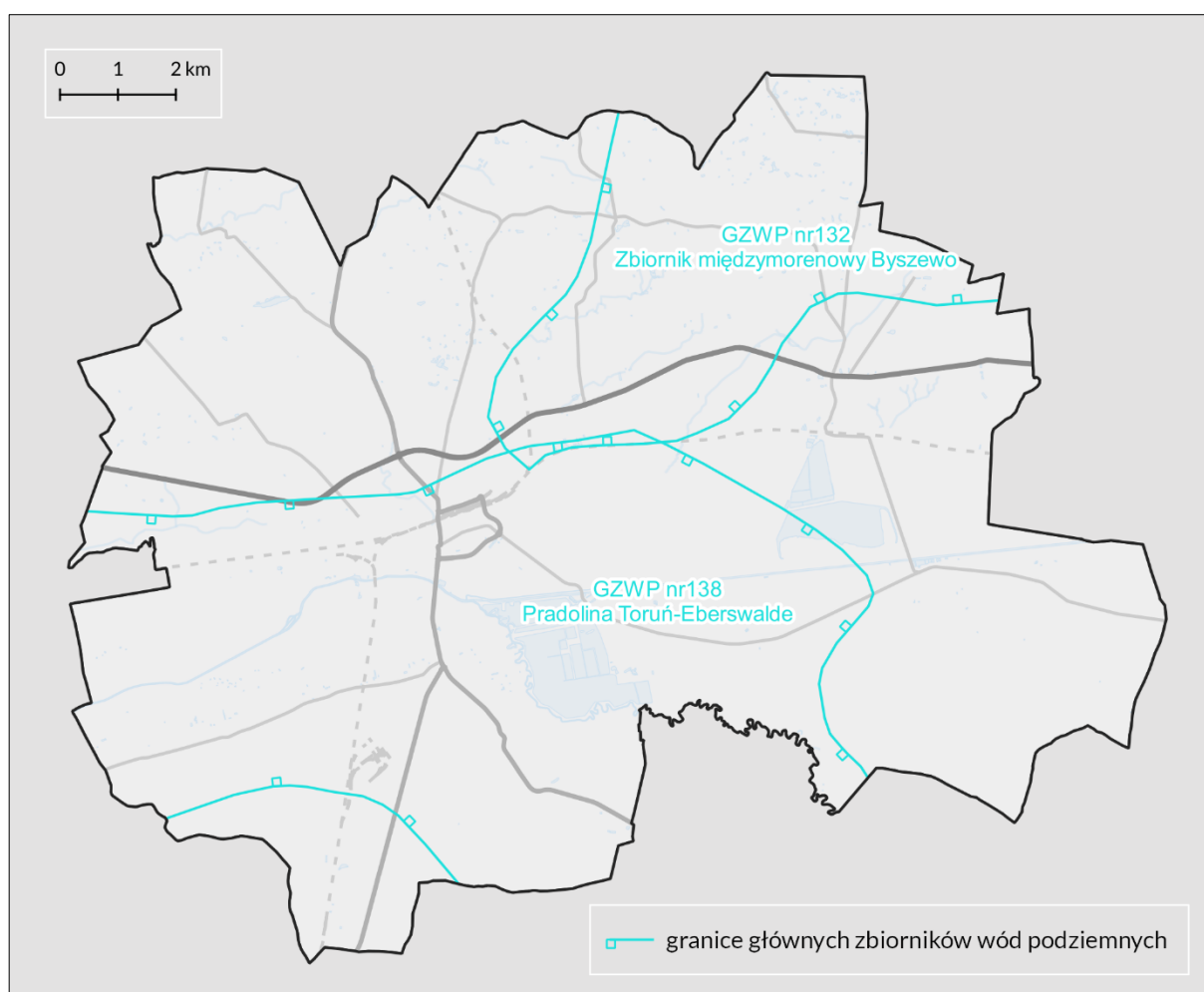
Rzeźba terenu na analizowanym obszarze nie uległa znaczącym zmianom (innym niż antropogeniczne) w czasach współczesnych i jest dobrze zachowana. Obszar gminy jest wprawdzie potencjalnie aktywny morfologicznie, a zjawiska takie generalnie należy uznać za wygaszone (w peryglaciale). Ostateczny wygląd morfologiczny gminy ukształtowany został w czwartorzędzie. Współczesne ruchy masowe ograniczają się do zjawisk lokalnych, spowodowanych wymywaniem materiału okruchowego przez wody płynące dolinkami strefy zboczowej pradoliny.

5.3. Wody powierzchniowe i podziemne

Występowanie wód podziemnych na terenie gminy Nakło nad Notecią związane jest z geomorfologią terenu. Na terenie pradoliny i taras pradolinnych w południowej części gminy poziomy wodonośne zalegają płycej i narażone są na zanieczyszczenia z uwagi na słabą izolację naturalną. Wody podziemne pozbawione są warstw nieprzepuszczalnych i z reguły przykryte są utworami o dobrej przepuszczalności. Tylko lokalnie mogą występować warstwy o mniejszej przepuszczalności, a więc zarazem lepiej izolujące pokłady wód podziemnych. Lokalny charakter izolacyjny występuje w rejonie Potulic, Wieszek oraz na południe od Paterka. Poziomy wodonośne w obrębie wysoczyzny morenowej (północny obszar gminy) zalegają głębiej w seriach piasków i żwirów interglacjalnych. Poziomy te są również dobrze izolowane od powierzchni terenu pokładami glin. Największe znaczenie użytkowe oraz największe zasoby na terenie gminy ma czwartorzędowy poziom wodonośny. Wody czwartorzędowe są podstawowym

źródłem zaopatrzenia w wodę zarówno odbiorców indywidualnych, jak i zbiorowych. Wody te stanowią bazę dla większości ujęć komunalnych. Poziomy wodonośne systemu czwartorzędowego ujmowane są najczęściej na głębokości od 50 do 100 m.

Na terenie gminy Nakło nad Notecią udokumentowano w utworach wodonośnych występowanie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych o znaczących zasobach w skali powiatu, województwa i kraju. GZWP nr 138 Pradolina Toruń-Eberswalde to zbiornik czwartorzędowy o charakterze porowym. Średnia głębokość ujęcia wynosi około 40 m, a zasoby dyspozycyjne 400 tys. m³/dobę. Wody zbiornika obejmują swym zasięgiem centralną i południową część gminy. Ze względu na porowy typ ośrodków warstw zalegających nad zbiornikiem, wody podziemne w obrębie GZWP uznano za wymagające najwyższej ochrony (ONO). W północno-wschodniej części gminy występują również tereny włączone do GZWP nr 132 Zbiornik Międzymorenowy Byszewo. Warstwą wodonośną są piaski, średnia głębokość ujęcia wynosi 60 m.

Ryc. 11. Rozmieszczenie GZWP w granicach gminy (opracowano na podstawie Centralnej Bazy Danych Geologicznych, PIG)

Obszar gminy Nakło nad Notecią położony jest w Dorzeczu Odry, w zlewni rzeki Noteci (ciek III rzędu, dopływ Warty). Jedynymi zbiornikami wodnymi na terenie gminy są stawy i małe oczka wodne.

Zbiornikami o genezie antropogenicznej są stawy rybne, w tym także „Staw Kardynalski” (przekształcone jezioro Ślesińskie) znajdujący się okolicy miejscowości Ślesin. Staw Kardynalski oraz Stawy Górne tworzą kompleks stawów o łącznej powierzchni ponad 183 ha, z czego powierzchnia stawów – lustra wody wynosi ponad 145 ha. W obrębie obiektu znajdują się tarliska, przesadki, magazyny oraz stawy towarowe. Prowadzony jest tam chów i hodowla karpia. Największe skupisko stawów hodowlanych występuje w okolicy miejscowości Występ, w okolicy połączenia Noteci z Kanałem Bydgoskim. Łączna powierzchnia

stawów wynosi 280 ha, w tym 235,5 ha to powierzchnia lustra wody. Na obiekcie znajdują się wszystkie kategorie stawów. Ponadto produkuje się materiał zarybieniowy szczupaka, sandacza i karasia. Na terenie gminy występują również małe stawy hodowlane należące do prywatnych właścicieli gruntów na których zostały zrealizowane (np. w miejscowościach Ślesin, Suchary, Trzeciewnica, Karnówko).

Główną rzeką sieci hydrograficznej gminy jest Noteć, przepływająca przez teren gminy i miasta z południowego wschodu na zachód. Drugim najważniejszym ciekim pod względem hydrograficznej sieci na terenie gminy jest Kanał Bydgoski.

Rzeka Noteć wpływa na teren gminy Nakło nad Notecią w okolicy miejscowości Chobielin Młyn (gmina Szubin). Wcześniej jej kręte koryto stanowi granicę gminy. Od miejscowości Chobielin Młyn do miasta Nakło nad Notecią rzeka płynie w kierunku północno-zachodnim w stopniowo rozszerzającej się dolinie. Przed wpłynięciem w granice miasta wody rzeki łączą się z wodami Kanału Bydgoskiego. Następnie rzeka Noteć płynie w kierunku zachodnim, w szerokiej dolinie, która stanowi dno Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej. Na terenie gminy Noteć dzieli się na dwie części:

- Noteć Dolna od km 38+900 do km 60+850 (tj. 21,95 km), która stanowi drogę wodną kl. Ib od połączenia z Kanałem Bydgoskim do zachodniej granicy gminy;
- Stara Noteć Rynarzewska od km 187+200 do km 215+600 (tj. 28,4 km), która jest starorzeczem o charakterze nieżeglownym, ale cennym pod względem walorów przyrodniczo-krajobrazowych.

Kanał Bydgoski utworzono w XVIII wieku, łączy on dorzecze Wisły z dorzeczem Odry. Jego długość całkowita wynosi 24,5 km, z czego 15,7 km zlokalizowane jest w zlewni Noteci. Kanał Bydgoski jest dwustopniowy, jego szczytowe stanowisko zasilane wodami Kanału Górnonoteckiego zamykają śluzy: Osowa Góra i Józefinki. Na terenie gminy Nakło nad Notecią znajduje się końcowy zachodni fragment Kanału Bydgoskiego – od km 20+500 do km 38+900 (tj. 10,4 km). Kanał Bydgoski od czasu jego powstania do dziś stanowi jedną z ważniejszych dróg żeglownych (dróg wodnych) na terenie kraju. Stanowi on drogę wodną kl. II, która w dalszym biegu łączy się z Dolną Notecią. Obecne wykorzystanie kanału jako drogi wodnej jest niewielkie, cieszy się jednak rosnącą popularnością jako szlak żeglowno-turystyczny.

Uzupełnienie sieci hydrograficznej stanowią niewielkie dopływy Noteci: Śleska, Kolczatka, Młynarka. Przez fragment północnej części gminy, w okolicach miejscowości Małocin płynie Rokitka.

Śleska jest niewielkim dopływem rzeki Noteci. Wpływa do niej w granicach miasta Nakło nad Notecią. Śleska ma swój początek w gminie Sicienko na południe od miejscowości Goncarzewo. Na teren gminy Nakło nad Notecią wpływa w okolicy wsi Kazin. Przez teren wysoczyzny płynie w wyraźnej dolinie. Ciek Śleska zbiera wody ze wschodniej części gminy.

Kolczatka to niewielki ciek na terenie gminy, stanowiący prawy dopływ Noteci w granicach miasta Nakło nad Notecią. Ciek bierze swój początek w obniżeniu na wysoczyźnie morenowej. Następnie wpływa w granice miasta Nakło nad Notecią, gdzie wśród zabudowy miejskiej jest częściowo zakryty.

Ciek Młynarka jest to również niewielki ciek zasilający wody Noteci w granicach miasta Nakło nad Notecią. Nazwa ciekowi to zwyczajowa nazwa rowu melioracyjnego RN-9.

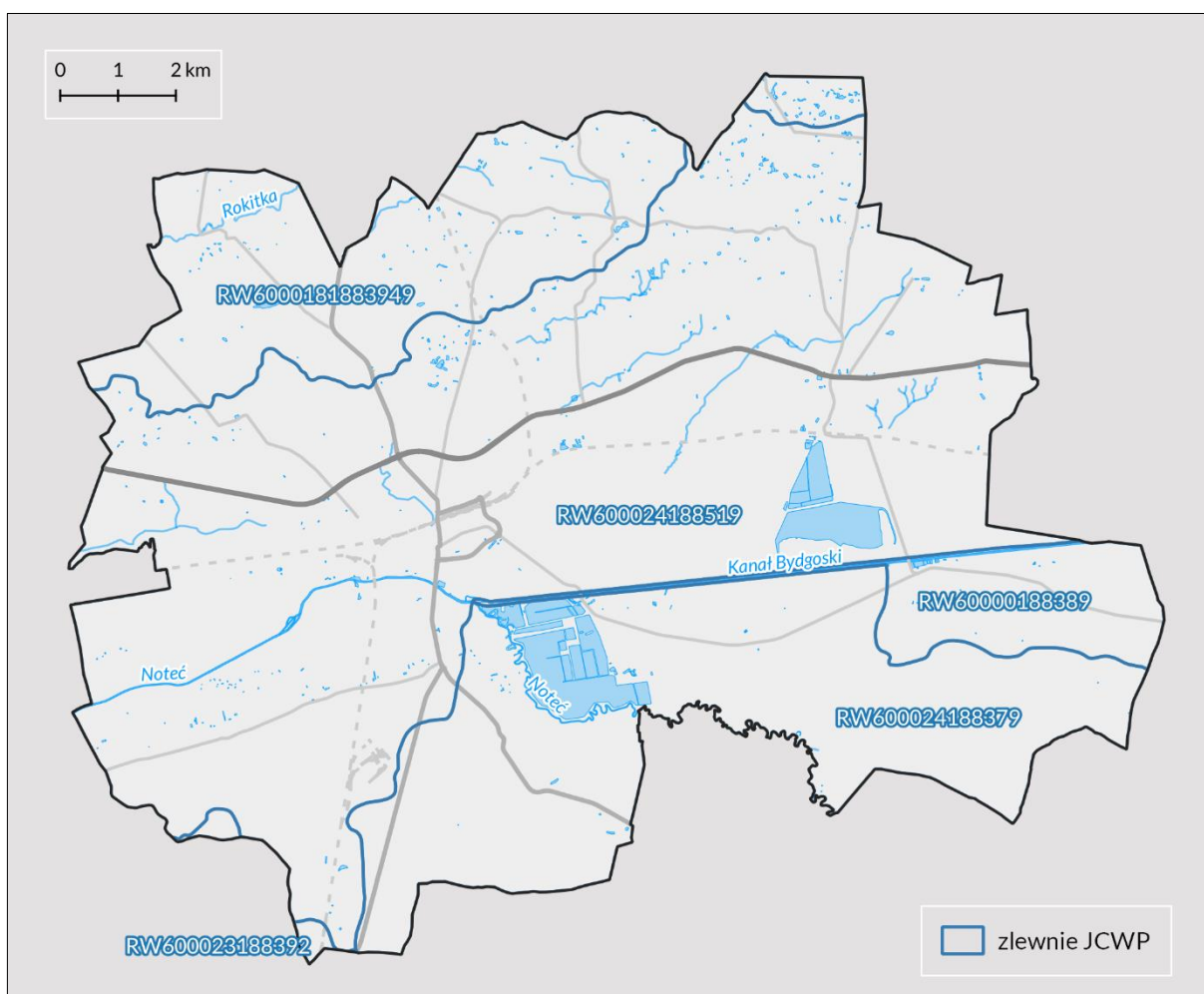
Rzeka Rokitka to ciek stanowiący prawy dopływ Noteci (ujście w granicach gminy Sadki). Tereny źródłkowe ciekowi znajdują się w rejonie Zabartowa (gmina Więcbork). Ciek po przepłynięciu następnie przez gminę Mrocza wpływa na teren gminy Nakło nad Notecią. Na terenie tej gminy znajduje się niewielki odcinek ciekowi w okolicy miejscowości Małocin, na północy gminy. Jej około trzykilometrowy odcinek płynie tu w dolinie wciętej w wysoczyznę morenową. Zlewnia Rokitki na terenie gminy Nakło nad Notecią obejmuje grunty miejscowości Michalin, Suchary, Karnówko i Małocin.

Obszar gminy podzielony został między zlewnie pięciu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych, przy czym zdecydowana większość znajduje się w JCWP Noteć od Kanału Bydgoskiego do Kcynki. Jednolite części wód są podstawą identyfikacji zagrożeń środowiskowych, prowadzenia monitoringu środowiskowego oraz działań zaradczych dotyczących poprawy niewystarczającego stanu ekologicznego.

Tabela 5. Wykaz JCWP występujących na obszarze gminy Nakło nad Notecią

Lp.	Kod JCWP	Nazwa	Status JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych
1	PLRW600023188392	Dopływ spod Sipior	naturalna część wód	zagrożona
2	PLRW60000188389	Kanał Bydgoski	sztuczna część wód	zagrożona
3	PLRW600024188379	Noteć od Górnego Kanału Noteci do Kanału Bydgoskiego	silnie zmieniona część wód	zagrożona
4	PLRW600024188519	Noteć od Kanału Bydgoskiego do Kcynki	silnie zmieniona część wód	zagrożona
5	PLRW6000181883949	Rokitka	naturalna część wód	zagrożona

Źródło: na podstawie danych Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu

Ryc. 12. Wody powierzchniowe (opracowano na podstawie Mapy Podziału Hydrograficznego Polski, KZGW)

5.4. Warunki klimatyczne

Zgodnie z regionalizacją klimatyczną Wosia obszar gminy znajduje się w zasięgu regionu XV – Środkowowielkopolskiego, charakteryzującego się m.in. małą i bardzo małą zmiennością częstości występowania poszczególnych typów pogody. W stosunku do innych obszarów, region XV odznacza się stosunkowo częstszym występowaniem dni z pogodą bardzo ciepłą i zarazem pochmurną. Takich dni jest w roku prawie 60, z czego prawie 39 cechuje brak opadu. Region charakteryzuje się również dość znaczną frekwencją dni przymrozkowych bardzo chłodnych, w których jednocześnie występuje opad. Dni takich w ciągu roku jest prawie 20.

Charakterystyką warunków meteorologicznych w województwie kujawsko-pomorskim zajmuje się Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy. Analizy wykonywane są w oparciu o dane ze stacji meteorologicznych oraz stacje opadowe Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego. Zgodnie z „Raportem o stanie środowiska w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 r.” rok 2014 był pod względem termicznym cieplejszy od normy wieloletniej. Średnia roczna temperatura powietrza na niemal wszystkich stacjach przekroczyła 9°C. Najchłodniejszym miesiącem był styczeń, absolutna minimalna temperatura w Chrzastowie, niedaleko Nakła nad Notecią wyniosła -17,2°C. Z kolei luty był znacznie cieplejszy od normy wieloletniej. Średnia miesięczna przekroczyła 2,0°C.

Podobnie jak w roku 2013, cieplejszy od normy był również grudzień, ponieważ na przeważającym obszarze wykazywał średnią dodatnią. Warunki termiczne okresu letniego były typowe i wykazywały podobieństwo do roku poprzedniego. Najcieplejszym miesiącem pod względem średniej temperatury rocznej, która przekroczyła 21°C był lipiec. Z kolei absolutne maksimum na stacji w Chrzastowie przekroczyło 32°C. Liczba dni z przymrozkami w Chrzastowie wyniosła 82, dni mroźnych 26, a bardzo mroźnych tylko 2. Pierwsze przymrozki w województwie na wysokości 2 m n.p.g. zanotowano w Chrzastowie 24 września, natomiast ostatnie w dniach 5-6 maja. Dni gorących w Chrzastowie w 2014 r. było 50, a upalnych 15.

Pod względem opadów, według klasyfikacji Kaczorowskiej, na przeważającej powierzchni województwa rok 2014 był suchy lub przeciętny w stosunku do wielolecia. W skali województwa najwyższe opady wystąpiły w jego zachodniej i północno-zachodniej części, czyli obejmowały też obszar badań. Roczny rozkład opadów atmosferycznych był zróżnicowany. Na stacji w Chrzastowie najwyższe opady wystąpiły w grudniu, sięgając około 90 mm. Stosunkowo wysokie opady odnotowano także w maju i sierpniu (blisko 60 mm). Najniższy opad miesięczny wystąpił w lutym i listopadzie – poniżej 20 mm. Roczna suma opadów dla obszaru badań wyniosła w 2014 r. 520 mm.

Czas zalegania pokrywy śnieżnej na terenie województwa nie wykazywał większego zróżnicowania. Najdłużej pokrywa utrzymywała się na wschodzie i północy województwa, a mianowicie powyżej 30 dni. Na obszarze opracowania długość zalegania pokrywy śnieżnej wyniosła około 26 dni. Na stacji w Chrzastowie maksymalna miąższość pokrywy śnieżnej wyniosła w styczniu około 5 cm. Na większości obszaru województwa, także w okolicach Chrzastowa, pokrywa śnieżna pojawiała się tylko w trzech miesiącach – styczniu, lutym i grudniu.

Warunki klimatyczne gminy Nakło nad Notecią kształtowane są przez masy powietrza napływające z Atlantyku oraz z głębi Eurazji. Dochodzi do zetknięcia mas oceanicznych i kontynentalnych, które posiadają odmienne, charakterystyczne cechy, przez co klimat określić należy jako zmienny i przejściowy.

Biorąc pod uwagę skłonność do zmian ogólnych warunków klimatycznych, istotne znaczenie dla warunków zagospodarowania terenu ma rodzaj lokalnego topoklimatu, który jest pochodną najważniejszych części składowych środowiska, takich jak: morfologia terenu, która decyduje o jego ekspozycji, rodzaj pokrycia terenu, obecność wód powierzchniowych, rodzaj gruntów budujących podłoże budowlane oraz głębokość zalegania wód gruntowych, które wspólnie wpływają na poziom wilgotności. Dla gminy Nakło nad Notecią wskazać można następujące obszary o odmiennych uwarunkowaniach topoklimatycznych:

- **rejon wysoczyzn** – topoklimat terenów płaskich i falistych, otwartych – występują czynniki korzystne dla budownictwa mieszkaniowego ze względu na dobre warunki termiczne i wilgotnościowe oraz możliwość przewietrzania, nie zaleca się wysokiej roślinności, aby nie hamować mas powietrza, zalecana roślinność niska pozwoli na ochronę przed dużymi prędkościami wiatru w strefie – na terenie gminy topoklimat szczątkowy;
- **doliny rzeczne** – stanowią obniżenia terenowe, które wydatnie modyfikują warunki przepływu powietrza. Napływające nad doliny powietrze napotyka mniejszy opór podłoża w stosunku do terenów wysoczyznowych (mniejszy współczynnik szorstkości podłoża). Doliny rzeczne stanowią dogodną drogę do napływania i stagnowania najchłodniejszych mas powietrza

oraz przemieszczania się mas z prędkościami większymi niż na terenach zainwestowanych. Kontakt powietrza z wodą powoduje częstsze tworzenie się mgieł i inwersji termicznych;

- **obszary o zwartej zabudowie, w tym mieszkaniowej** – ten typ topoklimatu charakteryzuje się warunkami, które wykazują znaczne amplitudy temperatury powietrza oraz wilgotności, zmniejszoną wentylację oraz zwiększone zanieczyszczenie powietrza (tlenek węgla, tlenki azotu, dwutlenek siarki oraz pyły), ważne jest dla tych obszarów utrzymanie układu zieleni i kierunkowanie nowej zabudowy w sposób sprzyjający przewietrzaniu;
- **rejonny zalesione, zadrzewione** – topoklimat tych regionów charakteryzuje się obniżoną amplitudą temperatur powietrza, złagodzeniem stanów pogodowych, zwiększoną wilgotnością, zwiększonym parowaniem oraz znacznie niższymi wartościami prędkości wiatru, bogata szata roślinna wpływa korzystnie na jakość powietrza (zwiększa się jedynie ilość alergenów).

5.5. Szata roślinna i świat zwierzęcy

Do najcenniejszych przyrodniczo obszarów na terenie gminy, a tym samym do najbogatszych siedlisk zwierzęcych, należą Dolina Noteci oraz kompleksy leśne. Nadnoteckie łąki, lasy łąkowe i tereny zabagnione są cennymi siedliskami zwierząt, szczególnie ornitofauny.

Innym ważnym dla bioróżnorodności typem zbiorowisk są zadrzewienia przydrożne oraz śródpolne miedze (remizy), które tworzą wyspy biocenozy na terenach silnie przekształconych oraz dostarczają możliwości schronienia i bytowania fauny i flory. Roślinność miedz śródpolnych stanowi również istotny element środowiska przekształconego z punktu gospodarczego, ponieważ w znaczącym stopniu niwelują wywiewanie i wypłukiwanie cennych składników mineralnych z pól.

Charakter zbiorowisk roślinnych i ich rozmieszczenie na terenie gminy nawiązuje do cech środowiska naturalnego i typów krajobrazu. Obszary wysoczyzny morenowej w północnej części gminy zajmują głównie grunty orne, natomiast teren dna doliny Noteci i Kanału Bydgoskiego zdominowały łąki i pastwiska, a także nieużytki w postaci zarośli i zakrzewień. Krajobraz równin terasowych na południu gminy, zbudowanych z piasków, zajmują kompleksy leśne. Niewielkie powierzchnie zalesione oraz zadrzewienia występują również w krajobrazie zboczowym (w krawędziowej strefie cieków wodnych w obrębie wysoczyzny) głównie w skutek trudności uprawy.

Zwarte kompleksy leśne na terenie gminy występują w jej południowej i południowowschodniej części. Są to kompleksy borów mieszanych o przewadze nasadzeń sosnowych. Poza sosną *Pinus* w drzewostanie występują: świerk *Picea*, dąb *Quercus*, brzoza *Betula* i buk *Fagus*. W północnej części gminy lasy i zadrzewienia występują w niewielkich skupiskach (np. w okolicach Lubaszcz, Minikowa „Las Minikowski”). Są to przeważnie lasy grądowe, z przewagą dębu *Quercus*. W drzewostanie występują również klon *Acer*, lipa *Tilia*, grab *Carpinus* i buk *Fagus*. W strefie wysoczyznowej występują z reguły młode nasadzenia sosnowe (np. w okolicach Suchar, Karnówka). Większość kompleksów leśnych na terenie gminy stanowi własność Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych (administrowane przez wydzielone nadleśnictwa). Pozostałe lasy i grunty leśne należą do różnych podmiotów (las należące do gruntów komunalnych, osób fizycznych i innych podmiotów). Lasy Państwowe gminy Nakło nad Notecią wchodzi w skład nadleśnictw Szubin, Bydgoszcz i Żółędowo, podległych pod RDLP w Toruniu.

Duże znaczenie przyrodnicze na terenie gminy Nakło nad Notecią mają obszary śródpolnych zadrzewień i zakrzewień. Rola zalesień w krajobrazie przyrodniczym odgrywa szczególną wagę w północnej części gminy, zdominowanej użytkowaniem rolniczym. Zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne mają bardzo duże znaczenie dla środowiska przyrodniczego obszaru rolniczego, gdyż stanowią jedyną wysoką zieleń wśród pól i łąk, regulują stosunki wodne na polach i łąkach oraz odgrywają duże znaczenie wiatrochronne dla niezalesionych terenów uprawowych. Poprawiają one estetykę badanego obszaru i korzystnie wpływają na plonowanie rolniczych upraw. Istniejące zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne występują głównie wzdłuż cieków wodnych, rowów odwadniających, na stokach, skarpach i miedzach oraz przy drogach.

Naturalne zespoły roślinne stanowią również łąki i pastwiska. Łąki zajmują specyficzną i charakterystyczną część gminy Nakło nad Notecią. Są one nieodłącznym krajobrazem w obrębie Doliny Noteci i Kanału Bydgoskiego. Najcenniejsza część tego obszaru w gminie objęta została ochroną przyrody w formie rezerwatu „Łąki Ślesińskie”. W obszarach łąk występują cenne przyrodniczo gatunki roślinne. Najcenniejsze pod względem przyrodniczym fragmenty doliny Noteci występują w okolicach Lubaszcz oraz między Występem a Nakłem. Wskutek intensywnej melioracji na terenach łąk w dolinie Noteci następuje systematyczne osuszanie terenu, co z kolei powoduje murszenie gleb.

Na pozostałych terenach w gminie roślinność ogranicza się do upraw oraz gatunków związanych z działalnością człowieka, rozprzestrzeniającymi się w miarę pogłębiania antropopresji. Na polach uprawnych spotykane są gatunki segetalne, natomiast przy budynkach, na przydrożach czy nieużytkach gatunki ruderalne. Ponadto miejscom zamieszkanym przez człowieka towarzyszy roślinność ozdobna, drzewa i krzewy owocowe. Na terenach wiejskich spotykane są także zadrzewienia przy drogach, na polach, przy rowach melioracyjnych.

W okolicach Nakła na początku XX w. występowała bogata populacja łątki *Coenagrion ornatum*. Występuje tam co najmniej 18 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla około 10% populacji krajowej (C6) podróżniczka *Luscinia svecica* (PCK); co najmniej 1% populacji krajowej (C6) następujących gatunków ptaków: bielik *Haliaeetus albicilla* (PCK) i kania czarna *Milvus migran* (PCK); w stosunkowo wysokiej liczebności (C7) występują kania ruda *Milvus milvus* i błotniak stawowy *Circus aeruginosus*. W okresie wędrowek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrowskiego (C2) łabędzia czarnodziobego *Cygnus columbianus*; stosunkowo duże koncentracje (C7) osiąga siewka złota *Pluvialis apricaria*. Licznie występują ptaki, zarówno gniazdujące, jak i przelatujące, m.in. spotkać można: bąk *Botaurus stellaris*, bączek *Ixobrychus minutus*, bocian biały *Ciconia ciconia*, łabędź czarnodzioby *Cygnus bewickii* (*Cygnus columbianus bewickii*), gęś białoczelna *Anser albifrons*, kania czarna *Milvus migrans*, kania ruda *Milvus milvus*, bielik *Haliaeetus albicilla*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, błotniak łąkowy *Circus pygargus*, orlik krzykliwy *Aquila pomarina*, kropiatka *Porzana porzana*, zielonka *Porzana parva*, derkacz *Crex crex*, żuraw *Grus grus*, batalion *Philomachus pugnax*, dubelt *Gallinago media*, rybitwa czarna *Chlidonias niger* zimorodek, *Alcedo atthis*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, świergotek polny *Anthus campestris*, podróżniczek *Luscinia svecica*, jarzębatka *Sylvia nisoria*, gąsiorek *Lanius collurio*, ortolan *Emberiza hortulana*, gęś zbożowa *Anser fabalis*, świstun *Anas penelope*, cyraneczka *Anas crecca*, cyranka *Anas querquedula*, płaskonos *Anas clypeata*, rycyk *Limosa limosa*, kulik wielki *Numenius arquata*, krwawodziób *Tringa totanus*, brzegówka *Riparia riparia*, pokląskwa *Saxicola rubetra*, brzęczka *Locustella luscinioides*, trzciniak *Acrocephalus arundinaceus*, pełzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla*, remiz *Remiz pendulinus*, srokosz *Lanius excubitor*, kulczyk *Serinus serinus*, dziwonka *Carpodacus erythrinus*. Wśród ssaków jaki można zaobserwować na terenie gminy należy wymienić: bóbr europejski *Castor fiber*, wydra *Lutra lutra* i łos *Alces alces*. Z płazów warto wymienić kumaka nizinnego. Cenne gatunki ryb są reprezentowane przez bolenie *Aspius aspius*, piskorze *Misgurnus fossilis*, głowacze białopłetwe *Cottus gobio*.

Tereny leśne na południu stanowią część większych kompleksów leśnych, porastających tereny piaszczyste, w tym pola wydm śródlądowych. W związku z tym znajdują się w zasięgu migracji m.in. większej zwierzyny płowej, jak jeleni *Cervus elaphus*, sarna *Capreolus capreolus* czy dzik *Sus scrofa*, a także mniejszej, jak np. lisy *Vulpes vulpes*. W płatach terenów zalesionych i zadrzewionych na zboczu doliny Noteci i w rozcięciach erozyjnych możliwe jest występowanie raczej mniejszej zwierzyny. Na otwartych powierzchniach, terenach rolnych, występować mogą zające *Lepus europaeus* czy króliki *Oryctolagus cuniculus*, a także ssaki czy gryzonie, takie jak mysz polna *Apodemus agrarius* czy mysz badyłarka *Micromys minutus*.

Na terenach zurbanizowanych, polach uprawnych odnotowano obecność następujących gatunków ptaków: kuropatwa *Perdix perdix*, kaczka krzyżówka *Anas platyrhynchos*, cyranka *Anas querquedula*, tyska *Fulica atra*, myszołów zwyczajny *Buteo buteo*, jastrząb gołębiarz *Accipiter gentilis*, bażant *Phasianus colchicus*, bogatka *Parus major*, gawron *Corvus frugilegus*, kawka *Corvus monedula*, mazurek *Passer montanus*,

modraszka *Cyanistes caeruleus*, sierpówka *Streptopelia decaocto*, sikora uboga *Poecile palustris*, sójka *Garrulus glandarius*, sroka *Pica pica*, wrona siwa *Corvus cornix*, wróbel *Passer domesticus*.

Na terenie gminy występować może chiropterofauna, której wszystkie wymienione gatunki objęte są ochroną: jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, padalec *Anguis fragi*, ropucha szara *Bufo bufo*, ropucha zielona *Bufo viridis*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, żaba trawna *Rana temporaria*, żaba moczarowa *Rana arvalis*, żaba wodna *Rana esculenta*.

Tereny Doliny Noteci stanowią bogate źródło bioróżnorodności, są również naturalnym szlakiem migracji zwierząt, przede wszystkim ptaków. Stanowią korytarz ekologiczny o randze ponadregionalnej. W obrębie gminy występuje również kilka mniejszych, lokalnych ciągów ekologicznych, stanowiących o bioróżnorodności, w obrębie monotonii terenów rolniczych. Dlatego niezwykle ważne jest zachowanie prawidłowego, naturalnego funkcjonowania tych systemów przyrodniczych.

Najcenniejszy przyrodniczo obszar na terenie gminy – dolina rzeki Noteci wraz z Kanałem Bydgoskim tworzy korytarz ekologiczny o znaczeniu lokalnym i międzynarodowym. W wewnętrznych powiązaniach przyrodniczych na terenie gminy największą rolę odgrywa sieć powiązań hydrologicznych – zarówno wody powierzchniowe, jak i podziemne. Najważniejszą rolę łącznikową pełni system rzeki Noteci oraz Kanał Bydgoski, które wraz ze stawami i systemem rowów melioracyjnych tworzy całość przyrodniczą. Taka struktura wraz z systemem terenów podmokłych pełni funkcję korytarza ekologicznego o znaczeniu regionalnym. Układ ten odgrywa dużą rolę jako łącznik ważnych ogniw systemu obszarów chronionych na terenie gminy. System ten jest niezwykle cenny w układzie korytarzy ekologicznych o znaczeniu europejskim, jest on szczególnie istotny z punktu widzenia awifauny migrującej.

5.6. Prawne formy ochrony przyrody

Gmina Nakło nad Notecią charakteryzuje się wysokimi walorami środowiska przyrodniczego (przede wszystkim ze względu na rozległą dolinę Noteci), w związku z tym znaczna część terenów w jej granicach objęta została ochroną na mocy ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 916 ze zm.). W gminie znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar Natura 2000 Dolina Noteci (PLB300004);
- Obszar Natura 2000 Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego (PLB300001);
- Obszar Natura 2000 Równina Szubińsko-Łabiszyńska (PLH040029);
- Nadnotecki Obszar Chronionego Krajobrazu;
- Rezerваты przyrody: Łąki Ślesińskie, Hedera, Skarpy Ślesińskie, Las Minikowski;
- pomniki przyrody;
- użytki ekologiczne.

Obszar Natura 2000 Dolina Noteci (PLB 300004) utworzony został w 2007 r., obecnie funkcjonuje na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Noteci (PLH300004). Dla obszaru przyjęto plan zadań ochronnych zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 28 kwietnia 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2014 r. poz. 1477), zmieniony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 24 listopada 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2015 r. poz. 3765). W stosunku do obszaru gminy Nakło nad Notecią plan zawiera odniesienie do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu przeznaczonego pod zabudowę mieszkaniowo-usługowo-rekreacyjną we wsi Gorzeń w Gminie Nakło nad Notecią (uchwała nr LI/560/2002 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 3 lipca 2002 r.), dla którego wskazaniem do zmiany jest określenie sposobu realizacji planowanego zagospodarowania mogącego negatywnie wpływać na stosunki wodne, w tym m.in. możliwości podpiwniczania domów, potencjalnie skutkującego odwodnieniem siedliska 6410 (zmiennowilgotne łąki trzęślicowe).

Objętość powierzchni Obszaru Natura 2000 Dolina Noteci wynosi 50 531,99 ha, w tym 4 976,9 ha na terenie gminy Nakło nad Notecią. Obszar jest w dużej części zajęty przez torfowiska niskie, z fragmentami zalewowych łąk i trzcinowisk, z enklawami zakrzewień i zadrzewień. Na zboczach doliny znajdują się płaty muraw kserotermicznych. W okolicach Ślesina występują kompleksy buczyn i dąbrów, w tym m.in. siedlisk przyrodniczych: ciepłolubnej dąbrowy i mieszanych lasów zboczowych. Teren przecinają kanały i rowy odwadniające. Liczne są starorzecza i wypełnione wodą doły potorfowe. Miejscami występują rozległe płaty łągów. Łąki są intensywnie użytkowane. Obszar obejmuje bogatą mozaikę siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (15 rodzajów), z priorytetowymi lasami łągowymi i dobrze zachowanymi kompleksami łąkowymi, choć łącznie zajmują one poniżej 20% powierzchni obszaru. Notowano tu też 8 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. W okolicach Nakła na początku XX w. występowała bogata populacja *Coenagrion ornatum*. Rekomendowana jest jego restytucja na tym terenie. Obszar częściowo pokrywa się z ważną ostoją ptasią o randze europejskiej E-33. Ostoja jest też ważnym korytarzem ekologicznym o randze międzynarodowej. Porównując mapy dokumentacyjne do poszczególnych obszarów Natura 2000 można stwierdzić, że SOO PLH300004 Dolina Noteci częściowo pokrywa się z OSO Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego PLB300001.

Obszar Natura 2000 Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego (PLB 300001) istnieje od 2004 r. Obowiązującym aktem regulującym funkcjonowanie obszaru jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków. Do tej pory nie sporządzono i nie przyjęto planu zadań ochrony, planu ochrony.

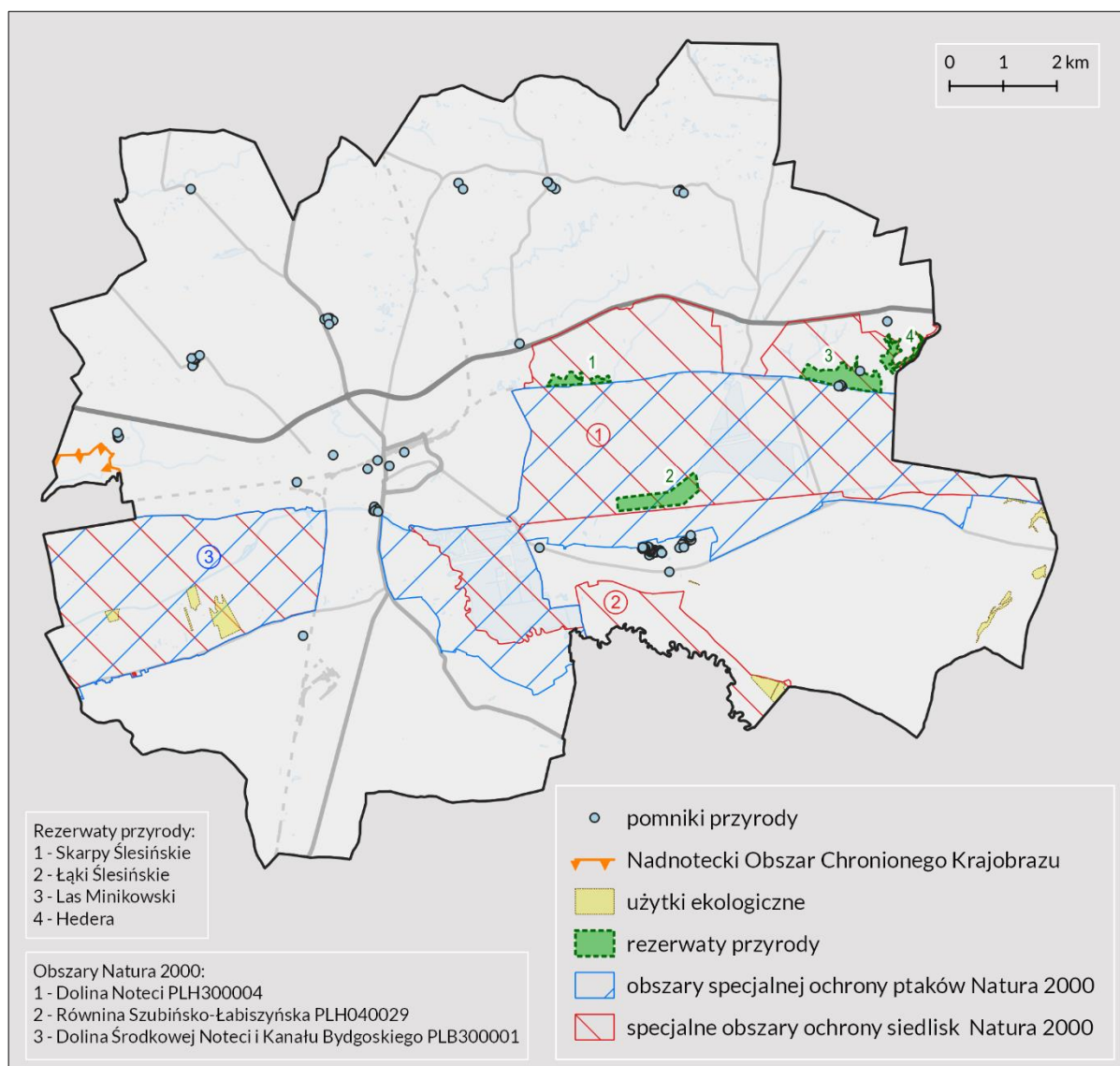
Obszar obejmuje pradolinę o zmiennej szerokości od 2 do 8 km, która ma na danym fragmencie przebieg równoleżnikowy. Od północy obszar graniczy z wysoczyzną Pojezierza Krajeńskiego – maksymalne deniwelacje pomiędzy dnem doliny a skrajem wysoczyzny dochodzą do 140 m. Od południa pradolina jest ograniczona piaszczystym Tarasem Szamocińskim, zajęty w znacznej mierze przez lasy, stykającym się z krawędzią Pojezierza Chodzieskiego. Znaczne części pradoliny zostały zmeliorowane i prowadzona jest na nich gospodarka łąkowa. W kilku miejscach pradoliny założono stawy rybne, na których prowadzona jest intensywna hodowla ryb. Zachodnia część pradoliny, objęta przez obszar, jest obecnie doliną Noteci. Część wschodnia jest doliną żeglownego Kanału Bydgoskiego, wybudowanego w końcu XVIII w., łączącego dorzecza Odry i Wisły. W obrębie obszaru znajdują się 2 ostoje ptaków o randze europejskiej: E37 (Stawy Ostrówek i Smogulec) i E38 (Stawy Ślesin i Występ). Występuje co najmniej 18 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie łągowym obszar zasiedla około 10% populacji krajowej (C6) podróźniczka *Luscinia svecica* (PCK); co najmniej 1% populacji krajowej (C6) następujących gatunków ptaków: bielik *Haliaeetus albicilla* (PCK) i kania czarna *Milvus migrans* (PCK); w stosunkowo wysokiej liczebności (C7) występują kania ruda *Milvus milvus* i błotniak stawowy *Circus aeruginosus*. W okresie wędrowek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrowkowego (C2) łabędzia czarnodziobego *Cygnus columbianus*; stosunkowo duże koncentracje (C7) osiąga siewka złota *Pluvialis apricaria*.

Obszar Natura 2000 Równina Szubińsko-Łabiszyńska (PLH040029) utworzono w 2011 r. obejmuje dno doliny ukształtowanej przez rzekę Noteć. Wypełniają ją organiczne gleby podlegające ochronie - torfy niskie i mursze. Zagospodarowana jest jako układ łąkowy mający swoją kontynuację w postaci kompleksu łąk Nadnoteckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Łąki te położone są w regionie pozostającym pod znacznym wpływem obszarów silnie zurbanizowanych, z Bydgoszczą na czele. Roślinność łąkowa kształtuje się m.in. na siedliskach łąk trzęślicowych. W runi łąkowej notowane jest występowanie staroduba łąkowego *Ostericum palustre*. Na niewielkich wyniosłościach rozwijają się grądy, w tym objęte ochroną rezerwatową drzewostan z lipą szerokolistną *Tilia platyphyllos*. Na miejscach wyżej położonych zachowały się stanowiska roślinności kserotermicznej. Wartością tego obszaru jest jego charakter określany przez ciągły kompleks łąk towarzyszący rzece na długości około 23 km. W obszarze stwierdzono występowanie 5 typów siedlisk przyrodniczych, zajmujących zaledwie około 10% powierzchni obszaru. Występuje tu też starodub łąkowy *Ostericum palustre*, choć jego populacja jest

niewielka. W obszarze notowany jest też gatunek płaza – kumaka nizinnego *Bombina bombina*.

Dla obszaru przyjęto plan zadań ochronnych zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 22 sierpnia 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. z 2017 r. poz. 3241), które zmieniono zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 5 marca 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. z 2020 r. poz. 1355). Akty nie zawierają wskazań do dokumentów planistycznych z obszaru gminy Nakło nad Notecią.

Rezerwat „Łąki Ślesieńskie” to rezerwat florystyczny, ekosystemowy, o powierzchni 42,62 ha utworzony w 1975 roku. Aktualnie obowiązującym aktem dla rezerwatu jest zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Łąki Ślesieńskie” (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. z 2016 r. poz. 2116) oraz zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy nr 35/2018 z dnia 17 września 2018 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Łąki Ślesieńskie”. Rezerwat znajduje się około 14 km od miasta, w Nadleśnictwie Szubin. Obszar rezerwatu zlokalizowany jest w obrębie doliny Noteci i powołany został w celu ochrony cennych gatunków roślin. Ochronie podlegają wilgotne lasy o charakterze olsu porzeczkowego *Ribeso nigri-Alnetum*, brzeziny bagiennej *Betula Pubescens-Thelypteris Palustris* i zarośli wierzbowych *Salicetum Pentandro-Cinereae* z licznym udziałem brzozy niskiej *Betula humilis*. Licznie występujący arcydzięgiel litwor odmiana nadbrzeżna *Angelica archangelica* ssp. *Litoralis*.

Ryc. 13. Prawne formy ochrony przyrody na terenie gminy Nakło nad Notecią (opracowano na podstawie Geoserwis GDOŚ)

Rezerwat „Hedera” jest rezerwatem florystycznym (leśny i borowy) o powierzchni 15,14 ha, obejmującym obszar lasu i łąk. Rezerwat utworzony został w 2000 r., aktualnie funkcjonuje na mocy zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Hedera” (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2016 r. poz. 508). Celem ochrony jest trwałe zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych powierzchni leśnej o charakterystycznym typie siedliskowym – las grądowy z licznym udziałem kwitnących i owocujących okazów bluszczu pospolitego *Hedera helix*. Bluszcz porasta dno lasu o charakterze grądu zboczowego lub pnie się na drzewach, np. dębach, lipach. Większość starych okazów ma zdrewniałe pędy o średnicach dochodzących nawet do 4-5 cm, niektóre pędy boczne odstają od pni na odległość przekraczającą 30 cm. Na uwagę zasługują zmienne kształty blaszki liściowej bluszczu, od typowych do prawie owalnych. Większość osobników kwitnie i owocuje. Dla rezerwatu obowiązuje plan ochrony, przyjęty zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 7 listopada 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2016 r. poz. 3932).

Rezerwat „Skarpy Ślesińskie” to rezerwat florystyczny, łąkowy, pastwiskowy, murawowy i zaroślowy, o powierzchni 13,82 ha. Rezerwat utworzony w 2000 r. Aktualnie jego funkcjonowanie sankcjonuje zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 18 stycznia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2016 r. poz. 323) oraz Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 7 listopada 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Skarpy Ślesińskie” (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2016 r. poz. 3936). Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych reliktywnej flory stepowej i licznych stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin, porastających strome skarpy doliny Noteci. W rezerwacie chronione są murawy kserotermiczne z udziałem tzw. gatunków stepowych, wykształcone na siedmiu zboczach. Do najciekawszych przedstawicieli flory stepowej należą ostnica Jana *Stipa Joannie*, miłek wiosenny *Adonis vernalis*, wężymord stepowy *Skorzonera purpura*, sasanka łąkowa *Pulsatilla pretensis*, aster gawędka *Aster amellus* i zawilec wielkokwiatowy *Anemone silvestris*. Ze względu na stopniowo postępujący proces zarastania, obok zbiorowisk zbudowanych wyłącznie z roślin zielnych pojawiają się murawy zaroślowe zbudowane z topoli osiki, wiązu pospolitego oraz głogów i tarniny. Ochrona gatunków stepowych wiąże się z kontrolą procesu zarastania, w tym m.in. systematycznymi trzebieżami krzewów.

Rezerwat „Las Minikowski” jest rezerwatem leśnym o powierzchni 45,19 h, położonym w obrębie Nadleśnictwa Żołędowo. Rezerwat powstał w 2001 r., obecnie funkcjonuje na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 14 grudnia 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2017 r. poz. 5374). Rezerwat utworzony został w celu zachowania żyznych lasów liściastych porastających zbocza Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, z udziałem pomnikowych okazów dębów i lip. Jest to jeden z nielicznych kompleksów leśnych o cechach naturalnych (zróżnicowanej strukturze gatunkowej, wiekowej i przestrzennej drzewostanu) na omawianym terenie. Na uwagę zasługuje niezwykle urozmaicona rzeźba terenu z licznymi jarami i wzniesieniami. Dla rezerwatu opracowano plan ochrony, przyjęty zarządzeniem nr 13/0210/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 12 grudnia 2011 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2011 r. Nr 312, poz. 3407), w którym wprowadzono ustalenia do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nakło nad Notecią, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń w rezerwacie, wewnętrznych lub zewnętrznych: podjąć planowe działania zwalczania stanowisk barszczu Sosnowskiego *Heracleum sosnowskyi*, na terenach rolnych bezpośrednio sąsiadujących z rezerwatem, tj. na nieruchomościach o numerach ewidencyjnych: 656/13, 105/7, obręb ewidencyjny numer 16 oraz na pozostałych terenach, gdzie zostanie zaobserwowana ekspansja tego gatunku; na działkach numer 656/13, 674/1, 656/8, obręb ewidencyjny numer 16, graniczących z rezerwatem wykorzystywać ich teren zgodnie z przeznaczeniem rolnym, określonym w ewidencji gruntów, obowiązującej w dniu wejścia w życie przedmiotowego zarządzenia.

Nadnotecki Obszar Chronionego Krajobrazu powstał w 1991 r. Obecnie funkcjonuje na mocy uchwały nr XXIII/344/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2020 r. poz. 3285n). Nadnotecki OChK zajmuje łączną powierzchnię 2 888,0 ha w obszarach gmin Sadki i Nakło nad Notecią, z czego zaledwie 70 ha. Jest to obszar, na którym występują dwa rodzaje ekosystemu: leśny i łądowy. Obszar położony jest na granicy Pojezierza Krajeńskiego i Doliny Środkowej Noteci. Różnice wysokości względnych dochodzą do 140 m, potęgując wysokie walory krajobrazowe tego terenu. Obszar chronionego krajobrazu w gminie Nakło obejmuje odcinek krawędziowy doliny Noteci od miejscowości Lubaszcz do zachodniej granicy gminy. Jest to niezwykle malowniczy, przepiękny układ opadających zboczy, porozcinanych formami erozyjnymi. Większość zboczy i wąwozów porastają lasy o charakterze grądu zboczowego i dąbrowy bądź boru mieszanego. Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów w obrębie obszaru chronionego krajobrazu obejmują: ochronę roślin metodami biologicznymi, w przypadku stwierdzonego obniżenia poziomu wód gruntowych niekorzystnego dla racjonalnej gospodarki rolnej zaleca się melioracje nawadniające, prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej, m.in. poprzez dostosowanie liczebności populacji zwierząt łownych związanych z ekosystemami otwartymi do warunków środowiskowych, prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej, polegającej na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk występujących na pograniczu Pojezierza Krajeńskiego i Doliny Środkowej Noteci.

Na obszarze gminy Nakło nad Notecią znajduje się 9 **użytków ekologicznych**. Są to głównie bagna, tereny podmokłe zlokalizowane w obrębie równiny biogenicznej w Dolinie Noteci.

Tabela 6. Wykaz użytków ekologicznych z obszaru gminy Nakło nad Notecią

Lp.	Lokalizacja	Powierzchnia [ha]	Rodzaj użytku	Wartość przyrodnicza	Data utworzenia
1	Rozwarzyn, działka nr 272/1, 272/2	22,92	bagno	Łąka (IV,V), bagno, zakrzewienia	1998-12-31
2	Polichno, działka nr 273/1	6,69	siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków	Łąka (V)	1998-12-31
3	Polichno, działka nr 273/1, 273/2	1,34	bagno	Łąka (V), bagno	1998-12-31
4	Polichno, działka nr 274/1	4,19	bagno	Łąka (IV), bagno	1998-12-31
5	Gorzeń, działka nr 29, 30	5,69	bagno	Bagno z pastwiskiem porośnięte wierzbą	1996-04-13
6	Gorzeń, działka nr 56	4,19	bagno	Bagno z łąką	1996-04-13
7	Gorzeń, działka nr 91, 132/2	7,33	bagno		1996-04-13
8	Gorzeń, działka nr 143/6	0,31	siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków	Pastwisko (V)	1996-04-13
9	Gorzeń, działka nr 219/6, 219/7, 219/8, 219/9	15,45	bagno	Bagno z samosiewem olszowym	1996-04-13

Źródło: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody

Na terenie gminy Nakło nad Notecią występują 33 pomniki przyrody, w tym 3 twory przyrody nieożywionej (głazy narzutowe) oraz ożywionej, którymi są pojedyncze drzewa lub grupy, zespoły drzew.

Tabela 7. Wykaz pomników przyrody z obszaru gminy Nakło nad Notecią

Lp.	Lokalizacja	Typ tworu	Podtyp tworu	Opis pomnika	Data utworzenia
1	Na terenie Szkoły Podstawowej w Olszewce	Jednoobiektowy		Drzewo o prawidłowej żywotności. Wymaga przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych w przyszłości.	2001-05-10
2	Na terenie Szkoły Podstawowej w Olszewce	Jednoobiektowy		Drzewo o prawidłowej żywotności. Wymaga natychmiastowego przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych.	2001-05-10
3	ul. Hallera 36 Nakło nad Notecią	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Drzewa w bardzo dobrej kondycji zdrowotnej. Nie wymagają zabiegów pielęgnacyjnych.	1997-05-22
4		Jednoobiektowy		Drzewo o obniżonej żywotności. Wymaga natychmiastowego przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych.	1995-03-09
5	Park Lubaszcz	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Według aktu: trzy dęby szypułkowe o obwodach 360, 350 i 290 oraz 1 jesion wyniosły o obwodzie 360 cm. Według inwentaryzacji z 2015 r. obwody drzew wynoszą: dębów szypułkowych: 434, 258 i 270, 393 cm jesiona wyniosłego: 393 cm Drzewa rosną w parku na działce o nr ew. 346 obręb Lubaszcz w miejscowości Lubaszcz w gminie Nakło nad Notecią W 2017 r. uchwałą zniesiono ochronę dla 1 szt. drzewa z gatunku dąb szypułkowy. Obecnie w skład grupowego pomnika przyrody wchodzi 2 dęby szypułkowe oraz 1 jesion wyniosły.	1995-03-09
6	Park dworski Gumnowice, zwarte zadrzewienie	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Cztery topole czarne 1215_1,_2,_3,_4, dąb czerwony_5 rosnące w parku dworskim na działce ewidencyjnej nr 47/1 w miejscowości Gumnowice w gminie Nakle nad Notecią	1994-12-31
7	ul. Drzymały w Nakle nad Notecią, obecna Siedziba KPWiK	Jednoobiektowy		Płatan klonolistny o obwodzie w pierśnicy 323 cm rosnący przy ulicy Bielawy 1 na działce ewidencyjnej nr 2566/1 w miejscowości Nakło nad Notecią w gminie Nakło nad Notecią	1994-12-31
8	ul. Ks. Skargi 9 w Nakle, teren Przedszkola, sąsiedztwo UMiG	Jednoobiektowy		Płatan klonolistny o obwodzie 363 cm, rosnący przy ulicy Piotra Skargi 9 na działce ewidencyjnej Nr 1861 w miejscowości Nakło nad Notecią w gminie Nakło nad Notecią stanowiący własność Komunalną pod zarządem Zarządu Budynków Mieszkalnych w Nakle	1994-12-31
9	Park dworski w Olszewce	Wieloobiektowy	Grupa drzew		1994-12-31
10	Park dworski w Potulicach	Wieloobiektowy	Grupa drzew		1994-12-31
11	Miejscowość Minikowo, teren rezerwatu przyrody "Las Minikowski"	Jednoobiektowy		Głaz narzutowy o obwodzie 1100 cm, leżący w oddziale 477d Leśnictwa Kruszyn obręb Żołędowo, nadleśnictwo Żołędowo, w miejscowości Minikowo w gminie Nakło nad Notecią	1994-12-31
12	Park dworski	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Buk zwyczajny; jesion wyniosły; buk zwyczajny; jesion wyniosły	1992-08-06
13	Park dworski	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Drzewa o prawidłowej żywotności. Wymagają przeprowadzenia jak najszybciej zabiegów pielęgnacyjnych.	1990-02-10
14	Gospodarstwo rolne w Małocinie	Jednoobiektowy		Drzewo o prawidłowej żywotności. Wymaga natychmiastowego przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych.	1988-10-06

15	Park dworski w Minikowie, na skarpie rowu melioracyjnego	Jednoobiektowy		Drzewo o prawidłowej żywotności. Wymaga przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych w przyszłości.	1970-07-31
16	ul. Bolesława Krzywoustego	Jednoobiektowy		Drzewo o prawidłowej żywotności. Nie wymaga natychmiastowego przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych.	1990-02-10
17	Osiedle mieszkaniowe "Chrobry", przy stacji kolejowej	Jednoobiektowy		Drzewo o prawidłowej żywotności. Wymaga przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych w przyszłości.	1990-02-10
18	ul. Gimnazjalna 7	Jednoobiektowy		Drzewo dziesięciokonarowe o prawidłowej żywotności. Wymaga przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych w przyszłości.	1988-10-06
19	Park miejski w Nakle nad Notecią	Jednoobiektowy		Głaz w dobrym stanie. Nie wymaga zabiegów pielęgnacyjnych.	1955-05-01
20	Skarpa toru kolejowego, teren rezerwatu przyrody „Las Minikowski” kilometrą 177,7	Wielooobiektowy	Grupa drzew	Drzewo o prawidłowej żywotności. Wymaga natychmiastowego przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych.	1955-02-15
21	Na terenie szkoły w Występie	Jednoobiektowy		Drzewo o prawidłowej żywotności. Wymaga natychmiastowego przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych.	1985-04-10
22		Jednoobiektowy		Drzewo o prawidłowej żywotności. Wymaga natychmiastowego przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych.	1955-02-15
23		Wielooobiektowy	Grupa drzew	Drzewa o prawidłowej żywotności. Wymagają przeprowadzenia jak najszybciej zabiegów pielęgnacyjnych.	1985-04-10
24		Wielooobiektowy	Grupa drzew	Drzewa o prawidłowej żywotności. Wymagają przeprowadzenia jak najszybciej zabiegów pielęgnacyjnych.	1985-04-10
25	Park Potulice	Wielooobiektowy	Grupa drzew	Cztery dęby szypułkowe o obwodach 397, 220, 283, 234 cm oraz klon zwyczajny o obwodzie 436 cm rosnące w parku w miejscowości Potulice na działce o nr ew. 13/4 w gminie Nakło	1991-08-14
26	Las Rozwarzyn	Jednoobiektowy		Głaz narzutowy o obwodzie 1400 cm znajdujący się w lesie w miejscowości Rozwarzyn na działce o nr ew. 120/8 w gminie Nakło	1955-06-01
27	Kompleks dworsko-pałacowy	Jednoobiektowy			2012-11-26
28	Kompleks dworsko-pałacowy	Jednoobiektowy			2012-11-26
29	Kompleks dworsko-pałacowy	Jednoobiektowy			2012-11-26
30	Kompleks dworsko-pałacowy	Jednoobiektowy			2012-11-26
31	Kompleks dworsko-pałacowy	Jednoobiektowy			2012-11-26
32	Kompleks dworsko-pałacowy	Jednoobiektowy			2012-11-26
33	Kompleks dworsko-pałacowy	Jednoobiektowy			2012-11-26

Źródło: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody

5.7. Źródła zagrożeń dla środowiska

Poniższa część opracowania przedstawia stan i potencjalne zagrożenia środowiska naturalnego gminy i jego poszczególnych komponentów. Analiza oparta została głównie na danych dostarczanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

Na jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy Nakło nad Notecią wpływa przede wszystkim emisja zanieczyszczeń ze źródeł powierzchniowych: ze źródeł przemysłowych, energetycznych, technologicznych oraz kotłowni lokalnych osiedli mieszkaniowych i obiektów użyteczności publicznej, znajdujących się zarówno na terenie gminy a także pochodzących z terenów sąsiednich. Ponadto znaczącym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja niska z domów jednorodzinnych i zagród wiejskich. Udział w emisji zanieczyszczeń ma również emisja ze źródeł liniowych – źródeł komunikacyjnych (transport). Do największych źródeł przemysłowych zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Nakło nad Notecią należą: Cukrownia Nakło S.A. w Nakle nad Notecią, PPH „ZELAN” ZPCHR Antoni Zieliński w Nakle nad Notecią, Ciepłownia w Nakle nad Notecią – Ciepłownia KPEC przy ul. Rudki, ZNTK Paterok w Paterku. Poważnym rodzajem zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego jest również emisja niska. Emisję niską stanowią zanieczyszczenia powstałe wskutek ogrzewania budynków mieszkalnych i obiektów inwentarskich w pojedynczych gospodarstwach domowych. Niska emisja przyczynia się do wzrostu w atmosferze stężeń pyłów i zanieczyszczeń gazowych oraz często innych substancji szkodliwych dla zdrowia ludzi. Na terenie miasta Nakło nad Notecią emisję niską wskazano jako główne źródło ponadnormatywnych zanieczyszczeń powietrza, głównie pyłu zawieszonego. Emisja zanieczyszczeń ze środków transportu oddziałuje głównie przy trasach komunikacyjnych i w rejonie miasta i miejscowości wiejskich. Powoduje wzrost stężeń zanieczyszczeń gazowych i pyłowych w powietrzu poprzez spalanie paliw, ścieranie opon, hamulców i nawierzchni dróg. Do podstawowych zanieczyszczeń gazowych emitowanych przez środki transportu zaliczyć należy tlenki azotu, tlenek węgla, węglowodory i dwutlenek węgla oraz zanieczyszczenia pyłowe zawierające ołów, kadm, nikiel i miedź. Na terenie gminy Nakło nad Notecią ten rodzaj emisji stanowi mniejsze zagrożenie dla jakości powietrza atmosferycznego niż emisja niska. Mimo to redukcja zanieczyszczeń ze źródeł liniowych, jakimi są drogi komunikacyjne, stanowi działania wspomagające, mające na celu polepszenie jakości powietrza.

W zakresie emisji liniowej, największe znaczenie dla jakości powietrza ma droga krajowa nr 10 i wojewódzkie nr 241 i 246, o największym natężeniu ruchu, w tym samochodów ciężarowych. Należy zauważyć, że zabudowa w gminie zazwyczaj jest zlokalizowana wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Rozdrobnienie zabudowy jest nieznaczne, od głównych ciągów oddalone są nieliczne zabudowania zagrodowe. Drogi powiatowe i pozostałe wojewódzkie, przy których rozmieszczona jest zabudowa, nie przyczyniają się do emisji pyłów zawieszonych, czy spalin i gazów wydechowych, w takiej ilości jak ma to miejsce w przypadku dróg krajowych. Nie można jednak pomijać ich roli w kształtowaniu warunków arosanitarnych. Przy uwzględnieniu czynników cyrkulacyjnych należy przyznać, iż większość miejscowości w gminie, w tym miasto i większe wsie, położone są w obniżeniu dolinnym lub na jego skraju. Są to warunki utrudniające przewiewanie, wymianę powietrza, co najbardziej odczuwalne jest w miesiącach zimowym – sezonie grzewczym, kiedy dochodzi do stagnowania zanieczyszczonych mas powietrza. Badania jakości powietrza prowadzone przez WIOŚ potwierdzają występowanie takich sytuacji. W raporcie wojewódzkim za rok 2018 przedstawiono wyniki pomiarowe ze stacji zlokalizowanej przy ul. P. Skargi w Nakle nad Notecią, zgodnie z którymi Nakło jest jednym z miast o największym poziomie stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ w województwie kujawsko-pomorskim (za Grudniadem i Bydgoszczą). W ogólnym ujęciu gmina znajduje się w strefie kujawsko-pomorskiej, w odniesieniu do której stwierdzono przekroczenia poziomu docelowego bezno(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀, poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ oraz poziomu dopuszczalnego (II faza) pyłu PM_{2,5} (ze wskazaniem gminy Nakło nad Notecią jako miejsca przekroczeń).

Na całym obszarze gminy występują także mniejsze lokalne najczęściej punktowe źródła zanieczyszczeń: gorzelnie, młyny, tartaki, piekarnie, masarnie, fermy hodowlane, warsztaty samochodowe, czynne cementarze, bazy samochodowe, zakłady produkcyjne i przetwórnice rolno-spożywcze, inne zakłady produkcyjne.

Wody podziemne znajdujące się na obszarze gminy Nakło nad Notecią narażone są na różnego rodzaju czynniki degradujące, wpływające na ich jakość i zasobność. Do czynników mogących być źródłem przeobrażeń wód podziemnych na terenie gminy zaliczamy: ujęcia wód podziemnych, obszary „dzikich” wysypisk śmieci, stacje paliw, składowiska nawozów sztucznych, gnojownie przy gospodarstwach rolnych, parki maszyn rolniczych dużych gospodarstw rolnych, obszary zamieszkałe bez odpowiedniej infrastruktury kanalizacyjnej, nieszczelne zbiorniki na nieczystości ciekłe. Analizując formy korzystania z wód powierzchniowych w gminie Nakło nad Notecią, można stwierdzić, iż zmiany w układzie hydrograficznym oraz duże zanieczyszczenie wód powierzchniowych spowodowane głównie jest przez punktowe źródła zanieczyszczeń, do których należą przede wszystkim: bezpośrednie (nielegalne) zrzuty surowych ścieków bytowo-gospodarczych do cieków wodnych (na nieskanalizowanych obszarach) oraz nielegalne podłączanie się do kanalizacji deszczowej, odprowadzanie ścieków oczyszczonych z komunalnej oczyszczalni ścieków, odprowadzanie ścieków i innych wód (zanieczyszczenia wnoszone z doływami). Pomimo tego, że ścieki oczyszczone z oczyszczalni spełniają warunki pozwolenia wodnoprawnego, wnoszą one do środowiska zredukowane ładunki zanieczyszczeń. Ich wpływ na środowisko wodne jest zapewne mniejszy niż ścieków surowych, jednak przy dużej ilości funkcjonujących oczyszczalni następuje kumulacja ładunków zanieczyszczeń, które ze względu na różne czynniki środowiskowe i morfologiczne niejednokrotnie nie mogą się zredukować w warunkach naturalnych. Dodatkowym punktowym źródłem zanieczyszczeń są ścieki z obszarów przemysłowych i oczyszczalni ścieków przemysłowych. Część zanieczyszczeń trafiających do wód powierzchniowych stanowią także zanieczyszczenia obszarowe. Źródłem tych zanieczyszczeń są przede wszystkim: rolnictwo, co wynika głównie z faktu stosowania nawozów sztucznych i naturalnych, a także środków ochrony roślin (obecnie w ilościach malejących), zmiany sieci hydrograficznej spowodowane melioracyjną przebudową koryt niewielkich cieków, osuszenie podmokłych terenów jako efekt melioracji.

WIOŚ prowadzi także regularne badania elementów hydrologicznych województwa. Za główne zagrożenia dla wód powierzchniowych uznaje się zanieczyszczenia i produkcję ścieków, powodujących nadmierną eutrofizację. Zjawisko to szczególnie zauważalne jest na terenach rolnych, a w mniejszym stopniu dotyczy obszarów leśnych. Na poprawę sytuacji znacząco wpływa rozbudowa sieci kanalizacji komunalnej, ograniczanie stosowania szamb i innych zbiorników bezodpływowych. W gminie działają dwie komunalne oczyszczalnie ścieków – w Nakle nad Notecią (Bielawy) oraz w Potulicach, a funkcję odbiornika pełni Noteć. Należy dodać, iż Noteć jest również ostatecznym odbiorcą ścieków z Cukrowni Nakło.

Tabela 8. Dane dotyczące komunalnych oczyszczalni ścieków w gminie Nakło nad Notecią (dane za rok 2016)

Oczyszczalnia	Typ	Q rzecz. [tys. m ³ /r]	Zlewnia lub odbiornik ścieków	Ładunki w ściekach oczyszczonych [kg/rok]				
				BZT ₅	ChZT	zawiesina ogólna	azot ogólny	fosfor ogólny
Nakło nad Notecią	m-b	1036	Noteć	4788	43745	6560	7390	352
Potulice	m-b	282	Noteć	3313	14311	4230	-	-

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2016 r.

Noteć jest jedynym na tyle dużym ciekim, że jest poddawana regularnym badaniom stanu czystości, w Tabeli 9. zamieszczono wyniki ocen stanów zanieczyszczenia rzek w 2017 r.

Tabela 9. Stan czystości cieków przepływających przez obszar gminy Nakło nad Notecią (dane WIOŚ)

Rzeka	Lokalizacja	Status	Ocena biologiczna	Ocena fizykochemiczna	Ocena hydromorfologiczna	Potencjał ekologiczny
Noteć	Chobielin Młyn	silnie zmieniony	III klasa	poniżej dobrej	II klasa	umiarkowany
Kanał Bydgoski	ujście do Noteci, Występ	sztuczny	IV klasa	II klasa	II klasa	zły

Źródło: Informacja o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2017 r.

WIOŚ prowadził badania jakości wód podziemnych na terenie gminy Nakło nad Notecią w 2016 r. na punktach w Potulicach oraz Rozwarzynie. Na pierwszym z nich wody wykazywały II klasę jakości, natomiast na drugim V, ze względu na wysokie stężenie potasu oraz azotu. Badania na punkcie w Rozwarzynie prowadzono również w 2017 r. – z takim samym wynikiem, co prowadzi do wniosku, iż budowa geologiczna terenów gminy jest zróżnicowana, a zatem nie wszędzie warunki izolacyjne głównego poziomu użytkowego i skutecznie ograniczają wpływy antropogeniczne. Najbardziej zagrożone są tereny w dnie pradoliny (łąki w dolinie Noteci) oraz tereny na południu, gdzie dominują utwory piaszczyste. Zgodnie z danymi Państwowej Służby Hydrogeologicznej stan ogólny, jak chemiczny i ilościowy JCWPd nr 35 oceniono na dobry. Nie stwierdzono zagrożenia nieosiągnięcia celów Ramowej Dyrektywy Wodnej. JCWPd nr 35 obejmuje fragment wysoczyznowej części gminy, gdzie obecna jest naturalna warstwa izolacyjna w postaci glin zwałowych. Na pozostałych terenach gminy przeważają osady przepuszczalne. Rzutuje to na stan JCWPd nr 43, który oceniono jako słaby oraz zagrożony nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Na terenie gminy Nakło nad Notecią degradacja powierzchni ziemi spowodowana jest głównie użytkowaniem rolniczym (ogólna powierzchnia użytków rolnych gminy około 70% wszystkich użytków). Przypowierzchniowa warstwa terenu i pokrywa glebowa poddawane są intensywnym zabiegom agrotechnicznym. Niewłaściwe prowadzenie tego typu prac może doprowadzić do degradacji gleb. Jednym z zagrożeń związanych z niewłaściwymi pracami rolnymi jest występowanie zjawiska erozji gleb, która jest efektem procesu sputkiwania. Do uruchomienia tego procesu dochodzi każdorazowo po przekroczeniu określonego dla danego obszaru progu krytycznego, który zależy od wielu czynników np. morfometrii stoku, rodzaju podłoża, szaty roślinnej, intensywności opadów i ich ilości, sposobu zagospodarowania terenu itd. W celu przeciwdziałania erozji gleb należy tak prowadzić prace agrotechniczne, aby minimalizowały one proces sputkiwania. Denudacja terenu prowadzi do złagodzenia jego form – wyrównywania nierówności. Wynikiem denudacyjnego niszczenia jest łagodzenie zboczy i zasypywanie obniżeń, co wpływa na obniżenie walorów zróżnicowanego krajobrazu gminy. Proces ten zachodzi powoli i tylko na stromych i wysokich zboczach przybiera intensywne rozmiary. Tereny takie nie nadają się pod uprawę, ani też nie są korzystne pod zabudowę, zwłaszcza większych obiektów. Dlatego też strefy krawędziowe o dużych spadkach wymagają ochrony ze względu na potencjalne zjawiska osuwiskowe. Niedopuszczalne są lokalizacje inwestycji zakłócających równowagę statyczną krawędzi erozyjnych. Do przeobrażeń powierzchni ziemi prowadzi także eksploatacja surowców mineralnych.

Niewłaściwe prowadzone zabiegi rolnicze powodują również degradację gleb. Działania antropogeniczne powodują przechodzenie związków biogenych i innych zanieczyszczeń bezpośrednio do gleby, wód podziemnych i powierzchniowych. Do zwiększenia degradacji przyczyniają się także: rzeźba terenu oraz warunki atmosferyczne. Oznacza to istnienie możliwości zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych przez działania rolnicze. Niezależnie od naturalnej odporności własnej, gleby podlegają degradacji fizycznej, głównie erozji wodnej (powierzchniowej i wąwozowej), która zależy od nachylenia zboczy, obecności i stanu pokrywy roślinnej, litologii, stosunków wodnych, użytkowania rolniczego gruntu i sposobu jego uprawy. Najbardziej narażone są zbocza dolin cieków wodnych oraz zbocza pagórków morenowych. Gmina wykazuje duże zagrożenie niszczenia gleb spowodowane przez czynniki atmosferyczne – wiatr, opady oraz wody powierzchniowe. Przyczyny tego stanu rzeczy należy postrzegać w niskiej lesistości obszaru gminy (likwidacja naturalnych pokryw leśnych, likwidacja

zadrzewień śródpolnych, likwidacja zadrzewień w wąwozach, parowach itp.); źle wykonanej melioracji (przesuszenie wierzchnich warstw gleby); rolniczym użytkowaniu terenów o dużych spadkach; stosowaniem niewłaściwych zabiegów agrotechnicznych.

Klimat akustyczny gminy kształtowany jest przez stacjonarne i ruchome źródła hałasu (hałas komunikacyjny). Do źródeł stacjonarnych zaliczyć należy przede wszystkim obiekty i instalacje przemysłowe oraz place budowy. Duży udział w kształtowaniu ogólnego klimatu akustycznego ma również hałas pochodzący z miejsc publicznych, takich jak centra handlowe, deptaki, skwery oraz inne miejsca zbiorowego nagromadzenia ludności. Hałas przemysłowy ma charakter lokalny i jest zawsze związany z prowadzoną działalnością gospodarczą. Na terenie miasta i gminy przemysł zlokalizowany jest w zwartych strefach odsuniętych od zabudowy mieszkaniowej (np. strefa przemysłowa w Paterku), dlatego też jego oddziaływanie akustyczne nie stanowi uciążliwości dla mieszkańców gminy. Ostatnie publikowane przez WIOŚ wyniki monitoringu hałasu komunikacyjnego pochodzą z 2008 r. W roku tym wykonane na terenie miasta Nakło pomiary hałasu komunikacyjnego wykazały przekroczenia dopuszczalnego poziomu dźwięku na wszystkich z pięciu stanowisk pomiarowych. Największe przekroczenie – o ponad 13 dB, zarejestrowano na stanowisku pomiarowym przy ulicy Bydgoskiej, co związane jest z lokalizacją budynków mieszkalnych w niewielkiej odległości od jezdni, ale przede wszystkim spowodowane jest poruszaniem się transportu ciężkiego po ulicy o pierzejowym typie zabudowy. Udział pojazdów ciężkich w ogólnym strumieniu pojazdów poruszających się ulicą Bydgoską w Nakle wynosił w badanym okresie ponad 12%. Odnosząc się do aktualnej sytuacji komunikacyjnej w mieście należy zaznaczyć, iż częściowo ruch drogowy z centrum przeniesiony został na wschodnią obwodnicę, odciażając centrum, czyli głównie ulicę Bydgoską i Dąbrowskiego. Nadal są to jednak drogi o dużym natężeniu ruchu, ponieważ tranzyt w całości nie przeniósł się poza centrum.

Na pozostałym obszarze gminy nie ma bezpośrednich dowodów na zachodzenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów dźwięku. Z przeprowadzonych analiz rozkładu i wielkości hałasu wynika jednak, że główne problemy akustyczne (emisja powyżej 63 dB uznawana za „dużą uciążliwość” przez Państwowy Zakład Higieny Pracy) występują przy arteriach komunikacyjnych obciążonych ruchem pojazdów ciężkich (drogi, kolej) oraz w bezpośrednich okolicach dużych zakładów przemysłowych. Ze względu na analogię można stwierdzić, że problemy ochrony akustycznej koncentrują się na gęsto zabudowanych terenach wzdłuż głównych dróg. Za najbardziej uciążliwe trasy należy uznać drogę krajową nr 10 – dla mieszkańców Trzeciewnicy i Ślesina oraz wojewódzkie nr 241 i 246 – dla mieszkańców Paterka. W pozostałych częściach gminy natężenie ruchu komunikacyjnego jest relatywnie niższe i choć wpływa na jakość klimatu akustycznego, nie powinna przekładać się na przekroczenia wartości progowych poziomu hałasu. Hałas kolejowy w gminie związany jest z funkcjonowaniem linii pasażerskich oraz towarowych. Najbardziej odczuwalny jest w samym Nakle nad Notecią, gdzie tory przebiegają przez miasto. W innych miejscowościach wiejskich linia jest oddalona od zwartych terenów zabudowanych.

W gminie funkcjonują obiekty produkcyjne, których działalność również może wpływać na poziom hałasu w ich otoczeniu. Najwięcej takich przedsiębiorstw występuje w Nakle nad Notecią (południowo zachodnie i wschodnie obrzeża miasta) oraz w Potulicach (na południe od drogi powiatowej). W gminie największy wpływ na warunki akustyczne ma jednak ruch drogowy.

W środowisku przyrodniczym istnieją pola elektromagnetyczne naturalne, których występowanie nie jest związane z działalnością człowieka oraz pola będące efektem tej działalności (sztuczne, antropogeniczne). Obiektami promieniowania niejonizującego na terenie gminy Nakło nad Notecią są: linie elektroenergetyczne napowietrzne wysokiego napięcia, stacje bazowe telefonii komórkowej i radiolinia. Stacje bazowe są podstawowym elementem struktury sieci komórkowej. Stanowią one w istocie urządzenie nadawczo-odbiorcze. Pola elektromagnetyczne emitowane przez stacje GSM występują na wysokości zainstalowanych urządzeń i nie wywołują wpływu na środowisko i zdrowie mieszkańców w obrębie oddziaływania stacji bazowej. Na terenie gminy Nakło w 2018 r. prowadzone były badania pól elektromagnetycznych w środowisku. Badania realizowane były w punkcie pomiarowym w mieście Nakło

nad Notecią Rynek. W wyniku przeprowadzonych pomiarów nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych – 1,33 V/m, przy poziomie dopuszczalnym wynoszącym 7 V/m. Można zatem z dużym prawdopodobieństwem założyć, że nie notuje się przekroczeń norm w zakresie promieniowania elektromagnetycznego również na terenach wiejskich. Należy jednak ograniczać możliwości rozwoju zagospodarowania w terenach potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych, takich jak: elektroenergetyka, oświetlenie, ogrzewanie, silniki, urządzenia zasilane z sieci i przemysł, urządzenia przemysłowe, linie i stacje elektroenergetyczne, radiofonia (fale długie, średnie, krótkie i ultrakrótkie), radiotelefony, urządzenia medyczne, radiolokacja, radionawigacja, telefonia komórkowa, urządzenia medyczne, domowe oraz przemysłowe.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska, mogą być powodowane przez poważne awarie przemysłowe i transportowe z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych. Szczegółowe zasady kwalifikowania zakładów ze względu na wymienione zagrożenia zawarte są w rozporządzeniu Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 138). Na terenie gminy Nakło nad Notecią Wojewódzki Komendant Straży Pożarnej nie notuje zakładów o zwiększonym ryzyku i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Do obiektów powodujących uciążliwości dla środowiska zalicza się również składowiska odpadów, których funkcjonowanie, mimo odpowiednich zabezpieczeń i izolacji, niesie zagrożenie dla środowiska wodno-gruntowego. W gminie Nakło nad Notecią nie występuje komunalne składowisko odpadów, a odpady z terenu gminy trafiają do kilku instalacji przetwarzających odpady, w tym do Bydgoszczy (Corimp, Remondis, ProNatura), Śremu. Na terenie gminy funkcjonowało składowisko odpadów komunalnych w Rozwarzynie, które zostało zrehabilitowane, a w jego sąsiedztwie obecnie znajduje się czynny PSZOK oraz stacja przetłokowa. Do obiektów niebezpiecznych należał również tzw. mogilnik w Małocinie, który zlikwidowano, a teren poddano rekultywacji. Według przeprowadzonego przez WIOŚ monitoringu mogilników w województwie kujawsko-pomorskim, w otoczeniu mogilnika w Małocinie w 2015 r. występowały wody o najlepszej klasie jakości spośród badanych obiektów. W przeważającej większości wyników sklasyfikowano je do I klasy czystości. Tylko w przypadku wapnia w piezometrach P1, P2, P3 oraz azotanów w piezometrze P1 próby zostały zaliczone do II klasy czystości. Świadczy to o odpowiednim sposobie rekultywacji obiektu.

Ponadto do obiektów mogących potencjalnie spowodować zagrożenia środowiska na terenie gminy należy zaliczyć: gazociąg wysokiego ciśnienia, magazynowanie i dystrybucję produktów ropopochodnych (na stacjach benzynowych), funkcjonowanie Cukrowni Nakło, funkcjonowanie zakładu PPH ZELAN, funkcjonowanie zakładów produkcyjnych w południowej części Paterka, gdzie zlokalizowane są m.in. Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego PATEREK S. A., a także postępuje rozwój gospodarczy w Nadnoteckim Parku Przemysłowym.

6. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

6.1. Potrzeby rozwojowe gminy

Potrzeby rozwojowe Gminy Nakło nad Notecią oraz możliwości i sposoby realizacji tych potrzeb określają szczegółowo dokumenty strategiczne, a przede wszystkim Strategia rozwoju Miasta i Gminy Nakło nad Notecią 2020-2030+ przyjęta uchwałą nr XXXV/765/2021 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 27 maja 2021 r.

Określone w dokumencie cele mają stanowić drogowskaz do realizacji długofalowego i zrównoważonego rozwoju miasta i gminy. Na podstawie analizy aktualnej sytuacji gminy dokument określa potrzeby związane z doprowadzeniem do osiągnięcia trwałej poprawy jakości życia jej mieszkańców. Strategia jest zgodna także z założeniami zawartymi w dokumentach strategicznych wyższego poziomu zarządzania, m.in. krajowych, wojewódzkich czy powiatowych strategiach rozwoju.

W ramach dziewięciu obszarów interwencji i dedykowanych im celów strategicznych wypracowano poziom operacyjny interwencji. Zaproponowana struktura tworzy dziedzinowe programy funkcjonalne, które budują branżowe polityki. Jednocześnie mogą one stanowić podstawę, punkt wyjścia do tworzenia kolejnych planów.

Tabela 10. Główne cele i kierunki działania wyznaczone przez Strategię rozwoju Miasta i Gminy Nakło nad Notecią 2020-2030+

Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	
1.1	Tworzenie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej w mieście
1.2	Wspieranie instytucji otoczenia biznesu
1.3	Wspieranie współpracy na rzecz budowy gospodarki opartej na wiedzy oraz rozwijania inteligentnych specjalizacji
1.4	Promocja gospodarcza i pozyskiwanie inwestorów ze szczególnym uwzględnieniem potencjału Nadnoteckiego Parku Przemysłowego w Paterku
1.5	<i>Wspieranie gazyfikacji Nadnoteckiego Parku Przemysłowego w Paterku</i>
1.6	<i>Rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej ze szczególnym uwzględnieniem rzeki Noteci</i>
1.7	Promocja turystyczna i tworzenie produktów, pakietów turystycznych
1.8	Stworzenie targowiska miejskiego wraz z niezbędną infrastrukturą poza obrębem Placu Zamkowego
1.9	<i>Rozwój trenów inwestycyjnych na obszarze gminy</i>
Poszerzanie dostępnego zasobu mieszkaniowego	
2.1	Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych poprzez rozwój budownictwa na wynajem na terenie gminy
2.2	<i>Podniesienie jakości standardu mieszkalnictwa na terenie Miasta i Gminy Nakło nad Notecią</i>
2.3	Wsparcie grup wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym w dostępie do mieszkalnictwa
2.4	Współpraca międzysektorowa na rzecz dobrej jakości mieszkalnictwa na terenie Nakła nad Notecią
2.5	<i>Kształtowanie polityki w zakresie planowania przestrzennego z uwzględnieniem potrzeb mieszkaniowych poprzez budowę wielorodzinnych budynków mieszkalnych</i>
2.6	Korzystanie z inicjatyw rządowych takich jak Program Mieszkanie Plus
Podnoszenie jakości środowiska naturalnego i udostępnianie jego zasobów	
3.1	<i>Udostępnianie terenów atrakcyjnych przyrodniczo, takich jak łąki nadnoteckie</i>
3.2	Wykorzystanie potencjału rzeki Noteci i Kanału Bydgoskiego
3.3	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej
3.4	Zwiększenie stopnia wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych

	3.5	Poprawa czystości powietrza
	3.6	Zachowanie bioróżnorodności
	3.7	Dbłość o rozwijanie systemu gospodarki wodno-ściekowej
	3.8	Upowszechnienie wiedzy o potrzebie oszczędzania wody
	3.9	Działania na rzecz zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców
	3.10	Elektryfikacja i wykorzystanie paliw alternatywnych w zadaniach publicznych
Rozwijanie infrastruktury technicznej i gospodarki komunalnej		
	4.1	Modernizacje, przebudowy i rozbudowy sieci drogowej
	4.2	Współpraca w zakresie poprawy jakości sieci dróg pozostających poza kompetencjami samorządu gminnego
	4.3	Realizacja działań na rzecz rozbudowy i modernizacji ciągów pieszo-rowerowych
	4.4	Budowa kanałów technologicznych celem objęcia siecią światłowodową terenu miasta
	4.5	Rozbudowa systemu Miejskiego Monitoringu Wizyjnego
	4.6	Budowa parkingu wraz ze stacją przeładunkową przy ul. Poznańskiej w Nakle nad Notecią
	4.7	Przebudowa budynku dworca kolejowego w Nakle nad Notecią
	4.8	Współpraca z PKP Polskie Linie Kolejowe w zakresie przebudowy linii kolejowej nr 18 i 281
	4.9	Stworzenie spójnej, bezpiecznej i atrakcyjnej sieci dróg rowerowych , która połączy między innymi Nakło z okolicznymi miejscowościami
	4.10	Stworzenie i utrzymanie systemu roweru gminnego
	4.11	Modernizacja infrastruktury ulicy Dąbrowskiego, Placu Konopnickiej, Hallera, Bydgoskiej z modernizacją nawierzchni i zmianą organizacji ruchu
	4.12	Modernizacja obszaru ulicy Powstańców Wielkopolskich
	4.13	Przebudowa centrum miasta wraz z przyległymi ulicami
	4.14	Budowa obwodnicy Paterka łączącej drogę wojewódzką nr 241 z drogą wojewódzką nr 246 oraz łącznika pomiędzy ZNTK a Nadnoteckim Parkiem Przemysłowym
Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych		
	5.1	Wsparcie tworzenia i funkcjonowania żłobków oraz klubów dziecięcych
	5.2	Podjęcie działań zmierzających do zwiększenia aktywności ludzi niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie miasta i gminy
	5.3	Upowszechnienie wychowania przedszkolnego
	5.4	Dalsza modernizacja i rozbudowa bazy oświatowej
	5.5	Podnoszenie jakości i efektywności kształcenia oraz atrakcyjności nauczania
	5.6	Upowszechnianie dostępu do edukacji miejskiej i wyrównywanie szans edukacyjnych
	5.7	Rozwijanie polityki senioralnej
	5.8	Utworzenie polityki młodzieżowej w mieście i gminie
	5.9	Poszerzenie usług, zakresu funkcjonowania basenu o świadczenia rehabilitacyjne
	5.10	Rozwijanie usług związanych z sektorem pomocy społecznej
	5.11	Realizacja założeń dokumentu „Strategia Zrównoważonej Mobilności dla Nakła nad Notecią”
	5.12	Wypracowanie zintegrowanego rozkładu jazdy pomiędzy autobusami a pociągami
	5.13	Przeprowadzenie procesu uchwalenia polityki parkingowej
Profesjonalizacja funkcjonowania instytucji samorządowych		
	6.1	Budowanie zdolności instytucjonalnych i rozwój kompetencji lokalnej administracji publicznej

6.2	Usprawnienie i podniesienie standardów działania samorządów lokalnych
6.3	Budowanie zaufania obywateli do instytucji publicznych na poziomie samorządu lokalnego
6.4	Cykliczne przeprowadzanie audytu miejskiego na podstawie normy ISO 37120:2014
6.5	Wdrażanie zasad demokracji bezpośredniej, mechanizmów współzarządzania i rozwijanie inicjatywy budżetu obywatelskiego
Tworzenie przyjaznych przestrzeni dla spędzania czasu wolnego	
7.1	Estetyzacja przestrzeni publicznych, czystość i schludność wizytówką miasta i gminy
7.2	Rewitalizacja terenu „Nakielskich Łazienek”, budowa przybrzeżnego centrum wypoczynku
7.3	Prowadzenie skoordynowanych działań rewitalizacyjnych
7.4	Zadbanie o bieżące utrzymanie parków i terenów rekreacyjnych
7.5	Rewitalizacja Parku 700lecia i Parku im. Jana III Sobieskiego
7.6	Wdrażanie polityki dostępności, likwidowanie barier architektonicznych
7.7	Doposażenie przestrzeni publicznych w małą architekturę
Rozwijanie atrakcyjnej, zrównoważonej tematycznie, oferty spędzania czasu wolnego	
8.1	Budowa placów zabaw
8.2	Rozbudowa krytej pływalni o dodatkową strefę przeznaczoną dla osób niepełnosprawnych i starszych z możliwością większej i szerszej rehabilitacji.
8.3	Przestrzeń publiczna – zagospodarowanie terenów przy rzece Noteci
8.4	Poszerzenie i zróżnicowanie oferty wypoczynkowo-rekreacyjnej
8.5	Poszerzenie i zróżnicowanie oferty sportowej ze szczególnym uwzględnieniem sportu amatorskiego i młodzieżowego
8.6	Animowanie czasu wolnego w świetlicach i centrach lokalnych w mieście i na terenach wiejskich
8.7	Realizowanie zróżnicowanego kalendarza wydarzeń kulturalnych i artystycznych
Integracja wspólnoty mieszkańców Miasta i Gminy Nakło nad Notecią	
9.1	Zwiększenie powierzchni magazynowej i wystawienniczej Muzeum Ziemi Krajeńskiej w Nakle nad Notecią
9.2	Utworzenie Centrum Edukacji Muzealnej
9.3	Budowa biblioteki publicznej w Nakle nad Notecią
9.4	Wspieranie organizacji pozarządowych, budowanie aktywnego społeczeństwa obywatelskiego
9.5	Rozwijanie oferty instytucji kultury
9.6	Wspieranie działań na rzecz dziedzictwa kulturowego i uczestnictwa w kulturze

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Nakło nad Notecią 2009-2020; **Kursywą** – oznaczono zadania, które bezpośrednio powiązane są z kierunkami zagospodarowania przestrzennego, opisanymi w niniejszym studium, zarówno w części opisowej jak i kartograficznej.

Część zadań wyznaczonych przez Strategię ma odniesienia przestrzenne, dlatego powinny być one uwzględnione w Studium. Głównie będą to inwestycje wpływające bezpośrednio na jakość życia i zadowolenia mieszkańców. Przykładem mogą być tutaj inwestycje w modernizację i rozbudowę infrastruktury transportowej, turystycznej, energetycznej czy wodociągowo-kanalizacyjnej. Dla aktywizacji mieszkańców oraz podniesienia poziomu ich zadowolenia, ważną rolę odgrywają inwestycje w oświatę.

6.2. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

Gmina Nakło nad Notecią pod względem powierzchni należy do jednych z większych gmin w województwie, zajmując 18 miejsce z powierzchnią blisko 187 km². Wśród 5 gmin powiatu nakielskiego, znajduje się dokładnie w środku stawki, ustępując pod względem powierzchni Szubinowi i Kcyni, jej powierzchnia stanowi niecałe 17% powierzchni powiatu. Pod względem liczby ludności prezentuje się to jednak inaczej. Nakło zajmuje 7 miejsce wśród wszystkich 144 gmin województwa kujawsko-pomorskiego i 2 (po Świeciu) wśród 35 gmin miejsko-wiejskich (GUS 2019 r.). Mieszkańcy gminy Nakło stanowią, aż 37% ludności całego powiatu nakielskiego, co daje jej oczywiście 1 miejsce wśród gmin tego powiatu.

Obszar opracowania charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem oraz silnymi powiązaniem z szerszym otoczeniem, wykraczającym poza tereny gminy. Z tego względu funkcje tych terenów powinny być zbliżone do obecnie obowiązujących. Wydzielić można sześć takich stref funkcjonalno-przestrzennych, posiadających preferencje do dalszego rozwoju w określonym kierunku:

Strefa A – miejska obejmująca Miasto Nakło nad Notecią – wielofunkcyjny ośrodek miejski i gminny. W mieście wydzielić można podstrefy, w obrębie których odbywa się rozwój w określonych kierunkach – usługowych, administracyjnych, mieszkaniowych i produkcyjnych. Ograniczeniem do rozwoju miasta są na północy skomplikowane warunki morfometryczne w strefie zboczowej doliny Noteci, natomiast na południu równiny biogeniczne o trudnych warunkach dla lokalizowania inwestycji.

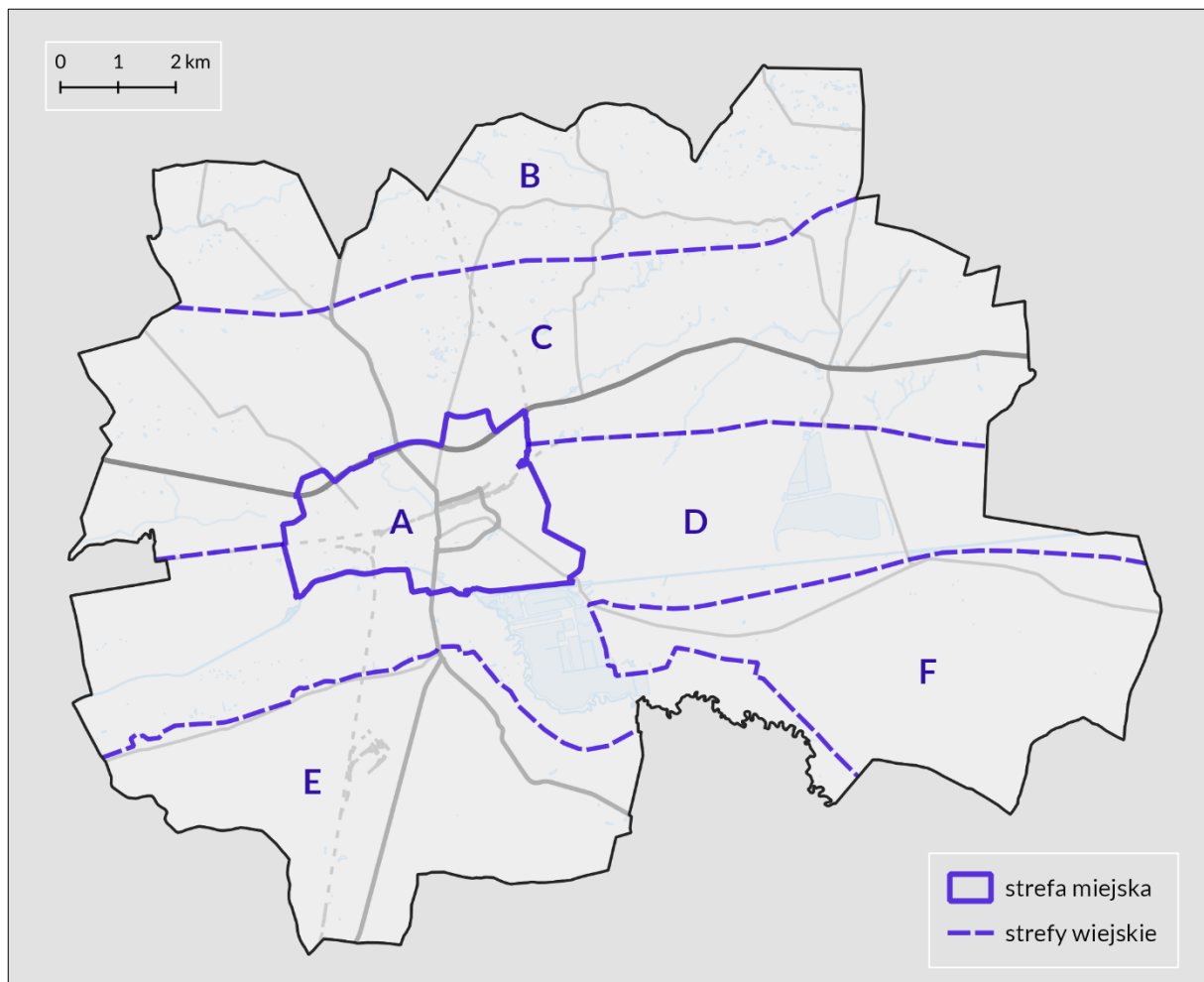
Strefa B – północna strefa rolniczo-osadnicza. Dla strefy zalecane jest utrzymanie wiodącej funkcji rolniczo-osadniczej z możliwością uzupełnienia o zabudowę wielofunkcyjną, po spełnieniu ustawowych warunków. Preferowane są usługi i produkcja związana z obsługą rolnictwa. Z uwagi na występowanie kompleksów gruntów ornych o najwyższej przydatności dla rolnictwa, przewiduje się rozwój z możliwością rozwoju aktywizującego działalność gospodarczą gminy.

Strefa C – centralna strefa wielofunkcyjna ekstensywnego rozwoju. Dominującą funkcją strefy jest rolnictwo, oparte na glebach o bardzo wysokiej i wysokiej przydatności dla potrzeb prowadzenia gospodarki rolnej. Strefa charakteryzuje się również aktywnością pozarolniczą, która będzie wzmocniana, w szczególności w Minikowie, Ślesinie, Lubaszczu oraz na terenach sąsiadujących z DK 10, tzw. obwodnicy Nakła. W przypadku budowy nowych połączeń do projektowanej drogi ekspresowej, na terenach strefy dopuszcza się rozwój wielofunkcyjny przy istniejących i planowanych drogach.

Strefa D – przyrodniczo-rolnicza. Strefa obejmuje tereny położone w dolinie pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej. Strefa podporządkowana jest rolnictwu i procesom przyrodniczym. Rozwój inwestycji powinien być ograniczony, z utrzymaniem prowadzenia działalności w obrębie stawów hodowlanych.

Strefa E – południowa strefa osadniczo-rolnicza z predyspozycjami rozwoju gospodarczego. Strefa obejmuje tereny zamieszkałe oraz rolne, predysponowane do adaptacji. Widoczne są ruchy inwestycyjne, związane głównie z terenami w Paterku, wskazanymi do dalszego rozwoju funkcji usługowych i produkcyjnych, zwłaszcza w obrębie Nadnoteckiego Parku Przemysłowego.

Strefa F – południowa strefa osadniczo-leśna. W strefie wskazana jest adaptacja istniejących funkcji i możliwość ich rozwoju w skupieniach pod warunkiem posiadania sąsiedztwa o tej samej funkcji. Do głównych miejscowości w strefie należą Występ, Potulice i Gorzeń. Lasy powinny zostać zachowane i podlegać ochronie.

Ryc. 14. Podział gminy na strefy warunkujące jej dalszy rozwój

6.3. Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego

Pod koniec 2019 r. gminę zamieszkiwało 31 668 osób. Gęstość zaludnienia dla całej gminy wynosiła 164 osoby/km². Od prawie 10 lat notowany jest to spadek gęstości zaludnienia, jednak nadal osiąga on wartości około 3-krotnie większe niż w innych gminach powiatu. Większa gęstość zaludnienia w naszym województwie notowana jest tylko w gminach miejskich, gminie miejsko-wiejskiej Świecie oraz w dwóch gminach wiejskich przylegających bezpośrednio do największych w województwie aglomeracji (Bydgoszczy i Torunia) – Białe Błota i Lubicz.

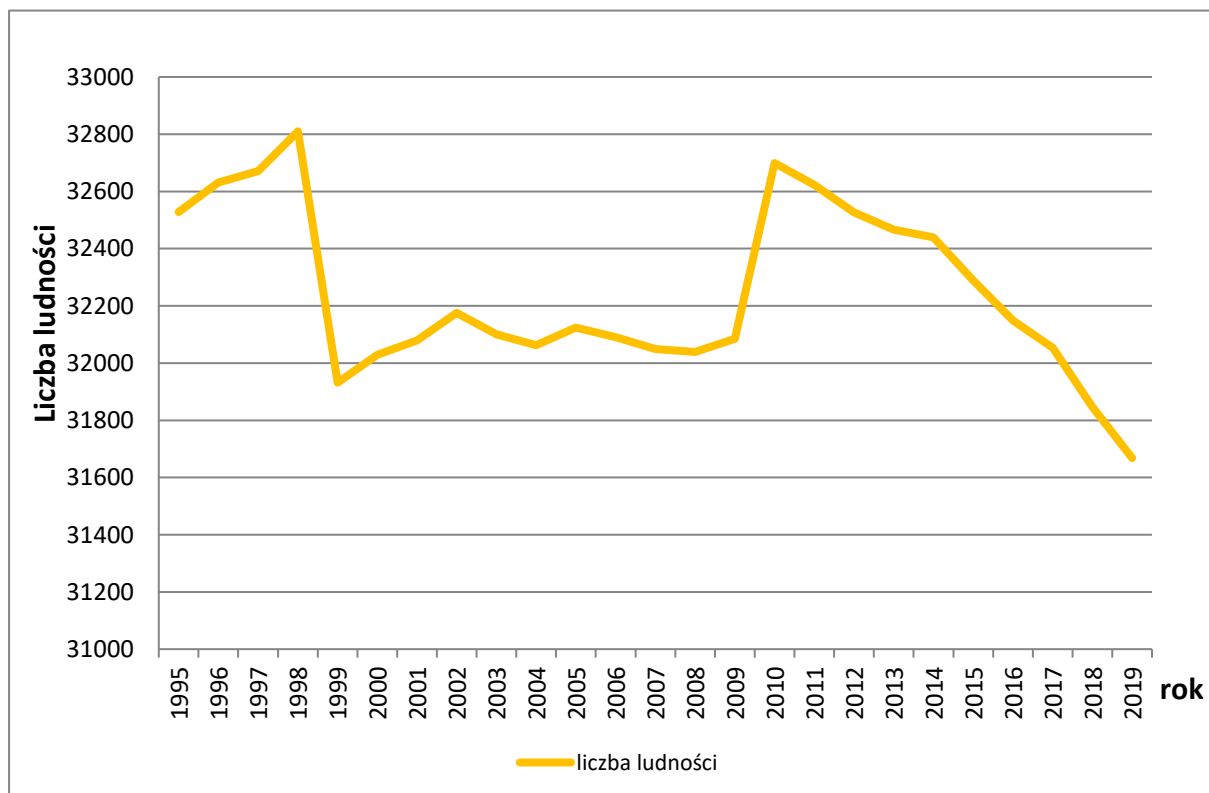
Na obszarze gminy znajduje się 21 sołectw, w skład których wchodzi mniejsze miejscowości – niektóre już niezamieszkałe (Bogucin, Elźbiecin i Urszulin). Liczba mieszkańców zamieszkujących sołectwa waha się od 73 osób (Gumnowice) do 2 598 osób (Paterek). Największą miejscowością jest jednak miasto Nakło – 17 498 mieszkańców. Średnia liczba mieszkańców wszystkich miejscowości wynosi 956 osób. Gdyby wziąć jednak pod uwagę tylko obszar wiejski (wyłączając Nakło), średnia wyniosłaby 409 osób.

Tabela 11. Liczba mieszkańców gminy według miejscowości w 2019 r.

Miejscowość	Liczba ludności	%	Miejscowość	Liczba ludności	%		
Bielawy	195	0,64%	Minikowo	411	1,3%		
Chrząstowo	410	1,34%	Nakło nad Notecią	17498	57,2%		
Gorzeń	Gorzeń	351	1,15%	Olszewka	579	1,9%	
	Kaźmierowo	65	0,21%	Paterek	2598	8,5%	
	Niedola	33	0,11%	Polichno	377	1,2%	
	Piętacz	4	0,01%	Potulice	Potulice	1331	4,4%
	Urszulín	0	0,00%		Elźbiecin	0	0,0%
Gumnowice	73	0,24%	Rozwarzyn	252	0,8%		
Karnówko	258	0,84%	Suchary	347	1,1%		
Karnowo	Karnowo	472	1,54%	Ślesin	Ślesin	1477	4,8%
	Nowakówko	2	0,01%		Gabrielin	67	0,2%
Kazin	215	0,70%	Trzeciewnica	817	2,7%		
Lubaszcz	328	1,07%	Wieszki	Wieszki	186	0,6%	
Małocin	241	0,79%		Gostusza	1	0,0%	
Michalin	Michalin	114		0,37%	Janowo	88	0,3%
	Bogacin	0	0,00%	Występ	1806	5,9%	

Źródło: Dane Urzędu Miasta i Gminy Nakło nad Notecią

Na podstawie powyższych danych widać wyraźnie dominującą rolę jednostki miejskiej, którą zamieszkuje ponad 57% mieszkańców Gminy. Drugą pod kątem ilości mieszkańców miejscowością jest Paterek – 2 598 mieszkańców (8,5%). Miasto Nakło pełni ważną rolę nie tylko jako największa miejscowość w gminie, ale także jako miasto powiatowe. W ostatnich latach następuje jednak spadek liczby ludności w gminie, w szczególności dotyczy to obszaru miejskiego. W obszarach wiejskich liczba ludności wzrasta, jednak nie na tyle, aby zrównoważyć odpływ ludności w skali całej gminy.

Ryc. 15. Zmiany liczby ludności w gminie w latach 1995-2019 (źródło: Dane BDL GUS)

W latach 1995-2019 liczba mieszkańców gminy Nakło kilkakrotnie się zmieniała. Średnio wynosiła około 32 247 osób. W tym okresie wyraźny spadek liczby mieszkańców miał miejsce w 1998 r. Natomiast po roku 2009 nastąpił gwałtowny wzrost. Przez kolejne lata wartość ta jednak malała, osiągając w 2018 r. i 2019 r. najniższe w badanym okresie wartości. Wpływ na to ma głównie spadek liczby mieszkańców w samym mieście Nakło. Od roku 2010 do 2019 liczba mieszkańców miasta spadła o ponad 7% i mimo, że w tym samym okresie liczba mieszkańców na obszarach wiejskich gminy wzrosła o około 2,5% to sumarycznie, dla całej gminy spadek wyniósł około 3,2%. Jest to tendencja widoczna w skali całego powiatu nakielskiego, gdzie widoczny jest rosnący udział ludności mieszkającej na terenach wiejskich.

Tabela 12. Zmiany liczby ludności w gminie Nakło nad Notecią w latach 1995-2019

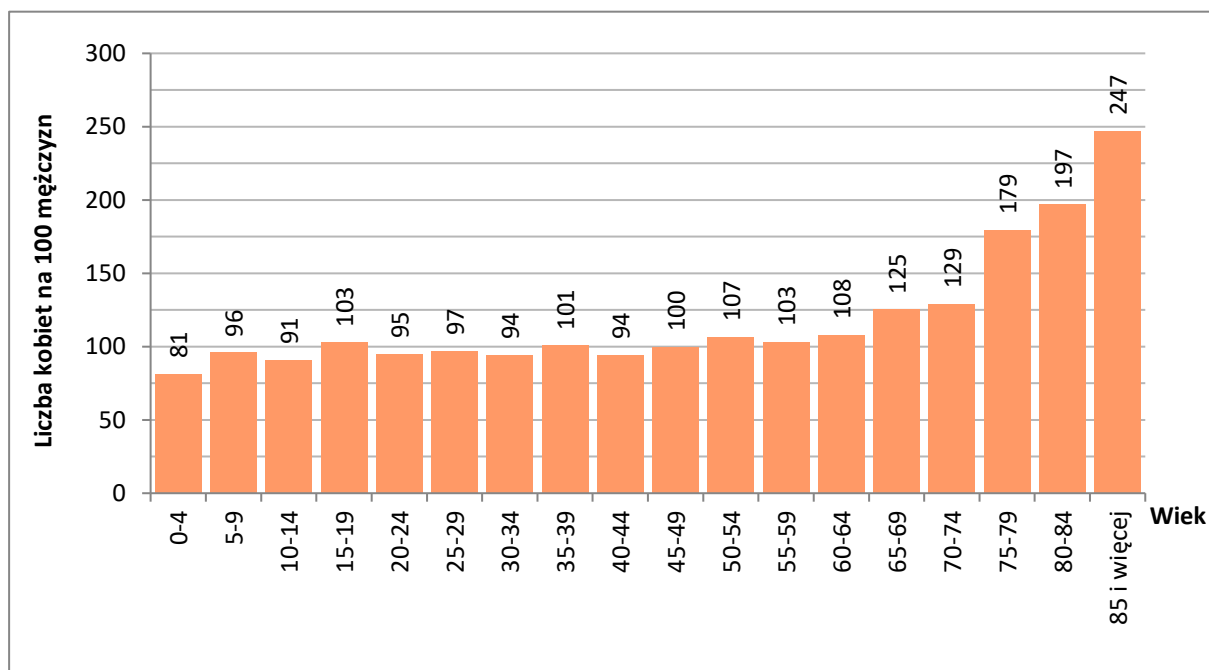
Rok	Liczba mieszkańców	Rok	Liczba mieszkańców
1995	32528	2008	32039
1996	32631	2009	32085
1997	32671	2010	32699
1998	32810	2011	32623
1999	31932	2012	32527
2000	32029	2013	32466
2001	32079	2014	32440
2002	32175	2015	32289
2003	32100	2016	32149
2004	32062	2017	32053
2005	32124	2018	31847
2006	32090	2019	31668
2007	32049		

Źródło: Dane BDL GUS oraz Urzędu Miasta i Gminy w Nakle nad Notecią

Struktura ludności

W gminie Nakło występuje nieznaczna przewaga liczebna kobiet nad mężczyznami. W roku 2019 zanotowano 16 207 kobiet i 15 461 mężczyzn na terenie całej gminy. Mimo, iż uśredniona wartość współczynnika feminizacji w gminie wynosi 105 (na 100 mężczyzn przypada średnio 105 kobiet), należy rozpatrzyć te wartości także pod kątem wieku mieszkańców gminy.

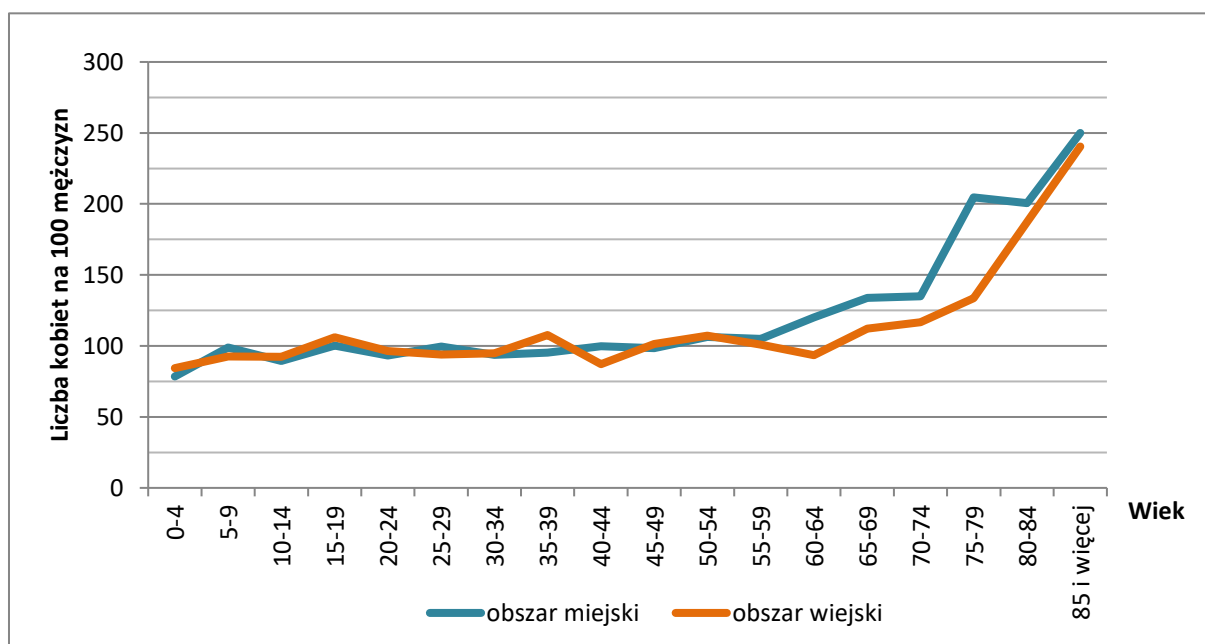
Współczynnik feminizacji jest zróżnicowany dla poszczególnych grup wiekowych. Wśród wyszczególnionych, młodszych grup wiekowych do 45 roku życia, poza dwoma wyjątkami (15-19, 35-39) jest on mniejszy niż 100, co wskazują na przewagę liczby mężczyzn nad kobietami. Niska wartość współczynnika feminizacji w młodszych grupach wiekowych, może wpływać na spadek wartości przyrostu naturalnego. Dodatkowo w najmłodszym przedziale wiekowym 0-4 lata współczynnik wyniósł jedynie 81, co oznacza, że w ostatnich latach na świat przychodziło znacznie mniej dziewczynek niż chłopców. Może to skutkować pogłębianiem problemu w przyszłości. Przewaga liczby kobiet nad mężczyznami w gminie, wynika więc głównie z szybko rosnącej przewagi liczby kobiet nad liczbą mężczyzn w wieku powyżej 50 lat.

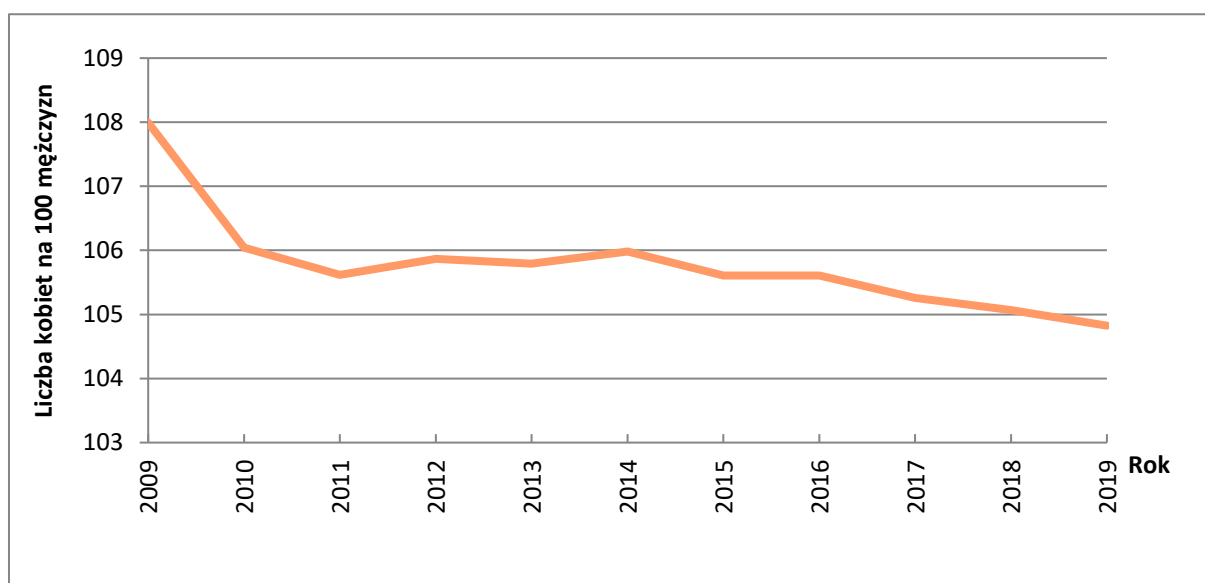
Ryc. 16. Współczynnik feminizacji według grup wiekowych w gminie Nakło nad Notecią w 2019 r.
(źródło: Dane BDL GUS)

Uwzględnić należy również miejsko-wiejski charakter gminy. W mieście występuje przewaga kobiet nad mężczyznami, na obszarze wiejskim rozkład jest bardziej wyrównany. Jednak wyższa wartość współczynnika feminizacji w mieście (108) niż w obszarze wiejskim (100), nie ma aż tak dużego wpływu na poprawę sytuacji demograficznej. O tej różnicy w głównym stopniu decyduje dużo bardziej dynamiczny wzrost przewagi kobiet nad mężczyznami w mieście w wieku powyżej 50 roku życia. We wcześniejszych grupach wiekowych układ ten jest bardzo zbliżony na obu obszarach. Tak gwałtowny wzrost w starszych grupach spowodowany jest znacznie większą umieralnością mężczyzn, co jest typowe dla większości gmin w Polsce.

Najbardziej istotna dla rozwoju demograficznego gminy jest wartość współczynnika w przedziale wiekowym 20-29 lat. Ten przedział charakteryzuje się największą ilością zawieranych małżeństw oraz urodzeń. Współczynnik feminizacji w tym przedziale wiekowym jest równy 96. Jeżeli wartość jest mniejsza niż 100, co świadczy o przewadze mężczyzn, może mieć to wpływ na zwiększenie tempa starzenia się społeczeństwa oraz nasilenie migracji. Dlatego mimo, że dla ogółu gminy współczynnik feminizacji ma wartości 105, to biorąc pod uwagę jego wartości dla poszczególne grup wiekowych oraz fakt, że w przeciągu ostatnich lat następuje cykliczny spadek tej wartości, świadczy to na niekorzyść dla rozwoju demograficznego gminy.

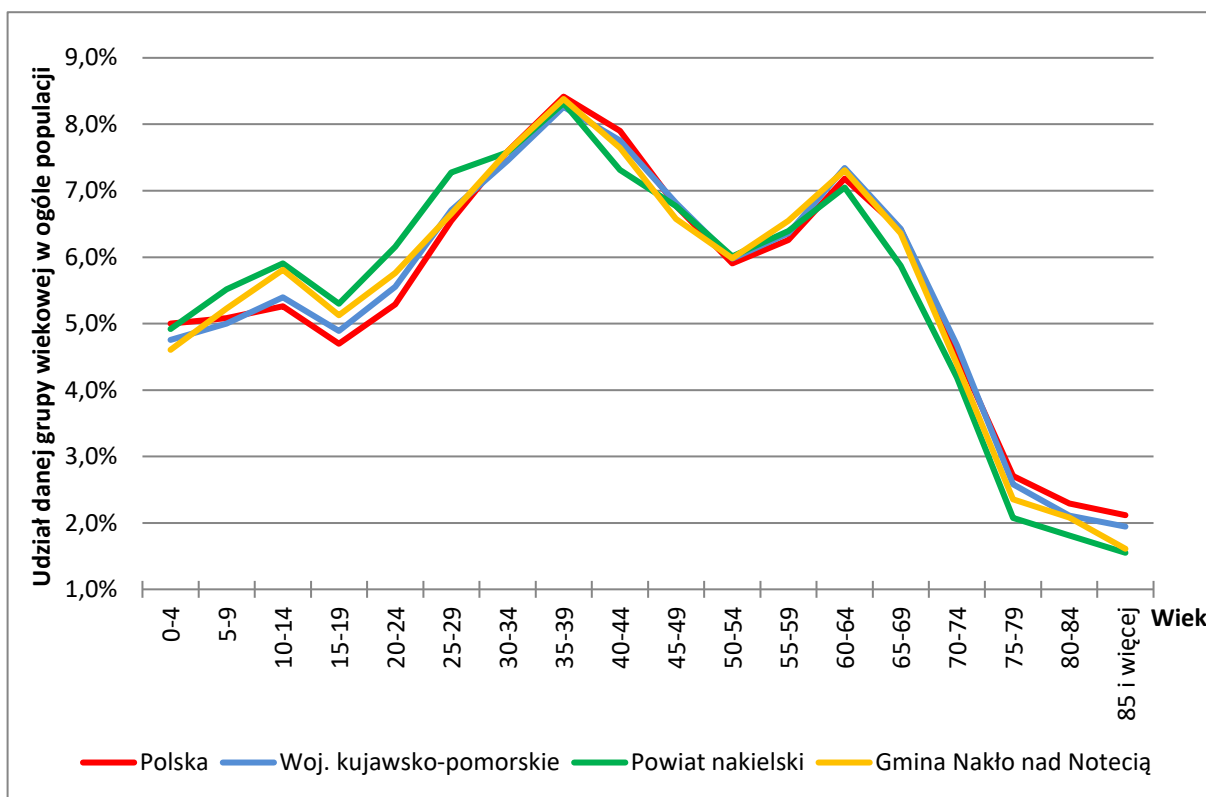
Ryc. 17. Współczynnik feminizacji według grup wiekowych na obszarze miejskim i wiejskim gminy Nakło nad Notecią w 2019 r. (źródło: Dane BDL GUS)

Ryc. 18. Zmiany współczynnika feminizacji na terenie gminy Nakło nad Notecią w latach 2009-2019 (źródło: Dane BDL GUS)

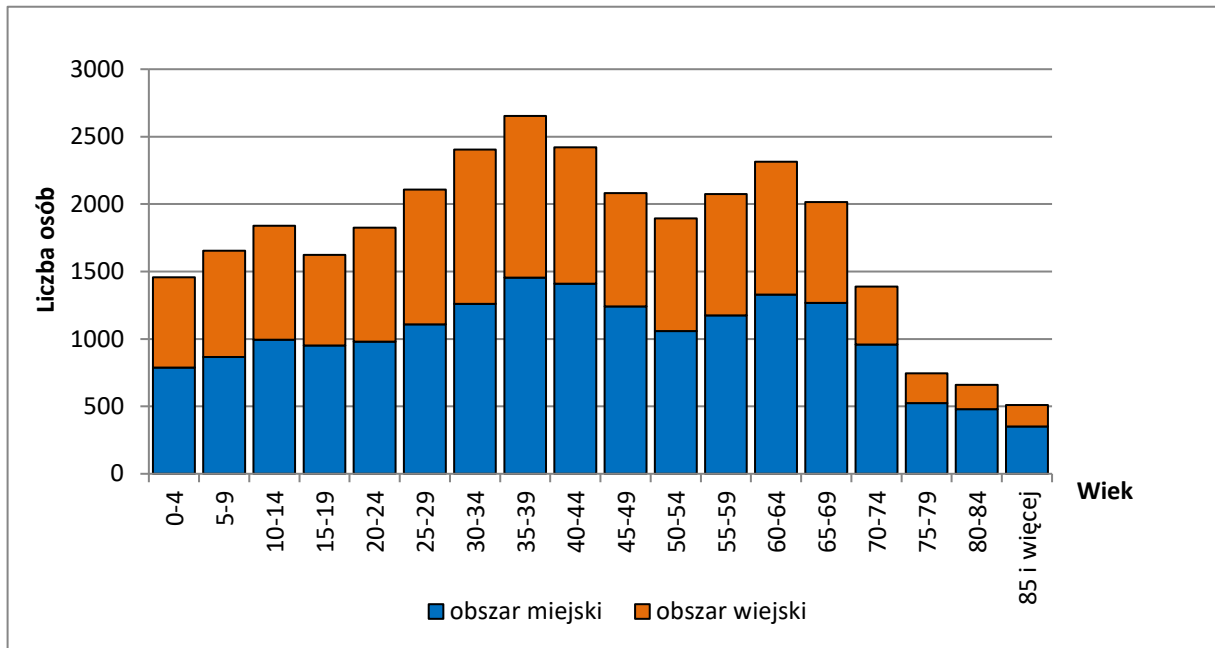
Najliczniejszą grupę wiekową (8,4%) stanowi ludność w wieku 35-39 lat. W szerszym ujęciu wiekowym osoby w wieku 20-34 lata, które są na początku kariery zawodowej, stanowią 20% ludności gminy. Najmniej liczne są grupy osób starszych oraz dzieci. Najmłodsza grupa wiekowa 0-9 lat stanowi niecałe 10% ogólnej liczby ludności, a osoby w wieku powyżej 65 roku życia to około 17% mieszkańców. Oznacza to, że osoby w wieku produkcyjnym stanowią ponad 60% mieszkańców gminy. Odnosząc te wartości do danych w skali kraju, województwa oraz powiatu, jak można zauważyć na wykresie (Ryc. 19), w gminie Nakło nad Notecią udział osób w najniższych przedziałach wiekowych jest mniejszy niż w reszcie powiatu, jednak zdecydowanie większy niż średnia krajowa czy wojewódzka. Na wszystkich poziomach najliczniejszą grupą jest grupa w wieku 35-39 lat, jest to również przedział, od którego następuje, odwrócenie tendencji, jeżeli chodzi o stosunek danych gminnych i powiatowych do danych wojewódzkich i krajowych. Udział grup od 40 roku życia, w ogóle społeczeństwa w skali kraju i województwa jest wyższy

niż w skali gminy i powiatu. Oznacza to, że gmina Nakło nad Notecią oraz cały powiat charakteryzują się młodszym społeczeństwem niż średnia wojewódzka czy krajowa. Należy jednak zwrócić uwagę, że przedział wiekowy, w którym następuje zwrot, przypada na wiek najwyższej produktywności zawodowej.

Ryc. 19. Udział poszczególnych grup wiekowych w ogólnej populacji na poziomie kraju, województwa kujawsko-pomorskiego, powiatu nakielskiego oraz gminy Nakło nad Notecią w 2019 r. (źródło: Dane BDL GUS)

Na obszarze gminy można zauważyć zróżnicowanie liczby ludności w danych grupach wiekowych, także pod kątem miejsca zamieszkania. We wszystkich grupach wiekowych większość mieszkańców gminy zamieszkuje miasto Nakło nad Notecią, jednak o ile w młodszych grupach wiekowych podział ten jest bardzo wyrównany, to mniej więcej po 35 roku życia przewaga obszaru miejskiego zaczyna rosnąć. Wyraźny spadek udziału ludności obszarów wiejskich przypada natomiast na wiek emerytalny. W grupach wiekowych powyżej 65 roku życia około 70% mieszkańców gminy zamieszkuje w mieście.

Ryc. 20. Liczba mieszkańców według grup wiekowych w gminie Nakło nad Notecią w 2016 r. (źródło: Dane BDL GUS)

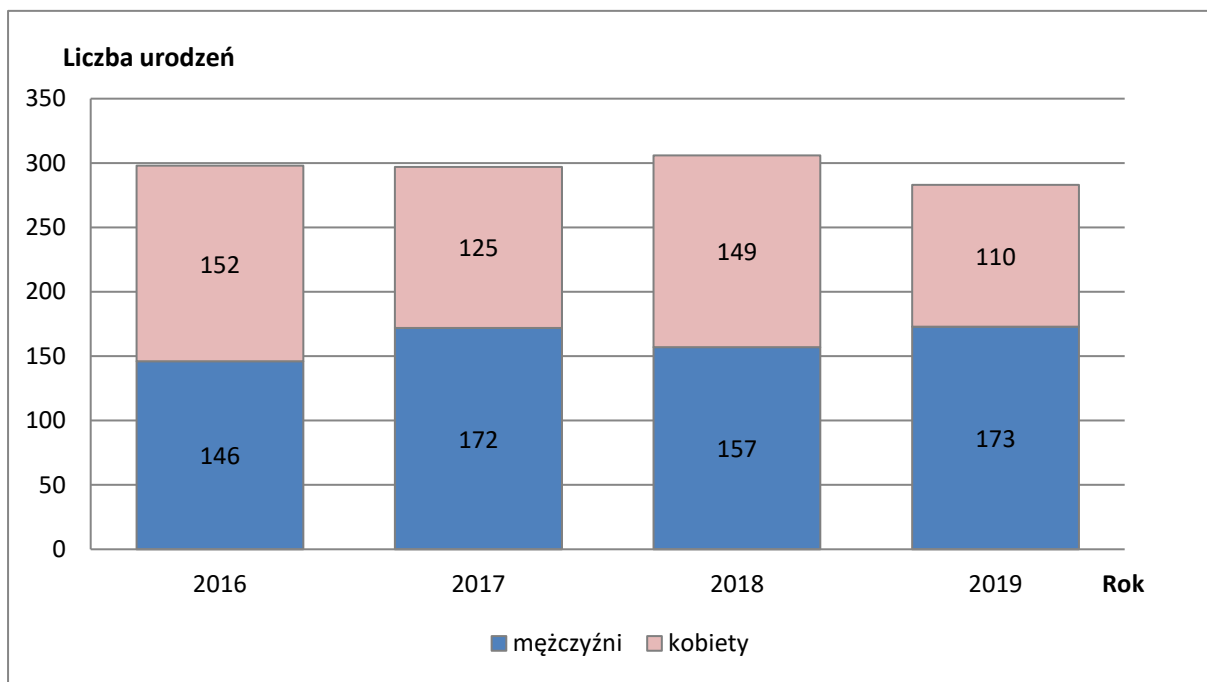
Ruch naturalny ludności

W ostatnich latach na terenie gminy Nakło nad Notecią spadała liczba urodzeń. W 2019 r. zanotowano 283 urodzenia żywe, co oznaczało spadek o 7,5% w stosunku do poprzedniego roku. Jednocześnie wzrosła liczba zgonów. W 2019 r. zmarło 314 mieszkańców, był to wzrost o 4% w stosunku do roku 2018. Oznacza to, że wskaźnik przyrostu naturalnego przyjął wartość ujemną (-31).

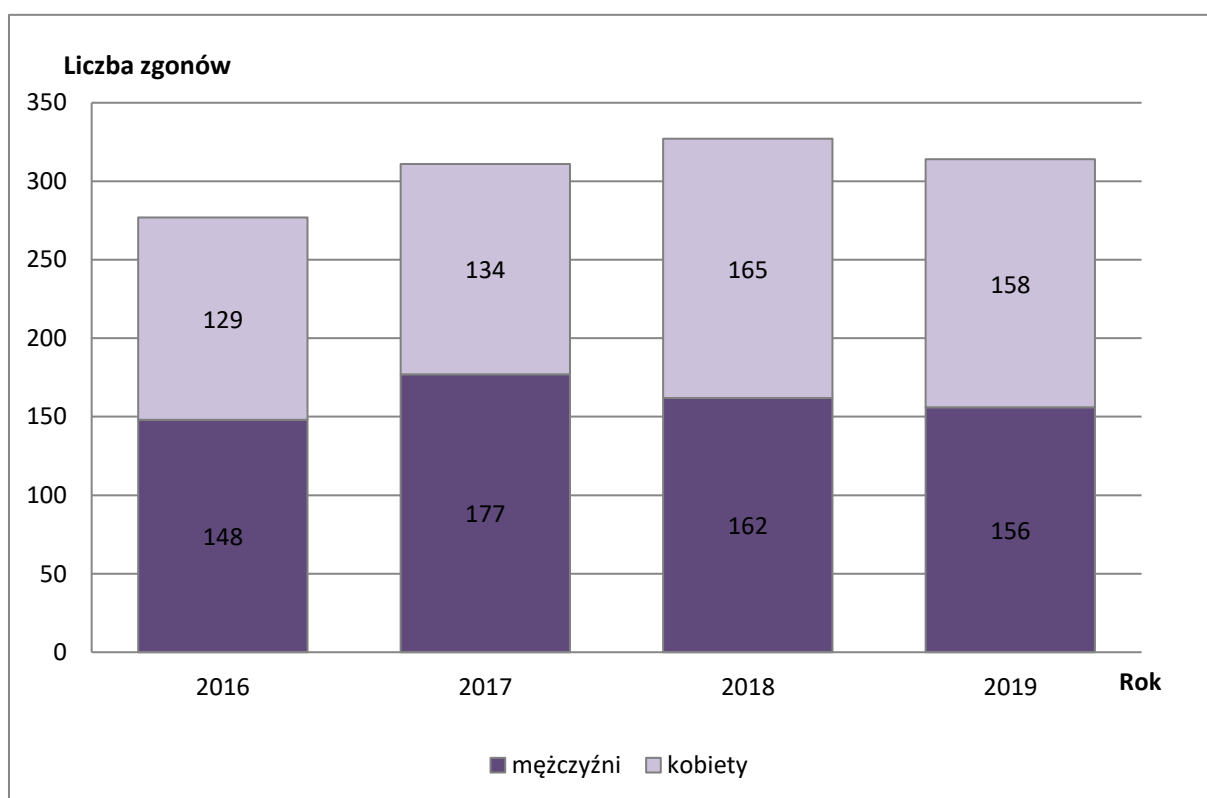
Dodatkowo należy zwrócić uwagę na fakt, że wśród urodzonych dzieci, tylko 39% stanowiły dziewczynki, wśród osób zmarłych stosunek płci był zrównoważony. Jest to negatywne zjawisko, które wpływać może w przyszłości na starzenie się społeczeństwa i obniżenie współczynnika feminizacji, zwłaszcza w młodszych grupach wiekowych.

Jeszcze w 2016 r. współczynnik przyrostu naturalnego przyjmował wartości dodatnie, więcej było urodzeń i mniej zgonów. Jest to jednak efekt negatywnej tendencji, która utrzymuje się na tym terenie od ponad 10 lat. Aby ocenić zmiany wartości ruchu naturalny na terenie gminy Nakło na tle kraju, województwa czy powiatu, należy przyjąć wartość przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców. Jeszcze w 2009 r. wartość przyrostu naturalnego na wszystkich szczeblach była dodatnia, na terenie powiatu nakielskiego i gminy Nakło nad Notecią przyjmowała wartości około 3 osób na 1000 mieszkańców (na obszarze wiejskim gminy dochodził nawet do 6 osób), co stanowiło wynik o wiele wyższy niż średnia krajowa czy wojewódzka. Od tego czasu wskaźnik ten regularnie się obniżał, dla kraju i województwa zaczął osiągać wartości ujemne w 2013 r. Ponieważ jednak tempo spadku wartości przyrostu na terenie gminy było dużo szybsze, to mimo wcześniejszej przewagi, w 2018 r. zrównało się ze średnią krajową, a w roku 2019 r. była ona już niższa, jednak nadal zdecydowanie wyższa od średniej wojewódzkiej. Należy zwrócić jednak uwagę, że na taki stan rzeczy ma wpływ głównie sytuacja w obszarach miejskich. Widać to na przykładzie samej gminy Nakło nad Notecią, w której gdyby wziąć pod uwagę tylko obszar wiejski, przyrost naturalny byłby dodatni. Podobnie jest w przypadku danych powiatowych, gdzie mimo, że widoczny jest wpływ zmian w gminie Nakło nad Notecią, jako najliczniej zamieszkałej jednostki administracyjnej, to jednak tempo spadku jest mniejsze.

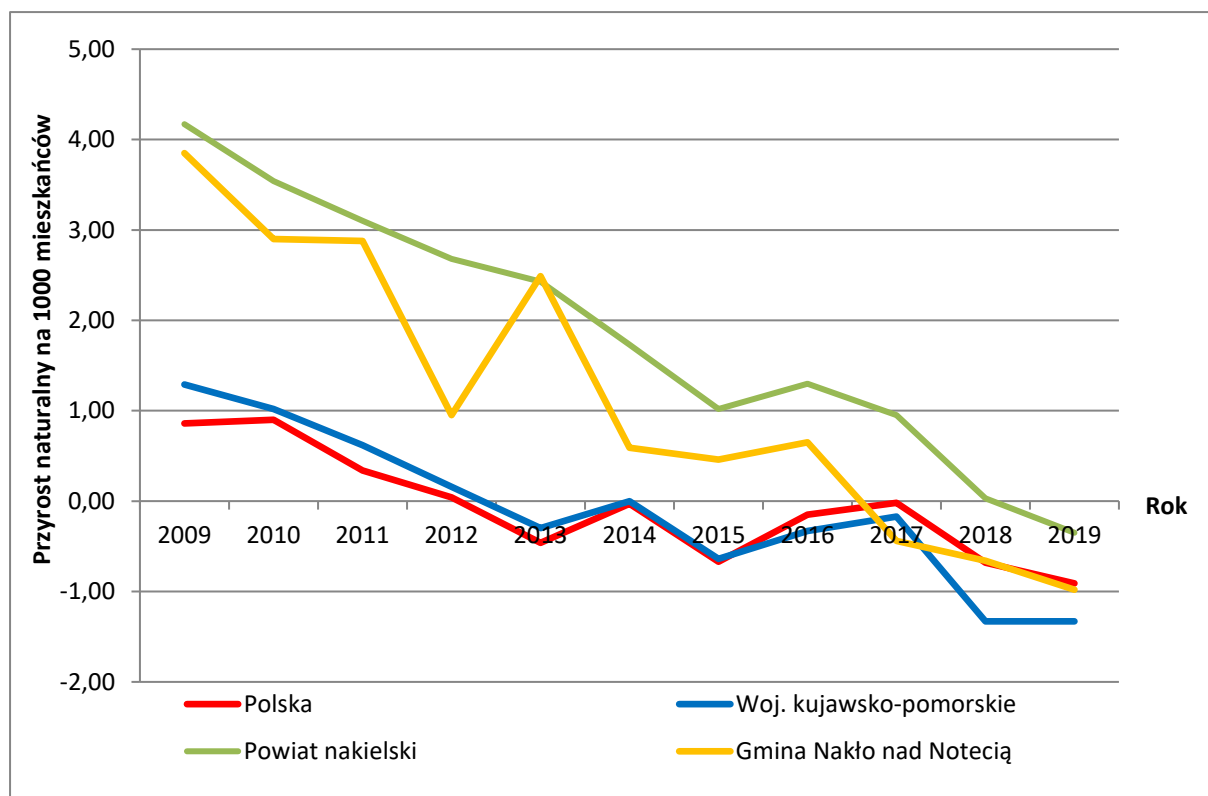

Ryc. 21. Liczba urodzeń w gminie Nakło w latach 2016-2019 (źródło: Dane BDL GUS)

Ryc. 22. Liczba zgonów w gminie Nakło w latach 2016-2019 (źródło: Dane BDL GUS)

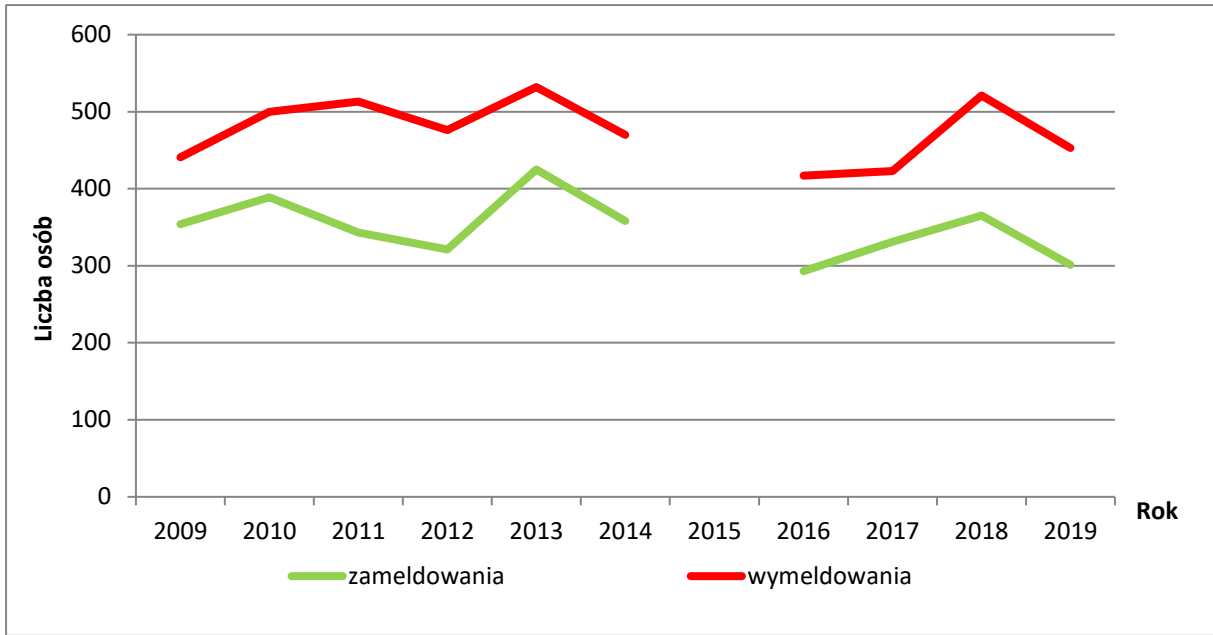

Ryc. 23. Przyrost naturalny na 1 tys. mieszkańców gminy Nakło na tle kraju, województwa oraz powiatu (źródło: Dane BDL GUS)

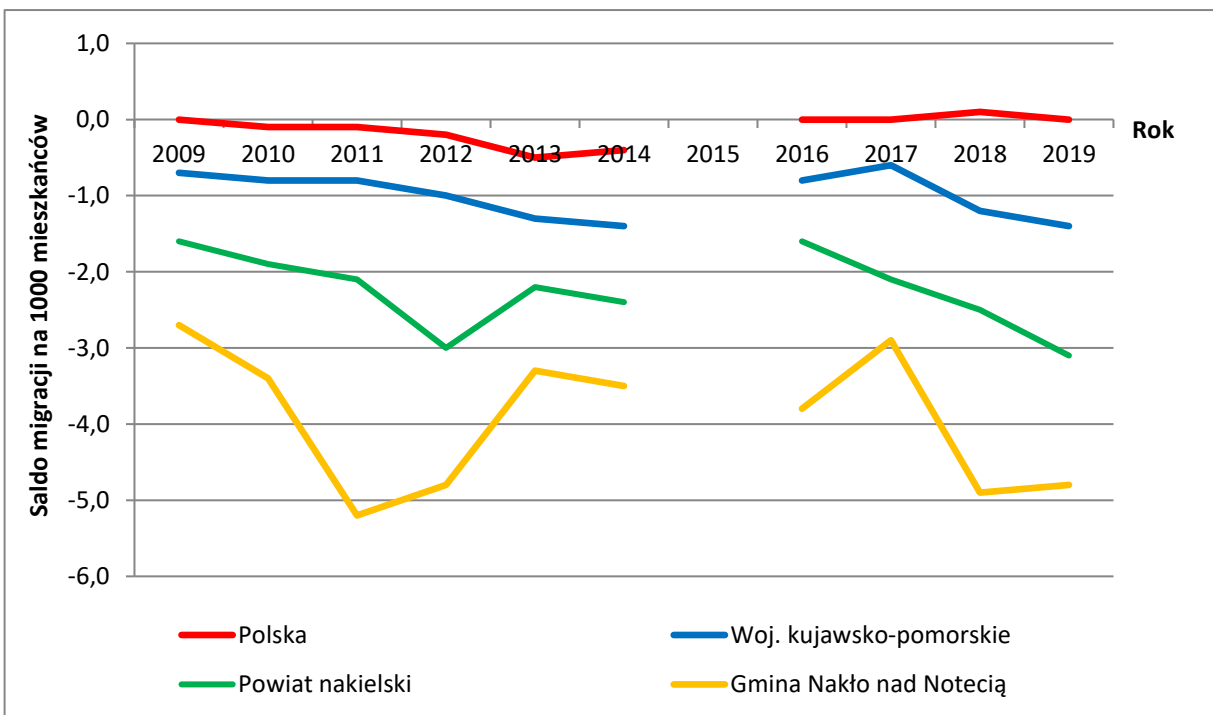
Ruch wędrowniczy

Gmina Nakło charakteryzuje się bardzo niekorzystnym przebiegiem procesów migracyjnych. Liczba ludności napływającej do gminy w 2019 r. była mniejsza niż osób, które opuściły teren gminy, co wpłynęło na ujemny poziom salda migracji na poziomie -152 osób. Była to minimalna zmiana w stosunku do roku poprzedniego (-156), jednak dosyć spora w porównaniu do roku 2017, gdzie saldo wyniosło 92 osoby. Wartości salda migracji na przestrzeni ostatnich 10 lat wahały się, jednak zawsze przyjmowały wartości ujemne. Mimo, że jak można zauważyć na wykresie, w pewnych latach widoczne były wzmożone ruchy migracyjne zarówno w zakresie zameldowań, jak i wymeldowań z terenu gminy, to zazwyczaj liczba osób opuszczających gminę Nakło nad Notecią rosła szybciej niż osób meldujących się jako nowi mieszkańcy. Tutaj również należy przeanalizować sytuację pod kątem części miejskiej i wiejskiej gminy. Część wiejska charakteryzowała się od lat zdecydowanie bardziej korzystnym współczynnikiem salda migracji i mimo, że nadal tak jest, to właśnie zdecydowany spadek liczby nowych zameldowań, przy utrzymującym się poziomie odpływu ludności w tym obszarze wpłynął na pogorszenie sytuacji w całej gminie. Biorąc pod uwagę kierunki, z których napływa nowa ludność, to o ile poziom zameldowań z mieszkańców z innych miast utrzymuje się na dość zbliżonym poziomie, to zdecydowanie zmniejszyła się ilość migracji ludności z terenów wiejskich. Biorąc pod uwagę płeć migrantów, zauważalny jest wyraźny spadek liczby mężczyzn osiedlających się na terenach wiejskich. Teren gminy Nakło nad Notecią opuszczają głównie kobiety, co dodatkowo wpływa na obniżenie wspomnianego wcześniej współczynnika feminizacji. Głównym kierunkiem migracji są tereny miejskie. Migracje zagraniczne nasiliły się po 2013 r. i dotyczyły głównie kobiet, jednak ich wpływ na wartość salda migracji jest nieznaczny.

Porównując wartość salda migracji na 1000 mieszkańców w gminie Nakło nad Notecią z wartościami dla powiatu, województwa oraz kraju, można zauważyć, że wahania występujące na wszystkich poziomach administracyjnych odbijają się na poziomie gminnym ze zwiększoną siłą, a współczynnik salda migracji w gminie jest na bardzo niskim poziomie.

Ryc. 24. Zameldowania i wymeldowania z Gminy Nakło w latach 2009-2019 (dla roku 2015 r. brak danych w BDL GUS)

Ryc. 25. Wartość salda migracji na 1000 mieszkańców w latach 2009-2019 (dla roku 2015 r. brak danych w BDL GUS)

Wykształcenie

Ze względu na charakter miasta powiatowego placówki edukacyjne, znajdujące się na terenie gminy Nakło nad Notecią, pełnią ważną rolę nie tylko w wymiarze gminnym, ale także w skali całego powiatu. Opiekę nad najmłodszymi mieszkańcami sprawują Przedszkole Publiczne nr 2 w Nakle i 5 przedszkoli niepublicznych. Na terenie gminy funkcjonuje 6 zespołów szkolno-przedszkolnych, do których uczęszczają zarówno najmłodsze, jak i starsze dzieci, jedna publiczna szkoła podstawowa oraz dwie inne niepubliczne szkoły podstawowe.

Szczególnie ważną rolę dla Nakła jako miasta powiatowego, pod kątem edukacyjnym pełnią szkoły ponadpodstawowe. Są to I Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Krzywoustego w Nakle nad Notecią, Zespół Szkół im. Stanisława Staszica w Nakle nad Notecią, Zespół Szkół im. Władysława Łokietka w Lubaszczu oraz Zespół Szkół Żeglugi Śródlądowej im. kmdr. Bolesława Romanowskiego w Nakle nad Notecią. Placówki te zapewniają młodzieży możliwość zdobycia średniego wykształcenia, zarówno ogólnego, jak i kierunkowego. W 2018 r. otwarta została także Szkoła Muzyczna I stopnia w Nakle nad Notecią, która rozszerzyła ofertę edukacyjną gminy w zakresie kształcenia artystycznego dzieci i młodzieży. Pełne zestawienie placówek edukacyjnych na terenie gminy zawiera Tabela 13.

Tabela 13. Placówki edukacyjne na terenie gminy Nakło nad Notecią

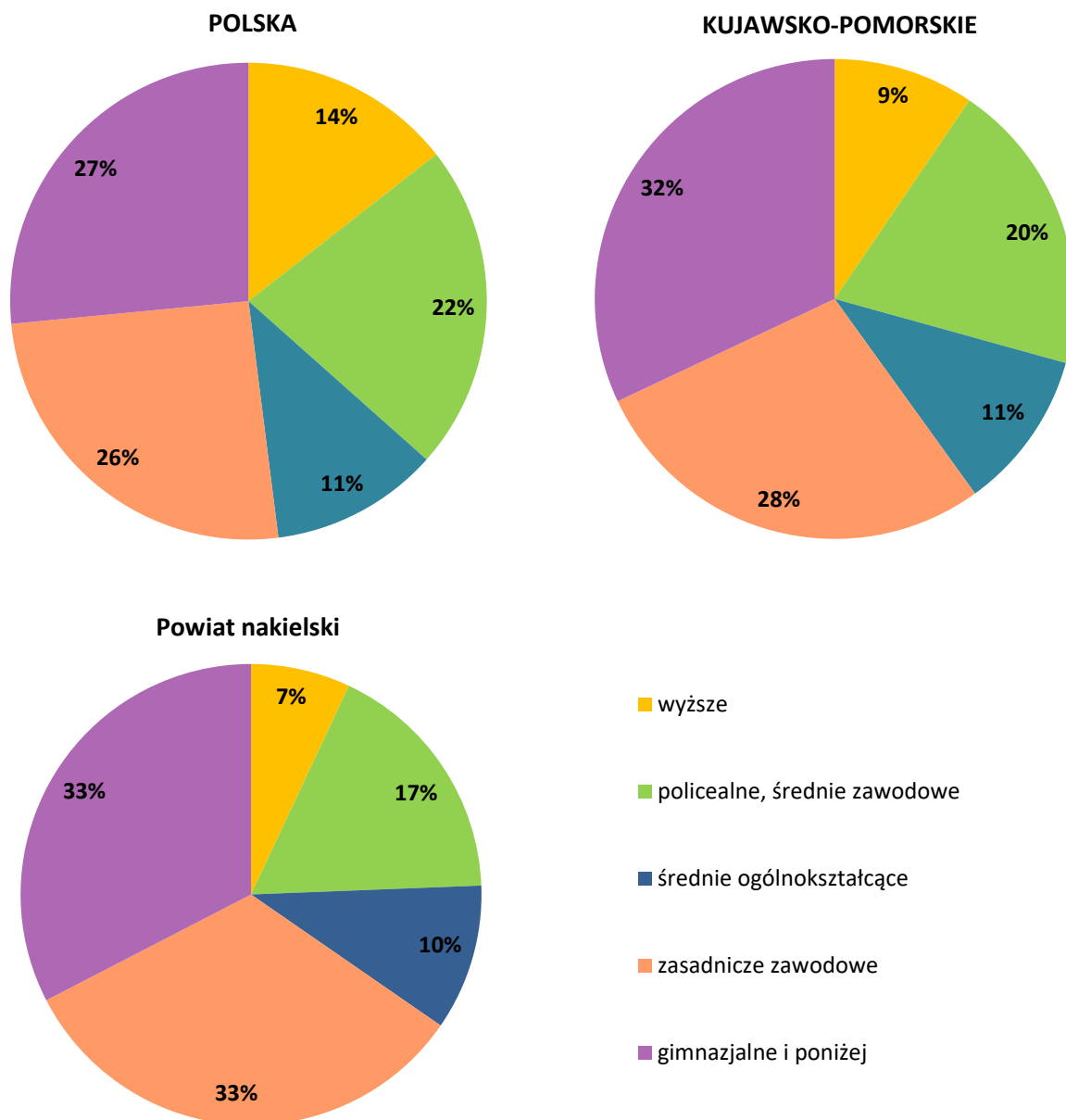
Przedszkola Publiczne:
Przedszkole nr 2 w Nakle nad Notecią ul. Powst. Wielkopolskich 11, 89-100 Nakło nad Notecią
Przedszkola Niepubliczne:
Przedszkole Niepubliczne „Donald”, ul. Ks. P. Skargi 9, 89-100 Nakło nad Notecią
Niepubliczne Przedszkole Katolickie przy Parafii św. Wawrzyńca, ul. Kościelna 6, 89-100 Nakło nad Notecią
Spółeczne Towarzystwo Oświaty Przedszkolnej Przedszkole „Wesoła Piątka”, ul. Bydgoska 12, 89-100 Nakło nad Notecią
Przedszkole Niepubliczne „Słoneczko”, ul. Sądowa 14, 89-100 Nakło nad Notecią
Centrum Rozwoju Dziecka REKSIO, ul. Kościelna 8, 89-100 Nakło nad Notecią
Zespoły Szkolno-Przedszkolne:
Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 3, ul. Mrotecka 1 A, 89-100 Nakło nad Notecią
Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 4, oś. Wł. Łokietka 15, 89-100 Nakło nad Notecią
Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Dzieci Potulic w Potulicach, ul. Szkolna 4, 89-120 Potulice
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ślesinie, ul. Dworcowa 9, 89-121 Ślesin
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Paterku, ul. Kcyńska 6a, 89-100 Paterk
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Występie, ul. Wiejska 1, 89-100 Występ
Szkoły Podstawowe:
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego Prymasa Tysiąclecia, ul. Bydgoska 24, 89-100 Nakło nad Notecią
Szkoły Niepubliczne:
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Trzeciewnicy im. Powstańców Wielkopolskich, ul. Powst. Wielkopolskich 25 Trzeciewnica, 89-100 Nakło nad Notecią
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Olszewce im. Józefa Blechacza, Olszewka 22-23, 89-100 Nakło nad Notecią
Szkoła Muzyczna I Stopnia oś. Wł. Łokietka 15, 89-100 Nakło nad Notecią

Szkoły ponadpodstawowe:
I Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Krzywoustego w Nakle nad Notecią, ul. Gimnazjalna 3, 89-100 Nakło nad Notecią
Zespół Szkół Żeglugi Śródlądowej im. kmdr. Bolesława Romanowskiego w Nakle nad Notecią, ul. Dąbrowskiego 4, 89-100 Nakło nad Notecią
Zespół Szkół im. Stanisława Staszica w Nakle nad Notecią, ul. Staszica 18, 89-100 Nakło nad Notecią
Zespół Szkół im. Władysława Łokietka w Lubaszczu, Lubaszcz 11a, 89-100 Nakło nad Notecią

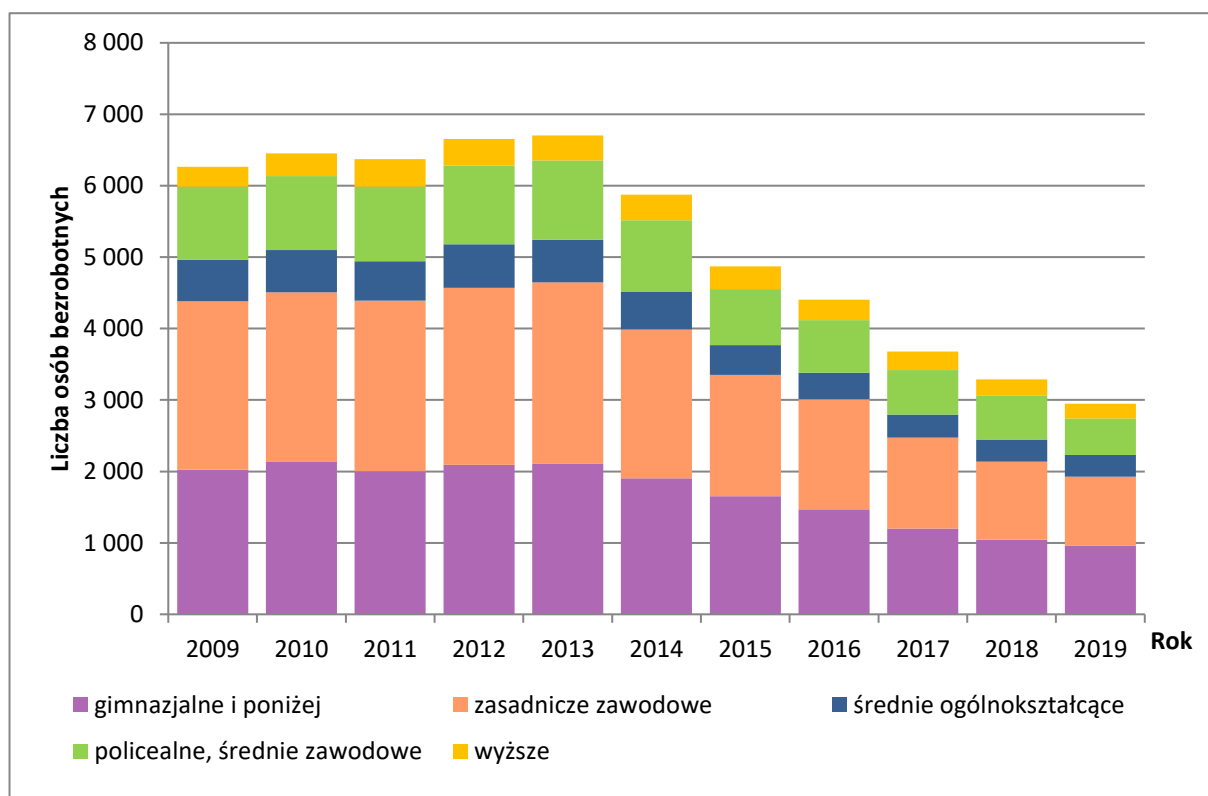
Dla poziomu edukacji w gminie duże znaczenie ma również bliska odległość oraz dobra dostępność komunikacyjna miasta uniwersyteckiego – Bydgoszczy. Dzięki temu absolwenci szkół średnich znajdujących się w gminie, mogą kontynuować edukację na poziomie uniwersyteckim. Często jednak studenci pochodzący z terenów gminy, decydują się na poszukiwanie pracy w większym mieście oraz wyprowadzkę.

O poziomie edukacji na terenie gminy mogą świadczyć wyniki egzaminów ósmoklasisty oraz poziom zdawalności egzaminu maturalnego. W roku 2020 średni wynik z języka polskiego na egzaminie ósmoklasisty wyniósł w gminie 56%, z matematyki zaś 41%. W przypadku obu egzaminów wyniki były wyższe niż średnie powiatowe (odpowiednio 54% i 38%) i zbliżone lub w przypadku j. polskiego identyczne jak średnie wojewódzkie (56% i 43%). W przypadku egzaminu maturalnego, rozpatrywane są dane na poziomie powiatowym. Zdawalność egzaminu maturalnego w powiecie nakielskim wyniosła 71%, co było jednym z gorszych wyników wśród powiatów województwa kujawsko-pomorskiego, znacznie odbiegającym od średniej – 79,6%.

Dane na temat poziomu wykształcenia osób bezrobotnych na terenie powiatu nakielskiego potwierdzają największy udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz osób z niskim wykształceniem. W porównaniu do średnich wojewódzkich i ogólnopolskich, na terenie powiatu mniejszy jest udział osób z wykształceniem wyższym i średnim. Na terenie powiatu nadal utrzymuje się wyższy od średniej odsetek bezrobotnych z wykształceniem zawodowym, warto jednak zauważyć, że sytuacja ta ulega poprawie i to zmniejszenie liczby bezrobotnych właśnie wśród tej grupy osób wpływa na ogólny spadek liczby bezrobotnych.

Ryc. 26. Bezrobotni według wykształcenia w ujęciu ogólnopolskim, wojewódzkim oraz w powiecie nakielskim w 2019 r. (źródło: Dane BDL GUS)

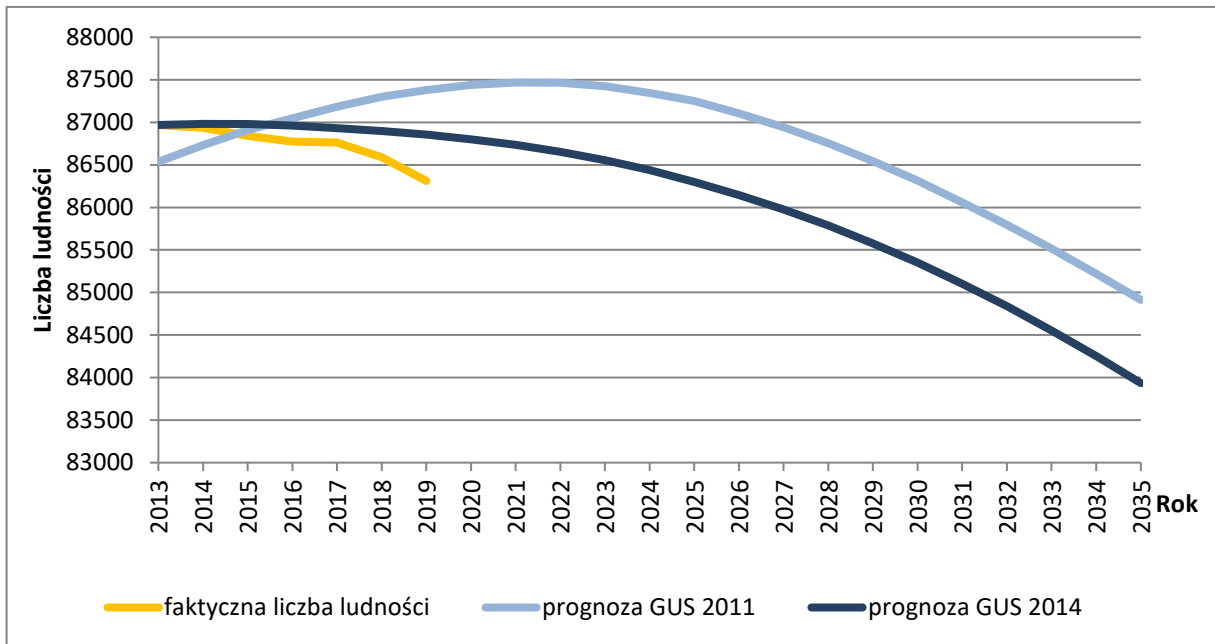
Ryc. 27. Bezrobotni według poziomu wykształcenia na terenie powiatu nakielskiego w latach 2009-2019
(źródło: Dane BDL GUS)

Prognoza demograficzna dla gminy

W wydanej w 2013 r. przez GUS „Prognozie Demograficznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim do 2035 r. dla ludności miejskiej i wiejskiej” wskazano, że do roku 2035 na terenie województwa spadać będzie liczba ludności. Jedynym wyjątkiem stanowią obszary wiejskie w powiatach: bydgoskim, toruńskim i nakielskim.

Mimo tego, że prognozy wskazywały wzrost ilości mieszkańców w obszarach wiejskich powiatu nakielskiego, to na obszarze całego powiatu prognozowany był spadek liczby ludności. W opublikowanej przez GUS „Prognozie dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011-2035” opracowanej w 2011 r., przewidywano, że duży wzrost mieszkańców obszarów wiejskich przekładać będzie się na początkowy wzrost liczby ludności powiatu do około roku 2020, a spadek zacznie powoli następować po roku 2022. Ponieważ jednak wzrost ludności wiejskiej postępował dużo wolniej niż prognozowano, przyspieszyło natomiast tempo spadku liczby ludności miast – w 2019 r. osiągnięto poziom ludności, który prognoza przewidywała na okolice roku 2030.

Kolejna przygotowana przez GUS w 2014 r. „Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050” zweryfikowała założenia na podstawie aktualnych danych. Mimo, że tym razem faktyczny wzrost liczby ludności w obszarach wiejskich przewyższył prognozy, to na szybszy niż oczekiwano spadek liczby ludności wpłynęło jeszcze szybsze tempo zmniejszania się ludności miast. Nie bez znaczenia była tu, znacznie mniejsza niż przewidywano, liczba urodzeń i duży wzrost liczby zgonów. Sprawiało to, że liczba ludności powiatu osiągnęła już 2019 r. poziom prognozowany na okolice roku 2025 r.

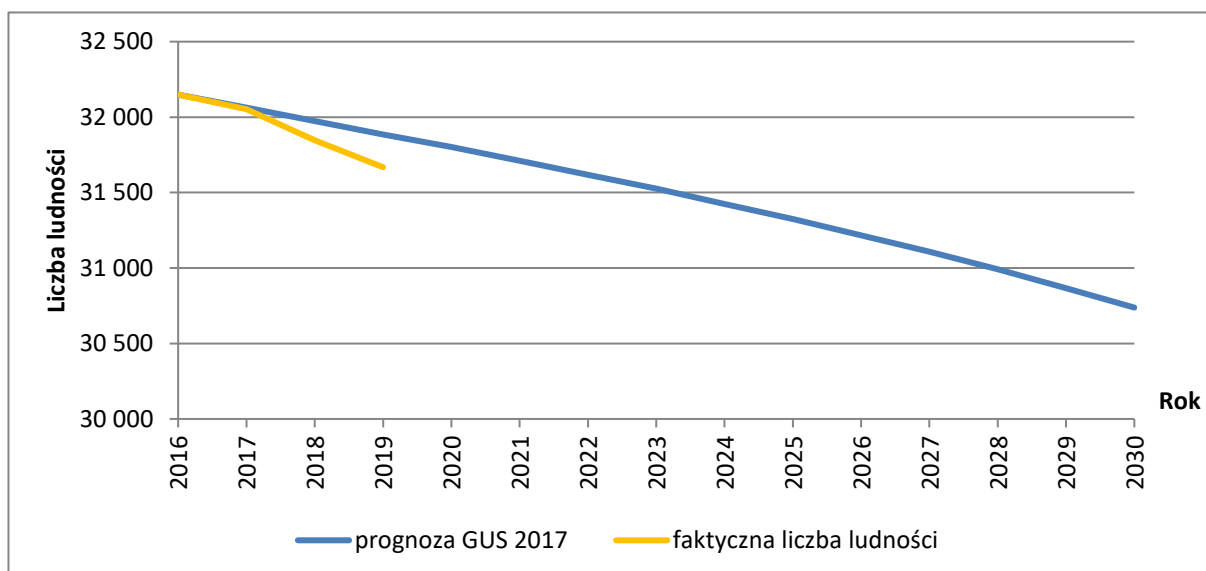

Ryc. 28. Prognoza liczby ludności powiatu nakielskiego do roku 2035 według prognoz GUS z lat 2011 oraz 2014 (źródło: dane GUS)

Rozbieżności między rzeczywistymi a prognozowanymi wielkościami obserwowane w ciągu kolejnych lat wymogły na GUS dokonania korekty danych i aktualizacji prognoz. Dlatego też w 2017 r. opublikowano „Prognozę ludności gmin na lata 2017-2030”. Prognoza ta opracowana została w oparciu o długoterminowe założenia „Prognozy ludności Polski na lata 2014-2050” oraz omówionej powyżej „Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014-2050”. Ze względu jednak na dużą zmienność współczynników demograficznych w czasie w poszczególnych gminach, podjęto decyzję o skróceniu horyzontu prognozy. Ostatnim rokiem prognozy ludności gmin jest rok 2030, a nie 2050, jak we wspomnianych wcześniej prognozach opracowanych dla kraju, województw i powiatów. Jednak również i w tym przypadku tempo zmian wpływających na spadek liczby ludności w gminie Nakło nad Notecią okazało się większe niż zakładała prognoza. Efektem było osiągnięcie w 2019 r. liczby ludności prognozowanej na przełom roku 2021/22. Biorąc jednak pod uwagę, że aktualne dane dla gminy jeszcze bardziej różnią się od prognozowanych wartości niż miało to miejsce w przypadku analogicznych okresów w prognozie dla powiatu wydanej w 2014 r., można się spodziewać, że jeżeli sytuacja nie ulegnie zmianie, dysproporcja ta będzie narastać, a niekorzystne tendencje demograficzne w gminie Nakło nad Notecią będą się pogłębiały.

W 2019 r. GUS planował opracowanie kolejnych prognoz ludności w przekrojach: dla kraju, województw, powiatów, miast na prawach powiatu oraz gmin. Przy sporządzeniu prognozy należy wziąć pod uwagę wcześniej przeanalizowane wskaźniki charakteryzujące zmiany demograficzne w gminie w ostatnich latach. Najbardziej istotne pod tym kątem są zmiany dotyczące dolnych przedziałów wiekowych, szczególnie grupy 20-30 lat, w której zawierana jest największa ilość małżeństw i która przede wszystkim odpowiada za przyrost naturalny. Liczebność tej grupy oraz jej udział w ogólnej liczbie mieszkańców regularnie maleje, dodatkowo spada również udział kobiet w tej grupie wiekowej. Jednocześnie rośnie ilość osób w podeszłym wieku. Proces starzenia się społeczeństwa jest widoczny w całym kraju, jest to jeden z czynników wpływających negatywnie na zmiany liczby ludności. Szansą na wyhamowanie negatywnej tendencji demograficznej, a w dłuższym wymiarze, może nawet jej odwrócenie, mogą być wszelkie działania mające na celu zachęcenie młodych mieszkańców do pozostania na terenie gminy, a także stworzenie korzystnych warunków do osiedlania się ludności napływowej. Wpływ może mieć na to rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej, społecznej, a także wzbogacenie oferty lokalnego rynku pracy.

Ryc. 29. Prognoza liczby ludności w gminie Nakło nad Notecią do roku 2030 według GUS 2017

Nie bez znaczenia dla zmian demograficznych na terenie nie tylko gminy, ale i całego kraju będą również skutki pandemii COVID-19. Trudny do przewidzenia jest jej wpływ w dłuższym wymiarze na wartości ruchu naturalnego, z pewnością jednak koszty jakie pochłonie walka z wirusem, wpłyną na możliwości inwestycyjne gmin w wielu sektorach.

6.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy, opisanych we wcześniejszych rozdziałach, oszacowano maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na tereny zabudowy, wyrażone w powierzchni użytkowej nowo projektowanej zabudowy. Parametr ten określa prognozowaną największą ilość powierzchni, jaka będzie potrzebna do zrealizowania potrzeb mieszkaniowych i gospodarczych mieszkańców gminy w perspektywie wieloletniej. Maksymalne zapotrzebowanie na zabudowę ma za zadanie określić i uzasadnić powierzchnię gruntów projektowanych do przeznaczenia na cele mieszkaniowe i inne, w grupie zawartej w studium jako potencjalne tereny rozwojowe (zabudowa mieszkaniowa i pozostałe wydzielenia). W celu określenia ilości niezbędnych terenów rozwojowych w gminie wykonuje się wieloletnią symulację, która sięga 2045 r.

Celem opisanych poniżej symulacji było określenie ram przestrzennych obszarów rozwojowych w poszczególnych jednostkach osadniczych w gminie. Ramy te mają doprowadzić w pierwszej kolejności do konsumpcji gruntów na terenach zwartej zabudowy oraz na terenach aktualnie objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W efekcie ruch budowlany powinien zostać skierowany na tereny przewidziane do zainwestowania w wyniku dotychczasowych działań planistycznych. Polityka przestrzenna gminy, w myśl zapisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, powinna umożliwić wyznaczanie nowych terenów rozwojowych dopiero w przypadku, gdy wyczerpią się możliwości lokowania nowej zabudowy na terenach, na których dotychczas obowiązują miejscowe plany oraz na terenach, gdzie można lokalizować zabudowę na podstawie decyzji o warunkach zabudowy. Zamieszczona poniżej analiza została wykonana w sposób etapowy dla trzydziestoletniego okresu programowania, tj. do 2050 r. W pierwszej kolejności określono prognozę demograficzną, która polegała na przybliżeniu na bazie zmian liczby ludności w latach 1995-2014, prognozowanej liczby ludności w 2050 r. W okresie 1995-2014 występuje wyraźny spadek liczby ludności gminy o charakterze skokowym, z wyraźną zmianą około 2009 r. Gradient spadku liczby ludności w latach 1995-2010 wynosił

średnio 15 osób/rok. Od 2010 do 2019 r. liczba ludności gminy malała średnio o 115 osób/rok. Oznacza to, że w drugiej fazie spadku liczby ludności w latach 2010-2019 gmina wyludniała się w coraz szybszym tempie. Obserwując ruch budowlany w postaci wykresu liczby wydanych pozwoleń na budowę, widać wyraźnie, że spadek liczby ludności jest odwrotnie proporcjonalny do wzrostu liczby wydawanych pozwoleń na budowę. Innym słowem procesy migracyjne, zwłaszcza osób z terenów okolic Bydgoszczy, objawiały się rozwojem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zwłaszcza w zachodniej części gminy.

Estymacja trendu z lat 1995-2019 pozwala wyprowadzić prognozę liczby ludności do 2050 r., która wyniesie 30 600 osób. Jest to zgodny z trendem spadek liczby ludności z obecnych około 31 800 osób. Estymacja taka jest pozbawiona wpływu czynników naturalnych, takich jak efekt starzenia się społeczeństwa, spadku liczby urodzeń czy wahań demograficznych wynikających z przechodzących wyzów i niżów demograficznych. Nie uwzględnia również presji migracyjnej wynikającej z bliskości innych ośrodków miejskich oraz zmian trendów urodzeń dzieci na skutek różnych programów społecznych. Estymacja trendu daje stały gradient spadku wielkości liczby ludności o średnio 36 osoby/rok.

Drugim parametrem ukazującym dynamikę rozwoju powierzchni użytkowej zabudowy jest wzrost powierzchni użytkowej w budynkach na 1 osobę. W analizowanym okresie 1995-2019 roku przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jednego mieszkańca w gminie wzrosła z 15,7 m² do 23,1 m². Dane pokazują, że gradient wzrostu powierzchni użytkowej w budynkach na 1 mieszkańca stopniowo rósł za sprawą stopniowego zaspokajania własnych potrzeb mieszkaniowych w nowych budynkach jednorodzinnych o coraz większej powierzchni oraz zmian w demografii. Założono, że istnieje progowa wartość powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca, która oscyluje wokół wartości 35 m² (wliczając w to powierzchnię mieszkaniową, usługową i produkcyjną w budynkach). Zastosowany do estymacji trend w przybliżeniu liniowym stopniuje gradient wzrostu powierzchni użytkowej na terenie gminy do poziomu 31,1 m² powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca w 2050 r. (z obecnych 23,1 m² powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca). Zasoby mieszkaniowe w gminie i mieście są silnie obciążone dużym udziałem zabudowy wielorodzinnej, w której duża liczba ludności ma do dyspozycji stosunkowo niewielką powierzchnię użytkową.

Na bazie wyżej wymienionych wskaźników dokonano symulacji, w wyniku której uzyskano zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową dla każdego z obrębów geodezyjnych do 2050 r. Wynik symulacji przedstawia Tabela 14.

Tabela 14. Symulacja maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową budynków do 2050 r. na podstawie predykcji liczby ludności i powierzchni użytkowej budynków

Miejscowość (na bazie obrębu geodezyjnego, zmodyfikowane)	Powierzchnia miejscowości [ha]	Ludność miejscowości wg ewidencji ludności 2020 [os.]	Powierzchnia użytkowa budynków w 2020 r. wg proporcji do liczby ludności [m ²]	Predykcja liczby ludności w 2050 r. według prognozy demograf. [os.]	Predykcja powierzchni użytkowej budynków w 2050 roku wg proporcji do prognozy demograf. [m ²]	Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową budynków (całkowite) do 2050 r. [m ²]
Bielawy	539	195	4497	188	5857	1769
Chrząstowo	1015	410	9455	396	12315	3719
Gorzeń	3931	453	10446	437	13607	4109
Gumnowice	721	73	1683	70	2193	662
Karnowo	1262	474	10930	458	14237	4299
Karnówko	884	258	5949	249	7749	2340
Lubaszcz	1255	328	7564	317	9852	2975
Małocin	1055	241	5557	233	7239	2186

Michalin	722	114	2629	110	3424	1034
Nakło nad Notecią	1801	17498	403504	16889	525582	158702
Olszewka	1691	579	13352	559	17391	5251
Paterek	1926	2598	59910	2508	78035	23563
Polichno	1099	377	8694	364	11324	3419
Potulice	930	1331	30693	1285	39979	12072
Rozwarzyn	1475	252	5811	243	7569	2286
Suchary	1005	347	8002	335	10423	3147
Ślesin	4730	2170	50040	2094	65180	19681
Trzeciewnica	2384	817	18840	789	24540	7410
Wieszki	1698	275	6342	265	8260	2494
Występ	988	1806	41646	1743	54246	16380

Wykonane obliczenia pokazują, że o ile prognozuje się niewielki spadek liczby ludności, o tyle powierzchnia użytkowa budynków w gminie rośnie, co przekłada się na możliwość oszacowania prognozowanego maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową budynków (całkowite) do 2050 r. na poziomie 277 497 m². Warto zauważyć, że dzisiejsza powierzchnia użytkowa zabudowy w gminie wynosi 730 336 m² (według GUS).

Rozdzielenie prognozowanego maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową budynków na funkcje zabudowy dokonano na podstawie analizy powierzchni terenów w grupach poszczególnych funkcji: mieszkaniowych i usługowo-produkcyjnych, przewidzianych do zainwestowania we wszystkich obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obowiązujących w gminie oraz na podstawie konturów klasyfikacyjnych Ewidencji gruntów i budynków. Wskaźniki pogrupowano w tereny funkcjonalne mieszkaniowe i usługowo-produkcyjne. Analiza wykazała, że stosunek powierzchni terenów mieszkaniowych do powierzchni terenów usługowych i produkcyjnych wynosi około 5/1. Ze względu na rolniczo-osadniczy charakter gminy i osadniczo-przemysłowy charakter miasta szacuje się, że stosunek ten utrzyma się w dłuższej perspektywie, ale ze znacznymi lokalnymi wariacjami ze względu na koncentrację zabudowy w Paterku i Potulicach.

Na tym etapie dokonano również korekty uzyskanego wyniku w górę o 30% z uwagi na niepewność. Z analizy wyłączono miejscowości, które ze względu na położenie, uwarunkowania środowiskowe, komunikacyjne, infrastrukturalne i demograficzne nie kwalifikują się jako miejscowości rozwojowe. Prognozowana powierzchnia użytkowa w praktyce odpowiada wielkością około 30-letniemu ruchowi budowlanemu na terenie gminy w czasach koniunktury budowlanej.

Symulacja nie uwzględnia potrzeby wymiany substancji mieszkaniowej na skutek zużycia technicznego. Wiele budynków, zwłaszcza w Nakle i Paterku, zbliża się do wieku około 100 lat i może niedługo wymagać przebudowy lub rozbiórki ze względu na stan techniczny.

Z dalszych analiz wyłączono obręby: Gumnowice i Michalin jako miejscowości nierozwojowe, w których nie przewiduje się nowych terenów rozwojowych przeznaczonych do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 15. Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową w podziale na funkcje zabudowy w 2050 r.

Miejscowość (na bazie obrębu geodezyjnego, zmodyfikowane)	Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie całkowite na powierzchnię użytkową budynków do 2050 [m ²]	Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię terenów rozwojowych na cele mieszkaniowe do 2050 [ha]	Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię terenów rozwojowych na cele usługowe i produkcyjne do 2050 [ha]
Bielawy	1769	2,1	0,5
Chrzastowo	3719	4,4	1,1
Gorzeń	4109	4,9	1,2
Karnowo	4299	5,1	1,3
Karnówko	2340	2,8	0,7
Lubaszcz	2975	3,5	0,9
Małocin	2186	2,6	0,6
Nakło nad Notecią	158702	188,6	47,1
Olszewka	5251	6,2	1,6
Paterek	23563	28,0	7,0
Polichno	3419	4,1	1,0
Potulice	12072	14,3	3,6
Rozwarzyn	2286	2,7	0,7
Suchary	3147	3,7	0,9
Ślesin	19681	23,4	5,8
Trzeciewnica	7410	8,8	2,2
Wieszki	2494	3,0	0,7
Występ	16380	19,5	4,9

Przetawione w Tabeli 15 rezultaty korespondują z prognozowaną liczbą ludności. Przez cały okres symulacji utrzymywany jest stały stosunek liczby ludności na 1 mieszkanie (3,46 osoby na 1 budynek mieszkalny) oraz kontrolowana jest powierzchnia zabudowy użytkowej w ramach 1 budynku (średnio do 101 m² na budynek do 2050 r.). Ponadto dla celów obliczeń dokonano założeń opartych na analizie miejscowych planów – średnia powierzchnia działek budowlanych wraz z obsługą komunikacyjną wyniesie około 1500 m² na budynek, natomiast średnia powierzchnia użytkowa budynku wyniesie 130 m² na budynek.

Wyniki prognozy pokazują, że w gminie i mieście Nakło nad Notecią możliwy jest rozwój na poziomie 327 ha nowych terenów rozwojowych na terenach niezainwestowanych dla zabudowy mieszkaniowej i 82 ha dla zabudowy produkcyjnej i usługowej.

Wyniki prognozowanego maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową wskazują wysoką korelację z liczbą ludności w poszczególnych obrębach. Najsilniejsze zapotrzebowanie wystąpi w miejscowościach/obrębach Nakło, Potulice, Paterek, Ślesin i Występ. Poza potencjałem ludnościowym miejscowości te charakteryzują się też tym, że w okolicy wyczerpują się stopniowo możliwości lokalizowania zabudowy w oparciu o miejscowe plany. Uzyskiwanie decyzji o warunkach zabudowy utrudnia bonitacja gleb – duży udział gleb o wysokiej klasie II i III lub też rozwój ograniczają tereny leśne i biogeniczne. Mniejsze miejscowości mają niższy stopień maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową, ponieważ ich demografia nie sprzyja rozwojowi, a położenie,

zagospodarowanie i funkcja przewodnia są typowo rolnicze. Siedziby ludności koncentrują się głównie w obrębie zabudowy zagrodowej przy drogach.

Oszacowania chłonności, położonych na terenie gminy, terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, z wyłączeniem obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, dokonano w sposób analizy przestrzennej, umożliwiającej obliczenie ilości działek możliwych do zabudowy na podstawie sąsiedztwa z istniejącą zabudową. Z analizy wyłączone zostały tereny leśne, tereny rolne wymagające przekształcenia o glebach klas I-III, tereny łąk podmokłych (grunty organiczne) i sadów (jako trwałych elementów gospodarki rolnej). Założono, że nowo wydzielane działki będą miały około 1000-1200 m² i będzie można lokalizować na nich 1 budynek. Uwzględniono również istniejące podziały geodezyjne dla działek budowlanych wydzielonych na podstawie decyzji o warunkach zabudowy. Wyniki przekształcono w powierzchnię użytkową zabudowy (na podstawie średniej wielkości budynku), w podziale na funkcje zabudowy (na podstawie stosunku określonego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego). Na koniec skorygowano uzyskany wynik o 30% w górę. Jest to ilość powierzchni użytkowej możliwej do zabudowy w chwili wykonywania analizy.

Tabela 16. Chłonność terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, z wyłączeniem obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

Miejscowość (na bazie obrębu geodezyjnego, zmodyfikowane)	Powierzchnia wyznaczonych w studium terenów o zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej [ha]	Powierzchnia terenów zabudowanych w obrębie terenów o zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej [ha]	Powierzchnia terenów możliwych do zabudowy w obrębie terenów o zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej [ha]	Procent zainwestowania terenów o zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej [%]	Chłonność terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej [m ²]
Bielawy	12,73	4,38	8,35	34,4	1 289
Chrzastowo	17,52	2,95	14,57	16,8	3 775
Gorzeń	14,49	3,21	11,28	22,2	2 622
Karnowo	34,98	12,15	22,83	34,7	3 472
Karnówko	37,03	11,50	25,53	31,1	4 559
Lubaszcz	9,44	0,79	8,65	8,4	2 554
Małocin	24,41	8,24	16,16	33,8	2 574
Nakło	351,24	84,86	266,39	24,2	58 997
Olszewka	57,25	8,56	48,69	15,0	13 043
Paterek	21,60	9,65	11,95	44,7	747
Polichno	44,40	11,98	32,42	27,0	6 645
Potulice	69,36	2,13	67,23	3,1	21 157
Rozwarzyn	30,27	6,60	23,67	21,8	5 548
Suchary	49,17	16,77	32,40	34,1	5 082
Ślesin	121,53	20,11	101,42	16,5	26 428
Trzeciwnica	56,22	17,77	38,45	31,6	6 720
Wieszki	13,88	2,58	11,29	18,6	2 830
Występ	52,65	24,97	27,68	47,4	881

Tabela 16 ukazuje możliwości lokalizowania w dalszym ciągu zabudowy na terenach o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Jak widać z danych średni poziom zainwestowania terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, z wyłączeniem obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, wynosi 26%. Wyższy poziom osiągają miejscowości o znacznym stopniu zainwestowania, z niewielkimi możliwościami zagęszczenia zabudowy. Mniejsze wartości wskaźnika wskazują, że w obrębie wskazanych terenów istnieje jeszcze możliwość wydania decyzji o warunkach zabudowy, na zasadzie sąsiedztwa. W ocenie chłonności założono, że tereny o docelowym zwarciu stanowią wynoszą 70%. Tym samym oszacowano, że chłonność terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej wynosi łącznie 412 ha dla całej gminy.

Oszacowanie chłonności położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, dokonano w oparciu o ocenę stopnia zainwestowania terenów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w oparciu o zapisy miejscowych planów oraz istniejące, dotychczas zrealizowane budynki. Wyniki przekształcono w powierzchnię użytkową zabudowy (na podstawie średniej wielkości budynku), w podziale na funkcje zabudowy (na podstawie stosunku określonego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego). Z analiz wyłączone zostały tereny niektórych miejscowych planów w Paterku i Nakle, dedykowane funkcjom produkcyjnym oraz wzdłuż linii elektroenergetycznej najwyższych napięć 400 kV, co do których wiadomo, że miejscowe plany będą uchwałyły całkowity zakaz zabudowy lub utrwałyły obecną strukturę rozproszoną budynków zagrodowych. Oszacowano powierzchnię terenów wolnych od zabudowy w stosunku do powierzchni całkowitej terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 17. Chłonność terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

Miejscowość (na bazie obrębu geodezyjnego, zmodyfikowane)	Powierzchnia terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego - powierzchnia całkowita [ha] o wiodącej funkcji:			Powierzchnia terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego - tereny niezainwestowane [ha] o wiodącej funkcji:			Chłonność terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego dla funkcji M [m ²]
	M	P	U	M	P	U	
Bielawy	9,05	18,60	10,83	5,88	11,24	9,08	3 060
Chrząstowo			0,31			0,31	
Gorzeń	49,67	2,14	1,95	29,17	0,00	1,95	15 169
Karnowo							
Karnówko							
Lubaszcz	1,56		2,76	1,28		1,87	663
Małocin							
Nakło	158,99	1,15	106,44	70,08		43,00	36 439
Olszewka	29,06	2,74	12,79	21,04	2,74	9,89	10 940
Paterek	87,66	262,18	21,09	31,30	168,67	12,16	16 278
Polichno	1,13			1,13			586
Potulice	13,86	7,43	3,75	7,23	0,40	1,88	3 758
Rozwarzyn	2,30						
Suchary							
Ślesin	19,11	0,54	3,19	4,59		5,45	2 387
Trzeciewnica	6,01	1,06	6,32	2,89			1 501
Wieszki							
Występ	14,71		2,65			1,96	

łącznie:	4 654,4	295,85	172,08	174,58	183,06	87,57	90 781
Procent terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – tereny niezainwestowane [%] o wiodącej funkcji:				55,6	38,1	49,1	

Powyższe zestawienie tabelaryczne ujawnia, że stopień wykorzystania obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego istniejącą zabudową jest stosunkowo wysoki. W praktyce przyjmuje się, że miejscowy plan spełnił swoje zadanie, jeśli wypełniony jest w 70-75%. Na terenie gminy w stosunku do wielu planów można powiedzieć, że wypełniły one swoje zadanie, umożliwiając zabudowę i określając warunki zagospodarowania terenów. Pozostałe do zabudowy wolne przestrzenie posiadające miejscowe plany są już w mniejszości w gminie, toteż można uznać, że chłonność tych terenów pozostaje na niskim poziomie.

Podkreślić należy, że całkowita powierzchnia uchwalonych miejscowych planów wynosi 1 590,7 ha, zaś powierzchnia terenu pokryta planami – 1 382,8 ha. Z tego wiodąca funkcja mieszkaniowa obejmuje łącznie 393 ha, z czego wolnych od zabudowy jest 174,6 ha, a wiodąca funkcja produkcyjno-magazynowo-składowa obejmuje łącznie 295 ha, z czego 183 ha jest niezainwestowane.

W Tabeli 18 zamieszczono porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy możliwej do realizacji na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej i obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę. Przeliczenia powierzchni terenów chłonnych do parametrów powierzchni użytkowej zabudowy dokonano według tych samych kryteriów i założeń, co wcześniej opisane analizy.

Tabela 18. Bilans terenów pod zabudowę na podstawie maksymalnego zapotrzebowania oraz chłonności terenów gminy

Miejscowość (na bazie obrębu geodezyjnego, zmodyfikowane)	Prognozowane zapotrzebowanie na zabudowę do 2050 r. [m ² powierzchni użytkowej zabudowy]	Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej [m ² powierzchni użytkowej zabudowy]	Chłonność położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę M [m ² powierzchni użytkowej zabudowy]	Bilans terenów pod zabudowę na podstawie maksymalnego zapotrzebowania oraz chłonności terenów gminy
Bielawy	2 229	1 289	3 060	- 2 120
Chrzastowo	4 686	3 775		911
Gorzeń	5 177	2 622	15 169	- 12 614
Karnowo	5 417	3 472		1 945
Karnówko	2 949	4 559		- 1 610
Lubaszcz	3 749	2 554	663	532
Małocin	2 754	2 574		180
Nakło	199 978	58 997	36 439	104 543
Olszewka	6 617	13 043	10 940	- 17 366
Paterek	29 692	747	16 278	12 666
Polichno	4 309	6 645	586	- 2 923
Potulice	15 212	21 157	3 758	- 9 703
Rozwarzyn	2 880	5 548		- 2 668
Suchary	3 966	5 082		- 1 117
Ślesin	24 800	26 428	2 387	- 4 015

Trzeciewnica	9 337	6 720	1 501	1 116
Wieszki	3 143	2 830		313
Występ	20 640	881		19 759
razem:	347 534	168 924	90 781	87 829

Z bilansu terenów pod zabudowę na podstawie maksymalnego zapotrzebowania oraz chłonności terenów gminy, wynika możliwa do zaprojektowania powierzchnia zabudowy w ramach obszarów rozwojowych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, która jest różnicą prognozowanego maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową budynków całkowitą do 2050 r. i sumy chłonności obszarów. Widać wyraźnie, że sumarycznie istnieje dodatnia różnica (87 829 m² powierzchni użytkowej budynków), która oznacza, że możliwe jest projektowanie terenów rozwojowych w ilości maksymalnej wynikającej z bilansu.

Analizując uzyskane rezultaty należy zauważyć, że:

- Miasto Nakło nad Notecią ma bardzo niskie wartości chłonności, jak na miasto, na terenach objętych miejscowymi planami oraz decyzjami o warunkach zabudowy, z uwagi na znaczny stopień wykonania planów oraz niewielką ich liczbę. W tej miejscowości rezerwy nowych terenów, z uwagi na uwarunkowania i istniejące zagospodarowanie, wydają się być na wyczerpaniu.
- W miejscowościach wiejskich (Karnówko, Małocin, Olszewka, Rozwarzyn, Suchary) tereny o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej przenikają się z terenami rozwojowymi. Stopień wykorzystania przestrzeni do zabudowy pokrywa większość potrzeb budowlanych, na zasadzie sąsiedztwa. Budowanie w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy utrudniają dobrej jakości gleby wymagające ochrony. W efekcie jest mała liczba miejsc przy drogach, które z uwagi na słabsze warunki glebowe mogą być wykorzystane na nową zabudowę.
- Miejscowości Gorzeń, Paterek są obszarem z największym potencjałem rozwoju w oparciu o już uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Z uwagi na stosunkowo znaczne wolne tereny do zabudowy i uwarunkowania środowiskowe i infrastrukturalne, staną się najprawdopodobniej w najbliższej przyszłości ważnym w skali gminy ośrodkiem osadniczym.
- Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę wyraźnie wskazuje, że na terenie miasta i gminy można jedynie w niewielkim zakresie wyznaczać nowe tereny rozwojowe, ponieważ istnieje spora rezerwa terenów przygotowanych do zainwestowania w ramach obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz w ramach terenów o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Naturalnie odpowiadając na konkretne zapotrzebowanie i trendy należy aktualizować w pierwszej kolejności obowiązujące miejscowe plany (poprzez zmianę typów zabudowy, np. z jednorodzinnej na wielorodzinną) oraz poprzez uzupełnienie zabudowy na terenach o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.
- W pozostałych miejscowościach zamieszczony w Tabeli 18 bilans terenów przedstawia nieco mniejszą możliwość kształtowania zabudowy.

6.5. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

W celu określenia możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy dokonano analizy wydatków budżetowych gminy na ww. cele w okresie 2010-2015. W tym okresie wydatki łączne na budowę nowych dróg, sieci wodno-kanalizacyjnych i urządzenie przestrzeni publicznych wydano gminie średnio od 4,6 do prawie 10 mln zł. Kwoty te wahają się znacznie w zależności od przyznawanych dotacji na poszczególne inwestycje.

Na podstawie danych literaturowych i statystycznych można założyć, że uzbrojenie w sieci wodociągowe i kanalizacyjne oraz budowa odcinka dróg na terenie gminy wiejskiej, w zależności od jakości nawierzchni i klasy drogi, wiąże się z kosztem od około 75 tys. zł/ha powierzchni typowego miejscowego planu (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, drogi w klasie dojazdowej). Sumaryczna powierzchnia terenów wolnych od zabudowy wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wynosi około 445 ha, z czego mniej więcej połowa nie posiada żadnego zainwestowania. W związku z tym potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy, będą wynosić od około 33 mln złotych. Jeśli natomiast wykorzystana zostanie przestrzeń wynikająca z bilansu, tj. około 135 ha terenów rozwojowych w okresie do 2050 r., to kwota całkowita kosztów uzbrojenia terenów może wzrosnąć do 43-45 mln złotych. Zakładając możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej na poziomie obecnych wydatków budżetu gminy w granicach 4-5 mln złotych, uzbrojenie wszystkich terenów rozwojowych gminy, łącznie z obszarami niezainwestowanymi, objętymi obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, ma szansę być wykonane w ciągu następnych 10-13 lat. Zaprojektowany w studium rozwój terenów inwestycyjnych nie przekracza zatem możliwości finansowych gminy, ale proces ten rozłożony będzie co najmniej na kilkanaście lat.

7. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

7.1. Archeologia i historia osadnictwa na terenie gminy

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie gminy pochodzą VII w. n.e. Pierwsza pisana wzmianka dotycząca Nakła pochodzi z 1091 r. W kronice Galla Anonima Nakło wzmiankowane jest jako wielki gród warowny. Dogodne położenie w rozlewiskach rzeki Noteci i jej odnóg oraz na granicy obszarów plemiennych sprzyjało wczesnośredniowiecznemu osadnictwu. Do końca XI w. gród nakielski stanowił bazę wypadową książąt pomorskich na graniczącą przez Noteć Wielkopolskę. Dogodne warunki przeprawowe spowodowały, iż w okresach pokoju okolica grodu nakielskiego stanowiła miejsce przeprawy szlaku lądowego z Wielkopolski na Pomorze Gdańskie. Szlak lądowy o kierunku północ-południe, który zaważył na późniejszym rozwoju gminy, w pełni wykształcił się po zdobyciu Pomorza przez Bolesława Krzywoustego (1109-1113 r.). Wówczas szlak przebiegający na trasie Gniezno-Wągrowiec-Kcynia-Nakło-Mrocza-Więcbork-Sępólno-Chojnice-Gdańsk nazwano *Via Mercatores*, a okolice Nakła nazywane były Czarną Tamą.

Pierwszy gród pomorski powstał w Nakle na wyspie w rozlewiskach Noteci (obecny teren Placu Zamkowego). Czworoboczny gród usytuowany był w najwyższej i najsuchszej części wyspy. Położenie grodu odpowiadało zarówno warunkom strategicznym jak i nawiązywało do jedynej na tym odcinku przeprawy przez rzekę. Położenie grodu przy przeprawie na Noteci sprzyjało również rozwojowi osadnictwa towarzyszącego. W północno-wschodniej części wyspy powstało podgrodzie. Inne mniejsze skupiska osadnicze powstały w dużym rozproszeniu z uwagi na warunki terenowe.

Sytuacja grodu uległa zmianie po jego odzyskaniu przez Bolesława Krzywoustego w 1109 r. Odtąd gród miał mniejsze znaczenie, a istotnym elementem struktury przestrzennej i gospodarczej stał się targ powstały na podgrodziu. Nakło zaczęło pełnić funkcję obsługi handlu tranzytowego na trasie Wielkopolska-Pomorze.

Od XII w. Nakło pełniło ważną rolę administracyjną, gród od 1113 r. stał się siedzibą kasztelanii nakielskiej. W 1299 r. miasto otrzymało prawa lokacyjne w oparciu o prawo magdeburskie. Przywilej lokacyjny obejmował istniejącą osadę oraz przewidywał jej rozwój w kierunku północnym. W kolejnym okresie miasto napotykało trudności w rozwoju, do których zaliczały się nawiedzające ten region niszczycielskie napady krzyżaków (1328, 1329 r. miasto zostało spalone). Dopiero w drugiej połowie XIV w. Kazimierz Wielki odbudował miasto jako murowany zamek kasztelański. Okres rozkwitu regionu przypada na początek XV w. Nakło stało się ważnym centrum administracyjnym regionu. Znajdowała się tu siedziba kasztelana, od XIV w. także starostwo, odbywały się sądy ziemskie i grodzkie. Intensywny rozwój miasta i okolic trwał do połowy XVII w. i został przerwany przez wojny szwedzkie (miasto zostało ponownie spalone). Próby odbudowy miasta przerwały zarazy (1702-1722). Powolny rozwój miasta przerwał wielki pożar w 1726 r.

Nakło jest miastem wielokulturowym. Od XV w. znajdują się tu osiedla żydowskie. Jeszcze przed pierwszym zaborem na tereny miasta i okolic zaczęli napływać natomiast osadnicy niemieccy. Liczebność powyższych grup narodowościowych na terenie Nakła była zbliżona. W 1772 r. Nakło znalazło się w zaborze pruskim. Od początku XX w. nastąpił wzmożony napływ osadników niemieckich i stopniowa emigracja mieszkańców żydowskich, aż do całkowitego zaniku gminy żydowskiej w okresie międzywojennym.

XIX w. i początek XX w. to okres silnego rozwoju gminy. W latach 70-tych XVIII w. zaczęto budować Kanał Bydgoski, w II poł. XIX w. kolej z Berlina do Bydgoszczy, a także pierwsze zakłady przemysłowe (cukrownia, rzeźnia). Ciągłość rządów pruskich przerwał krótki epilog wolnościowy, kiedy to Krajna weszła w skład utworzonego przez Napoleona Wielkiego Księstwa Warszawskiego (1807 r.). W 1851 r. powstała kolej żelazna z Bydgoszczy do Krzyża i dworzec kolejowy. W następnych latach powstała droga z Nakła do Mroczy i Więcborka. Zrealizowano wiele inwestycji komunalnych i usług publicznych. W tym okresie powstały też duże obiekty przemysłowe jak cukrownia (1881 r.), powstały dzielnice przemysłowe miasta. W tym okresie rozwinęły się funkcje przemysłowe na terenie miasta, powstały charakterystyczne dla miasta spichrze i magazyny.

Podczas II wojny światowej na terenie gminy we wsi Potulice założono niemiecki obóz przesiedleńczy i obóz pracy Lebrechtsdorf. W latach 1945-1950 w Potulicach znajdował się Centralny Obóz Pracy dla Niemców. W czasie okupacji hitlerowskiej w rejonie dawnej żwirowni w Paterku i na polach w Polichnie miały miejsce liczne egzekucje. Wielu mieszkańców zostało wywiezionych do obozów koncentracyjnych i na przymusowe roboty do Niemiec. Po walkach toczonych od 22 do 26 stycznia 1945 r. miasto zdobyły oddziały 47 armii I Frontu Białoruskiego Armii Czerwonej.

Po II wojnie światowej rozbudowane miasto, zwiększyło zaludnienie prawie dwukrotnie. Do 1975 r. Nakło było w powiecie wyrzyskim, w województwie bydgoskim. 27 maja 1990 r. przeprowadzono w gminie, pierwsze po II wojnie światowej demokratyczne wybory do Rady Gminy Nakło nad Notecią. Od tej pory datuje się powstanie samorządu terytorialnego III Rzeczypospolitej. Nastawione na prorozwojowe podejście władze samorządowe rozpoczęły działania ukierunkowane na wszechstronny rozwój miasta i terenów wiejskich gminy na płaszczyźnie społecznej, gospodarczej i administracyjnej. Od 1992 r. rozpoczęto proces prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, w wyniku, którego utworzone zostały podmioty w postaci spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, jednostek i zakładów budżetowych zajmujących się m.in. usługami komunalnymi. Wyprzedzając reformę samorządową państwa w 1998 r. Nakło stało się siedzibą Nakielskiej Miejskiej Strefy Usług Publicznych, w skład której wchodziły gminy: Mrocza, Nakło i Sadki. W 1999 r. Nakło nad Notecią stało się siedzibą powiatu nakielskiego.

7.2. Dziedzictwo kulturowe gminy i zasady jego ochrony

Zależnie od stopnia zachowania istniejącej historycznej substancji oraz stopnia zachowania historycznej kompozycji urbanistycznej wyznacza się następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

„A” – strefa pełnej ochrony konserwatorskiej – obejmująca obszary szczególnie wartościowe, które powinny być bezwzględnie zachowane. Na jej obszarze wymagane jest uzgadnianie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkiej działalności inwestycyjnej, podziałów geodezyjnych, zmian sposobu użytkowania, prac ziemnych, remontów, modernizacji, adaptacji, uzupełnień zabudowy, zdobienia brył architektonicznych, wprowadzania małych form architektonicznych, wprowadzania elementów reklamy wizualnej, a także obowiązkowe jest prowadzenie badań archeologicznych przed rozpoczęciem jakiegokolwiek działalności budowlanej – na koszt inwestora.

Strefą A pełnej ochrony konserwatorskiej na terenie gminy objęto 3 cmentarze rzymsko-katolickie (w Potulicach, Ślesinie, Trzeciewnicy), 2 kościoły rzymsko-katolickie (w Ślesinie, kaplica przy kościele w Potulicach), 2 zespoły dworsko-parkowe (w Lubaszczu i Minikowie). Na terenie miasta strefą A objęty został zespół kościoła p.w. Św. Wawrzyńca oraz zespół starego miasta w rejonie Placu Zamkowego.

„B” – strefa ochrony konserwatorskiej struktur przestrzennych o wartościach kulturowych – obejmuje obszar podlegający rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru w skali nowej zabudowy. Na jej obszarze wymagane jest uzgadnianie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków: remontów, modernizacji, adaptacji, zmian sposobu użytkowania obiektów zabytkowych, uzupełnień zabudowy, wprowadzania małych form architektonicznych, wprowadzenia nowych inwestycji, prac ziemnych.

Strefą B objętych zostało 18 cmentarzy ewangelickich (w 14 miejscowościach), 5 cmentarzy rzymsko-katolickich (w 5 miejscowościach) oraz 1 cmentarz poepidemiczny. Strefą B objęto również zespoły wiejskie większości miejscowości wiejskich. Strefą B objęto zespół centrum miasta, kompleks Cukrowni Nakło, zespół dworca kolejowego oraz zespół młyński w mieście. Ochrona konserwatorską w strefie B chroniony jest również Kanał Bydgoski oraz urządzenia wodne (śluzy) na Noteci.

„E” – strefa ochrony ekspozycji obejmuje obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów zabytkowych, w której wyznaczone są głównie tereny wyłączane spod zabudowy lub określone zostały jej nieprzekraczalne gabaryty. Strefa C została wskazana w południowej części miejscowości Potulice.

„K” – strefa ochrony krajobrazu ma za zadanie ochronę i zachowanie historycznego krajobrazu. Strefa ta została wskazana w południowej części miasta (od wschodniej strony Pl. Zamkowego po nurcie Śleski oraz na zachód od ul. Hallera po północnym brzegu Noteci).

„W” – strefa ochrony archeologicznej – obejmuje obszary występowania stanowisk archeologicznych, zarówno rozpoznanych, jak i potencjalnych. Na jej obszarze dopuszcza się działalność inwestycyjną pod warunkiem przeprowadzenia wyprzedzających badań archeologicznych na koszt inwestora. Dodatkowo wszelkie prace ziemne prowadzone w jej granicach wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Szczegółowy zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych określony zostaje na etapie uzgodnienia projektu budowlanego i wydania decyzji, a egzemplarz dokumentacji po badaniach należy nieodpłatnie przekazać właściwemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.

W efekcie archeologicznych badań powierzchniowych wykonanych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski wyznaczone zostały strefy ochrony archeologicznej (57 stanowisk). Stanowiska archeologiczne reprezentują różne okresy, w tym epokę kamienia (starsza, środkowa, neolit), epokę brązu (kultura iwieńska, przedłużycka), epokę żelaza (zabytki z okresu halsztackiego kultury wschodniopomorskiej, zabytki z okresu lateńskiego kultury wschodniopomorskiej, zabytki kultury grobów kłoszowych, grobów jamowych, zabytki kultury wenedzkiej z podokresu rzymskiego, wędrowek ludów), z epoki feudalnej (zabytki z okresu średniowiecza i czasów nowożytnych).

7.3. Gminna ewidencja zabytków

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840 ze zm.) jednostki samorządu terytorialnego zobligowane są do ochrony zabytków, które znajdują się na terenach gminy oraz do prowadzenia gminnej ewidencji zabytków nieruchomości. W ewidencji tej na obszarze miasta i gminy Nakło nad Notecią umieszczonych zostało łącznie 209 obiektów.

Na obszarze miasta dominuje zabudowa z końca XIX i początku XX w. Wśród zabytkowych obiektów wyróżniają się budynki w stylu neogotyckim. Do ciekawszych obiektów na terenie miasta wpisanych do rejestru zabytków należą: zespół koszar - klasycystyczny budynek z 1 poł. XIX w. przy ul. Sądowej 3 i 9, zespół L.O. im. Bolesława Krzywoustego przy ul. Gimnazjalnej 3 – budynek z 2 poł. XIX w. oraz cmentarz par. ss. Wawrzyńca i Stanisława z lat 1891-1928 położony przy ul. Bohaterów.

Zabudowa mieszkaniowa, stanowiąca większość obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków, to przeważnie zabudowa parterowa, murowana z okresu od 2 połowy XIX w. do dwudziestolecia międzywojennego. Wiele z tych obiektów to obiekty ryglowe z murami wypełnionymi cegłą, tynkami gładkimi, raczej bez okładzin kamiennych w podmurówce, z prostymi szczytami, dachami dwuspadowymi symetrycznymi (45-54°) kryte dachówką ceramiczną lub cementową z okapem o niewielkim wysięgu, dominuje niemiecki porządek podziału stolarki okiennej i drzwiowej.

Wśród obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków do cenniejszych obiektów należą: kościół parafialny p.w. Św. Wawrzyńca z 1847 r. zbudowany w stylu neobarokowym, oraz kościół p.w. Św. Stanisława, dawniej zbór ewangelicki, zbudowany w 1887 r. w stylu neogotyckim. Na uwagę zasługują również: zespół dworca kolejowego z końca XIX w.; budynek banku przy ul. Hallera 3 z 1890 r.; domy z przełomu XVIII i XIX w.; zespół cukrowni; spichrze z XIX w. W Nakle zachowały się również dawne grodziska:

- grodzisko z XIV w. na terenie Placu Zamkowego oraz przyległych ulic i zabudowań identyfikowane z *castrum antiquissimum*, o zatartym kształcie. Na wschód od rzeki Śleski przy jej ujściu do Noteci, od południowego wschodu i zachodu otoczone podmokłymi, zabagnionymi łąkami, od południa i wschodu rzekami Notecią i Śleską, oddzielone od krawędzi wysoczyzny nadnoteckiej widocznym zakłębieniem po fosie, z przylegającym od strony zachodniej podgrodzem;
- pozostałości po grodzisku wzniesionym w XIII w. na terenie plebanii i grodu przy kościele p.w. Św. Wawrzyńca. Stożkowane z wałem od wsch. Zwróconym łukiem w kierunku grodziska w widłach Noteci i Śleski.

Tabela 19. Wykaz obiektów włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków na terenie miasta Nakło nad Notecią

LP.	OBIEKT ZABYTKOWY
1	ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR. P.W. ŚW. WAWRZYŃCA - kościół, mur., 1843, rozbud. 1925, arch. Roger Sławski, - ogrodzenie z bramą, mur., 2 ćw. XIX, - plebania, mur., pocz. XX,
2	KOŚCIOŁ EWANGELICKI, ob. rzym.-kat. par. p.w. św. Stanisława BM, mur., 1895-1905,
3	KAPLICA CMENTARNA na d. cmentarzu ewangelickim, ul. Bohaterów, mur., XIX,
4	WOJSKOWA WIEŻA OBSERWACYJNA, ul. Parkowa, mur., k. XIX,
5	SZKOŁA KATOLICKA, ob. podstawowa nr 1, ul. Dąbrowskiego 54, mur., XIX/XX,
6	SZKOŁA EWANGELICKA, ob. podstawowa nr 4, ul. Piotra Skargi 7, mur., XIX/XX,
7	SZKOŁA ŻEŃSKA, ob. podstawowa nr 2, ul. Bydgoska 24, mur., pocz. XX,
8	BANK, ob. NBP, ul. Hallera 3, mur., ok. 1890,
9	ZESPÓŁ DWORCA KOLEJOWEGO: - dworzec – budynek I, mur., k. XIX, - dworzec – budynek II, mur., k. XIX, - parowozownia, mur., XIX/XX, - magazyn, szach., XIX/XX, - wodociągowa wieża ciśnień, mur., pocz. XX, - wodociągowa wieża ciśnień, mur.-drewn., k. XIX,

	- domy pracownicze, ul. Staszica nr 1 i 3, mur., pocz. XX,
10	POCZTA, ul. Pocztowa 9, mur., k. XIX,
	<i>ul. Bolesława Krzywoustego</i>
11	DOM NR 1, mur., pocz. XX,
12	DOM NR 3, mur., XIX/XX,
13	DOM NR 5 mur., pocz. XX,
14	DOM NR 9 mur., 1899,
15	DOM NR 13 mur., k. XIX,
16	DOM NR 15, mur., k. XIX.
	<i>ul. Bydgoska</i>
17	DOM NR 1, ob. hotel „Zacisze”, mur., pocz. XX,
18	DOM NR 3, mur., XIX/XX,
19	DOM NR 5, mur., XIX/XX,
20	DOM NR 20, mur., pocz. XX,
21	DOM NR 27, mur., pocz. XX,
22	DOM NR 28, mur., 1913,
23	DOM NR 32, mur., 1915,
24	DOM NR 34, mur., 1899,
25	DOM NR 35, mur., 1912,
26	DOM NR 36, mur., ok. 1915-1920,
27	DOM NR 38, mur., pocz. XX,
28	DOM NR 40, mur., pocz. XX,
29	DOM NR 41, mur., ok. 1910-1912,
30	DOM NR 42, mur., k. XIX,
31	DOM NR 44, mur., k. XIX,
32	DOM NR 46, mur., 1 poł. XIX,
33	DOM NR 47, mur., k. XIX,
34	DOM NR 48, mur., ok. 1890,
35	DOM NR 51, mur., pocz. XX,
36	DOM NR 53, mur., ok. 1870,
	<i>ul. Dąbrowskiego</i>
37	DOM NR 1, mur., k. XIX,
38	DOM NR 3, mur., 2 poł. XVIII, przebud.
39	DOM NR 4,
40	DOM NR 6, ob. hotel „Polonia”, mur., 1898,
41	DOM NR 7, mur., XVIII/XIX,
42	DOM NR 8, mur., XIX/XX,
43	DOM NR 13, mur., XIX/XX,
44	DOM NR 15, mur., 1869-1871,
45	DOM NR 25, mur., 1870,
46	DOM NR 26, mur., 1879,
47	DOM NR 29, mur., k. XIX,
48	DOM NR 30, mur., pocz. XX,
49	DOM NR 32, mur., 1907,
50	DOM NR 35, mur., XIX/XX,
51	DOM NR 36, mur., ok. 1860,
52	DOM NR 37, mur., 1888,
53	DOM NR 38, mur., 4 ćw. XIX,
54	DOM NR 39, mur., XIX/XX,
55	DOM NR 40, mur., k. XIX,
56	DOM NR 41, mur., ok. 1875-1885,
57	DOM NR 44, mur., k. XIX, przebud.,
58	DOM NR 45, mur., ok. 1850,
59	DOM NR 47, mur., 1880,
60	DOM NR 48, mur., 1905-1911,

61	DOM NR 49, mur., k. XIX,
62	DOM NR 51, mur., k. XIX,
63	DOM NR 56, mur., k. XIX,
<i>ul. Długa</i>	
64	DOM NR 4, mur., k. XIX,
65	DOM NR 7, mur., pocz. XX,
66	DOM NR 13, mur., k. XIX,
67	DOM NR 24, mur., k. XIX,
68	DOM NR 26, mur., k. XIX,
69	DOM NR 30, mur., k. XIX,
70	DOM NR 48, mur., pocz. XX,
<i>ul. Dolna</i>	
71	DOM NR 9, mur.-szach., k. XVIII (?),
<i>ul. Dworcowa</i>	
72	DOM NR 2, mur., XIX/XX,
73	DOM NR 6, mur., k. XIX,
74	DOM NR 20, mur., k. XIX,
75	DOM NR 24, mur., XIX/XX,
<i>ul. Gimnazjalna</i>	
76	DOM NR 4, ob. przedszkole, mur., pocz. XX,
<i>ul. Hallera</i>	
77	DOM NR 1, mur., 1 poł. XIX, przebud. k. XIX,
78	DOM NR 7, mur., 1933,
79	DOM NR 13, mur., 1911,
80	DOM NR 19, mur., 1864,
81	DOM NR 30, mur., 1850-1860, przebud.,
82	DOM NR 36, szach., 1847,
<i>ul. Jackowskiego</i>	
83	DOM NR 4, mur., XIX/XX,
84	DOM NR 5, mur., pocz. XX,
86	DOM NR 10, mur., 4 ćw. XIX,
<i>ul. Kilińskiego</i>	
87	DOM NR 21, mur., 4 ćw. XIX,
<i>ul. Konopnickiej</i>	
88	DOM NR 5, mur., 4 ćw. XIX,
89	ZESPÓŁ DOMU NR 6: - dom, mur., 2 poł. XIX, - spichlerz, szach., 2 poł. XIX,
<i>ul. Kościelna</i>	
90	DOM NR 1, mur., 1902,
91	DOM NR 2, mur., ok. 1880,
92	DOM NR 3, mur., 1911,
93	DOM NR 4, mur., ok. 1920,
<i>ul. Mickiewicza</i>	
94	DOM NR 1, mur., k. XIX, przebud.,
95	DOM NR 9, mur., pocz. XX,
96	DOM NR 10, mur., pocz. XX,
97	DOM NR 14, mur., k. XIX,
99	DOM NR 15, mur., k. XIX.
<i>ul. Mrotecka</i>	
100	DOM NR 1, mur., XIX/XX,
<i>ul. Poczтовая</i>	
101	DOM NR 1, mur., XIX/XX,
102	DOM NR 2, mur., XIX/XX,
103	DOM NR 3, mur., k. XIX,

104	DOM NR 4, mur., k. XIX,
105	DOM NR 5, mur., ok. 1870,
106	DOM NR 6, mur., ok. 1920-1925,
107	DOM NR 7, mur., pocz. XX,
<i>ul. Podgórna</i>	
108	DOM NR 3, mur., pocz. XX,
109	DOM NR 4, mur., XIX/XX,
110	DOM NR 5, mur., XIX/XX,
<i>ul. Potulicka</i>	
111	DOM NR 3, mur., XIX/XX,
112	DOM NR 8, mur., pocz. XX,
113	DOM NR 10, mur., pocz. XX,
114	DOM NR 12, mur., pocz., XX,
115	DOM NR 16, mur., XIX/XX,
116	DOM NR 17, mur., 2 poł. XIX,
118	DOM NR 19, mur., pocz. XX,
<i>ul. Powstańców Wielkopolskich</i>	
119	DOM NR 1, mur., pocz. XX,
120	DOM NR 2, mur., ok. poł. XIX,
121	DOM NR 8, mur., 1 poł. XIX,
122	DOM NR 10, mur., ok. 1910,
123	DOM NR 14, mur., ok. poł. XIX, nadbud. 1898,
124	DOM NR 16, mur., ok. 1880-1890,
125	DOM NR 19, mur., k. XIX,
<i>ul. Przecznicza</i>	
126	DOM NR 2/3, mur., pocz. XX,
<i>Rynek</i>	
127	DOM NR 3, mur., ok. 1910, 1,
128	DOM NR 4, mur., 1891, 1,
129	DOM NR 5, mur., ok. poł. XIX, 1,
130	DOM NR 6, mur., 1867, 1,
131	DOM NR 7, mur., 2 ćw. XIX,
132	DOM NR 8, mur., 1903,
133	DOM NR 9, mur., 2 poł. XIX,
134	DOM NR 10, mur., ok. poł. XIX,
135	DOM NR 11, mur., ok. poł. XIX, przebud. 1928,
136	DOM NR 12, mur., 4 ćw. XIX,
137	DOM NR 12a, mur., 4 ćw. XIX,
<i>ul. Sądowa</i>	
138	DOM NR 2, mur., k. XIX,
139	DOM NR 6, mur., XIX/XX,
140	DOM NR 14, mur.-szach., pocz. XX,
<i>ul. Piotra Skargi</i>	
141	DOM NR 1, mur., k. XIX,
142	DOM NR 2, ob. przedszkole, mur., ok. 1910-1915,
143	DOM NR 4, mur., ok. 1915-1925,
144	DOM NR 5, mur., 1891, przebud.,
145	DOM NR 6, ob. przedszkole, mur., pocz. XX,
146	DOM NR 8, mur., ok. 1915-1925,
147	DOM NR 9, ob. przedszkole, mur., 1915-1925,
147	DOM NR 10, mur.-szach., pocz. XX,
149	DOM NR 11, mur., pocz. XX,
150	DOM NR 12, mur.-szach., 1905,

	<i>ul. Staszica</i>
151	DOM NR 8, ob. Klub Nauczyciela, mur., XIX/XX,
152	DOM NR 10, mur., XIX/XX,
153	DOM NR 14, mur., pocz. XX,
154	DOM NR 16, mur., pocz. XX,
	<i>Pl. Szkolny</i>
155	DOM NR 4, mur., k. XIX,
	<i>ul. Wąska</i>
156	DOM NR 3, mur., 1846.
	<i>Pl. Zamkowy</i>
157	DOM NR 3, mur., 1846,
158	DOM NR 4, mur., ok. poł. XIX,
159	DOM NR 5, mur., ok. poł. XIX,
160	DOM NR 7, mur., ok. poł. XIX, przebud.,
161	DOM NR 8, mur., ok. poł. XIX, przebud.
162	ZESPÓŁ CUKROWNI NAKŁO, ul. Rudki, wł. PP Cukrownia w Nakle: - dom, tzw. Belweder, mur., 4 ćw. XIX, - kotłownia z turbinownią, mur., 1929, proj. Biuro Inż. Franciszek Głowacki, - suszarnia, mur., 1910, rozbud. 1919, - magazyn cukru, mur., 1929, proj. Biuro Inżynierskie Franciszek Głowacki, - stajnia i owczarnia, mur., ok. poł. XIX, przebud., - dwór, ob. dom mieszkalny, mur., poł. XIX, przebud.,
163	GORZELNIA, ul. Bydgoska, wł. AWRSP, mur., pocz. XX,
164	MŁYN, ul. Staszica nr 25, wł. GS, mur., 1913,
165	SPICHLERZ, ul. Długa 1, mur., pocz. XX,
166	SPICHLERZ, ul. Gimnazjalna 6, mur.-szach., 2 poł. XIX,
167	SPICHLERZ, ul. Hallera 27, mur. k. XIX,
168	SPICHLERZ, ob. magazyn, ul. Powstańców Wielkopolskich 7, mur., 2 poł. XIX,
169	SPICHLERZ, ob. magazyn artykułów spożywczych, ul. Powstańców Wielkopolskich 27, szach.-mur., 1885,
170	MAGAZYN, ul. Gimnazjalna 11, mur., pocz. XX,
171	MAGAZYN, ob. dom mieszkalny, ul. Hallera nr 21, mur., pocz. XX

Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Tabela 20. Wykaz obiektów włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków na terenie gminy Nakło nad Notecią

LP.	MIJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY
1	Gabrielin	POZOSTAŁOŚCI ZESPOŁU FOLWARCZNEGO, wł. Fundacja KUL im. hr. Anieli Potulickiej: - ekonomówka, ob. Dom nr 5, mur., 1895, przebud. 1. 80 XX, - obora, ob. Owczarnia, mur., pocz. XX,
2	Gorzeń	DOM NR 23, 1930, DOM nr 32, wł. Nadleśnictwo Bydgoszcz, mur., pocz. XX,
3	Gorzeń	KUŹNIA, ob. Remiza OSP, mur., pocz. XX,
4	Gumnowice	POZOSTAŁOŚCI ZESPOŁU DWORSKIEGO, wł. Karol Pawlak: - owczarnia, mur., 2 poł. XIX, - park, 2 poł. XIX, 2,5 ha,
5	Karnówko	ZESPÓŁ FOLWARCZNY, wł. „CUKROWNIE BYDGOSKIE” Inowrocław: - obora, ob. Chlewnia, mur. 1894, - spichlerz, mur., k. XIX w., - kuźnia, mur., k. XIX, - park, XIX, 3,5 ha,

6	Kazin	ZESPÓŁ FOLWARCZNY, wł. Fundacja KUL im. hr. Anieli Potulickiej: <ul style="list-style-type: none"> - rządcówka, ob. nie użytkowana, mur., k. XIX, - spichlerz, mur., k. XIX, - czworak, ob. dom nr 6, mur., pocz. XX, - pozostałości parku, k. XIX,
7	Minikowo	ZESPÓŁ PAŁACOWY, wł. WOPR: <ul style="list-style-type: none"> - pałac, mur., 1928, przebud., - park krajobrazowy, XIX, 4,0 ha, - wozownia, ob. garaż, mur., 1865 - stodoła, mur., 1869, - spichlerz, mur., 1865,
8	Olszewka	KABLICA EWANGELICKA, ob. kościół rzym.-kat., fil., p.w. Matki Boskiej Siewnej, mur., pocz. XX, przebud. po 1945,
9	Olszewka	ZESPÓŁ SZKOŁY: <ul style="list-style-type: none"> - szkoła, mur., 1896, - budynek gospodarczy, mur.-drewn., pocz. XX,
10	Olszewka	ZESPÓŁ PAŁACOWY, wł. RSP Olszewka: <ul style="list-style-type: none"> - pałac, mur., 2 poł. XIX, przebud. XIX/XX, - spichlerz, mur., pocz. XX, - park, XIX, 2,14 ha,
11	Olszewka	STAJNIA FOLWARCZNA, wł. RSP Olszewka, mur., pocz. XX,
12	Paterek	KAPLICA P.W. MATKI BOSKIEJ BOLESNEJ, mur., 1927,
13	Polichno	KOŚCIÓŁ EWANGELICKI, ob. rzym.-kat., fil., p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej, mur., 1905, przebud.,
14	Polichno	STODOŁA w zagrodzie nr 11, wł. S. Pipała, drewn. pocz. XX,
15	Potulice	ZESPÓŁ PAŁACOWY POTULICKICH: <ul style="list-style-type: none"> - pałac, ob. dom mieszkalny, wł. Zakład Karny Potulice, mur., 1868, arch. Stanisław Hebanowski, zdewastowany 1914-1918, gruntownie przebudowany 1. 60 XX, - park krajobrazowy, XIX, 8,5 ha, - plebania, ob. dom nr 22, mur., pocz. XX, przebud., - kancelaria i mieszkanie rządcy, ob. dom nr 19, wł. Zakład Karny Potulice, mur., pocz. XX, - ekonomówka, ob. dom nr 26, wł. ZR Ślesin, mur., pocz. XX, - stajnia, wł. ZR Ślesin, mur., pocz. XX, - budynek wagi, wł. ZR Ślesin, mur., k. XIX, - czworak, ob. dom nr 9, wł. Zakład Karny Potulice, mur., pocz. XX, remont.,
16	Suchary	SZKOŁA, mur., pocz. XX,
17	Suchary	ZESPÓŁ PAŁACOWY, wł. KSIĘŻA PALLOTYNI: <ul style="list-style-type: none"> - pałac, mur., k. XIX, przebud. XX, - park, XIX, 4,4 ha,
18	Suchary	DOM NR 10, mur., 1913,
19	Suchary	KUŹNIA, ob. remiza strażacka, wł. OSP Suchary, szach., k. XIX,
20	Ślesin	ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR. P.W. ŚW. MIKOŁAJA: <ul style="list-style-type: none"> - ogrodzenie, mur., 1888, arch. Wiktor Stabrowski, - plebania, mur., k. XIX,
21	Ślesin	SZKOŁA, ob. dom mieszkalny, ul. Długa nr 6, mur., pocz. XX,
22	Ślesin	ZESPÓŁ ZAJAZDU, ul. Nakielska nr 6, wł. M. Chyła: <ul style="list-style-type: none"> - zajazd, mur., 4 ćw. XIX, - budynek gospodarczy, mur.-szach., 4 ćw. XIX,
23	Ślesin	ZESPÓŁ DWORSKI, wł. Fundacja KUL im. hr. Anieli Potulickiej: <ul style="list-style-type: none"> - dwór, mur., 1821, przebud. 1890, 1920 i gruntownie 1970-1973, - stajnia z oborą, mur., 1921, - stodoła, mur., 1890, - pozostałości parku, XIX,

24	Ślesin	<i>ul. Dworcowa</i>
25	Ślesin	DOM NR 11, wł. A. Jędrzyński, mur., 1918, DOM NR 32, wł. PKP, mur., pocz. XX,
26	Ślesin	<i>ul. Kościelna</i>
27	Ślesin	DOM NR 4, wł. Z. Staniszevska, mur., 1913, przebud., DOM NR 6, ob. poczta, mur., 1913,
28	Ślesin	<i>ul. Nakielska</i>
29	Ślesin	DOM Z KUŹNIĄ NR 19, wł. N. Zadarecki, mur.-szach., k. XIX, przebud.,
30	Ślesin	<i>ul. Sportowa</i>
31	Ślesin	DOM NR 2, wł. parafia rzym.-kat., mur., pocz. XX, DOM NR 3, wł. Z. Szpotański, mur., k. XIX,
32	Ślesin	<i>Zabudowa poza ulicami</i>
33	Ślesin	DOM nr 124, wł. PKP, mur., pocz. XX, DOM nr 125, wł. PKP, mur., pocz. XX,
34	Ślesin	OBORA w zagrodzie, ul. Nakielska 7, wł. Z. Kawczyński, mur., 1933,
35	Trzeciewnica	KAPLICZKA na cmentarzu grzebalnym, mur., pocz. XX,
36	Trzeciewnica	SZKOŁA, mur., k. XIX,
37	Trzeciewnica	POZOSTAŁOŚCI ZESPOŁU DWORSKIEGO: - ekonomówka, ob. dom nr 115, mur., 1920, - stajnia, ob. magazyn, mur., k. XIX, - magazyn zbożowy, mur., k. XIX, - pozostałości parku, XIX,
38	Trzeciewnica	DOM NR 21, mur., 1938

Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Krajobraz kulturowy gminy stanowi typowy zasób ewidencyjny do ochrony w planach miejscowych oraz szereg zachowanych historycznych układów przestrzennych, których ochrona obszarowa także winna być ustanowiona w planach. Gmina posiada dosyć znaczną liczbę zabudowy pochodzącej z końca XIX w. i początku XX w., o cechach regionalnych. Praktycznie cała zachowana od czasów przedwojennych - zabudowa mieszkalna, usługowa, przemysłowa i zagospodarowanie jej otoczenia mogłaby znaleźć się w ewidencji konserwatorskiej. Przedstawiona powyżej Gminna Ewidencja Zabytków nie stanowi zbioru skończonego, niektóre obiekty pominięte mogą być na etapie sporządzania planów do zbioru wprowadzone lub usunięte. Do obiektów w ewidencji konserwatorskiej należy większość obiektów publicznych, wybudowanych przed 1945 r. takich jak: kościoły, dworzec kolejowy, świetlice wiejskie, dawne i obecnie funkcjonujące szkoły, a także zachowana zabudowa zagrodowa i mieszkalna budująca układy przestrzenne wsi i miasta.

Do wartościowych elementów krajobrazowo-kulturowych terenów gminy Nakło nad Notecią należą alejowe obsadzenia dróg łączących poszczególne miejscowości i szpalery drzew zadrzewień śródpolnych, znaczących granice rozłogów poszczególnych majątków.

Część obiektów zabytkowych ujętych w gminnej ewidencji wpisana została również do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków (w nawiasach podano numer i datę wpisu do rejestru):

- Chrzastowo:
  - zespół dworski i folwarczny: dwór, park, zabudowania gospodarcze: stodoła, obora, ob. owczarnia, stajnia, ob. magazyn, obora, magazyn zbożowy, wieża ciśnień (185/A z 15.06.1985);
- Lubaszcz:
  - zespół pałacowy: pałac (dec. dwór), ogrodzenie, park (XIX A/348/1-3 z 9.01.1993);
- Nakło nad Notecią:
  - cmentarz par. ss. Wawrzyńca i Stanisława, ul. Bohaterów, grobowiec rodziny Biniawskich, kaplica, tzw. prochownia, 1928 (A/325/1-3 z 29.05.1992);
  - gimnazjum, ob. LO, ul. Gimnazjalna 3, sala gimnastyczna (A/398/1-3 z 10.02.1994);

- spichlerz, pl. Konopnickiej 6 (A/317/1 z 29.05.1992);
- spichrz, ul. Pocztowa 13 (A/441/1 z 11.04.1995);
- spichrz, ul. Pocztowa 14 (118/A z 27.09.1983);
- zespół koszar, ul. Sądowa 1-3, 9: budynek koszar, ob. sąd i prokuratura, ujeżdżalnia, ob. magazyn, dom mieszkalny (A/418/1-3 z 16.08.1994);
- Potulice:
  - kaplica grobowa rodziny Potulickich, ob. kościół par. p.w. Zwiastowania NMP (dec. Kaplica cmentarna), ul. Szkolna 22 (53/A z 5.10.1970);
  - cmentarz wojenny (ofiar terroru) z II wojny światowej (A/518/1 z 28.12.1998);
- Ślesin:
  - kościół par. p.w. św. Mikołaja (319 z 8.06.1955);
  - cmentarz par. p.w. św. Mikołaja (A/327/1 z 29.05.1992);
- Trzeciewnica:
  - cmentarz par. św. Stanisława, 2 poł. XIX (A/326/1 z 29.05.1992).

8. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA

8.1. Bezrobocie

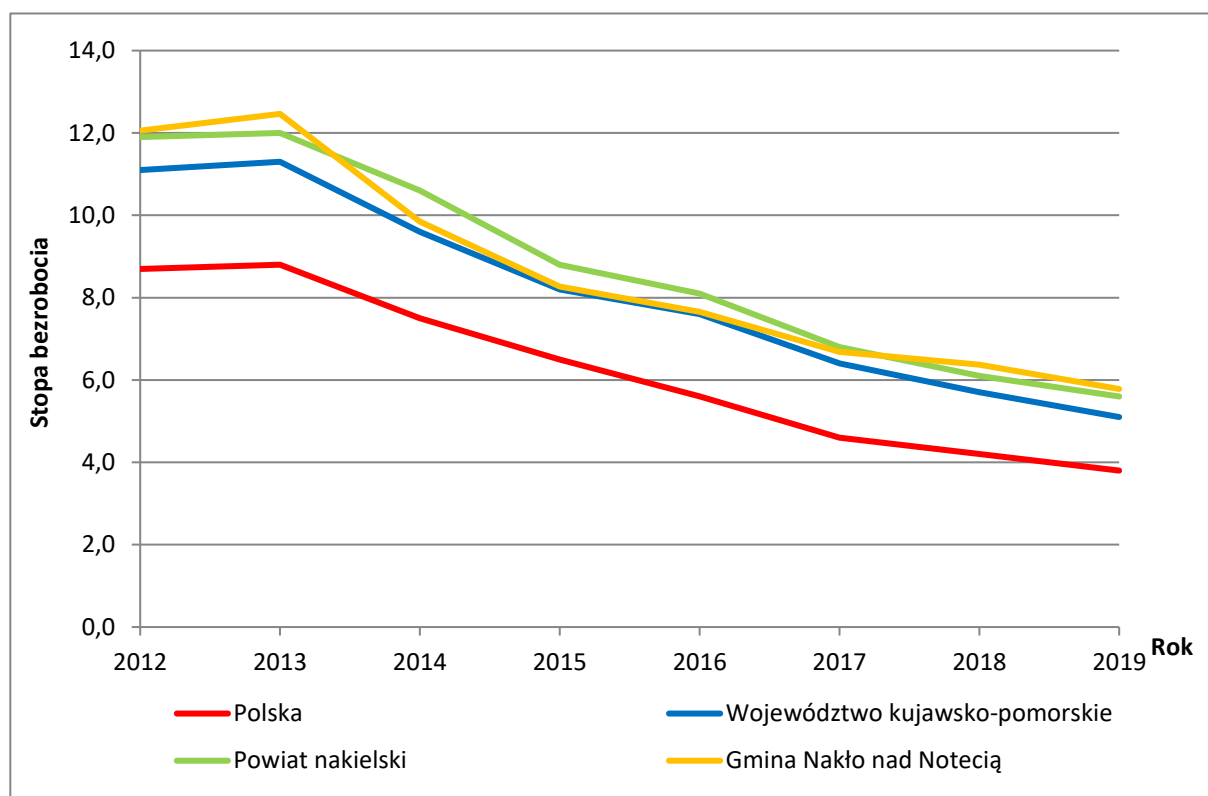
Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotni w gminie Nakło nad Notecią systematycznie maleje. W 2019 r. było ich ponad dwa razy mniej (56%) niż jeszcze w 2012 r. Należy jednak wziąć pod uwagę, że w tym samym czasie ogólna liczba ludności gminy zmniejszyła się o ponad 2,5%. Istotne są również zmiany liczby ludności w tym okresie, które zaszły w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (do 17 roku życia) zmalała o 9%, mieszkańców w wieku produkcyjnym (18-59 lat) ubyło o ponad 8%, znacznie, bo aż o prawie 30% zwiększyła się natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60 roku życia). Dlatego dużo lepszym wskaźnikiem zmian dotyczących bezrobocia, niż bezwzględna liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne, jest stopa bezrobocia, rozumiana jako udział osób zarejestrowanych jako bezrobotne wśród osób w wieku produkcyjnym. Wartość stopy bezrobocia w gminie Nakło nad Notecią również maleje. Jednak porównując jej wartość do średnich powiatowych, wojewódzkich czy ogólnopolskich, mimo utrzymującego się przez lata podobnego tempa zmian, wartości nadal są stosunkowo wysokie. Dodatkowo w 2017 r. tempo spadku stopy bezrobocia zmalało, co po raz pierwszy w badanym okresie doprowadziło do sytuacji, że jej wartość dla gminy zaczęła przewyższać wartość w ujęciu powiatowym.

Pod kątem przestrzennym, sytuacja nieznacznie zmienia się na korzyść części miejskiej gminy – rośnie udział osób bezrobotnych z terenów wiejskich, jest to jednak nieznaczna zmiana, która wynikać może również z szybciej starzejącego się społeczeństwa w obszarze miejskim. Negatywnym zjawiskiem jest jednak szybko rosnący wzrost udziału kobiet wśród osób bezrobotnych.

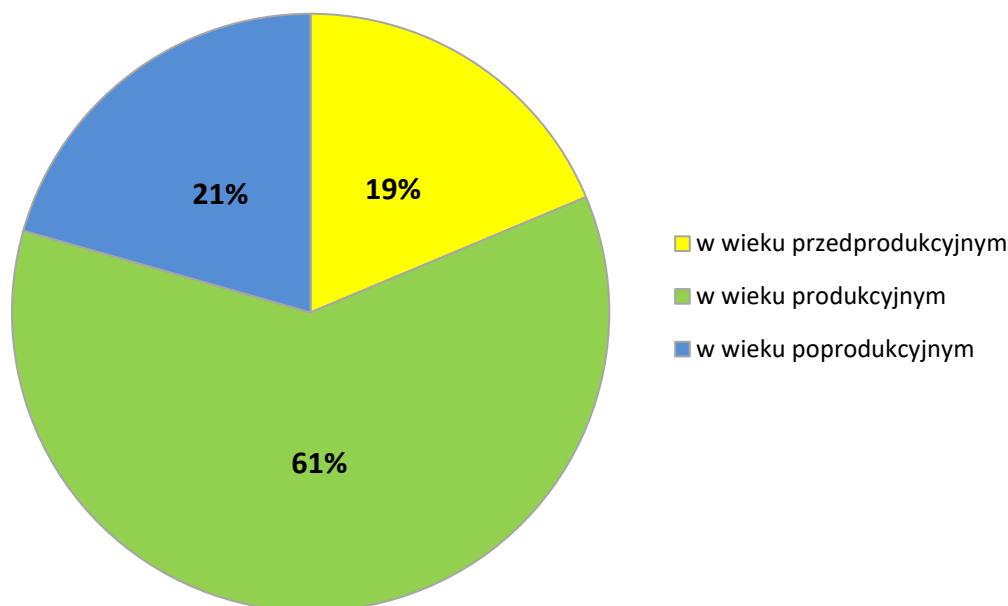
Tabela 21. Bezrobocie w gminie Nakło nad Notecią w latach 2012-2019

Bezrobotni w Gminie Nakło nad Notecią								
Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych	2 528	2 594	2 030	1 688	1 539	1 326	1 245	1 112
Stopa bezrobocia	12,1	12,5	9,8	8,3	7,7	6,7	6,4	5,8
Kobiety wśród zarejestrowanych bezrobotnych	56,6%	54,4%	58,3%	61,0%	60,0%	65,7%	68,0%	70,1%
Bezrobotni z prawem do zasiłku	26,9%	23,8%	19,5%	19,7%	21,8%	17,8%	19,7%	20,4%
Bezrobotni z obszarów wiejskich gminy	38,9%	39,4%	40,0%	41,2%	41,4%	39,9%	41,8%	40,5%

Źródło: Dane PUP w Nakle nad Notecią oraz BDL GUS

Ryc. 30. Stopa bezrobocia w ujęciu ogólnopolskim, wojewódzkim, w powiecie nakielskim oraz w gminie Nakło nad Notecią w latach 2012-2019

W Gminie Nakło nad Notecią w 2019 r. mieszkało 19 232 osób w wieku produkcyjnym (61% ogółu mieszkańców). Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 19%, natomiast w wieku poprodukcyjnym 21%.

Ryc. 31. Udział ludności gminy Nakło nad Notecią według grup ekonomicznych w 2019 r.

8.2. Warunki mieszkaniowe

Na terenie gminy Nakło nad Notecią ciągle rośnie ilość budynków mieszkalnych. W roku 2019 było ich 4 114, co oznacza 17% wzrost w ujęciu 10-letnim, nieznaczna ich większość znajduje się w obszarze wiejskim gminy (53%). W obrębie tych budynków wyznaczono 10 760 mieszkań, co daje średnią 3 mieszkań na jeden budynek mieszkalny. Duża rozbieżność występuje jednak pod tym kątem w zależności od obszaru gminy. W obszarze wiejskim na jeden budynek przypadają 2 mieszkania, natomiast w mieście 4 mieszkania. Świadczy to o większym udziale zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w mieście. Średnia powierzchnia jednego mieszkania w mieście wynosiła niecałe 62 m², na wsi natomiast około 78,5 m². Większa w obszarze wiejskim jest też liczba izb przypadających na jedno mieszkanie – około 4, w mieście około 3,5. Średnia powierzchnia mieszkania w całej w gminie wyniosła około 68 m², a liczba izb przypadających na mieszkanie 3,7.

Mimo większej powierzchni mieszkań w obszarze wiejskim, powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jednego mieszkańca wynosi 22,6 m² i jest mniejsza niż w mieście, gdzie średnio każdy z mieszkańców ma do dyspozycji 23,4 m². Spowodowane jest to większą ilością osób przypadającą na jedno mieszkanie, która w obszarze wiejskim wynosi 4,1 os., natomiast w mieście 3,5 osoby. Biorąc pod uwagę średnią dla gminy – 23,1 m²/os oraz 3,7 os./mieszkanie. Tak jak wspomniano wcześniej, w ostatnich latach rosła ilość mieszkań, rosła też jednak ich powierzchnia użytkowa. Przy malejącej liczbie ludności, wpłynęło to na spadek ilości osób zamieszkujących jedno mieszkanie oraz, co za tym idzie, zwiększenie powierzchni użytkowej przypadającej na jednego mieszkańca.

Prawie wszystkie mieszkania w gminie wyposażone są w wodociąg - około 99%, łazienkę posiada około 93% mieszkań, a ogrzewanie centralne 81,5%. Pod tym względem nie ma dużych różnic między obszarem miejskim i wiejskim. Gmina dysponuje również gazociągiem, stopień jej gazyfikacji wynosi 46,59%, a z przyłączy gazowych korzystać mogą mieszkańcy miejscowości Bielawy, Paterek, Nakło nad Notecią, Potulice oraz Występ. Planowana jest dalsza rozbudowa oraz modernizacja sieci gazowej. Gmina dysponuje także 607 mieszkaniami o średniej powierzchni 43,7 m² oraz 60 lokalami socjalnymi o średniej powierzchni 31,5 m². Mimo, że w roku 2019 liczba lokali socjalnych spadła z 71 do 60, to w ciągu ostatnich 10 lat zanotowano znaczny wzrost ich ilości. W 2009 r. było to zaledwie 15 lokali.

8.3. Infrastruktura społeczna

Elementami wchodzącymi w skład infrastruktury społecznej na terenie gminy Nakło nad Notecią są obiekty oświaty i wychowania, służby zdrowia, kultury oraz placówki wyznaniowe. Placówki edukacyjne na terenie gminy zlokalizowane są głównie na terenie miasta Nakło nad Notecią. Jest to jedno przedszkole publiczne i 5 przedszkoli niepublicznych, 2 zespoły szkolno-przedszkolne, jedna publiczna szkoła podstawowa oraz 4 szkoły ponadpodstawowe. Poza tym na terenie gminy działają 4 zespoły szkolno-przedszkolne w Paterku, Potulicach, Ślesinie i Występie oraz dwie niepubliczne szkoły podstawowe w Trzeciewnicy i Olszewce. W 2018 r. otwarta została w Nakle Szkoła Muzyczna I stopnia, rozszerzając możliwości edukacyjne dzieci i młodzieży na obszarze gminy.

Innymi instytucjami na terenie gminy, które realizują zadania związane z szeroko pojętą kulturą i edukacją są: Nakielski Dom Kultury, Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Nakle nad Notecią czy Muzeum Ziemi Krajeńskiej w Nakle nad Notecią, Niepubliczne Centrum Kształcenia Ustawicznego KURSAL, Ośrodek Kształcenia Zawodowego BZDZ w Nakle nad Notecią, Training House w Nakle nad Notecią, Diagonoserw w Nakle nad Notecią, Policealna szkoła Medikam w Nakle nad Notecią.

W dzisiejszych czasach niezwykle ważną rolę odgrywa odpowiednia infrastruktura związana z ochroną zdrowia. Opieka zdrowotna w powiecie nakielskim oraz gminie zapewniana jest na dwóch poziomach, podstawowym i specjalistycznym (szpital). Nowy Szpital w Nakle i Szubinie Sp. z o.o. przy ul. A. Mickiewicza 7 w Nakle nad Notecią świadczy podstawową opiekę medyczną, badania specjalistyczne oraz leczenie szpitalne. Bazę szpitala stanowią 3 oddziały z 243 łózkami, 13 pracowni i 31 poradni. Ponadto placówka obejmuje szkołę rodzenia, POZ (podstawową opiekę zdrowotną), Zakład Opiekuńczo-Lecznicy oraz Nowe Ratownictwo Medyczne. Nowe Ratownictwo Medyczne w Nakle obejmuje interwencje medyczne realizowane poza szpitalem i dysponuje czterema zespołami ratowniczymi.

Poza szpitalem, podstawową opiekę zdrowotną na terenie gminy Nakło nad Notecią, świadczą:

- Przychodnia Rodzinna Krajna – Zdrowie MD, ul. Kazimierza Wielkiego 16, Nakło nad Notecią,
- NZOZ Medicus, Os. Chrobrego 15, Nakło nad Notecią,
- NZOZ Profil-Med., Os. Chrobrego 16, Nakło nad Notecią,
- NZOZ Medicus, ul. Sądowa 14d, Nakło nad Notecią,
- NZOZ Medicus, ul. Szkolna 4, Nakło nad Notecią,
- NZOZ Medicus, ul. Wyzwolenia 5, Paterok,
- NZOZ Medicus, ul. Kazińska 5, Ślesin.

Pacjenci mają także dostęp do 8 aptek na terenie miasta Nakło, jednej apteki w Ślesinie oraz punktu aptecznego w Paterku.

W Nakle nad Notecią działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizujący zadania z zakresu pomocy społecznej we współpracy m.in. z organami wykonawczymi gminy i sołectw, służbą zdrowia, policją czy organizacjami pozarządowymi wspierającymi tego typu działania. Jego celem jest umożliwianie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości - poprzez wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Udzielana pomoc ma prowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Innymi jednostkami działającymi w zakresie pomocy społecznej na terenie gminy są Dom Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią oraz otwarte pod koniec 2019 r. Centrum Akceptacji i Aktywności Społecznej w Paterku.

Urzędy Pocztove funkcjonują w mieście Nakło nad Notecią przy ul. Pocztovej 9, ul. Kazimierza Wielkiego 16 i ul. Wichrowe Wzgórze 3A oraz w Potulicach przy ul. Bydgoskiej 5.

W gminie znajduje się 8 parafii katolickich: Parafia pw. NMP Królowej Polski w Nakle nad Notecią, Parafia pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Nakle nad Notecią, Parafia pw. św. Wawrzyńca w Nakle nad Notecią, Parafia pw. Matki Boskiej Bolesnej w Paterku, pw. Zwiastowania NMP w Potulicach, Parafia pw. św. Mikołaja w Ślesinie, Parafia pw. św. Brata Alberta Chmielowskiego w Występie. Trzy kościoły (w Nakle, Ślesinie i Potulicach) wpisane są do rejestru Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków i stanowią ważne dziedzictwo kulturowe regionu. Parafie w Ślesinie oraz św. Stanisława w Nakle posiadają kaplice filialne, odpowiednio w Minikowie i Trzeciewnicy.

8.4. Podsumowanie

Sieć osadniczą Gminy Nakło nad Notecią tworzą 32 miejscowości wchodzące w skład 21 sołectw. Gminę pod koniec 2019 r. zamieszkiwało 31 668 osób. Na terenie gminy w ostatnich latach odnotowuje się spadek liczby urodzeń i wzrost liczby zgonów, co przekłada się na ujemne wartości przyrostu naturalnego. Wysoki współczynnik feminizacji występuje głównie w najstarszych grupach wiekowych. Strukturę wieku mieszkańców należy określić, jako coraz bardziej niekorzystną. Coraz większą grupę stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym. To wskazuje na narastający problem wielu polskich gmin, czyli starzenie się społeczeństwa. Dodatkowo bliskość dużych ośrodków miejskich oferujących bardziej atrakcyjne warunki pracy, powoduje odpływ ludności w młodszych przedziałach wiekowych, zwłaszcza kobiet.

9. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Na terenie gminy Nakło nad Notecią, o bezpieczeństwo mieszkańców i jej mienia dbają:

- Komenda Powiatowa Policji w Nakle nad Notecią, ul. Pocztowa 11,
- Gminne Centrum Zarządzania Kryzysowego w Nakle nad Notecią, ul. Dąbrowskiego 50,
- jednostki służby zdrowia realizujące zadania na terenie gminy:
  - Nowy Szpital w Nakle i Szubinie Sp. z o.o. przy al. A. Mickiewicza 7 w Nakle nad Notecią,
  - Przychodnia Rodzinna Krajna – Zdrowie MD, ul. Kazimierza Wielkiego 16, Nakło nad Notecią,
  - NZOZ Medicus, Os. Chrobrego 15, Nakło nad Notecią,
  - NZOZ Profil-Med., Os. Chrobrego 16, Nakło nad Notecią,
  - NZOZ Medicus, ul. Sądowa 14d, Nakło nad Notecią,
  - NZOZ Medicus, ul. Szkolna 4, Nakło nad Notecią,
  - NZOZ Medicus, ul. Wyzwolenia 5, Paterek,
  - NZOZ Medicus, ul. Kazińska 5, Ślesin.
- jednostki Państwowej Ochotniczej Straży Pożarnej.

Komenda Powiatowa Policji w Nakle nad Notecią, podlega Komendzie Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy, obejmuje swoimi działaniami obszar gminy Nakło nad Notecią oraz koordynuje działaniami na terenie całego powiatu nakielskiego. Podlegają jej jednostki podrzędne: Komisariat Policji w Kcynii, Komisariat Policji w Szubinie, Komisariat Policji w Mroczy i Posterunek Policji w Sadkach. Obszar Miasta i gminy Nakło nad Notecią, został podzielony na VI rejonów służbowych, w tym 4 dla miasta i 2 dla pozostałych miejscowości gminy. Dla każdego z nich zostały sporządzone plany działań priorytetowych określające charakterystyczne zagrożenia, oczekiwane działania i wyznaczone zostały podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań. Każdy z rejonów obsługiwany jest przez wyznaczonego dzielnicowego, nad którymi nadzór sprawuje kierownik rewiru dzielnicowych.

Zadania z zakresu zarządzania kryzysowego na terenie gminy realizuje Gminne Centrum Zarządzania Kryzysowego w Nakle nad Notecią. Jego działalność polega na koordynacji działań na terenie gminy służących zapobieganiu skutkom klęsk żywiołowych oraz ich usunięcia, a także ochrona ludności przed skutkami klęsk żywiołowych lub nadzwyczajnych zdarzeń i zagrożeń życia, zdrowia bądź środowiska, noszących znamiona kryzysu. Zadania te powinny obejmować:

- zapewnienie funkcjonowania administracji publicznej,
- zapewnienie funkcjonowania i możliwości odtworzenia infrastruktury lub przywrócenia jej pierwotnego charakteru;
- racjonalne gospodarowanie siłami i środkami w sytuacjach kryzysowych, w czasie stanów nadzwyczajnych i w czasie wojny,
- zapewnienie ludziom warunków przetrwania w sytuacjach kryzysowych, w czasie stanów nadzwyczajnych i w czasie wojny.

Na terenie Gminy Nakło nad Notecią zadania związane z ochroną przeciwpożarową realizowane są przez:

- Komendę Powiatową Straży Pożarnej w Nakle nad Notecią,
- 4 jednostki OSP włączone do systemu KSRG:
  - OSP Nakło nad Notecią, ul. gen. Henryka Dąbrowskiego 50,
  - OSP Paterek, ul. Wyzwolenia 5,
  - OSP Potulice, ul. Bydgoska 5,
  - OSP Ślesin, ul. Strażacka 2,
- 3 jednostki OSP, które działają poza systemem KSRG:
  - OSP Cukrownia Nakło,
  - OSP Polichno,
  - OSP Suchary.

Największe niebezpieczeństwo powstania pożarów występuje w rejonie kompleksów lasów Potulice-Gorzeń oraz Wieszki-Paterek. Obszar zagrożony wynosi około 12 km² lasów. Szczególne zagrożenia pożarowo-wybuchowe stanowią również zbiorniki paliw płynnych oraz gazów LPG znajdujące się na stacjach paliw na terenie miasta oraz gminy. Podobnie jest w przypadku stacji gazowych wysokiego i średniego ciśnienia zlokalizowanych na terenie miasta przy ul. Krzywoustego i Wawrzyńca oraz na terenie sołectwa Paterek, a także gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Weronika-Paterek, zlokalizowanego na terenie sołectw Polichno, Rozwarzyn i Paterek.

Wysoki i średni poziom zagrożenia powodziowego występuje głównie na terenach przyległych do rzeki Noteć. Mogą powstać podtopienia w wyniku podniesienia się poziomu wody np. w wyniku ulewnych opadów czy roztopów. Możliwość wystąpienia tzw. „wody stuletniej” występuje na całej długości doliny Noteci, jednak obszary zagrożone są znacznie rozleglejsze powyżej ujścia Kanału Bydgoskiego (Stara Noteć Rynarzewska). Bezpośrednio zagrożone powodzią są tereny łąkowe w dolinie Noteci. Na tych terenach wprowadzono ograniczenia w użytkowaniu. Dzięki temu, zarówno ewentualne uszkodzenie śluz, jak i nagły gwałtowny przybór wody na Noteci, doprowadzi jedynie do podtopienia przyległych do rzeki łąk, które nie są terenami zabudowanymi. Obszar ten może objąć około 20 km² łąk. Na terenie gminy Nakło nad Notecią narażone na zalanie lub podtopienie są przede wszystkim:

- Nakło nad Notecią - rejon ulic: Dolnej, Wodnej, Hallera, Półwiejskiej, Zanotecie,
- sołectwo Występ - rejon ulic: Wiejskiej, Nakielskiej oraz Rybackiej,
- sołectwo Janowo oraz droga z Występu do Młyna w Chobielinie,
- sołectwo Polichno (łąki).

Przez gminę przebieg drogi nr 10, 241, 246 oraz linie kolejowe relacji Piła-Bydgoszcz, na których odbywa się transport toksycznych środków przemysłowych i innych środków chemicznych, które w przypadku wypadku lub awarii stanowiłyby zagrożenie dla bezpieczeństwa mieszkańców. Za strefę bezpośredniego zagrożenia należy uważać pas terenu o szerokości do 4 km z obu stron trasy, obejmują więc one cały obszar gminy Nakło. W razie wypadku cysterny kolejowej o ładowności 50 ton oraz samochodowej o ładowności 20 ton strefy te mogą wynieść odpowiednio 11 i 17 km. Oznaczałoby to ogromne straty oraz zagrożenia dla mieszkańców. Zagrożenie mogą stanowić również potencjalne awarie w zakładach przemysłowych zlokalizowanych na terenie gminy i terenach sąsiednich.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie powszechnych obowiązków obrony Rzeczypospolitej Polskiej gmina zobowiązana jest do dążenia do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego poprzez zabezpieczanie odpowiednich urządzeń i miejsc, zapewniających schronienie ludności. Z punktu widzenia budowlanego obowiązki te wypełnia się m.in. poprzez zapewnienie miejsc w budowlach ochronnych oraz ukryciach do doraźnego przygotowania oraz przygotowania planu ewakuacji. Zapewnienie możliwości zabezpieczenia ludności w wypadkach zagrożenia wymaga uwzględnienia w formach budowlanych już na etapie planowania poszczególnych budynków.

10. STAN PRAWNY GRUNTÓW

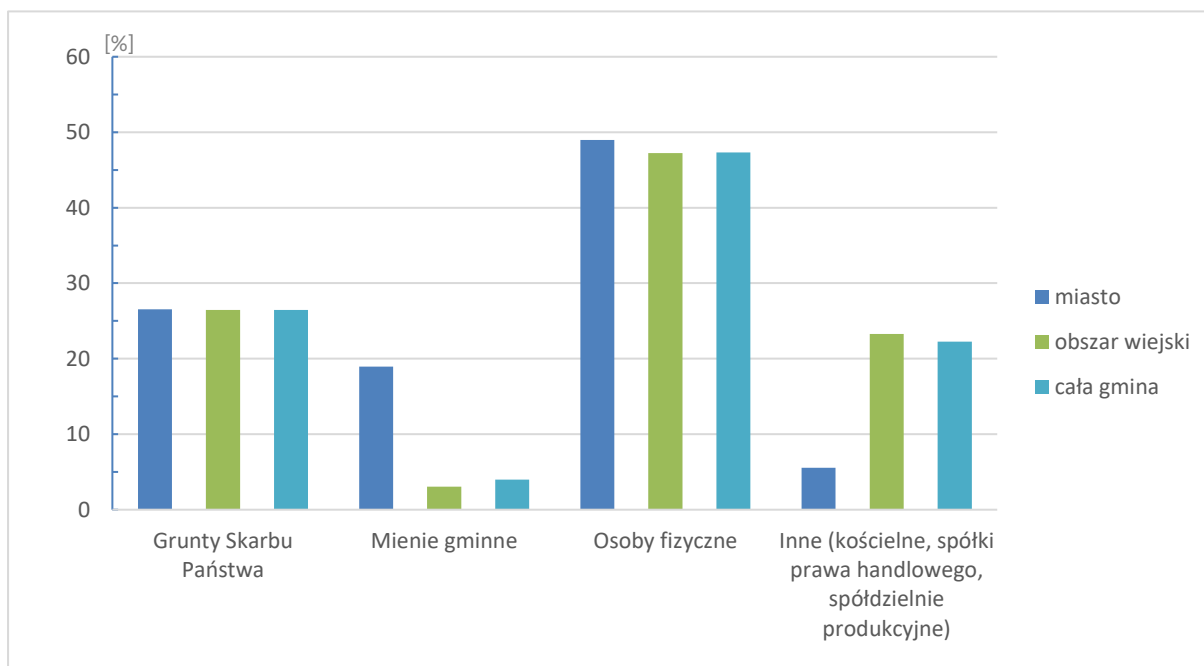
Stan prawny gruntów określa rozporządzenie z dnia 27 lipca 2021 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. z 2021 r. poz. 1390 ze zm.), w którym wyróżniono 15 grup rejestrowych właścicieli nieruchomości, a w ich ramach od 4 do 7 podgrup rejestrowych.

Tabela 22. Struktura własności gruntów gminy Nakło nad Notecią (stan na 1.01.2019 r.)

	miasto		obszar wiejski		cała gmina	
	ha	%	ha	%	ha	%
Grunty Skarbu Państwa	287	26,52	4 656	26,44	4 943	26,44
Mienie gminne	205	18,95	540	3,07	745	3,99
Osoby fizyczne	530	48,98	8 315	47,22	8 845	47,32
Inne (kościelne, spółki prawa handlowego, spółdzielnie produkcyjne)	60	5,55	4 099	23,28	4 159	22,25
Ogółem	1 082	100	17 610	100	18 692	100

Źródło: dane Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią

Zgodnie z danymi udostępnianymi przez Starostwo Powiatowe w Nakle nad Notecią, w granicach gminy większość gruntów jest we władaniu osób fizycznych – niemal połowa wszystkich gruntów. Stan taki widoczny jest również dla rozpatrywanych oddzielnie terenów miejskich i wiejskich, gdzie grunty osób fizycznych stanowią odpowiednio 48,98% i 47,22% wszystkich gruntów. Drugą najliczniejszą grupą są grunty Skarbu Państwa – około 1/4 wszystkich terenów gminy. Najmniej gruntów pozostaje we władaniu gminy – niespełna 4% w ujęciu ogólnym i 3% dla obszaru wiejskiego, natomiast w samym mieście jest to prawie 20% gruntów. Odwrotnie jest w odniesieniu do gruntów należących do innych podmiotów (kościelne, spółki prawa handlowego, etc.), które w odniesieniu do całej gminy oraz obszaru wiejskiego zajmują ponad 20% wszystkich gruntów, a w mieście tylko 5,5%. Należy pamiętać, iż część gruntów mimo pozostawania we władaniu np. Skarbu Państwa, przekazana została w użytkowanie wieczyste innym podmiotom (podgrupy rejestrowe).

Ryc. 32. Struktura własnościowa gruntów gminy Nakło nad Notecią (źródło: dane Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią)

11. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Obiekty i obszary na terenie gminy Nakło nad Notecią mogą być chronione w ramach:

- ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 916 ze zm.),
- ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2409 ze zm.),
- ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 ze zm.),
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 633 ze zm.),
- ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840 ze zm.).

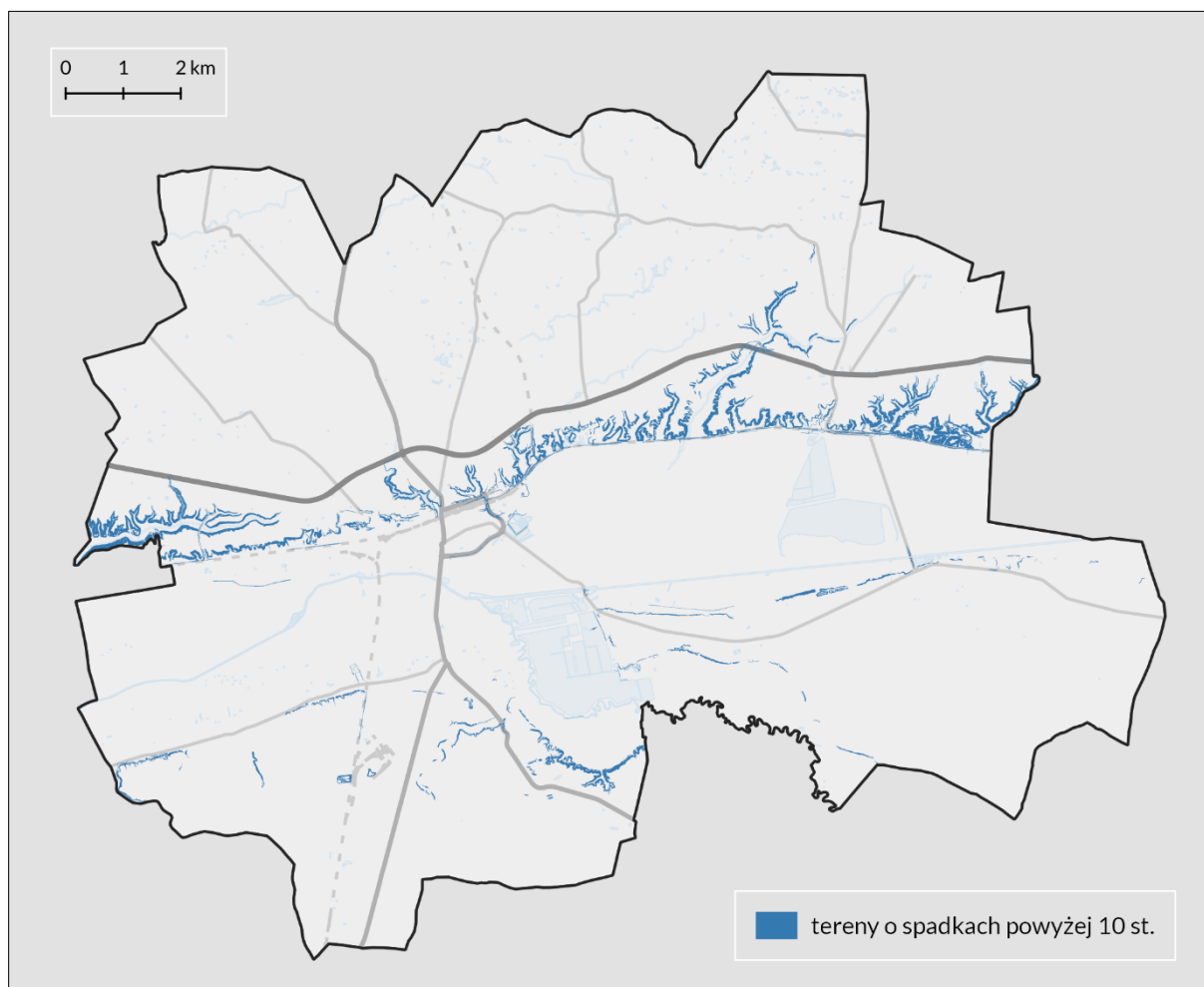
We wcześniejszych rozdziałach opisano formy ochrony przyrody: rezerваты przyrody: Hedera, Las Minikowski, Łąki Ślesińskie, Kruszyn, Skarpy Ślesińskie; Nadnotecki Obszar Chronionego Krajobrazu; Obszar Natura 2000 Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego (obszar ptasi), Obszary Natura 2000 Dolina Noteci i Równina Szubińsko-Łabiszyńska (obszary siedliskowe), a także użytki ekologiczne i pomniki przyrody. Wyszczególniono także obszary gruntów rolnych klasy II i III, terenów leśnych oraz wody powierzchniowe podlegające ochronie prawnej. Ponadto zamieszczono gminną ewidencję zabytków oraz wykazano funkcjonowanie terenów i obszarów górniczych. Poza wymienionymi we wcześniejszych rozdziałach formami ochrony przestrzeni i terenów nie występują inne tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych.

12. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Według Systemu Osłony Przeciwoświsowej Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie, na terenie gminy Nakło nad Notecią nie występują osuwiska. W granicach gminy znajdują się jednak tereny o wyraźnie zarysowanej rzeźbie, związane ze zboczami Pradoliny Toruńsko-Ebeswaldzkiej, doliną Noteci. Występują tam tereny o znacznym nachyleniu i skomplikowanej budowie geologicznej, które często bywają uwarunkowaniami predysponującymi do występowania ruchów masowych. Na zlecenie Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią wykonane zostało opracowanie, którego zadaniem było zbadanie takich terenów, zwłaszcza na zboczach dolin, aby potwierdzić lub wykluczyć występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych w skali mikro.

W gminie Nakło nad Notecią tereny o znacznym nachyleniu występują zwłaszcza na północnej krawędzi doliny Noteci, w obrębach Lubaszcz, Bielawy, Nakło nad Notecią, Trzeciewnica i Ślesin. W południowej części gminy krawędź jest mniej wyraźna, jej fragmenty znajdują się w Polichnie, Rozwzynie, Wieszkach, Potulicach, lokalnie w Paterku, Występie, Gorzeniu. Na podstawie wykonanych badań i obserwacji nie stwierdzono tam wielkopowierzchniowych stref aktywnych ruchów masowych. Wśród terenów o znacznym nachyleniu stwierdzono natomiast strefy ustabilizowane lub uśpione (na obecnym etapie). Większość ruchów masowych ma charakter powolnego zsuwania się gruntów i nie grozi nagłymi osuwiskami o charakterze katastrofalnym – nie można jednak przewidzieć pewnych zjawisk bez dokładnych badań poszczególnych zagrożonych stref, będących pochodną stałych aspektów, takich jak budowa geologiczna czy nachylenie zbocza, ale też zmiennych w czasie, jak np. zmiana gradientów spadków hydraulicznych wód gruntowych. Jako warte szczególnej uwagi obszary wskazano strefy w Potulicach oraz Nakle nad Notecią, gdzie występują miejsca wykorzystywane przez miejscową ludność czy znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie miejscowości. W przypadku ich uruchomienia możliwe są realne, dotkliwe skutki ekonomiczno-społeczne. Niestabilność skarp możliwa jest również ze względu na eksploatację kruszywa przez lokalną ludność. Ze względu na powszechne występowanie piasków i żwirów w warstwie przypowierzchniowych są to rejony sprzyjające niekontrolowanemu, nielegalnemu wydobywaniu kruszyw. Czynności takie powodują zwiększenie nachylenia skapy powyżej naturalnego kąta jej spoczynku, co może skutkować uruchomieniem ruchów masowych, w tym o charakterze nagłym.

Uznano, iż wszystkie tereny położone w obrębie strefy zboczowej, tj. samo zbocze, dolny i górny jego załom, należy traktować jako potencjalne tereny mogące generować powstanie ruchów masowych i należy uwzględnić to przy wszystkich planach mających na celu zmianę dotychczasowej formy lub mogących wpływać na zachwianie obecnych warunków stabilności. Wśród przebadanych terenów wyróżniono tereny o koniecznym i zalecanym wykonaniu badań geologicznych w przypadku planowania zmiany formy ich zagospodarowania. Wszystkie tereny uznane za potencjalnie miejsca zagrożone uruchomieniem ruchów masowych znajdują się w wydzieleniu terenów o nachyleniu powyżej 10°, zawartym na załącznikach mapowych do studium.

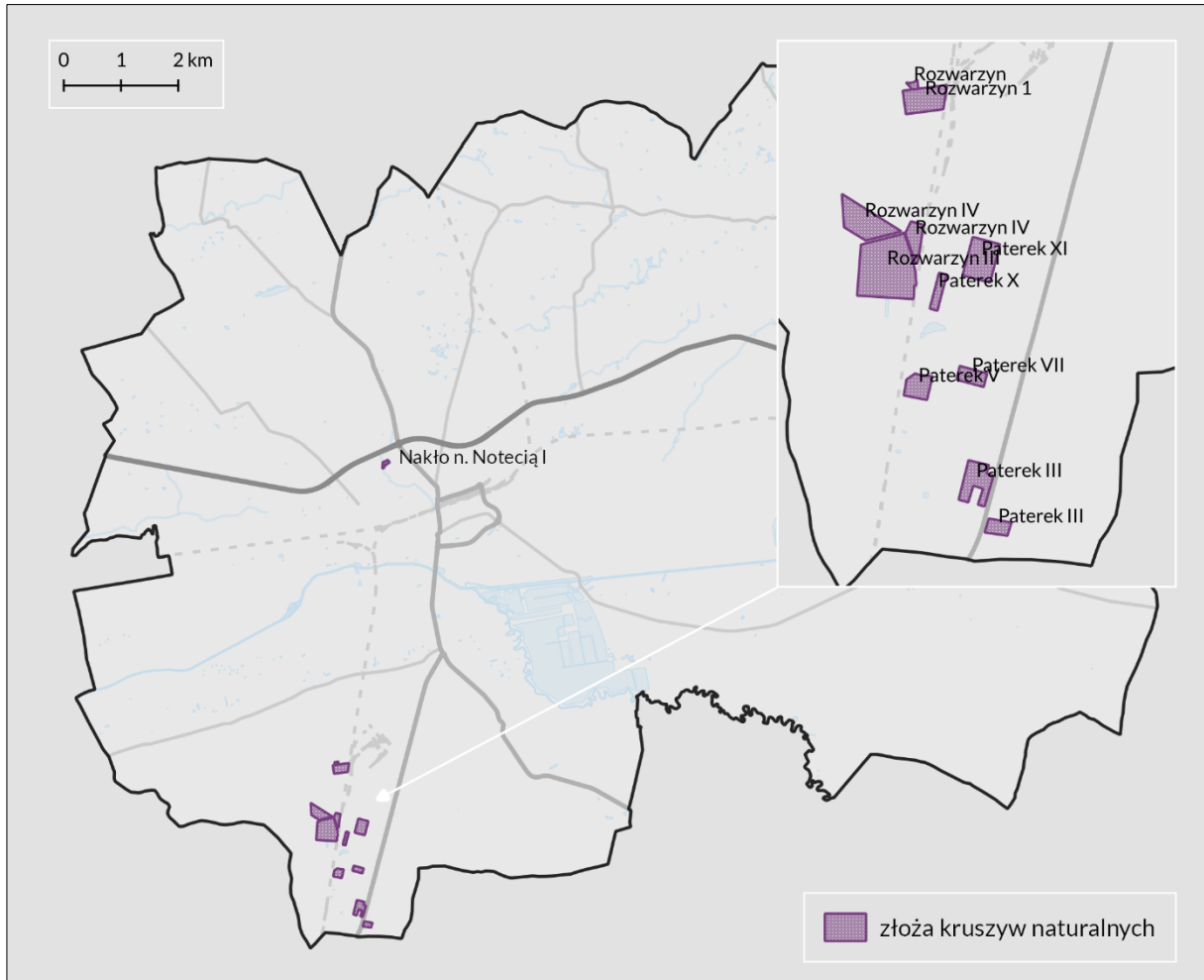

Ryc. 33. Rozmieszczenie terenów o nachyleniu predysponującym do uruchomienia ruchów masowych na terenie gminy Nakło nad Notecią

13. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

Baza danych geologicznych Midas zawiera informacje o 20 udokumentowanych złożach na terenie gminy Nakło nad Notecią. 9 z nich zostało wykreślone z bilansu kopalni, w związku z zakończeniem wydobywania kopalni. Pozostałe 11 to złoża, które można określić jako figurujące w bilansie, przy czym eksploatacja 4 z nich została zaniechana, 3 złoża zostały zagospodarowane, 1 eksploatowane jest okresowo, a 1 jest na etapie szczegółowego rozpoznania. Przedmiotem wydobywania wszystkich złóż są kruszywa naturalne – piaski, żwiry lub piaski ze żwirami. Podobnie było w przypadku wszystkich złóż wykreślonych z bilansu. Na terenie gminy Nakło nad Notecią oraz sąsiedniej gminy Sadki znajduje się również złożo węgla brunatnego o statusie złoża rozpoznanego wstępnie.

Na terenie gminy nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

Ryc. 34. Surowce mineralne (opracowano na podstawie Centralnej Bazy Danych Geologicznych, PIG)

Tabela 23. Zestawienie złóż kopalin na obszarze gminy Nakło nad Notecią

Lp.	Nazwa złoża	Kopalina	Lokalizacja	Stan zagospodarowania	Powierzchnia [ha]
1	Nakło n. Notecią I	kruszywa naturalne	Nakło n. Notecią cz. dz. 198/3	eksploatacja złoża zaniechana	0,81
2	Paterek II	kruszywa naturalne	Paterek	złożo skreślone z bilansu zasobów, ekspl. zakończona	8,80
3	Paterek III	kruszywa naturalne	Paterek dz. 38, 117-121	eksploatacja złoża zaniechana	4,67
4	Paterek IV	kruszywa naturalne	Paterek	złożo skreślone z bilansu zasobów, ekspl. zakończona	0,25
5	Paterek IX	kruszywa naturalne	Paterek cz. dz. 51/7	złożo skreślone z bilansu zasobów, ekspl. zakończona	1,02
6	Paterek IX/2	kruszywa naturalne	Paterek cz. dz. 51/7	złożo skreślone z bilansu zasobów, ekspl. zakończona	0,81
7	Paterek V	kruszywa naturalne	Paterek dz. 36/1	eksploatacja złoża zaniechana	2,21

8	Paterek VI	kruszywa naturalne	Paterek	złoże skreślone z bilansu zasobów, ekspl. zakończona	3,00
9	Paterek VI/A	kruszywa naturalne	Paterek dz. 285/5	złoże skreślone z bilansu zasobów, ekspl. zakończona	2,39
10	Paterek VII	kruszywa naturalne	Paterek dz. 47/8	złoże eksploatowane okresowo	1,60
11	Paterek VIII	kruszywa naturalne	Paterek dz. 4, 9, 101, 102	złoże skreślone z bilansu zasobów, ekspl. zakończona	1,79
12	Paterek X	kruszywa naturalne	Paterek cz. dz. 51/7	złoże zagospodarowane	1,20
13	Potulice I	kruszywa naturalne	Potulice dz. 6/1	złoże skreślone z bilansu zasobów, ekspl. zakończona	2,59
14	Rozwarzyn	kruszywa naturalne	Rozwarzyn dz. 168/3	eksploatacja złoża zaniechana	5,50
15	Rozwarzyn 1	kruszywa naturalne	Rozwarzyn dz. 169/1	złoże zagospodarowane	4,00
16	Rozwarzyn II	kruszywa naturalne	Rozwarzyn	złoże skreślone z bilansu zasobów, ekspl. zakończona	1,08
17	Rozwarzyn III	kruszywa naturalne	Rozwarzyn dz. 207/2	złoże zagospodarowane	12,74
18	Rozwarzyn IV	kruszywa naturalne	Rozwarzyn dz. 204/1, 204/2; Paterek części dz. 22, 23, 24	złoże rozpoznane szczegółowo	7,04
19	Rozwarzyn XI	kruszywa naturalne	Rozwarzyn dz. 80	złoże rozpoznane szczegółowo	4,58
20	Nakło	węgle brunatne	Nakło, Paterek, Dębowo	złoże rozpoznane wstępnie	1143,90

źródło: System Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych „MIDAS”

Gmina Nakło nad Notecią podzielona jest między dwie jednolite części wód podziemnych. Większość gminy należy do JCWPd nr 43, natomiast jej północne i południowo-zachodnie obrzeża do JCWPd nr 35. Wykonana w 2012 r. ocena stanu wód tych części ukazała wynik zły ogólny przy ocenie „słabej” zarówno w zakresie stanu ilościowego, jak i chemizmu JCWPd nr 43. Wobec tego zidentyfikowano poziom oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych jako zagrożony, czego główną przyczyną była presja rolnicza. Ocena JCWPd nr 35 wykazała stan dobry – ogólny, jak i chemiczny i ilościowy. Tym samym nie stwierdzono zagrożenia dla osiągnięcia celów środowiskowych.

Na obszarze gminy Nakło nad Notecią znajdują się fragmenty dwóch głównych zbiorników wód podziemnych: GZWP nr 132 Zbiornik międzymorenowy Byszewo (północno-wschodnia część gminy) oraz GZWP nr 138 Pradolina Toruń-Eberswalde (centralna i południowo-zachodnia część gminy). GZWP nr 132 to czwartorzędowy zbiornik porowy, na przeważającym obszarze uznany za średnio i mało podatny na antropopresję. Ustalona wielkość zasobów dyspozycyjnych poziomu zbiornikowego w granicach wyznaczonego GZWP wynosi 51 800 m³/d, co stanowi 77,5% zasobów odnawialnych. Stan jakościowy wód podziemnych na obszarze całego zbiornika zaklasyfikowano jako dobry, dominują wody zaliczone do II klasy. Stężenia głównych składników fizyczno-chemicznych wód podziemnych ogólnie mieszczą się w granicach stężeń dopuszczalnych dla wód do picia. Parametry dokumentacyjne GZWP nr 138 wykazują, iż mimo podobieństwa w zakresie warstwy wodonośnej – czwartorzędowe piaski, zbiornik jest bardzo podatny i podatny na antropopresję, co wynika z braku warstw izolacyjnych. Jakość wód jest zróżnicowana – wody klasy II i III występują zwykle w obrębie tarasów wysokich pradolin i na wysoczyznach, klasy IV i V na obszarach torfowisk oraz w rejonach zabudowy i intensywnego rolnictwa – najczęściej ma to miejsce w centralnej części zbiornika. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne zbiornika określono na 192 720 m³/d.

14. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Terenem górniczym jest przestrzeń objęta przewidywanymi szkodliwymi wpływami robót górniczych zakładu górniczego (art. 6 ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 633 ze zm.). W granicach gminy Nakło nad Notecią obecnie funkcjonuje 6 terenów górniczych o statusie „aktywny”. W pozostałych przypadkach, na funkcjonujących wcześniej terenach górniczych zaniechano wydobycia, a tereny te zostały zniesione. Dla wszystkich wymienionych złóż, dla których wyznaczono teren górniczy, ustalono również obszar górniczy, czyli przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny, podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów, podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz prowadzenia robót górniczych niezbędnych do wykonywania koncesji (art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 633 ze zm.). Organem nadzoru górniczego dla obszaru gminy Nakło nad Notecią jest Okręgowy Urząd Górniczy w Gdańsku.

Tabela 24. Wykaz terenów górniczych i obszarów górniczych na obszarze gminy Nakło nad Notecią

Lp.	Teren górniczy – oznaczenie zgodnie z rysunkiem Studium	Złoże	Nr koncesji	Przewidywany termin ważności	Organ ustanawiający	Pow. terenu górniczego [m ²]	Pow. obszaru górniczego [m ²]	Nr w rejestrze obszarów górniczych
1	PG2	Rozwarzyn 1	171/W/08	31-12-2028	Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego	39 983,0	39 983,0	10-2/4/329
2	PG4	Rozwarzyn III	284/W/2015	31-12-2033	Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego	126 258,5	126 258,5	10-2/6/570
3	PG3	Rozwarzyn IV	290/W/2015	31-12-2054	Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego	87 058,5	24 923,7 pole wschodnie; 62 062,9 pole zachodnie	10-2/6/589/a pole wschodnie; 10-2/6/589/b pole zachodnie
4	PG5	Paterek X	41/W/2018	30-09-2043	Starosta Nakielski	15 238,6	15 238,6	10-2/7/650
5	PG1	Potulice I	135/W/03 [WSiR-III/7412/11/6 5/03]	31-12-2020	Wojewoda Kujawsko-Pomorski/ Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego	44 107,0	25 900,0	10-2/2/79
6	PG6	Paterek VII	7/W/04	30-11-2017	Starosta Nakielski	20 225	16 000	10-2/2/119

źródło: System Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych „MIDAS”

15. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

15.1. Komunikacja

Komunikacja drogowa

Podstawowy układ drogowy w gminie tworzą: 1 droga krajowa, 2 drogi wojewódzkie i 10 dróg powiatowych. Układ ten uzupełniony jest siecią 130 dróg gminnych:

- Droga krajowa nr 10: Szczecin-Piła-Nakło nad Notecią-Toruń-Płońsk.
Przez teren miasta i gminy przebiega odcinek o długości około 17 km tej drogi, w tym 5,5 km to obwodnica.
- Drogi wojewódzkie:
  - Nr 241: Sępólno Krajeńskie – Nakło - Wągrowiec, około 13 km w granicach gminy
  - Nr 246: Paterek - Dąbrowa Biskupia, około 4,5 km w granicach gminy
- 10 dróg powiatowych, o łącznej długości około 62 km:
  - Nr 1150C: Zabartowo - Nakło nad Notecią
  - Nr 1554C: Samsieczno - Gorzeń
  - Nr 1910C: Samsiecznynek - Wojnowo
  - Nr 1920C: Wyrza - Chrzastowo
  - Nr 1921C: Paterek - Łankowiczki
  - Nr 1922C: Kosowo - Ślesin
  - Nr 1923C: Drażno - Trzeciewnica
  - Nr 1924C: Kazin - Ślesin
  - Nr 1925C: Karnówko - Nakło nad Notecią
  - Nr 1926C: Nakło nad Notecią - Bydgoszcz
- 130 dróg gminnych, w tym 49 w obszarze wiejskim oraz 81 w mieście o łącznej długości ok. 27 km:
  - **Obszar wiejski:**
    - Nr 090301C: Dębowo - Kosowo
    - Nr 090302C: Małocin - Nakło n. Notecią
    - Nr 090303C: Droga 1150C - Chrzastowo
    - Nr 090304C: Wybudowanie Małocińskie - Olszewka
    - Nr 090305C: Kosowo - Karnowo
    - Nr 090306C: Drażonek - Karnówko
    - Nr 090307C: Drażno - Karnówko
    - Nr 090308C: Suchary - Samsiecznynek
    - Nr 090309C: Samsiecznynek - Bogacin - Suchary
    - Nr 090310C: Bogacin - Michalin
    - Nr 090311C: Karnówko - Suchary
    - Nr 090312C: Gumnowice - Trzeciewnica
    - Nr 090313C: Trzeciewnica - Ślesin Wybudowanie
    - Nr 090314C: Olszewka - Chrzastowo
    - Nr 090315C: Chrzastowo Wybudowanie - Karnowo
    - Nr 090316C: Karnowo - Trzeciewnica
    - Nr 090317C: Karnowo - droga nr 10
    - Nr 090318C: Droga nr 090313C - Gabrielin - droga nr 10
    - Nr 090319C: Droga nr 10 - Ślesin Wybudowanie

- Nr 090320C: Lubaszcz - Olszewka
- Nr 090321C: Trzeciewnica - przejazd kolejowy
- Nr 090322C: Ślesin - Dębowa Góra
- Nr 090323C: Ślesin -wysypisko śmieci
- Nr 090324C: Anieliny - Bielawy
- Nr 090325C: Rozwarzyn - Wisławice
- Nr 090326C: Paterek - Osiedle ZNTK
- Nr 090327C: Paterek - droga nr 246
- Nr 090328C: Droga nr 246 - Janowo - Wieszki
- Nr 090329C: Janowo -Chobielin Młyn
- Nr 090330C: Droga nr 246 -Wieszki
- Nr 090331C: Występ - wieś
- Nr 090332C: Droga nr 1926C - Występ
- Nr 090333C: Potulice - Urszulin
- Nr 090334C: Gorzeń - Piętacz
- Nr 090335C: Kaźmierowo - droga nr 1926C
- Nr 090336C: Gorzeń - droga nr 1926C
- Nr 090337C: Bogacin - Gumnowice
- Nr 090338C: Droga nr 241 - Paterek /wysypisko śmieci/
- Nr 090339C: Polichno - droga dz.nr. Ew. 178/2
- Nr 090340C: Występ ul. Kanałowa
- Nr 090341C: Potulice - ul. Aleja Parkowa
- Nr 090342C: Ślesin - ul. Sportowa
- Nr 090343C: Trzeciewnica - ul. Karpacka
- Nr 090344C: Chrzastowo - droga dz. Nr. Ew. 177, 182, 193
- Nr 090345C: Paterek ul. Ogrodowa
- Nr 090346C: Występ, ul. Różana
- Nr 090347C: Olszewka od drogi krajowej nr 10 do drogi gminnej nr 090320C
- Nr 090348C: Występ ul. Goździkowa dz. nr 564, 571
- Nr 090349C: Lubaszcz dz. nr 40, 43

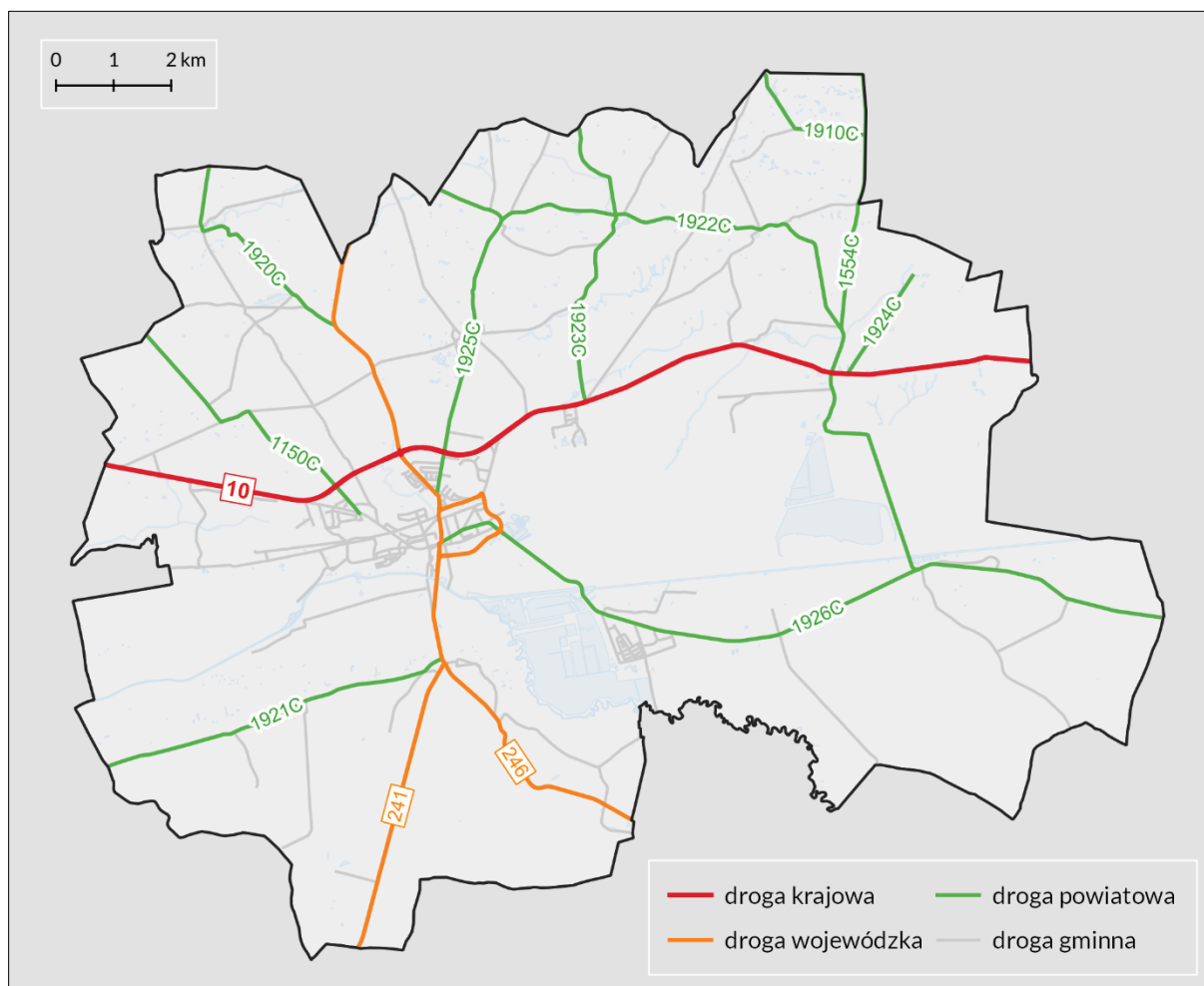
Obszar miejski:

- Nr 090801C: ul. Adama Asnyka
- Nr 090802C: ul. Armii Krajowej
- Nr 090803C: ul. K. K. Baczyńskiego
- Nr 090804C: ul. Bartkowskiego
- Nr 090805C: ul. Józefa Balcerzaka
- Nr 090806C: ul. Bohaterów
- Nr 090807C: ul. Władysława Broniewskiego
- Nr 090808C: ul. Fryderyka Chopina
- Nr 090809C: ul. gen. H. Dąbrowskiego
- Nr 090810C: ul. Długa
- Nr 090811C: ul. Dolna
- Nr 090812C: ul. Michała Drzymały
- Nr 090813C: ul. Dworcowa
- Nr 090814C: ul. Działkowa
- Nr 090815C: ul. Gimnazjalna
- Nr 090816C: ul. Jackowskiego
- Nr 090817C: ul. ks. Ignacego Gepperta
- Nr 090818C: ul. gen. Józefa Hallera
- Nr 090819C: ul. Marka Hłaski
- Nr 090820C: ul. Bolesława Krzywoustego
- Nr 090821C: ul. Hugo Kołłątaja
- Nr 090822C: ul. Jana Karłowicza

- Nr 090823C: ul. Jana Kochanowskiego
- Nr 090824C: ul. Kazimierza Wielkiego
- Nr 090825C: ul. Jana Kilińskiego
- Nr 090826C: ul. Kościelna
- Nr 090827C: ul. Ignacego Kraszewskiego
- Nr 090828C: ul. ks. Piotra Skargi
- Nr 090829C: ul. Joachima Lelewela
- Nr 090830C: ul. Łączna
- Nr 090831C: ul. Łokietka
- Nr 090832C: ul. Młyńska
- Nr 090833C: ul. 1-go Maja
- Nr 090834C: ul. Stanisława Moniuszki
- Nr 090835C: ul. Zofii Nałkowskiej
- Nr 090836C: ul. Antoniego Nadskakuły
- Nr 090837C: ul. Niecała
- Nr 090838C: ul. Notecka
- Nr 090839C: ul. Nowy Świat
- Nr 090840C: ul. Cypriana Norwida
- Nr 090841C: ul. Elizy Orzeszkowej
- Nr 090842C: ul. Bolesława Prusa
- Nr 090843C: ul. Paderewskiego
- Nr 090844C: ul. Parkowa
- Nr 090845C: ul. Piaskowa
- Nr 090846C: Plac Marii Konopnickiej
- Nr 090847C: Plac Szkolny
- Nr 090848C: Plac Zamkowy
- Nr 090849C: ul. Podgórna
- Nr 090850C: ul. Powstańców Wlkp.
- Nr 090851C: ul. Polna
- Nr 090852C: ul. Półwiejska
- Nr 090853C: ul. Przecznicza
- Nr 090854C: ul. Rudki
- Nr 090855C: ul. Mikołaja Reja
- Nr 090856C: ul. Władysława Reymonta
- Nr 090857C: ul. Henryka Sienkiewicza
- Nr 090858C: ul. Juliusza Słowackiego
- Nr 090859C: ul. Szkolna
- Nr 090860C: ul. Sądowa
- Nr 090861C: ul. Karola Szymanowskiego
- Nr 090862C: ul. Strażacka
- Nr 090863C: ul. Juliana Tuwima
- Nr 090864C: ul. Melchiora Wańkowicza
- Nr 090865C: ul. Wawrzyńca
- Nr 090866C: ul. Wąska
- Nr 090867C: ul. Wodna
- Nr 090868C: ul. Wzgórze Wodociągowe
- Nr 090869C: ul. Zanotecie
- Nr 090870C: ul. Bratkowa
- Nr 090871C: ul. Brzozowa
- Nr 090872C: ul. Leśna
- Nr 090873C: ul. Różana
- Nr 090874C: ul. Wspólna
- Nr 090875C: ul. Bydgoska
- Nr 090876C: ul. Staszica
- Nr 090877C: ul. Mickiewicza
- Nr 090878C: ul. Nowa
- Nr 090879C: ul. Konstytucji 3 Maja
- Nr G090880: Księża Ignacego Klimackiego

Biegąca z zachodu na wschód droga krajowa nr 10 jest jednym z elementów transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T. W swym przebiegu spina cztery aglomeracje: Szczecin, Piłę, Bydgoszcz, Toruń i Płońsk, stając się tym samym jedną z głównych dróg o podstawowym znaczeniu dla gospodarki kraju. W przygotowaniu jest rozbudowa sieci drogowej o odcinek drogi ekspresowej S10: Wyrzysk-Bydgoszcz. Inwestycja ta wpłynie na dodatkowe poprawienie dostępności komunikacyjnej Gminy, nie tylko w zakresie najbliższych dużych miast, ale docelowo łącząc się z autostradą A1 poprzez drogę ekspresową S10, umożliwi sprawne połączenie w zakresie ponadregionalnych ośrodków gospodarczych, administracyjnych i turystycznych oraz wpłynie na wzrost atrakcyjności terenów inwestycyjnych w obszarze gminy.

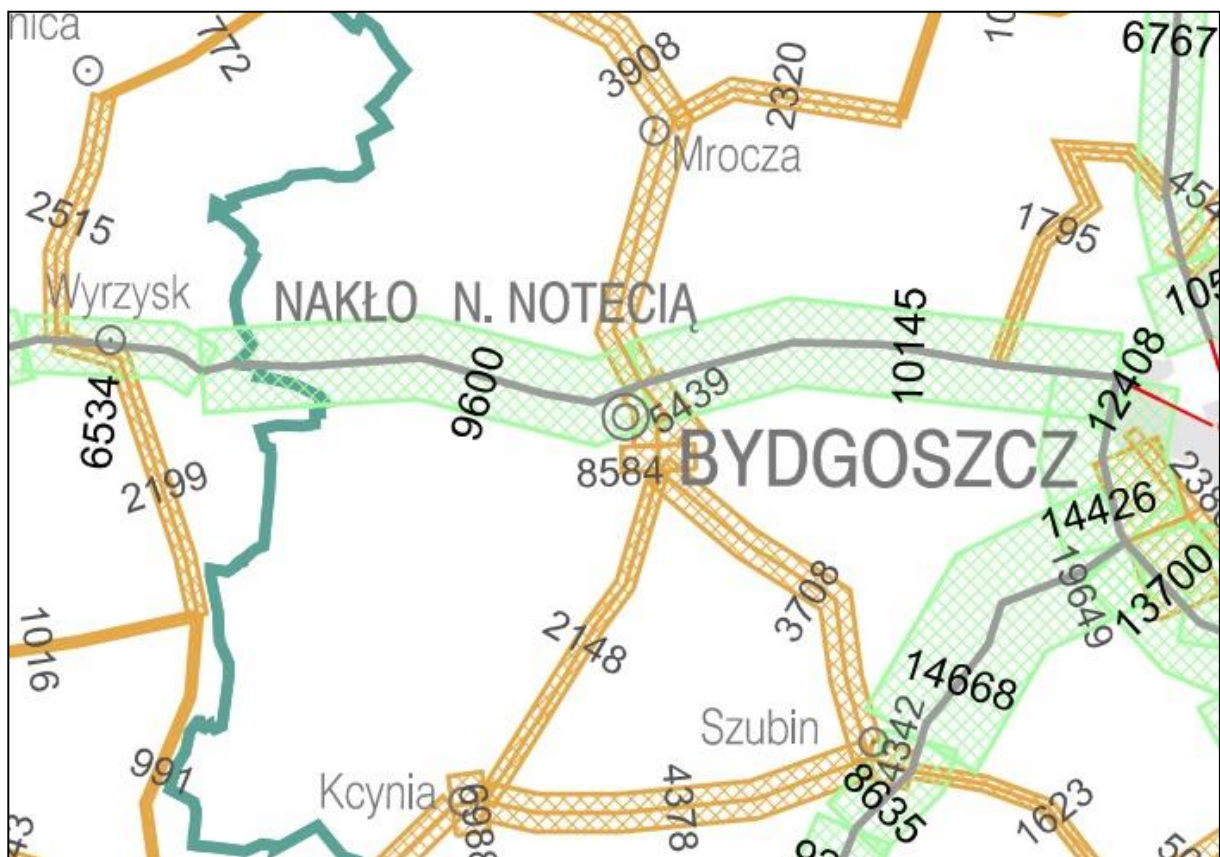
Komunikację między miejscowościami w gminie oraz między sąsiednimi gminami zapewniają drogi wojewódzkie oraz powiatowe. Drogi wojewódzkie nr 241 i nr 246, pozwalają głównie na komunikację w układzie międzygminnym północ-południe, umożliwiając dojazd m.in. do Mroczy, Więcborka, Sępólna Krajeńskiego, Kcyni, Wągrowca czy Szubina. Wśród dróg powiatowych, ważną rolę pełni droga powiatowa nr 1926, która zapewnia alternatywną dla DK nr 10 możliwość dojazdu do Bydgoszczy. Łączna długość dróg powiatowych na terenie miasta i gminy wynosi około 62 km, w mieście jest to niecałe 5 km. Zdecydowana większość dróg powiatowych, bo aż około 95%, posiada nawierzchnię twardą. W ich obrębie znajduje się 5 mostów, 25 przepustów. Komunikacja na najniższym poziomie, tj. w obrębie miejscowości i miasta, realizowana jest przez drogi miejsko-gminne. Ich łączna długość przekracza 135 km, w tym niecałe 30% znajduje się w obrębie miasta. Drogi te charakteryzują się zróżnicowanym standardem i stanem technicznym. Większość posiada nawierzchnię bitumiczną, duży jest jednak też udział nawierzchni z kostki brukowej. Tylko nieznaczna część, poniżej 10%, stanowi nawierzchnia gruntowa.

Ryc. 35. Rozmieszczenie infrastruktury drogowej na terenie gminy Nakło nad Notecią

Ważnym parametrem charakteryzującym stan sieci drogowej jest wielkość ruchu. Ruch na odcinku drogi krajowej nr 10 w gminie ma charakter gospodarczy, tzn. średni dobowy ruch w poszczególnych miesiącach jest zbliżony do średniego rocznego, a w dni robocze jest większy niż w dni świąteczne. Według danych GDDKiA zebranych podczas Generalnego Pomiaru Ruchu w 2015 r. na odcinku drogi krajowej nr 10: Wyrzysk – Nakło Skrzyżowanie z DW 241, zanotowano ruch na poziomie 9 600 pojazdów silnikowych na dobę, natomiast na odcinku Nakło Skrzyżowanie z DW 241 – Pawłówek – 10 145 pojazdów na dobę. W obu przypadkach był to wzrost w porównaniu do pomiaru z 2010 r. o odpowiednio 8% i 5%. Są to jednak wartości niższe niż średnie dla dróg krajowych w naszym województwie. Nadal widoczna jest przewaga natężenia ruchu z Nakła w kierunku Bydgoszczy. W przypadku obu odcinków zdecydowaną większość, powyżej 65%, stanowiły samochody osobowe, drugą lokatę zajmowały natomiast samochody ciężarowe. W przypadku dróg wojewódzkich, zwiększył się ruch na odcinkach drogi nr 241 w obrębie miasta Nakło i na trasie z Nakła do Paterka. Zmniejszył się on jednak na trasie Więcbork – Nakło, zdecydowany spadek natężenia ruchu nastąpił na także na trasie Paterek-Kcynia, kosztem tego odcinka nastąpiło wzmożenie ruchu na odcinku drogi nr 246 Paterek-Szubin. Ruch na wszystkich odcinkach dróg powiatowych w gminie, poza odcinkiem Paterek-Kcynia, jest wyższy niż średnie dla dróg powiatowych w województwie.

Czynnikiem, który wpływa na obciążenie sieci drogowej, jest wzrost poziomu motoryzacji indywidualnej i wzrost ruchu wynikający z dynamicznie rozwijającej się gospodarki rynkowej. Coraz więcej osób posiada własny pojazd, na popularności zyskuje również model osiedlania się poza miastem i dojazdów do pracy. Można przypuszczać, że po powstaniu planowanej drogi ekspresowej S10 (północna część gminy), poziom natężenia ruchu dodatkowo wzrośnie, ze względu na zmniejszenie czasu dojazdu do większych aglomeracji.

Ryc. 36. Wartości Średniego Dobowego Ruchu Drogowego na drogach krajowych i wojewódzkich według Generalnego Pomiaru Ruchu 2015 (źródło: GDDKiA)

Transport publiczny na terenie Gminy Nakło nad Notecią realizowany jest głównie przez komunikację autobusową. Przy ul. Mroteckiej 1 zlokalizowany jest Dworzec Autobusowy podlegający PKS w Bydgoszczy. Zapewnia on głównie powiązania regionalne z Bydgoszczą oraz sąsiednimi gminami oraz powiązania lokalne z miejscowościami na terenie gminy.

Publiczny transport drogowy na terenie gminy zapewnia przede wszystkim komunikacja autobusowa. Na terenie gminy funkcjonuje także prywatna komunikacja autobusowa obsługująca teren miasta, okoliczne wsie, gminy sąsiednie oraz zapewniająca komunikację z Bydgoszczą.

Komunikacja kolejowa

Na obszarze Gminy Nakło nad Notecią znajdują się trzy linie kolejowe, z których jednak tylko jedna nadal funkcjonuje:

- linia kolejowa nr 18 – łączy stację Kutno ze stacją Piła Główna na odcinku Czyżkówko - Piła Główna. Jest to linia znaczenia państwowego, dwutorowa, pasażersko-towarowa, zelektryfikowana, o średnim natężeniu ruchu pociągów wynoszącym około 31 pociągów w ciągu doby, z czego około 10% stanowią pociągi towarowe;
- regionalna linia kolejowa nr 281 – łączy Chojnice z Oleśnicą. Jest to linia jednotorowa, pasażersko-towarowa, drugorzędna. Linia jest częściowo zelektryfikowana. W 2000 r. na odcinku Gniezno-Nakło-Chojnice ruch pasażerski został wstrzymany. Rozważane jest jednak wznowienie ruchu pociągów w przyszłości na odcinku Gniezno-Nakło jako jeden z wariantów połączenia kolejowego z Bydgoszczą do Kcyni. Obecnie ruch pociągów jest sporadyczny;
- linia kolei wąskotorowej Nakło nad Notecią-Kasprowo-Wierzchucin Królewski-Kasprowo-Koronowo – dawna linia towarowa, linia zlikwidowana.

Linia kolejowa nr 18, mimo znaczenia państwowego, daje mieszkańcom gminy przede wszystkim możliwość przewozów pasażerskich w zakresie regionalnym. Szczególnie korzystne jest tutaj połączenie z Bydgoszczą, stanowiącą centralny ośrodek regionu, ale też duży przystanek przesiadkowy o charakterze zarówno ogólnopolskim, jak i międzynarodowym. Dzięki bezpośredniemu połączeniu z Piłą i Kutnem, możliwe jest też sprawne dotarcie do aglomeracji, takich jak Poznań czy Warszawa. Na terenie gminy, poza Dworcem PKP w Nakle nad Notecią, znajduje się tylko jeden przystanek kolejowy w Ślesinie. Jednak dzięki lokalnym połączeniom autobusowym i bliskiej odległości dworca autobusowego od dworca kolejowego w Nakle, dla większości mieszkańców gminy dostępność komunikacji kolejowej jest na odpowiednim poziomie.

Transport lotniczy, wodny, rowerowy i szlaki turystyczne

Gmina Nakło nad Notecią położona jest w III strefie (obszar o promieniu około 100 km) zasięgu obsługi Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy. Do roku 2019 liczba pasażerów obsługiwanych przez bydgoskie lotnisko ciągle rosła. Sytuacja związana z pandemią COVID-19 w 2020 r. bardzo silnie wpłynęła na ruch lotniczy na całym świecie. W 2019 r. Port Lotniczy w Bydgoszczy obsłużył ponad 425 tys. pasażerów, jednak rok 2020 może zakończyć się nawet ponad 3-krotnie niższym wynikiem. Zmieniająca się sytuacja, może również doprowadzić do znacznych zmian w kierunkach i liczbie obsługiwanych połączeń. Do tej pory lotnisko realizowało stałe połączenia rejsowe głównie z Wyspami Brytyjskimi (Dublin, Birmingham, Londyn), Niemcami (Düsseldorf, Frankfurt). W ostatnich latach ze względu na zwiększający się napływ ludności narodowości ukraińskiej uruchomiono także połączenie z Lwowem i Kijowem. Uruchomiono także wewnętrzne połączenie lotnicze z Warszawą, co znacznie ograniczyło czas podróży do stolicy, a także otworzyło dodatkowe możliwości połączeń przesiadkowych. Przed spowodowanym pandemią wstrzymaniem branży turystycznej, pasażerowie korzystali mogli również z lotów czarterowych organizowanych przez biura podróży do krajów wakacyjnych, m. in. do Bułgarii, Chorwacji, Grecji, Turcji i na Wyspy Kanaryjskie. Zwrócić należy również uwagę, że realizacja drogi ekspresowej S10, wpłynie na poprawę dostępności komunikacyjnej innych portów lotniczych w Poznaniu, Gdańsku czy Warszawie.

Przepływająca przez gminę rzeka Noteć stanowi wraz z Kanałem Bydgoskim element drogi wodnej Warta-Odra. Odcinek Noteci Dolnej zaliczany jest do klasy żeglugowej Ib, Kanał Bydgoski jest natomiast klasyfikowany w klasie II klasie. Obecnie Noteć wraz z Kanałem Bydgoskim stanowią drogę wodną o znaczeniu krajowym. Jednak, jako fragment międzynarodowej drogi wodnej E-70 (Antwerpia-Kłajpeda), po przebudowie mogą pełnić rolę w ramach obsługi transportowej w ruchu międzynarodowym.

Obszar Gminy Nakło nad Notecią oferuje rowerowemu turyście przede wszystkim piękne tereny Doliny Noteci oraz trasy rowerowe zlokalizowane w bliskiej jej odległości. W obszarze tym występują gatunki chronionych roślin i zwierząt (głównie ptactwa). Pasjonaci turystyki rowerowej mogą również podziwiać różnego rodzaju obiekty zabytkowe, obiekty sakralne, miejsca pamięci czy budowle hydrotechniczne. Dla powiatu nakielskiego opracowana została koncepcja zintegrowanej sieci dróg rowerowych, której założeniem było umożliwienie połączeń siecią dróg rowerowych, najbardziej atrakcyjnych turystycznie obszarów powiatu oraz głównych ośrodków miejskich. Ważną rolę pełni niebieski szlak rowerowy Bydgoszcz-Łochowo-Potulice-Nakło nad Notecią (długość około 30km), który nie tylko łączy Nakło z Bydgoszczą, ale przebiega przez atrakcyjne turystycznie tereny Łąk Nadnoteckich czy Kanału Bydgoskiego. Drugim, dłuższym (około 63 km) szlakiem rowerowym jest szlak Nakielsko-Mrotecki. Ma on postać pętli rozpoczynającej i kończącej się w Nakle. Biegnie on na północ, przekraczając granice gminy przecina się z międzynarodowym szlakiem rowerowym EuroRoute R1, po okrążeniu jeziora Witosławskiego biegnie do Mroczy, na południe aż do Ślesina. Na ostatnim odcinku przebiega tą samą trasą, co wcześniej wspomniany szlak Bydgoszcz-Nakło. Na trasie można podziwiać krajobrazy charakterystyczne dla obszaru Krajny, w tym Krajeńskiego Parku Krajobrazowego, czy podziwiać zabytki, takie jak np. drewniany kościół w Ślesinie. Kolejny szlak rowerowy, nazywany Nakielsko-Kcyńskim, biegnie od Paterka, na zachód i wykracza za granicę gminy za miejscowością Polichno. Dalej biegnie on aż do granicy z województwem wielkopolskim, skręca na wschód i przez teren gminy Kcynia. Od Nakła na zachód w stronę Sadek i wsi Dąbki, wzdłuż linii kolejowej Bydgoszcz-Piła, przebiega natomiast Nakielsko-Sadkowski szlak rowerowy.

Gmina prowadzi aktualnie szereg inwestycji związanych z rozbudową infrastruktury komunikacji rowerowej, w tym przede wszystkim rozbudowy dróg i ścieżek rowerowych jako integralnych pasów lub jako części wyłączonych z chodnika lub pobocza ulicy lub drogi. Niedawno ukończono drogę rowerową Bydgoszcz - Nakło przez Gorzeń i Występ, wzdłuż istniejącej drogi powiatowej. W mieście realizowany jest projekt budowy dwudziestu odcinków dróg, pasów i ścieżek rowerowych, umożliwiających komunikację pomiędzy poszczególnymi częściami miasta oraz wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych. Projekt ten wspierają nowe i planowane wypożyczalnie rowerów ulokowane równomiernie na terenie centrum miasta, z możliwością śledzenia dostępności pojazdów rowerowych przez Internet.

Turyści mogą korzystać również z Przyrodniczej ścieżki dydaktycznej okolic Nakła nad Notecią na trasie Występ-Potulice-Chobielin Młyn. Trasa ścieżki ma kształt pętli o długości około 15 km, rozpoczynającej i kończącej się przy Zespole Szkół w Występie. Wyznaczono na niej 13 przystanków z tablicami informacyjnymi. Podczas podróży pieszej lub rowerowej, można na trasie ścieżki podziwiać liczne pomniki przyrody, lasy, zespół pałacowo-parkowy w Potulicach, Cmentarz Ofiar Obozu Hitlerowskiego w Potulicach, łąki nadnoteckie, rzekę Noteć oraz dworek i młyn wodny w Chobielinie Młyn.

Rzeka Noteć i otaczające ją tereny są niewątpliwie jednym z głównych atutów turystycznych gminy. Występujące w tym obszarze unikalne walory przyrodnicze, a także m.in. budowle hydrotechniczne oraz zabytki, można podziwiać również z perspektywy samej rzeki, korzystając ze szlaków kajakowych. Atrakcyjność gminy podniosło w ostatnich latach wybudowanie w Nakle nad Notecią Przystani Powiat Nakielski oraz infrastruktury drogowej prowadzącej na tereny nadnoteckie w mieście. Obiekt oferuje miejsca noclegowe, posiada zaplecze gastronomiczne, a także sale dydaktyczne. Istnieje również możliwość wypożyczenia sprzętu dedykowanego rekreacji wodnej i nie tylko – kajaków czy rowerów wodnych, ale też rowerów miejskich. Na terenach przystani organizowane są różnego rodzaju wydarzenia kulturalne, jak np. Przystań w kolorze blue.

Ofertę rekreacyjną na terenie gminy, niewątpliwie urozmaica również najstarsze w województwie pole golfowe znajdujące się w bliskiej odległości od miasta i DK10 (Olszewka).

15.2. Gospodarka odpadami

Na terenie miasta i gminy Nakło nad Notecią, w ramach gminnego systemu odpadami komunalnymi, działa 10 Mini Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (tzw. Mini PSZOK), z których może korzystać każdy mieszkaniec gminy. Są one zlokalizowane w Nakle (8 punktów), Potulicach oraz Paterku. W Rozwarzynie, gdzie działało kiedyś wysypisko (obecnie zamknięte i zrehabilitowane środowiskowo), funkcjonuje centralny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, którego podmiotem prowadzącym jest Komunalne Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Nakle nad Notecią. Podmiot ten odpowiada również za odbiór odpadów zmieszanych, odpadów zielonych oraz odpadów gromadzonych selektywnie poza obszarami działania Mini PSZOKów. Cyklicznie organizowane są również objazdowe zbiórki odpadów wielkogabarytowych, w tym również zużytego sprzętu elektronicznego.

Wszystkie odpady zmieszane oraz pozostałości z sortowania odpadów podlegających zbiórce selektywnej, poprzez Stację Przetłokową w Rozwarzynie, przekazywane są w ramach zawartej umowy do Międzygminnego Kompleksu Unieszkodliwiania Odpadów ProNatura Sp. z o.o. w Bydgoszczy, gdzie poddawane są procesowi termicznego zagospodarowania. Odpady zielone odbierane są ze stacji w Rozwarzynie przez firmę Remondis Bydgoszcz Sp. z o.o. Częstotliwość odbioru odpadów regulują obowiązujące w tym zakresie uchwały rady miejskiej.

Na terenie gminy z roku na rok rośnie udział odpadów zbieranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów, w 2019 r. było to 19,2%. Wpływ na utrzymywanie tej tendencji mogą mieć akcje edukacyjne o charakterze proekologicznym.

Na terenie gminy wciąż istnieją bardzo duże ilości szkodliwych dla zdrowia wyrobów zawierających azbest, wymagające demontażu i unieszkodliwienia. Obecnie tylko 18% zinwentaryzowanych na terenie gminy tego typu wyrobów zostało unieszkodliwionych. Doprowadzenie do sukcesywnej likwidacji i oczyszczania obszaru miasta i gminy z azbestu i wyrobów zawierających azbest jest jednym z głównych celów opracowanego przez Gminę Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla miasta i gminy Nakło nad Notecią na lata 2011-2032.

15.3. Gospodarka wodno-ściekowa

Geomorfologia terenów gminy Nakło nad Notecią warunkuje występowanie oraz rodzaj wód podziemnych. Te, które zalegają płycej i nie są chronione przez warstwy o niskiej przepuszczalności, mogą być w większym stopniu narażone na zanieczyszczenie. Problem ten dotyczy głównie pradoliny Noteci i teras pradolinnych w południowej części gminy. Warstwy wodonośne zlokalizowane w północnej części gminy są lepiej izolowane, są częścią wysoczyzny morenowej o niższej przepuszczalności. W granicach gminy występują udokumentowane Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. Zbiornik Pradolina Toruń-Eberswalde (Notec, GZWP nr 138), obejmuje swoim zasięgiem centralną i południową część gminy. Jest to zbiornik o charakterze porowym, w związku z czym wymaga najwyższej ochrony (ONO). W północno-wschodniej części gminy znajduje się natomiast fragment Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 132 (Byszewo) ujmujący wody czwartorzędowe wysokiej ochrony (OWO).

Na terenie gminy eksploatowanych jest 9 ujęć komunalnych, pobierających wodę z utworów czwartorzędowych. W ramach ujęć działają także stacje uzdatniania:

- Ujęcie i Stacja Uzdatniania w Bielawach,
- Ujęcie i Stacja Uzdatniania w Gorzeniu,
- Ujęcie i Stacja Uzdatniania w Karnowie,
- Ujęcie i Stacja Uzdatniania w Polichnie,
- Ujęcie i Stacja Uzdatniania w Potulicach,

- Ujęcie i Stacja Uzdatniania w Ślesinie,
- Ujęcie i Stacja Uzdatniania w Trzeciewnicy.

Mieszkańcy gminy, poza wymienionymi ujęciami własnymi eksploatowanymi przez Komunalne Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. Nakło oraz Komunalne Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Szubin, zaopatrywani są również w wodę z ujęć zakładowych leżących na terenie gminy lub poza jej granicami oraz z ujęć komunalnych położonych poza granicami gminy Nakło nad Notecią. Ponadto w gminie znajdują się ujęcia wód głębinowych podziemnych wykorzystywanych do celów gospodarczych i rolniczych:

- Ujęcie w Nakle – zaopatruje Pracownicze Ogrody Działkowe „JEDNOŚĆ” w Nakle,
- Ujęcie w Nakle – zaopatruje Rodzinne Ogrody Działkowe „KATARYNKA” w Nakle,
- Ujęcie w Trzeciewnicy – zaopatruje Zespół Ogrodów Działkowych w Trzeciewnicy,
- Ujęcie w Trzeciewnicy – zaopatruje Browar Krajan,
- Ujęcie w Paterku – zaopatruje Bazę Materiałową GDDKiA w Bydgoszczy,
- Ujęcie w Paterku - zaopatruje Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego „Paterek” S.A.,
- Ujęcie w Olszewce – zaopatruje Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną w Olszewce,
- Ujęcie w Karnowie.

Do celów gospodarczych wykorzystuje się również wodę czerpaną z ujęć powierzchniowych. Przykładem takiego wykorzystania mogą być stawy hodowlane oraz Cukrownia Nakło S.A. Oprócz stawów hodowlanych, których funkcjonowanie bazuje na poborze wody powierzchniowej, wodę do celów przemysłowych wykorzystuje Cukrownia Nakło S.A.

Dostęp do sieci i urządzeń infrastruktury technicznej jest jednym z podstawowych czynników mających wpływ na zrównoważony i optymalny rozwój gminy, poprzez podniesienie standardu życia jej mieszkańców. W latach 2014-2019 wzrosło zużycie wody w gminie. Mimo, że ogólny wzrost wyniósł zaledwie 1%, to nastąpiła znacząca zmiana pod kątem kierunków zużycia wody. Zużycie wody w przemyśle spadło w tym okresie o 30%, o 27% wzrosło natomiast zużycie przez gospodarstwa domowe. Biorąc pod uwagę, że w okresie tym liczba mieszkańców gminy spadła, powodem był wzrost zużycia wody w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Sieć wodociągowa na terenie gminy eksploatowaną przez podmioty komunalne:

- Komunalne Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Nakle z siedzibą w Nakle nad Notecią przy ul. Michała Drzymały;
- Komunalne Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Szubinie z siedzibą w Szubinie przy ul. Powstańców Wielkopolskich 76.

Długość sieci wodociągowej na obszarze gminy Nakło nad Notecią w 2019 r. wynosiła około 200 km, w tym 50,2 km w mieście i 149,8 km w pozostałej części gminy. Oznaczało to 22% wzrost w okresie 10-letnim. Zwiększyła się również o około 6% ogólna liczba przyłączy wodociągowych, mimo, że w obszarze miejskim ich ubyło. Poziom zwodociągowania gminy można uznać za dobry, jednak obecna sieć wodociągowa wymaga ciągłej modernizacji i konserwacji w celu utrzymania wysokiej jakości wody. Istotna jest również jej rozbudowa na obszarach potencjalnych nowych inwestycji. Niezwykle ważna jest też dalsza wymiana i utylizacja rur zawierających azbest.

Wspomniane powyżej Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Nakle oraz Szubinie odpowiadają również za funkcjonowanie systemu zbiorowego odprowadzania ścieków komunalnych poprzez systemy kanalizacji. W 2019 r. długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wyniosła 93,2 km, 40,9 km w mieście i 52,3 km na terenach wiejskich. W stosunku do roku 2009 oznacza to 40% wzrost. O 23% wzrosła też liczba przyłączy, których jest obecnie 1 624. Szczególnie duża zmiana objęła tereny wiejskie, gdzie liczba budynków, które podłączono do sieci kanalizacyjnej wzrosła o 85%.

Nieczystości z terenu gminy odprowadzane kanalizacją trafiają do dwóch oczyszczalni. Ścieki z obszaru miasta Nakło oraz miejscowości Paterek, Lubaszcz, Olszewka, Chrzęstowo, Trzeciewnica, Ślesin, Minikowo oraz Kazin, oczyszczane są w oczyszczalni na terenie miejscowości Bielawy, jest to oczyszczalnia eksploatowana przez KPWiK Sp. z o.o. w Nakle. Ścieki z obszaru miejscowości Potulice oraz Występ trafiają do oczyszczalni w Potulicach, administrowanej przez KPWiK Sp. z o.o. w Szubinie. W 2019 r. 74% mieszkańców gminy miało dostęp do kanalizacji, jednak w przypadku mieszkańców miasta było to aż 90%, natomiast w obszarze wiejskim przyłącza kanalizacyjne posiadało 54% mieszkańców. Na terenach, gdzie nie ma możliwości podłączenia do kanalizacji, powstają przydomowe oczyszczalnie lub zbiorniki bezodpływowe, z których wywóz nieczystości ciekłych realizowany jest przez firmy znajdujące się w wykazie gminnym.

15.4. Elektroenergetyka

W obrębie Gminy Nakło nad Notecią wszystkie miejscowości są w pełni zelektryfikowane. Obszar ten obsługiwany jest przez Enea Operator Sp. z o.o. Oddział dystrybucji w Bydgoszczy. Główne Punkty Zasilania (GPZ) znajdują się w Nakle przy ul. Działkowej oraz w Paterku w rejonie Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego. Energia do GPZ dostarczana jest poprzez linie przesyłowe wysokiego napięcia 110 kV (2 linie relacji: Osowa Góra-Nakło, Wyrzysk-Nakło, oraz Paterek-Runowo, Szubin-Paterek), których zarządcą jest Enea Operator Sp. z o.o.. Z GPZ energia przesyłana jest za pomocą sieci średniego napięcia SN 15 kV do 171 stacji transformatorowych 15/0,4 kV typu słupowego lub wieżowego o łącznej mocy 60 MVA znajdujących się w każdej miejscowości na terenie gminy. Większość obszaru gminy zasilana jest z GPZ Nakło nad Notecią. Zlokalizowane na terenie gminy sieci średniego napięcia, współpracują z tożsamymi liniami w obszarach sąsiednich gmin.

W grudniu 2018 r. oddana do użytku została dwutorowa napowietrzna linia elektroenergetyczna najwyższych napięć 400 kV na Bydgoszcz Zachód-Piła Krzewina. Przez północną część gminy Nakło nad Notecią przebiega najdłuższy - 14 km odcinek tej inwestycji. Jest ona ważną częścią Krajowego Systemu Elektroenergetycznego i powstała w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, w związku z niewystarczającą mocą dotychczas istniejących linii 220 kV wobec rosnącego zapotrzebowania energetycznego. Na trasie przebiegu linii określony został pas technologiczny o szerokości 70 m (po 35 m od osi linii w obu kierunkach). W powyższym pasie technologicznym obowiązuje m.in. zakaz lokalizowania budynków mieszkalnych. Obowiązują też inne ograniczenia dotyczące zmian w tym obszarze dotyczące np. roślinności wysokiej.

15.5. Odnawialne źródła energii

Odnawialne źródła energii zyskują na popularności, nie tylko jako ekologiczna forma pozyskiwania energii cieplnej i elektrycznej, ale także jako długoterminowa inwestycja mająca na celu oszczędności. To właśnie spadek kosztów pozyskiwania tzw. „zielonej energii” wpływa na zwiększenie ilości tego typu inwestycji zarówno wśród osób indywidualnych, jak i większych podmiotów.

Coraz większa ilość, zwłaszcza nowopowstałych budynków mieszkalnych na terenie gminy Nakło nad Notecią, ogrzewanych jest za pomocą pomp ciepła, natomiast w części z nich c.w.u. przygotowywana jest za pomocą kolektorów słonecznych. W „Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nakło nad Notecią” z 2016 r. na podstawie charakterystyki budynków, w których znajdowały się tego typu instalacje oszacowano, iż pompy ciepła rocznie wytwarzały około 602,8 MWh energii, natomiast kolektory słoneczne 86,7 MWh energii (na cele przygotowania c.w.u.). Łączna ilość energii wytworzonej przez te instalacje wyniosła więc około 689,5 MWh/rok.

Znaczącym źródłem energii odnawialnej na terenie gminy Nakło jest spalanie biomasy (głównie drewna) w indywidualnych źródłach ogrzewania. Drewno jest drugim najpopularniejszym paliwem grzewczym na terenie gminy. Ważne jest jednak, aby kotły, w których spalana jest biomasa, charakteryzowały się nowoczesną konstrukcją, zapewniającą niski poziom emisji.

W obszarze gminy, na 42,7 km drogi wodnej Noteć Dolna, zlokalizowana jest też elektrownia wodna, której moc wynosi 80-100 kW.

W 2015 r. postawiono dwa pierwsze wiatraki w gminie, stanowiące element planowanego Windparku w Karnowie, rok później postawiono trzeci wiatrak. Kolejne trzy siłownie wiatrowe zostały zlokalizowane na południu od miejscowości Rozwarzyn.

W planach są też inne inwestycje w zakresie odnawialnych źródeł energii m.in. biogazownia rolnicza w Rozwarzynie czy też farmy fotowoltaiczne.

15.6. Gazownictwo

Obszar gminy Nakło zaopatrywany jest w gaz ziemny przez Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. W Paterku zlokalizowana jest stacja gazowa wysokiego ciśnienia, do której gaz dostarczany jest gazociągiem wysokiego ciśnienia DN 80. Gmina zgazyfikowana jest w 46%, a za pomocą gazociągów średniego i niskiego ciśnienia gaz dostarczany jest do miejscowości Bielawy, Paterek, Nakło nad Notecią, Potulice, Występ oraz częściowo do Chrząstowa. Jest to gaz ziemny wysokometanowy, rodzina 2, grupa E. Zużycie gazu na jednego mieszkańca w gminie rośnie z roku na rok. W 84% gaz przeznaczony był do ogrzewania mieszkań, a w ciągu ostatnich 5 lat (2014-2019) zużycie wzrosło o 21%. W obszarze wiejskim był to wzrost o 214, głównie spowodowany ponad trzykrotnym zwiększeniem ilości przyłączy w tym obszarze.

W 2021 r. stan sieci gazowej w obszarze gminy Nakło prezentował się następująco:

- Długość czynnej sieci gazowej – 70,66 km:
  - miasto: 41,78 km,
  - obszar wiejski: 28,79 km;
- Czynne przyłącza - 1 752:
  - miasto: 1 546,
  - obszar wiejski: 206.

W perspektywie ostatnich 10 lat nastąpiła znaczna rozbudowa sieci gazowej, zwłaszcza w obszarze wiejskim gminy. Długość sieci gazowej wzrosła o około 50 %, a ilość przyłączy o 20%.

15.7. Ciepłownictwo

Komunalne Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Bydgoszczy z oddziałem terenowym w Nakle nad Notecią jest głównym producentem i jednocześnie dystrybutorem energii ciepłej na terenie gminy Nakło nad Notecią. Ciepłownia w Nakle przy ul. Rudki 9-13 produkuje czynnik grzewczy na potrzeby centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej. Największymi odbiorcami ciepłowni są Spółdzielnia Mieszkaniowa Chrobry, Nowy Szpital w Nakle i Szubinie Spółka z o.o. oraz Szkoła Podstawowa nr 4. Łączna długość sieci ciepłowniczej na terenie miasta wynosi 9,622 km, w tym sieć preizolowana 0,705 km. Straty przesyłowe ciepła wynoszą 13,6 %. Łączna liczba obsługiwanych węzłów wynosi 96 szt., w tym 93 węzły indywidualne i 3 grupowe. Ciepło sieciowe dostarczane jest do 106 obiektów.

Poza obszarami objętymi siecią ciepłowniczą, zdecydowanie najczęściej występującym źródłem energii ciepłej są indywidualne kotły centralnego ogrzewania. Nadal dość spory udział mają piece kaflowe, które są znacznie częściej wykorzystywane niż np. grzejniki eklektyczne, kominki czy piecyki gazowe. Sprawność i poziom emisji kotłów determinuje ich wiek. Na szczęście struktura wiekowa kotłów centralnego ogrzewania stosowanych na terenie gminy jest korzystna, ponieważ największy udział posiadają najmłodsze kotły, które mają mniej niż 5 lat. Z czasem zwiększać będzie się jednak udział odnawialnych źródeł energii, bezpośrednio produkujących energię ciepłą lub wpływających na obniżenie kosztów ogrzewania elektrycznego.

16. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej oraz określa obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki przestrzennej państwa, regionu, powiatu i gminy z ich wewnętrznymi relacjami i powiązaniem. Na terenie gminy Nakło nad Notecią określono następujące zadania wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (Uchwała nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r. Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2003 r. Nr 97, poz. 1437):

Tabela 25. Zadania (inwestycje) ponadlokalne realizujące cel publiczny jako ustalenie obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa dla gminy Nakło nad Notecią

Numer zadania w PZPW	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji
2	Ochrona gruntów o wysokiej przydatności dla rolnictwa przez zmianę użytkowania na cele nierolnicze	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Wojewoda	realizacja ciągła
3	Utworzenie sieci rezerwatów i parków kulturowych	Samorządy lokalne we współpracy ze Służbami Konserwatorskimi	do 2010 r.
6	Regulacja i odbudowa rzek i kanałów w zlewni Noteci i Wełny (Kanał Kuśnierz, Kanał Smyrnia, Smyrnia Mała, Kcynka, Pomorka, Kanał Złotnicki, Dziemionna, Struga Śleska, Rokitka, Panna Północna, Bachorze, Kanał Gocanowski, Gąsawka, Wełna, Potok Kołdrąbski, Struga Sadowiecka, Kanał Ciechrz-Bożejewice, Potok Uścikowski, Rawka i Biała Struga)	Pełnomocnik Rządu do Spraw „Programu dla Odry – 2006”, Samorząd Województwa	do 2006 r.
9	Budowa drogi ekspresowej S10 - budowa drugiej jezdni obwodnicy Nakła - budowa obwodnicy wsi Trzeciewnica - budowa obwodnicy wsi Ślesin	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	do 2015 r.
21	Modernizacja linii kolejowej nr 18	PKP	po 2010 r.
23	Modernizacja dróg wodnych - rz. Odra – rz. Wisła – rz. Noteć – rz. Wisła	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	po 2010 r.
39	Opracowanie programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla obszaru województwa kujawsko-pomorskiego	Samorząd Województwa	do 2003 r.
46	Opracowanie i ustanowienie planów ochrony dla wszystkich rezerwatów przyrody	Wojewoda w porozumieniu z samorządami lokalnymi	do 2005 r.
47	Zachowanie korytarzy ekologicznych zapewniających ciągłość między obszarami prawnie chronionymi, w tym w dolinie Wisły i dolinie Noteci	Wojewoda i samorządy lokalne	do 2010 r.
49	Realizacja obiektów małej retencji wód, w szczególności w zlewniach: Noteci, Wełny, Orli, Kamionki, Sępolenki, Krówki, Osy, Lutryny, Rypienicy, Strugi Toruńskiej i Ruźca	Samorządy lokalne we współpracy z K-PZMiUW oraz RDLP	do 2010 r.
50	Likwidacja składowisk odpadów stwarzających zagrożenia dla środowiska i rekultywacja nieczynnych składowisk odpadów, w szczególności w gminach: Koronowo, Nowa Wieś Wielka, Łubianka, Osie, Jeżewo, Złotniki Kujawskie, Szubin, Gniewkowo, Mogilno, Gąsawa i Lubraniec (łącznie 55 składowisk)	Samorządy lokalne przy wsparciu służb państwowych	do 2020 r.

51	Likwidacja wszystkich nieczynnych mogilników niespełniających wymogów ochrony środowiska w gminach: Nakło, Aleksandrów Kujawski, Lubicz, Grudziądz, Lipno, Świekatowo, Kamień Krajeński, Dębowa Łąka, Kowalewo Pomorskie, Golub-Dobrzyń, Rybin, Szubin, Gąsawa, Dąbrowa Biskupia, Rogowo i Bytoń	Wojewoda we współpracy z samorządami lokalnymi	do 2010 r.
53	Rewaloryzacja historycznych układów urbanistycznych (60 miast i miejscowości)	Samorządy lokalne we współpracy z Wojewodą	po 2010 r.
54	Wyprowadzenie tranzytowego ruchu kołowego poza zabytkowe układy urbanistyczne miast, w szczególności Chełmno, Strzelno, Mogilno i Wąbrzeźno	Samorządy lokalne we współpracy z zarządcami dróg	po 2010 r.
82	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 246	Samorząd Województwa, ZDW	po 2010 r.
84	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 241 - przetrasowanie w mieście Nakle n/Notecią	Samorząd Województwa, Samorządy lokalne	po 2010 r.
165	Budowa stacji transformatorowej 110/15 kV Łochowice wraz z linią zasilającą jako wcięcie w linię relacji Bydgoszcz Osowa Góra - Nakło	ZE Bydgoszcz	do 2010 r.
170	Budowa linii 110 kV relacji GPZ Nakło - GPZ Paterek	ZE Bydgoszcz	do 2002 r.
172	Budowa linii 110 kV jako drugostronnego zasilania GPZ Szubin ze stacji GPZ Paterek	ZE Bydgoszcz	do 2002 r.
177	Budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Nakło-Mrocza-Sępólno Krajeńskie Dn 250 mm/150 mm	PGNiG - ROP Gdańsk	II etap

Warto zauważyć, że szereg wymienionych zadań celu publicznego nie dotyczy bezpośrednio Samorządu Gminy czy też zagospodarowania przestrzennego. Istnieje tym samym trudność w lokalizowaniu odpowiednich terenów na obszarze gminy, które mogłyby posłużyć lokalizowaniu zadań celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Także wiele wymienionych zadań zostało już wykonanych. Część zadań o znaczeniu ponadlokalnym będzie przedmiotem zmiany, w nowej wersji Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego.

17. WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 ze zm.) ochronę przed powodzią prowadzi się z uwzględnieniem map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Dane udostępniane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie wskazują, iż na terenie gminy Nakło nad Notecią występują obszary o ryzyku wystąpienia powodzi. Są to obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat) oraz obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat), nazywane obszarami szczególnego zagrożenia powodzią. W granicach gminy występują również tereny, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat).

Ochronę przed powodzią realizuje się w szczególności przez kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, w szczególności obszarów szczególnego zagrożenia powodzią. Obszary te znajdują się w dolinie Noteci, w południowej i południowo-zachodniej części gminy. Są to tereny zajęte głównie przez równinę biogeniczną, użytkowaną jako łąki z siecią rowów i kanałów melioracyjnych. W związku z tym w znacznym stopniu minimalizowane są ewentualne straty materialne. W przypadku wystąpienia zjawiska tzw. „wody stuletniej” może jednak dojść do okresowego podtopienia obszarów, na których od lat funkcjonuje różnego rodzaju infrastruktura, i zabudowa, w tym mieszkaniowa i usługowa. Wskazać można tutaj południowe obrzeża miasta Nakło nad Notecią, wsi

Występ, Janowo. Nieznaczone obszary szczególnego zagrożenia powodzią występują wzdłuż Kanału Bydgoskiego i miejscowości Paterek.

Na obszarach na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie ($p=10\%$) i średnie ($p=1\%$) obowiązują zakazy i ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym określone w ustawie Prawo wodne oraz w przepisach wykonawczych, w tym w szczególności w Planie gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Odry i Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry, które podlegają cyklicznym aktualizacjom.

Wskazane na rysunku studium zasięgi obszarów szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi $p=10\%$ i $p=1\%$ oraz obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi o prawdopodobieństwie powodzi $p=0,2\%$, ze względu na cykliczność map zagrożenia powodziowego i niedokładność wynikającą ze skali rysunków, mają charakter orientacyjny, a wiążące są mapy zagrożenia powodziowego bieżąco prezentowane na Hydroportalu ISOK.

Spis rycin

Ryc. 1. Położenie administracyjne gminy Nakło nad Notecią	19
Ryc. 2. Obszary posiadające obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	21
Ryc. 3. Struktura funkcji budynków sieci osadniczej gminy	25
Ryc. 4. Lokalizacja budynków mieszkalnych na terenie gminy	26
Ryc. 5. Lokalizacja budynków o dominującej funkcji produkcyjnej	26
Ryc. 6. Lokalizacja budynków o dominującej funkcji produkcji, usług i gospodarczej dla rolnictwa	27
Ryc. 7. Lokalizacja budynków o dominującej funkcji usług publicznych (budynki opieki zdrowotnej – kolor niebieski; budynki oświaty, nauki i kultury, kultu religijnego – kolor zielony)	27
Ryc. 8. Lokalizacja budynków o dominującej funkcji handlowo-usługowej oraz biurowej	28
Ryc. 9. Grunty rolne o najwyższej przydatności dla rolnictwa (opracowano na podstawie Ewidencji Gruntów i Budynków, stan na 2019 r.)	33
Ryc. 10. Ukształtowanie powierzchni terenu gminy (źródło: geoportal.gov.pl)	34
Ryc. 11. Rozmieszczenie GZWP w granicach gminy (opracowano na podstawie Centralnej Bazy Danych Geologicznych, PIG)	36
Ryc. 12. Wody powierzchniowe (opracowano na podstawie Mapy Podziału Hydrograficznego Polski, KZGW)	38
Ryc. 13. Prawne formy ochrony przyrody na terenie gminy Nakło nad Notecią (opracowano na podstawie Geoserwis GDOŚ)	44
Ryc. 14. Podział gminy na strefy warunkujące jej dalszy rozwój	58
Ryc. 15. Zmiany liczby ludności w gminie w latach 1995-2019 (źródło: Dane BDL GUS)	59
Ryc. 16. Współczynnik feminizacji według grup wiekowych w gminie Nakło nad Notecią w 2019 r. (źródło: Dane BDL GUS)	61
Ryc. 17. Współczynnik feminizacji według grup wiekowych na obszarze miejskim i wiejskim gminy Nakło nad Notecią w 2019 r. (źródło: Dane BDL GUS)	62
Ryc. 18. Zmiany współczynnika feminizacji na terenie gminy Nakło nad Notecią w latach 2009-2019 (źródło: Dane BDL GUS)	62
Ryc. 19. Udział poszczególnych grup wiekowych w ogóle populacji na poziomie kraju, województwa kujawsko-pomorskiego, powiatu nakielskiego oraz gminy Nakło nad Notecią w 2019 r. (źródło: Dane BDL GUS)	63
Ryc. 20. Liczba mieszkańców według grup wiekowych w gminie Nakło nad Notecią w 2016 r. (źródło: Dane BDL GUS)	64
Ryc. 21. Liczba urodzeń w gminie Nakło w latach 2016-2019 (źródło: Dane BDL GUS)	65
Ryc. 22. Liczba zgonów w gminie Nakło w latach 2016-2019 (źródło: Dane BDL GUS)	65
Ryc. 23. Przyrost naturalny na 1 tys. mieszkańców gminy Nakło na tle kraju, województwa oraz powiatu (źródło: Dane BDL GUS)	66
Ryc. 24. Zameldowania i wymeldowania z Gminy Nakło w latach 2009-2019 (dla roku 2015 r. brak danych w BDL GUS)	67
Ryc. 25. Wartość salda migracji na 1000 mieszkańców w latach 2009-2019 (dla roku 2015 r. brak danych w BDL GUS)	67
Ryc. 26. Bezrobotni według wykształcenia w ujęciu ogólnopolskim, wojewódzkim oraz w powiecie nakielskim w 2019 r. (źródło: Dane BDL GUS)	70
Ryc. 27. Bezrobotni według poziomu wykształcenia na terenie powiatu nakielskiego w latach 2009-2019 (źródło: Dane BDL GUS)	71
Ryc. 28. Prognoza liczby ludności powiatu nakielskiego do roku 2035 według prognoz GUS z lat 2011 oraz 2014 (źródło: dane GUS)	72
Ryc. 29. Prognoza liczby ludności w gminie Nakło nad Notecią do roku 2030 według GUS 2017	73
Ryc. 30. Stopa bezrobocia w ujęciu ogólnopolskim, wojewódzkim, w powiecie nakielskim oraz w gminie Nakło nad Notecią w latach 2012-2019	92
Ryc. 31. Udział ludności gminy Nakło nad Notecią według grup ekonomicznych w 2019 r.	93

Ryc. 32. Struktura własnościowa gruntów gminy Nakło nad Notecią (źródło: dane Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią)[%].....	98
Ryc. 33. Rozmieszczenie terenów o nachyleniu predysponującym do uruchomienia ruchów masowych na terenie gminy Nakło nad Notecią	100
Ryc. 34. Surowce mineralne (opracowano na podstawie Centralnej Bazy Danych Geologicznych, PIG)	101
Ryc. 35. Rozmieszczenie infrastruktury drogowej na terenie gminy Nakło nad Notecią	107
Ryc. 36. Wartości Średniego Dobowego Ruchu Drogowego na drogach krajowych i wojewódzkich według Generalnego Pomiaru Ruchu 2015 (źródło: GDDKiA)	108

Spis tabel

Tabela 1. Rejestr miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie gminy Nakło nad Notecią	8
Tabela 2. Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydane w latach 2016-2019 na terenie gminy Nakło nad Notecią i powiatu nakielskiego.....	22
Tabela 3. Zmiany struktury użytkowania terenów gminy Nakło nad Notecią	23
Tabela 4. Struktura funkcji budynków sieci osadniczej.....	25
Tabela 5. Wykaz JCWP występujących na obszarze gminy Nakło nad Notecią	38
Tabela 6. Wykaz użytków ekologicznych z obszaru gminy Nakło nad Notecią	46
Tabela 7. Wykaz pomników przyrody z obszaru gminy Nakło nad Notecią.....	47
Tabela 8. Dane dotyczące komunalnych oczyszczalni ścieków w gminie Nakło nad Notecią (dane za rok 2016)	50
Tabela 9. Stan czystości cieków przepływających przez obszar gminy Nakło nad Notecią (dane WIOŚ).....	51
Tabela 10. Główne cele i kierunki działania wyznaczone przez Strategię rozwoju Miasta i Gminy Nakło nad Notecią 2020-2030+.....	54
Tabela 11. Liczba mieszkańców gminy według miejscowości w 2019 r.....	59
Tabela 12. Zmiany liczby ludności w gminie Nakło nad Notecią w latach 1995-2019	60
Tabela 13. Placówki edukacyjne na terenie gminy Nakło nad Notecią.....	68
Tabela 14. Symulacja maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową budynków do 2050 r. na podstawie predykcji liczby ludności i powierzchni użytkowej budynków	74
Tabela 15. Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową w podziale na funkcje zabudowy w 2050 r.....	76
Tabela 16. Chłonność terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, z wyłączeniem obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	77
Tabela 17. Chłonność terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	78
Tabela 18. Bilans terenów pod zabudowę na podstawie maksymalnego zapotrzebowania oraz chłonności terenów gminy	79
Tabela 19. Wykaz obiektów włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków na terenie miasta Nakło nad Notecią	84
Tabela 20. Wykaz obiektów włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków na terenie gminy Nakło nad Notecią.....	88
Tabela 21. Bezrobocie w gminie Nakło nad Notecią w latach 2012-2019.....	92
Tabela 22. Struktura własności gruntów gminy Nakło nad Notecią (stan na 1.01.2019 r.)	97
Tabela 23. Zestawienie złóż kopalin na obszarze gminy Nakło nad Notecią.....	101
Tabela 24. Wykaz terenów górniczych i obszarów górniczych na obszarze gminy Nakło nad Notecią	103
Tabela 25. Zadania (inwestycje) ponadlokalne realizujące cel publiczny jako ustalenie obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa dla gminy Nakło nad Notecią	115